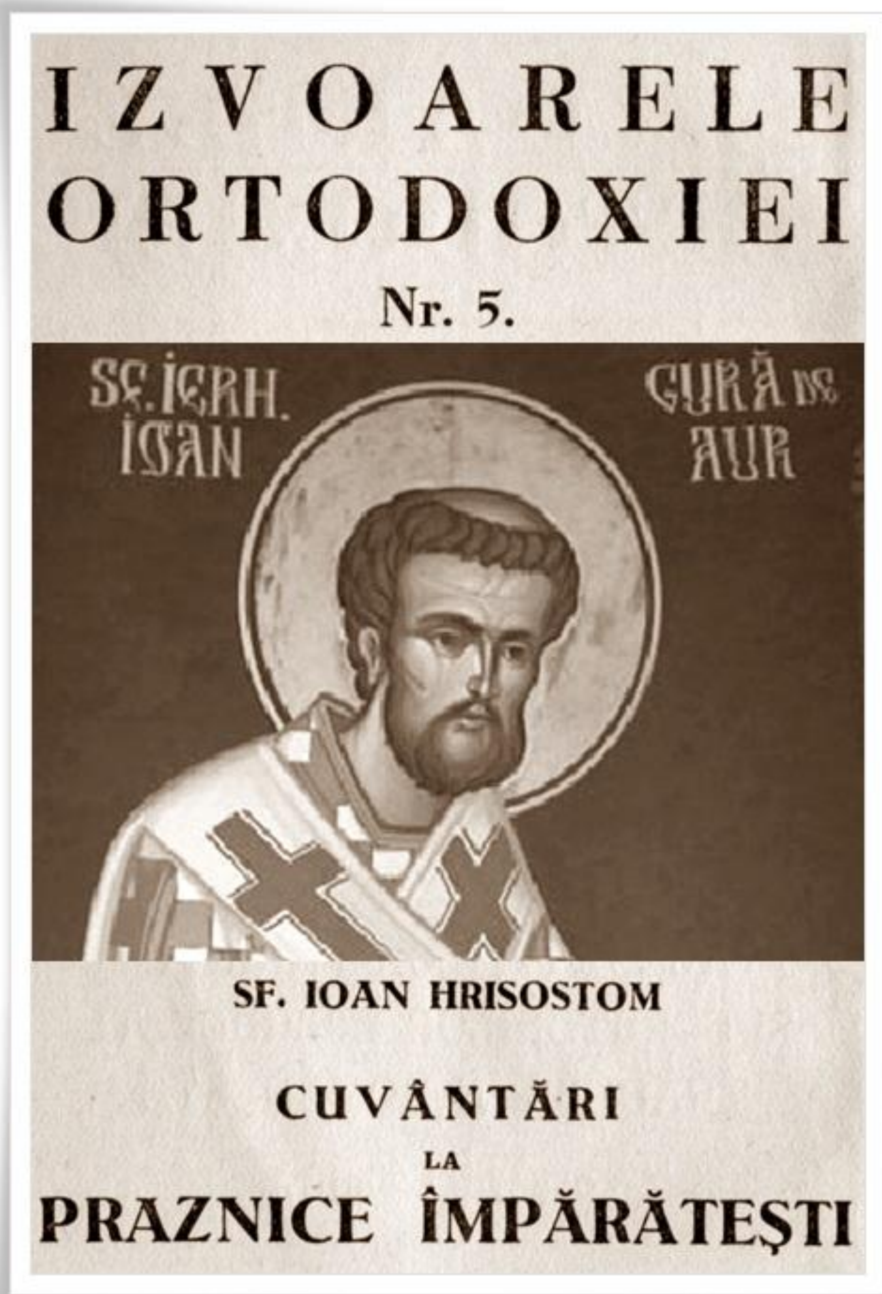
Sfântul Ioan Gură de Aur - Cuvântări la Praznice Împărăteşti

Izvoarele Ortodoxiei nr. 5: Sfântul Ioan Hrisostom - Cuvântări la Praznice Împărăteşti, traducere din limba greacă, Bucureşti 1942

Traducere de Pr. D.Fecioru, Bucureşti; Tipografia Cărţilor bisericeşti, 1942

Index

Cuvânt la Naşterea Domnului 4
Cuvânt la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos 13
Cuvânt la Botezul Domnului...22
Omilia I la trădarea lui Iuda..32
Omilia II la trădarea lui Iuda 43
Cuvânt la trădarea lui Iuda 55
Omilia la crucea Domnului 58
Omilia I la cruce şi la tâlhar 64
Omilia II la cruce şi la tâlhar...74
Omilie despre Învierea morţilor 86
Cuvânt la Înviere 102
Cuvânt la Sfintele Paşti 112
Cuvânt la Înălţarea Domnului..122
Cuvântul I la Rusalii...133
Cuvântul II la Sfintele Rusalii 146
Cuvânt la Duminica tuturor Sfinţilor 152

IZVOARELE ORTODOXIEI

CELE MAI DE SEAMĂ OPERE
ALE SFINȚILOR PĂRINȚI
ȘI SCRIITORILOR BISERICEȘTI
TRADUSE ÎN ROMÂNEȘTE

COLECȚIE ÎNGRIJITĂ
DE
Pr. DUMITRU FECIORU
DOCTOR ÎN TEOLOGIE
Preot ajutător la Biserica Cuțitul de Argint

BUCUREȘTI
1942

Cuvânt la Naşterea Domnului

Ceea ce patriarhii cu mare dor au aşteptat, proorocii au prezis, drepţii au dorit să vadă, s-a împlinit în ziua de astăzi: ***Dumnezeu S-a arătat în trup pe pământ şi a locuit între oameni.*** De aceea, să ne bucurăm şi să ne veselim, iubiţilor!

Dacă Ioan, încă în pântecele mamei sale fiind, când a venit Maria la Elisabeta, a săltat de bucurie, cu cât mai mult noi, astăzi, văzând nu pe Maria, ci pe Însuşi Mântuitorul nostru, trebuie să săltăm cu bucurie şi să prăznuim, să ne minunăm şi să ne uimim de Taina cea mare a întrupării lui Hristos, care covârşeşte toată priceperea omenească.

Socoteşte numai ce minune ar fi când dintr-o dată soarele s-ar pogorî din cer şi s-ar mişca pe pământ şi de aici şi-ar împrăştia razele sale. Deci, dacă aceasta s-ar întâmpla măcar numai cu o stea a pământului, ar trebui să pună în cea mai mare uimire pe toţi cei ce ar vedea. ***Gândeşte şi cumpăneşte apoi cât de minunat este a vedea pe Soarele dreptăţii cum răspândeşte razele Sale din Trupul Său şi luminează sufletele noastre.*** De mult doream eu să privesc această zi şi într-o adunare aşa de mare.

Eu doream ca în această sărbătoare să văd biserica plină de fraţi, precum este, şi dorinţa mea s-a îndeplinit. Nu sunt nici zece ani de când această zi s-a făcut cunoscută, şi iată că ea străluceşte prin râvna noastră, ca şi când ni s-ar fi predat din veac şi de mulţi ani, aşa că poate să o numească cineva cu dreptate sărbătoare nouă şi veche. Nouă, pentru că ea de curând ni s-a făcut cunoscută; veche, pentru că ea îndată s-a făcut asemenea cu sărbătorile cele mai vechi şi, aşa zicând, a ajuns aceeaşi măsură a vechimii cu acestea.

Precum plantele cele nobile, când se pun în pământ, îndată şi repede cresc la înălţime, la fel această sărbătoare, care la apuseni era demult cunoscută, iar la noi, abia acum, de câţiva ani s-a adus, aşa de repede a crescut şi aşa de multe roade a adus, precum şi voi vedeţi, că biserica este plină de mulţimea credincioşilor.

Această râvnă a voastră este vrednică de răsplată, şi aceasta să o aşteptaţi de la Cel ce S-a născut astăzi, de la Hristos. El vă va răsplăti deplin, căci dragostea către această zi este cel mai mare semn de dragoste către Cel ce S-a născut astăzi.

Deci, ca un părinte al vostru întru slujire, voi încerca a vorbi spre folosul vostru, pe cât îmi stă în puterile mele şi cât darul lui Dumnezeu îmi va da.

Deci, ce doriţi voi să auziţi întru această zi? Ce altceva decât să vorbim despre această zi. Eu ştiu că mulţi, încă şi acum, nu sunt lămuriţi întru sine despre această sărbătoare. Unii sunt pentru, alţii împotrivă, şi în toate locurile se vorbeşte despre ea. Unii aduc împotriva ei că este nouă şi abia de curând sărbătorită, alţii întăresc că este străveche, căci încă şi proorocii au prevestit Naşterea lui Hristos, şi că ea este cunoscută şi stimată din timpurile cele vechi de către toţi apusenii, de la Tracia până la Cadix.

Ei bine, despre această zi vom vorbi noi! Căci această zi, măcar că nu se ştie prea multe despre dânsa, se află la noi în aşa de mare cinste. Este lucru dovedit că ea, când va fi mai mult cunoscută, se va bucura de o râvnă mult mai mare. O pătrundere mai mare ce veţi dobândi despre ea, prin vorba mea, va mări şi mai mult dragostea voastră către această sărbătoare.

Eu am trei dovezi din care noi cunoaştem că acesta este timpul în care S-a născut Domnul nostru Iisus Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu.

Cea dintâi din aceste trei dovezi este repejunea cu care această sărbătoare s-a făcut cunoscută pretutindeni şi a ajuns la aşa înălţime şi înflorire. Pe ceea ce Gamaliil a zis în privinţa propovăduirii Evangheliei: „***De este lucrul acesta de la oameni se va risipi, iar de este de la Dumnezeu, nu veţi putea să-l risipiţi***” (Fapte 5, 38-39), tocmai pe aceasta mă bizuiesc eu când vă vorbesc despre sărbătoarea de astăzi. Fiindcă Cuvântul lui Dumnezeu, Care S-a născut în această zi, este din Dumnezeu, de aceea această sărbătoare nu numai că nu a încetat, ci din an în an s-a făcut mai mare şi mai slăvită. De asemenea, şi acea propovăduire a Evangheliei despre care grăieşte Gamaliil, în puţini ani s-a răspândit în toată lumea, măcar că peste tot era condusă de făcătorii de corturi, de pescari şi de oameni neînvăţaţi. Micimea slujitorilor nu vătăma cu nimic, căci puterea Acelui care Se propovăduia biruia toate mai dinainte, depărta toate piedicile şi descoperea propria putere.

Iar dacă cineva nu este lămurit de cele zise de mine, eu pot să aduc o **a doua dovadă.** Care? Ea se află în spusele Evangheliei: „***în zilele acelea a ieşit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere s-a făcut întâi pe când Quirinius cârmuia Siria. Şi se duceau toţi să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Şi s-a suit şi Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David care se numeşte Betleem, pentru că el era din casa şi din neamul lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată. Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască, şi***

a născut pe Fiul Său, Cel Unul-Născut şi L-a înfăşat şi L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei” (Luca 2, 1-7).

De aici se vede că El S-a născut în timpul celui dintâi recensământ. Deci, cel ce ar putea vedea actele cele vechi ce se află la Roma, va afla exact timpul acestui recensământ. ***Dar tu zici: „Ce ne trebuie nouă acestea, noi nu am fost la Roma şi nici nu ne vom duce”, însă ascultă şi crede că noi am aflat ziua de la cei care cunosc bine aceste lucruri şi care locuiesc în cetatea aceea.*** Cei ce locuiesc acolo, încă de mult prăznuiesc această zi, şi, potrivit cu o veche tradiţie, acum ne-au împărtăşit şi nouă despre aceasta. Evanghelistul nu ne-a însemnat numai îndeobşte, ci ne face cunoscut şi ne arată lămurit şi ziua întrupării lui Hristos. Cezarul August n-a dat acea poruncă din propria iniţiativă, ci pentru că sufletul lui a fost mişcat de Dumnezeu, pentru ca el, fără să vrea, să slujească venirii pe lume a Celui Unuia-Născut.

Dar va zice cineva: „Ce, a fost naşterea lui Hristos la porunca Cezarului?”. Nu puţin, iubitule, ci foarte mult, şi acea poruncă era dintre lucrurile cele mai neapărate pentru săvârşirea scopurilor lui Dumnezeu. Cum aşa? Galileea este o provincie din Palestina, şi Nazaretul este o cetate din Galileea. Şi mai departe încă, şi Iudeea este o provincie din Palestina, numită aşa după locuitorii ei cei din seminţia lui Iuda, iar Betleemul era o cetate din Iudeea. Deci, toţi proorocii au propovăduit că Hristos va veni din Betleem, nu din Nazaret, căci este scris: ***„Şi tu Betleeme, deşi eşti mai mic între miile lui Iuda, din tine va ieşi stăpânitor peste Israel”*** (Miheia 5, 1).

Şi când odinioară iudeii au fost întrebaţi de Irod unde Se va naşte Hristos, i-au adus această mărturie (Matei 2, 6). De aceea, şi Natanael, când i-a zis Filip; ***„Aflat-am pe Iisus cel din Nazaret”***, a răspuns: ***„Din Nazaret poate fi ceva bun?”*** (Ioan 1, 45). Şi Hristos a zis despre el: ***„Iată cu adevărat israelit în care nu este vicleşug”. Dar pentru ce l-a lăudat pe el?*** Pentru că el, prin vorba lui Filip, nu s-a lăsat ademenit îndată, ci ştia bine şi întocmai că Hristos nu Se va naşte nici în Nazaret, nici în Galileea, ci în Iudeea şi în Betleem, cum s-a şi întâmplat. Deci, fiindcă Filip nu ştia aceasta, Natanael, cel cunoscător de lege, a dat răspunsul cel potrivit cu proorociile cele vechi; ştiind bine că Hristos nu vine din Nazaret, pentru aceea a zis Hristos: „Iată cu adevărat israelit în care nu este vicleşug”.

Din acelaşi motiv (ca Natanael către Filip), ziceau unii dintre iudei către Nicodim: ***„ Cercetează şi vezi că din Galileea nu s-a ridicat prooroc”*** (Ioan 7, 52), şi iarăşi: ***„Oare, nu din Betleem, cetatea lui David, va să vină Hristos?”*** (Ioan 7, 42). Este clar că El de acolo are să vină, nu din Galileea.

Deci, Iosif şi cu Maria, născuţi în Betleem, părăsiseră cetatea aceasta şi se aşezaseră în Nazaret, precum adeseori se întâmplă că oamenii lasă cetatea părintească şi îşi mută locuinţa în altă parte, însă Hristos trebuia să Se nască în Betleem, de aceea a ieşit porunca Cezarului, silindu-i, contra voii lor, să se ducă în Betleem, căci aşa a rânduit Dumnezeu. Căci legea care poruncea ca fiecare să se înscrie în patria lui i-a silit să se ridice de acolo, adică din Nazaret, şi să se ducă în Betleem pentru a se înscrie. Aceasta însemnând Evanghelistul, zice: ***„Şi s-a suit Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numeşte Betleem, pentru că el era din casa şi din neamul lui David, ca să se înscrie cu Maria cea logodită cu el, care era însărcinată. Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască, şi a născut pe Fiul Său, Cel Unul-Născut"*** (Luca 2, 4-7).

Vedeţi, iubiţilor, rânduiala lui Dumnezeu, care pentru scopurile Sale se foloseşte atât de cei credincioşi, cât şi de cei necredincioşi, pentru ca cei ce sunt străini de adevărata cinstire a lui Dumnezeu să înveţe a cunoaşte puterea şi virtutea Lui!

Steaua a adus pe magii de la răsărit; porunca Cezarului a adus pe Maria în cetatea ei părintească, care s-a numit de prooroci ca loc de naştere a lui Hristos. Din aceasta, noi vedem că şi Fecioara se trăgea din neamul lui David, căci dacă ea era din Betleem, era dovedit că şi ea era din casa şi familia lui David.

Dar pentru ca să pot face încă mai lămurită dovada că ziua de astăzi este cu adevărat ziua Naşterii lui Hristos, vă rog să luaţi aminte, căci voiesc a readuce în memoria voastră lucruri ce s-au petrecut de demult şi legi vechi, pentru a face dovada a tot ce spun.

Când Dumnezeu a slobozit pe poporul evreu din robia egiptenilor şi din tirania cea barbară şi a văzut că între dânşii se aflǎ încă multe rămăşiţe ale nedumeririi, şi că ei erau împătimiţi către cele pământeşti şi admirau mărimea şi frumuseţea templelor, le-a poruncit să zidească un templu, care nu numai prin scumpetea materialului şi nu numai prin mulţimea meşteşugului, ci şi prin forma zidirii să întreacă toate templele de pe pământ. Precum un părinte duios, care mai târziu iarăşi primeşte la sine pe fiul său, cel ce se răzvrătise cu oamenii cei răi şi trăise întru toată dezmierdarea, şi îl pune să trăiască într-o prisosinţă mare şi cuviincioasă, pentru ca nu cumva acela, din cauza vreunei lipse, să dorească viaţa cea veche, aşa Dumnezeu, văzând împătimirea iudeilor pentru cele pământeşti, le-a dat tocmai pentru aceasta o prisosinţă, pentru ca ei să nu mai poftească Egiptul şi toate ale lui. Şi El le-a zidit un templu, al cărui plan a cuprins toată lumea, atât cea materială, cât şi cea duhovnicească.

Precum în lume este cerul şi pământul, şi în mijlocul amândurora este tăria, aşa a trebuit să se zidească şi templul. De aceea, El a despărţit templul în două, şi între amândouă părţile a aşezat catapeteasma. Partea cea dinaintea catapetesmei era deschisă tuturor, iar partea cea dinlăuntru, cea din spatele catapetesmei, nu era permisă nimănui, nici măcar nu putea fi văzută, decât numai de preotul cel mare. Şi să ştii că eu nu spun de la mine aceasta, ci cum că templul, cu adevărat s-a zidit după planul lumii, poţi auzi de la Pavel, când el zice cu privire la înălţarea la cer a lui Hristos: ***„Căci Hristos n-a intrat într-o Sfântă a Sfintelor făcută de mâini – închipuirea celei adevărate”*** (Evrei 9, 24). El zice cu aceasta că Sfânta Sfintelor, aici pe pământ, este icoană a Sanctuarului adevărat. Iar cum catapeteasma de la Sfânta Sfintelor despărţea Sfintele de cele dinafară, precum cerul desparte ceea ce este deasupra lui de toate cele ce sunt la noi, a arătat-o Apostolul când a numit cerul catapeteasmă. Căci vorbind despre nădejde, el zice: ***„Pe care o avem ca o ancoră a sufletului, neclintită şi tare, intrând dincolo de catapeteasmă, unde Iisus a intrat pentru noi ca înaintemergător, fiind făcut Arhiereu în veac, după rânduiala lui Melchisedec”*** (Evrei 6, 19-20). ***Vezi cum numea el cerul catapeteasmă?*** Afară, înaintea catapetesmei, era sfeşnicul, şi masa şi altarul cel de aramă pentru jertfe şi arderi de tot, iar înăuntru, după catapeteasmă, era sicriul, acoperit peste tot cu aur, şi într-însul tablele Legii, şi năstrapa cea de aur, şi toiagul lui Aaron ce odrăslise, şi altarul cel de aur, care servea numai la tămâierea jertfelor.

Dar şi despre aceasta vreau să aduc o mărturie a lui Pavel, care zice că ***în cortul cel dintâi intrau totdeauna preoţii, săvârşind slujbele dumnezeieşti*** (Evrei 9, 6). Prin acesta din urmă, el înţelege partea cea din afară a cortului unde putea să intre toată lumea şi unde era sfeşnicul şi masa punerii înainte a pâinilor, iar după a doua catapeteasmă era aşezată aşa numita Sfânta Sfintelor cu altarul cel de aur şi sicriul cel aurit peste tot, iar într-însul năstrapa cea de aur cu mana, şi toiagul lui Aaron ce odrăslise, şi tablele Legii. Deasupra sicriului erau heruvimii slavei care umbreau acoperământul sicriului.

Şi toate acestea, fiind aşa aşezate în cortul cel dintâi, aici intrau preoţii când aduceau jertfele, iar în a doua despărţitură, ***o dată pe an, intra singur Arhiereul, şi nu fără de sânge, pe care îl aducea pentru sine însuşi şi pentru păcatele poporului*** (Evrei 9, 1-7). ***Vezi că numai Arhiereul intra aici şi numai o dată în an?***

Dar veţi zice: „Ce legătură au toate acestea cu ziua de astăzi?”. Aşteptaţi puţin şi vă veţi lămuri. Noi urmărim izvorul până la obârşia sa şi vrem să ajungem până la

adânc, pentru ca toate să ni se lămurească cu uşurinţă. Totuşi, ca vorbirea noastră să nu fie prea lungă şi puţin lămuritoare prin lungimea ei, vă voi spune acum pricina pentru care am spus toate acestea. Aşadar, pentru ce? Când Ioan avea în pântecele Elisabetei şase luni, ea a primit pe Maria. Dacă noi vom afla care este acea lună a şasea, atunci vom şti şi când a zămislit Maria, şi ştiind aceasta, vom şti şi când ea a născut socotind cele nouă luni.

Dar de unde putem afla care era a şasea lună a sarcinii Elisabetei? De acolo, că ştim în care lună ea a zămislit, şi aceasta o aflăm când vom cunoaşte timpul întru care bărbatul ei (Zaharia) a primit vestea cea bună. Şi de unde putem cunoaşte aceasta? ***Din Sfânta Scriptură, fiindcă Evanghelia ne istoriseşte că Zaharia era tocmai în Sfânta Sfintelor, când îngerul i-a adus vestea şi l-a înştiinţat despre naşterea lui Ioan.*** Deci, fiindcă Scriptura arată lămurit că singur Arhiereul, şi numai o dată pe an, intra în Sfânta Sfintelor şi în care lună a anului, apoi de aici se cunoaşte timpul în care Zaharia a primit vestea cea bună, şi din aceasta cunoaştem şi timpul când Elisabeta a zămislit.

Cum că el numai o dată pe an intra în Sfânta Sfintelor ne-a spus-o Pavel mai sus, şi Moisi ne spune aceasta când zice: ***„Şi a zis Domnul către Moisi: «Grăieşte către Aaron, fratele tău, să nu intre în toată vremea în Sfânta Sfintelor, care este înlăuntrul catapetesmei înaintea curăţitorului celui de pe chivotul legii, ca să nu moară»”*** (Levitic 16, 2). De aici se vede că el nu în tot timpul intra în Sfânta Sfintelor, şi pe când era el acolo, nimeni nu putea să intre în cort, ci toţi trebuiau să stea afară înainte de catapeteasmă. Ţineţi bine minte acestea, că mai rămâne a arăta în ce timp Arhiereul intra în Sfânta Sfintelor. Iarăşi, în aceeaşi carte a Sfintei Scripturi, se zice: „***«In luna a şaptea, în ziua a zecea a lunii, să postiţi şi nici un lucru să nu faceţi, nici băştinaşul, nici străinul care este între voi, căci în ziua aceasta vi se face curăţire, ca să fiţi curaţi de toate păcatele voastre, înaintea Domnului, şi curaţi veţi fi. Aceasta e cea mai mare zi de odihnă pentru voi şi să smeriţi sufletele voastre prin post. Aceasta este lege veşnică. De curăţit însă să vă cureţe preotul care este uns ca să slujească în locul tatălui său. Să se îmbrace el cu veşmintele cele de in şi cu veşmintele sfinte; şi va curăţi Sfânta Sfintelor, cortul adunării, va curăţi jertfelnicul şi pe preoţi şi va curăţi şi toată obştea poporului… o dată în an să curăţiţi pe fiii lui Israel de păcatele lor». Şi Aaron a făcut aşa cum poruncise Domnul lui Moisi”*** (Levitic 16, 29-34). Aici este vorba despre sărbătoarea Corturilor, când, o dată pe an, Arhiereul intra în Sfânta Sfintelor.

Deci, dacă o dată pe an, la sărbătoarea Corturilor, intra Arhiereul în Sfânta Sfintelor, să arătăm acum, că atunci s-a arătat îngerul lui Zaharia, tocmai când el

era în Sfânta Sfintelor, căci s-a arătat numai lui, pe când el tămâia. Arhiereul nu intra niciodată singur în templu, decât în această zi.

Să ascultăm acum cuvintele Evanghelistului: ***„Era în zilele lui Irod, regele Iudeii, un preot cu numele Zaharia…, iar femeia lui era din fiicele lui Aaron şi se numea Elisabeta… Şi pe când Zaharia slujea înaintea lui Dumnezeu, în rândul săptămânii sale, a ieşit la sorţi, după obiceiul preoţiei, să tămâieze intrând în templul Domnului”*** (Luca 1, 5-9).

Aduceţi-vă aminte, iubiţilor, de locul acela care zice: ***„Nici un om nu va fi în cortul mărturiei când va merge el să se roage în Sfânta Sfintelor până când va ieşi el afară”*** (Leviticul 16, 17).

„Şi i s-a arătat îngerul Domnului, stând de-a dreapta altarului tămâierii” (Luca l, 11). Nu zice „jertfelnicului", ci „altarului tămâierii", căci jertfelnicul era altarul cel din afară, iar altarul tămâierii, cel dinăuntru. Deci, pentru că îngerul a fost văzut numai de el, şi că tot poporul îl aştepta afară, ne încredinţează că el intrase în Sfânta Sfintelor. ***„Şi s-a spăimântat Zaharia şi frică a căzut peste el. Iar îngerul a zis către el: Nu te teme, Zaharia, că s-a auzit rugăciunea ta şi Elisabeta, femeia ta, va naşte fiu şi se va chema numele lui Ioan… şi poporul aştepta afară pe Zaharia şi se mira că întârzie în templu. Şi ieşind, nu putea să vorbească… şi el le făcea semne”*** (Luca 1, 12-13, 21-22).

Vezi că el fusese înăuntru, după catapeteasmă? Acolo a primit vestea. Aceasta era în timpul sărbătorii Corturilor şi a postului, şi aceasta din urmă se înţelege prin cuvintele: „Să smeriţi sufletele voastre". Iar această sărbătoare se făcea la iudei către sfârşitul lunii septembrie. Aşadar, atunci a zămislit Elisabeta.
Acum este timpul să arătăm că în a şasea lună de când Elisabeta purta în pântece pe Ioan, Maria a primit vestirea cea de bucurie şi a zămislit şi ea. Adică, acum a venit la ea Gavriil şi i-a zis: ***„Nu te teme Maria că ai aflat har de la Dumnezeu, şi iată că vei zămisli în pântece şi vei naşte fiu şi se va chema numele lui Iisus”*** (Luca 1, 30-31). Când ea s-a spăimântat şi a întrebat ***„Cum este aceasta cu putinţă?”***, îngerul i-a răspuns şi a zis: ***„Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul care Se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Şi iată Elisabeta, rudenia ta, a zămislit fiu la bătrâneţea ei şi aceasta este a şasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă”*** (Luca 1, 34-37).

Deci, dacă Elisabeta a zămislit în luna septembrie, Maria a zămislit mai târziu, în luna a şasea, în martie, şi dacă, mai departe, vom adăuga cele nouă

luni până la Naşterea lui Hristos, ajungem în luna decembrie, în care şi prăznuim această zi.

Am arătat mai înainte tot ce era de zis despre această zi. Numai una voiesc să mai adaug, şi apoi voi încheia. ***Să ne bucurăm de bucuria căreia ne-am făcut părtaşi prin Naşterea lui Hristos, şi pe Dumnezeu, Cel ce S-a făcut om, să-L proslăvim pentru această întrupare a Sa, şi după puterile noastre să-I aducem cinste şi mulţumire, însă lui Dumnezeu nu-I este plăcută altă mulţumire, decât aceea ca noi să ne mântuim sufletele noastre şi să ne silim a face fapte bune.***

Aşadar, să nu fim nemulţumitori către Binefăcătorul nostru. După puterile noastre, toţi să-I aducem de toate: credinţă, nădejde, dragoste, înfrânare, milostenie, iubirea aproapelui. Dar mai ales, când vă apropiaţi de această înfricoşată şi Sfântă Masă, de Sfintele Taine, faceţi aceasta cu frică şi cu cutremur, cu conştiinţa curată, cu post şi cu rugăciune. Socoteşte, o, omule, ce jertfă ai să primeşti, de ce Masă te apropii! Gândeşte că tu, cel ce eşti praf şi cenuşă, ai să primeşti Trupul şi Sângele lui Hristos! Când un împărat vă cheamă la masa sa, voi staţi acolo cu respect şi luaţi cu înfrânare din bucatele puse pe masă. ***Aici, însă, Dumnezeu vă invită la masa Sa şi v-a dat pe propriul Său Fiu; şi îngerii stau împrejur cu frică şi cu cutremur, şi heruvimii îşi acoperă feţele, şi serafimii strigă cuprinşi de spaimă: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, este Domnul”. Ceea ce ni se dă la această Masă este vindecarea rănilor sufletului nostru, o visterie neîmpuţinată, care ne agoniseşte împărăţia cerurilor.***

Aşadar, să ne apropiem plini de o spaimă sfântă, şi plini de mulţumire să cădem mărturisind păcatele noastre, plângând de întristare pentru relele ce am făcut, întinzând mâinile la rugăciune către Dumnezeu. Astfel curăţindu-ne, să ne apropiem cu toată liniştea şi rânduiala către împăratul cerului. Ca o sărutare duhovnicească să primim Jertfa cea curată şi sfântă, să ne aţintim ochii noştri cu râvnă spre dânsa şi să ne înflăcărăm inimile noastre, ca să nu ne adunăm aici spre osândire, ci spre înfrânarea sufletului, spre dragoste, spre fapta bună, spre împăcarea cu Dumnezeu, spre o pace adâncă, spre câştigarea nenumăratelor bunătăţi, pentru ca noi înşine să ne sfinţim şi să zidim pe aproapele nostru.

O, iubiţilor, viaţa noastră este scurtă; să fim treji şi să veghem! Să ne pregătim bine, să arătăm râvnă către toţi şi să fim băgători de seamă întru toate.

Desigur, este cea mai mare dispreţuire pentru Dumnezeu când cineva se apropie aici fiind întinat de păcat. Ascultă ce zice despre aceasta Apostolul: ***„De va***

pângări cineva casa lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el” (I Corinteni 3, 17). Noi nu vrem ca în loc să-L împăcăm pe Dumnezeu, să-L întărâtăm împotriva noastră; mai vârtos ***să ne apropiem cu toată grija, toată curăţia şi liniştea sufletului, cu rugăciune şi cu inimă înfrântă, ca prin aceasta să dobândim bunăvoinţa Domnului nostru Iisus Hristos şi să ne facem părtaşi bunătăţilor făgăduite, prin darul şi prin iubirea de oameni ale Aceluiaşi Domn Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfânt Duh se cuvine cinstea, în vecii vecilor. Amin.***

Cuvânt la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos

Taină străină si minunată văd; cântecele păstorilor răsună de jur împrejurul urechilor mele; nu cântă cu lucrul o cântare lipsită de sens, ci cântare cerească ei cântă. Îngerii cântă,Arhanghelii melodiază, Heruvimii înalţă imne, Serafimii doxologesc. Toţi prăznuiesc văzând pe Dumnezeu pe pământ şi pe om în ceruri, pe cel de sus jos din pricina tainei întrupării şi pe cel de jos sus din pricina iubirii de oameni.

Astăzi Vitleemul a imitat cerul; în locul stelelor primeşte pe îngeri cântând, iar în locul soarelui face loc, în mod necircumscris, Soarelui dreptăţii.

Nu cerceta cum se petrece acest lucru, căci unde vrea Dumnezeu, rânduiala firii este învinsă. A voit, a putut; S-a pogorât, a mântuit. Toate conlucrează cu Dumnezeu. Astăzi cel ce este se naşte şi cel ce este se face ceea ce nu era. Fiind Dumnezeu, se face om, fără să înceteze de a fi Dumnezeu. Nu s-a făcut om prin o îndepărtare de Dumnezeire şi iarăşi nici nu s-a făcut din om Dumnezeu pe calea unei perfecţiuni progresive, ci fiind Cuvânt s-a făcut trup, râmânându-i neschimbată firea lui din pricina impasibilităţii ei.

Când S-a născut, iudeii tăgăduiau naşterea sa străină, fariseii interpretau fals cărţile dumnezeieşti, iar cărturarii grăiau cele potrivnice legii. Irod nu căuta pe cel născut ca să-l cinstească, ci ca să-l piardă. Astăzi însă au văzut că toate s-au întâmplat împotrivă. «Nu s-a ascuns, după cum zice psalmistul, de la copiii lor în altă generaţie». Căci au venit împăraţi, care s-au minunat de Împăratul ceresc, cum a putut veni pe pământ fără să aibă îngeri, fără arhangheli, fără tronuri, fără domnii, fără puteri, fără stăpâniri, ci a venit mergând pe o cale străină şi necălcată de nimeni, a ieşit dintr-un pântece nepângărit şi cu toate acestea nici n-a lăsat pe îngeri lipsiţi de conducerea lui şi nici n-a ieşit din Dumnezeirea proprie prin întruparea sa.

- ✓ *Împăraţii au venit ca să se închine Împăratului ceresc al slavei;*
- ✓ *soldaţii ca să slujească generalismului puterii;*
- ✓ *femeile, ca să vadă pe Cel născut din femeie, spre a schimba în bucurie durerile femeii;*
- ✓ *fecioarele, ca să vadă pe copilul Fecioarei, minunându-se că Făcătorul laptelui şi al sânurilor, cel care face să se deschidă spontan izvoarele sânurilor, a primit hrană de copil de la mamă fecioară;*
- ✓ *pruncii, ca să vadă pe Cel care S-a făcut prunc, spre a culege laudă din gura pruncilor, a celor ce sug;*

- ✓ *copiii, ca să vadă pe Copilul care a dat naştere la mucenici din pricina nebuniei lui Irod;*
- ✓ *bărbaţii, ca să vadă pe Cel care S-a făcut om şi care a vindecat răutăţile robilor;*
- ✓ *păstorii ca să vadă pe Păstorul cel bun, care şi-a pus sufletul pentru oi;*
- ✓ *preoţii, ca să vadă pe Cel făcut arhiereu după rânduiala lui Melchisedec;*
- ✓ *robii, ca să vadă pe Cel care a luat chip de rob, spre a cinsti robia noastră cu libertatea;*
- ✓ *pescarii, ca să vadă pe Cel care a făcut din pescari vânători de oameni;*
- ✓ *vameşii, ca să vadă pe Cel care a arătat pe evanghelist dintre vameşi;*
- ✓ *femeile păcătoase, ca să vadă pe Cel care a întins picioarele sale, spre a fi spălate cu lacrimi de femei păcătoase.*

Şi ca să spun pe scurt, au venit toţi păcătoşii ca să vadă pe mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii: magii aducând daruri, păstorii binecuvântând, vameşii evanghelizând, femeile păcătoase mir purtând, samariteanca însetând de izvorul vieţii, hananianca având credinţă neîndoielnică.

Aşadar când toţi aceştia saltă de bucurie, vreau să salt şi eu, vreau să dănţuiesc, vreau să prăznuiesc; dar nu dănţuiesc lovind coardele chitarei, nici nu agit bastonul împodobit cu foi de viţă, nici nu suflu din fluier şi nici nu aprind torţe, ci în locul instrumentelor muzicale port scutecele lui Hristos. Acestea-mi sunt speranţa, acestea-mi sunt viaţa, acestea-mi sunt mântuirea, acestea-mi sunt fluenţi, acestea-mi, sunt chitara. Pentru aceasta şi vin purtându-le, pentru ca prin puterea lor să iau tăria cuvintelor spre a spune cu îngerii: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu», iar cu păstorii: «Şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire».

Astăzi cel născut din Tatăl, într-un chip cu neputinţă de rostit prin cuvinte, se naşte, pentru mine, din Fecioară, într-un chip inexplicabil. Atunci s-a născut, potrivit firii, din Tatăl înainte de veci, după cum ştie cel care l-a născut; iar astăzi iarăşi s-a născut, contra firii, cum ştie harul Duhului Sfânt. Naşterea lui cea de sus este adevărată, iar naşterea cea de jos nemincinoasă. Cu adevărat s-a născut Dumnezeu din Dumnezeu, şi cu adevărat acela S-a născut om din Fecioară. Sus singurul Unul născut din unul singur, jos, acelaşi, singurul Unul născut din singura Fecioară.

După cum cu privire la naşterea de sus este necucernic să presupui mamă, tot astfel este hulitor să presupui tată cu privire la naşterea de jos. Tatăl a născut neseminal, iar Fecioara a născut fără stricăciune; căci nici Dumnezeu, când a născut, n-a născut seminal, deoarece a născut într-un chip propriu lui Dumnezeu, nici Fecioara, când a născut, n-a suferit stricăciune, deoarece a născut de la Duhul Sfânt.

Pentru aceea nici naşterea Lui cea de sus nu se poate interpreta, nici naşterea Lui cea din vremurile din urmă nu îngăduie să fie iscodită. ***Că Fecioara a născut, astăzi ştiu; că Dumnezeu a născut, în afară de timp, cred; dar felul naşterii am învăţat să-l cinstesc în tăcere şi n-am primit îngăduinţa să-l iscodesc prin cuvinte.***

Cu privire la Dumnezeu nu trebue să dăm atenţie la firea lucrurilor, ci să credem în puterea celui care le săvârşeşte. Este o lege a firii ca femeia să nască când este unită prin căsătorie. Dar când Fecioara, care nu cunoaşte căsătoria, naşte şi iarăşi se arată fecioară, atunci lucrul este mai presus de fire. Să se iscodească aşadar ceea ce este potrivit firii; dar ceea ce este mai presus de fire să se cinstească în tăcere, nu ca ceva ce trebue evitat, ci ca ceva inexplicabil şi vrednic de a fii cinstit în tăcere.

Dar vă rog, iertaţi-mă pe mine, care vreau să sfârşesc cuvântul cu introducerea; căci fiind neîndemânatec, nu ştiu în ce chip sau în care parte să întorc cârmele cuvintelor. Ce să spun sau ce să vorbesc? Văd pe aceea care a născut, văd şi pe Cel născut, dar nu văd odată cu aceasta felul naşterii. Acolo unde Dumnezeu voieşte este învinsă firea, este învins şi hotarul orânduielii. Nu s-a făcut un lucru potrivit firii, ci o minune mai presus de fire. Natura şi-a suspendat legile sale şi a îndeplinit voinţa Stăpânului.

O, har cu neputinţă de rostit prin cuvinte! Cel Unul născut înainte de veci, cel neatins, cel simplu, cel necorporal, a intrat în corpul meu stricăcios şi văzut. Pentru ce? Pentru ca fiind văzut să înveţe, iar prin învăţă- tura lui să conducă spre cele ce nu se văd.

În adevăr, pentru că oamenii dau mai multă crezare ochiului decât auzului, şi pun la îndoială ceea ce nu văd, pentru aceea a îngăduit ca prin întrupare să ofere şi ochilor vederea lui, spre a risipi îndoiala.

Se naşte dintr-o fecioară, care ignoră lucrul; căci nici n-a conlucrat la ceea ce s-a întâmplat, nici n-a contribuit la ceea ce s-a făcut, ci a fost un simplu organ al puterii lui tainice. Atât a ştiut numai cât a aflat de la Gavriil, când ea l-a întrebat: «Cum va fi mie aceasta, întrucât nu cunosc bărbat?». Iar arhanghelul îi spune: «Aceasta vrei să afli? Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui prea înalt te va umhri». Dar în ce chip a fost cu ea, iar puţin mai târziu din ea? După cum un meşter, când găseşte o materie foarte folositoare, lucrează din ea cel mai frumos obiect, tot astfel şi Hristos când a găsit sfânt şi trupul şi sufletul Fecioarei şi-a construit lui şi templu însufleţit şi a plăsmuit din Fecioară omul, în chipul în care a voit.

Şi după ce s-a îmbrăcat cu el astăzi s-a născut, fără să se ruşineze de diformitatea naturii omeneşti. Iar faptul de a purta propria lui creaţie nu i-a adus lui nici o insultă; iar creatura, prin faptul că a ajuns îmbrăcăminte Creatorului, a cules rod cea mai mare slavă.

Căci după cum la început, când a fost făcut primul om, era cu neputinţă ca să fie făcut omul, înainte de a lua Dumnezeu tina în mâinile lui, tot astfel şi vasul corupt era cu neputinţă să se transforme dacă n-ar fi ajuns îmbrăcăminte Creatorului.

Dar ce să spun sau ce să grăiesc? Minunea mă înspăimântă. Cel bătrân în zile s-a făcut copil; Cel care stă pe scaun înalt şi prea slăvit este aşezat în iesle; Cel nepipăit, cel simplu, cel necompus şi cel necorporal este cuprins de mâini omeneşti; Cel care a rupt legăturile păcatului se înfaşă în scutece, pentru că vrea aceasta. Căci vrea să prefacă necinstea în cinste, să îmbrace ceea ce este neslăvit cu slavă, să arate chip de vieţuire virtuoasă, ceea ce era de regulă supus insultei.

Pentru aceea ia corpul meu, ca eu să fac loc Cuvântului lui; şi luând corpul meu, îmi dă Duhul lui; ca dând şi luând, să-mi aducă vistieria vieţii. Ia trupul meu ca să mă sfinţească; îmi dă Duhul lui ca să mă mântuie.

Dar ce să spun sau ce să vorbesc? «Iată Fecioara va avea in pântece. Nu se vorbeşte de ceva ce avea să se întâmple, ci este admirat ca ceva făcut. Printre iudei s-a făcut, de care se şi zicea, dar de noi se crede, la care nici nu se numea.

«Iată Fecioara va avea în pântece». Cuvintele sunt ale sinagogii, dar averea este a Bisericii. Sinagoga a găsit tabelele legii, dar Biserica a descoperit mărgăritarul. Aceea a vopsit lâna, iar aceasta a îmbrăcat purpura. L-a născut o iudaică, dar l-a primit întreaga lume. Sinagoga L-a hrănit şi L-a alăptat, dar Biserica, L-a stăpânit şi I-a cules roadele. La aceea mlădiţa viţei, iar la mine strugurele adevărului. Aceea, a cules strugurele, iar neamurile beau băutura cea mistică. Aceea a semănat în Iudeea grăuntele de grâu, iar neamurile cu coasa credinţei au cules spicul. Neamurile au tăiat într-un chip cucernic trandafirul, iar iudeilor le-a rămas spinul necredinţei. Păsărica a zburat, iar cei nebuni stau lângă cuib. Iudeii interpretează foile cărţii, iar neamurile culeg rodul Duhului.

«Iată Fecioara va avea în pântece». Spune-mi, o iudee, spune-mi, deci, pe cine a născut? Ai cel puţin atâta încredere în mine cât ai avut în Irod. Dar nu ai încredere. Ştiu pentru ce; din pricina vicleniei. În adevăr aceluia ai spus ca să-l omoare; mie însă nu-mi spui, ca să nu mă închin lui. Dar pe cine a născut? Pe cine? Pe Stăpânul firii. Chiar dacă tu taci, firea strigă; căci a născut, aşa precum cel care s-a născut a

voit să se nască. Legile naturii nu îngăduiau o naştere ca a sa; dar ca Stăpân al naturii a introdus un fel străin de naştere, ca să arate, că şi atunci când S-a făcut om, nu se naşte ca un om, ci se naşte ca un Dumnezeu.

Se naşte aşadar astăzi din Fecioară învingând firea şi depăşind legile căsătoriei. Căci se cuvinea şefului sfinţeniei să se nască printr-o naştere curată şi sfântă, deoarece acesta este cel care altădată a plăsmuit pe Adam din pământ virgin, iar din Adam, fără de femeie, a făcut femeie. Şi după cum Adam a dat naştere la femeie fără de femeie, tot astfel şi azi Fecioara a născut bărbat fără de bărbat.

Şi pentru că neamul femeiesc datora mulţumire oamenilor, pentru că Adam a lăstărit femeia fără de femeie, pentru aceea azi Fecioara a născut fără de bărbat, plătind, pentru Eva, bărbaţilor datoria.

Ca să nu se îngâmfe Adam, că a lăstărit femeie fără de femeie, pentru aceea şi Fecioara astăzi a născut bărbat fără de bărbat, ca prin comunitatea minunii să arate egalitatea firii. Căci după cum din Adam a luat coasta şi pe Adam nu l-a micşorat cu nimic, tot astfel şi în Fecioară a plăsmuit om şi n-a distrus fecioria. Nevătămat a rămas Adam şi după luarea, coastei; nepângărită a rămas şi Fecioara după naşterea pruncului. Pentru aceasta nu şi-a construit lui şi templu din altă materie şi nici nu s-a îmbrăcat plăsmuind un trup de altă natură, ca să nu pară că insultă plămădeala din care a fost făcut Adam.

Din pricină că omul, prin înşelăciune, a ajuns unealta diavolului, pentru aceasta a luat însuşi templul însufleţit înşelat, ca prin legătura lui cu Creatorul să-l smulgă din prietenia cu diavolul. Dar deşi S-a făcut om, nu se naşte ca om, ci se naşte ca Dumnezeu. Căci dacă s-ar fi născut dintr-o căsătorie obişnuită, după cum se naşte fiecare din noi, Dumnezeirea lui s-ar fi socotit de mulţi o minciună.
Acum însă, pentru aceasta se naşte din Fecioară; iar prin naşterea sa păstrează şi pântecele Fecioarei neschimbat şi păzeşte şi fecioria neîntinată, pentru ca felul străin al sarcinii să-mi fie pricinuitor de mare credinţă.

Pentru aceea dacă mă va întreba, fie elen, fie iudeu, că Hristos, fiind Dumnezeu după fire, s-a făcut om, mai presus de fire, voi spune: da, aducând ca mărturie a cuvintelor mele pecetea, fără pată a fecioriei; căci în chipul acesta este Dumnezeu, deoarece a învins rânduiala firii; în chipul acesta este olar al pântecelui şi descoperitor al fecioriei, deoarece felul naşterii a fost nepângărit şi şi-a construit luişi temple într-un mod cu neputinţă de rostit prin cuvinte, în chipul în care a voit.

Spune-mi aşadar, iudee, a născut Fecioara sau nu? Căci dacă a născut, mărturiseşti naşterea lui neobişnuită; iar dacă n-a născut, pentru ce ai înşelat pe Irod? Căci tu, când el a întrebat unde se naşte Hristos, ai spus că în Vitleemul Iudeii. Oare nu ştiam eu satul sau locul naşterii sale? Nu cunoşteam eu oare vrednicia celui născut? Oare n-a pomenit de el ca de Dumnezeu?

«Căci va naşte fiu, zice Isaia, şi-i vor pune numele lui Emanoil». N-aţi introdus voi, duşmani nerecunoscători, acest adevăr? Oare nu ne-aţi învăţat pe noi toate cele cu privire la el voi, cărturarii şi fariseii, păzitorii exacţi ai legii? Nu cunoaştem noi limba evreiască ? Nu interpretaţi voi Scripturile? După ce Fecioara a născut şi înainte de a naşte - ca să nu pară citatul acela că este interpretat spre harul lui Dumnezeu – n-aţi adus voi, când ati fost întrebaţi de Irod, ca martor pe profetul Mihea spre a întări cuvântul vostru? «Şi tu, zice proorocul, Vitleem, casa lui Efrata, cu nimic nu eşti mai mică între conducătorii lui Iuda, căci din tine va ieşi conducător, care va păstori pe poporul meu Israil». Bine a spus profetul: «din tine», căci dintre voi a ieşit şi a venit pentru lumea întreagă.

În adevăr cel care este, vine; iar cel care nu este se creează sau se face. Dar el şi era şi mai înainte era şi era totdeauna. El era totdeauna ca Dumnezeu, guvernând lumea; azi a venit şi ca om şi ca Dumnezeu: ca om, ca să păstorească poporul, iar ca Dumnezeu, ca să mântuie lumea întreagă.

O, duşmani folositori! O, acuzatori iubitori de oameni, care fără să-şi dea seamă au arătat pe Dumnezeul născut în Vitleem, care au făcut cunoscut pe Stăpânul ascuns în iesle, care, fără voia lor, au arătat pe cel care stătea în peşteră şi au făcut bine fără să vrea, căci l-au descoperit, voind să-l ascundă.

Ai văzut dascăli neînvăţaţi? Învaţă ceea ce ei înşişi nu cunosc; deşi sunt flămânzi, hrănesc; deşi însetează, adapă; deşi sunt săraci, îmbogăţesc. Veniţi dar să sărbătorim, veniţi să prăznuim.

Felul sărbătorii este străin, deoarece şi cuvântul naşterii este paradoxal. Astăzi a fost dezlegată legătura cea veche, diavolul a fost făcut de ruşine, demonii au fugit, moartea a fost distrusă, Raiul s-a deschis, blestemul a dispărut, păcatul a fost alungat, înşelăciunea s-a îndepărtat, adevărul s-a reîntors, iar cuvântul evlaviei s-a răspândit şi a alergat pretutindeni. Vieţuirea celor de sus a fost sădită pe pământ, îngerii au tovărăşie cu oamenii, iar oamenii stau fără teamă de vorbă cu îngerii. Pentru ce? Pentru că Dumnezeu a venit pe pământ şi omul s-a suit în cer; toate s-au amestecat.

A venit pe pământ, întreg fiind în ceruri; iar întreg fiind în cer, întreg este pe pământ. Fiind Dumnezeu, s-a făcut om, fără să înceteze de a fi Dumnezeu; Cuvântul cel care este impasibil, s-a făcut trup; şi s-a făcut trup pentru ca să locuiască în noi. Nu s-a făcut Dumnezeu, ci era Dumnezeu. Pentru aceasta s-a făcut trup, ca să-l primească ieslea pe cel pe care nu-1 cuprindea cerul. Pentru aceasta a fost pus în iesle, pentru ca cel care hrăneşte Universul să primească hrană de copil de la maică fecioară. Pentru aceasta Tatăl veacurilor viitoare este cuprins de braţe feciorelnice ca prunc de ţâţă, ca să poată şi magii să se apropie de el. Astăzi au venit şi magii; şi ei au făcut începutul de a fi tăgăduit tiranul; astăzi cerul se laudă, arătând prin stea pe Stăpânul lui, iar Domnul stand pe norul uşor al corpului aleargă spre Egipt; în aparenţă el fuge de viclenia lui Irod, iar în realitate împlineşte ceeace se spune de Isaia: «Va fi, zice proorocul, în ziua aceea Israil al treilea între asirieni şi între egipteni; binecuvântat va fi poporul meu în pământul pe care Domnul Savaot l-a binecuvântat zicând: Bine-cuvântat va fi poporul meu cel din Egipt şi cel dintre asirieni şi cel în Israil».

Ce spui, iudee? Cel dintâi a ajuns al treilea? Egiptenii şi asirienii au fost puşi înainte, iar primul născut Israil este numărat pe urmă? Da; pe bună dreptate asirienii vor fi primii, pentru că şi aceştia primii s-au închinat lui prin magi. Egiptenii după asirieni, pentru că şi aceştia l-au primit când el a fugit de viclenia lui Irod. Cel din urmă este numărat Israil, pentru că după botezul în Iordan l-au cunoscut prin apostoli.

În Egipt însă n-a intrat fără motiv, zguduind cele făcute de mâini ale Egiptului, ci după ce a închis toate porţile Egiptului prin pierderea primilor născuţi. Pentru aceasta astăzi a intrat ca prim născut, pentru ca să desfiinţeze jalea vechei tristeţe.
Că Hristos se numeşte prim născut, mărturiseşte astăzi Luca evanghelistul, zicând: «Şi a născut pe Fiul ei primul născut şi l-a înfăşat şi l-a culcat în iesle, pentru că nu aveau loc în casa de oaspeţi» A intrat aşadar în Egipt ca să desfiinţeze jalea vechei tristeţe; în locul plăgilor aducând bucurie, în locul nopţii şi a întunericului dăruind lumina mântuirii. Apa râului era atunci molipsitoare din pricina măcelului pruncilor necopţi. Dar cel care altădată a înroşit apa a intrat în Egipt şi a făcut valurile fluviului născătoare de mântuire, curăţind, prin puterea Duhului, necurăţenia şi spurcăciunea lor. Egiptenii au fost atunci chinuiţi, deoarece fiind prinşi de furie au tăgăduit pe Dumnezeu. Dar el a intrat în Egipt şi a umplut sufletele iubitoare de Dumnezeu cu cunoştinţa lui, iar fluviului i-a dat puterea să crească mucenici mai roditori decât spicele.

Din pricina timpului scurt însă, vreau să termin aici cuvântul; iar ceea ce mai este de spus v-o păstrez pentru ziua următoare; aici voi sfârşi cuvântarea mea,

rămânând ca pe viitor să completez cele spuse arătând în ce chip Cuvântul, impasibil fiind, s-a făcut trup, rămânând totuşi firea sa neschimbată.

Dar ce voi spune sau ce voi grăi? Văd pe tâmplar, ieslea, pruncul, scutecele, naşterea Fecioarei, lipsită de cele necesare, toate încărcate de lipsă, pline de sărăcie. Ai văzut bogăţie în mare sărăcie? Că fiind bogat a sărăcit pentru noi? Că n-a avut nici pat, nici saltea, că a fost aruncat într-o iesle goală?

O, sărăcie izvor al bogăţiei! O, bogăţie nemăsurată, care porţi pompa sărăciei! Stă culcat în iesle şi zgudue lumea întreagă; este înfăşat în scutece şi rupe legăturile păcatului; încă n-a scos nici un cuvânt articulat şi a învăţat pe magi şi i-a convertit.

Ce să spun sau ce să grăesc? Iată pruncul se înfaşă în scutece şi se culcă în iesle; iar de faţă este şi Maria, care este şi fecioară şi mamă; de faţă era şi Iosif, care se numea tată. Acesta se numeşte bărbat, aceea se numeşte femeie: numele sunt legitime, dar sunt lipsite de orice realitate.

Aceste numiri să le înţelegi până la cuvinte, dar nu până la lucruri. Iosif s-a logodit numai cu ea, dar Duhul Sfânt a umbrit-o. Pentru aceea Iosif, fiind nedumerit, nu ştia ce să zică de copil. Nu îndrăznea să spună că este din curvie, nu putea să arunce cuvânt hulitor contra Fecioarei şi nici nu suferea să-l numească copil al său, căci nu ştia bine în ce chip sau de cine a fost făcut pruncul. De aceea, fiind nedumerit de acest fapt, i s-a dat lui răspuns din cer, prin vocea îngerului: «Nu te teme, Iosife, căci Cel născut din ea este de la Duhul Sfânt».

Duhul Sfânt a umbrit-o pe Fecioară.
Dar pentru care pricină se naşte din Fecioară şi păstrează nevătămată fecioria?

- ⇒ *Pentru motivul că altădată diavolul a înşelat pe Eva fiind fecioară, pentru aceea Gavriil a binevestit pe Maria, fecioară fiind.*
- ⇒ *Eva, fiind înşelată, a născut cuvânt pricinuitor de moarte; Maria însă, fiind binevestită, a născut pe Cuvântul în trup, pricinuitor nouă de viaţă veşnică.*
- ⇒ *Cuvântul Evei a arătat pomul, prin care a fost dat afară din paradis. Iar Cuvântul cel din Fecioară a arătat crucea, prin care l-a băgat în paradis pe tâlhar în persoana lui Adam.*

Pentru că nici elinii, nici iudeii, nici ereticii nu credeau că Dumnezeu a născut în chip neseminal şi impasibil, pentru aceasta astăzi, născându-se dintr-un corp pasibil, corpul pasibil a păstrat firea impasibilă, ca să arate că după cumfiind născut din Fecioară nu a distrus fecioria, tot astfel şi Dumnezeu, rămânând neîmpuţinată

şi neschimbată fiinţa Dumnezeirii, ca Dumnezeu a născut în chip dumnezeiesc pe Dumnezeu.

Şi pentru că oamenii, părăsind pe Dumnezeu, sculptau idoli în chip de om, pe care îi şi adorau spre insulta Creatorului, pentru aceasta astăzi Cuvântul lui Dumnezeu, Dumnezeu fiind, s-a arătat în chipul omului ca să distrugă şi minciuna şi să-i aducă într-un chip ascuns spre adorarea lui. Acestui Hristos aşadar, care a săvârşit trecere prin cele fără de trecere, să-i înălţăm slavă împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt la Botezul Domnului

Voi sunteţi toţi azi veseli, dar numai eu sunt supărat. În adevăr, când îmi fixez ochii peste mulţimea aceasta duhovnicească, când privesc bogăţia nesfârşită a Bisericii şi apoi iarăşi când mă gândesc că după trecerea sărbătorii va pleca şi mulţimea aceasta din nou de la noi, îndepărtându-se cu voiciune, rup cu durere din mine şi mă doare sufletul că Biserica, care a dat naştere la atâţia fii, nu poate să se bucure de ei de câte ori venim la biserică, ci numai la sărbători mari.

Cât de mare ar fi veselia duhovnicească, cât de mare bucuria, cât de mare slava lui Dumnezeu, cât de mare folosul sufletelor dacă am vedea, ori de câte ori venim la biserică, tot atât de pline sânurile bisericii!

Corăbierii şi cârmacii fac totul ca să traverseze marea şi să ajungă în port. Noi însă ne silim cu orice preţ ca să tulburăm mările; stăm cufundaţi neîncetat în furtunele lucrurilor lumeşti, ne dedăm cu totul treburilor din pieţe şi de la tribunale, iar aici abia dacă ne întâlnim odată sau de două ori în cursul unui an întreg.

Nu ştiţi voi oare că după cum Dumnezeu a fixat porturile în mări, tot aşa a fixat bisericile în oraşe, pentru ca evitând în ele vârtejul zgomotelor lumeşti să ne bucurăm de cea, mai mare linişte? În biserică nu aveţi a vă teme nici de furtuna valurilor, nici de incursiile piraţilor, nici de atacurile neaşteptate ale făcătorilor de rele, nici de furia vânturilor, nici de vătămarea fiarelor, căci biserica este liman lipsit de toate acestea, liman duhovnicesc al sufletelor.

Voi înşivă sunteţi martori celor spuse. Căci dacă cineva dintre voi şi-ar dezvălui acum conştiinţa,va găsi multă linişte înăuntrul bisericii. Mânia nu supără, pofta nu arde, invidia nu roade, deznădejdea nu bântuie, dragostea gloriei deşarte nu corupe, ci biserica le potoleşte pe toate aceste fiare, introducând în suflet, prin auzul fie-căruia, ca o dumnezeiască cântare, auzirea Scripturilor dumnezeeşti, şi adormind aceste patimi necugetate.

De câtă nefericire n-ar fi oare demni oamenii, care, având putinţa să se bucure de o atât de mare înţelepciune dumnezeiască, nu vin continuu şi nu frecventează pe mama obştească a tuturora, adică Biserica? Căci, ai putea să-mi spui, care ocupaţie este mai necesară decât aceasta? Care tovărăşie este mai folositoare? Dar care este pricina de a nu veni la biserică?

Negreşit, îmi vei spune, că sărăcia te împiedică de a veni la această frumoasă adunare; pretextul însă nu-i binecuvântat. Săptămâna are şapte zile. Dumnezeu le-a

împărţit pe acestea cu noi; şi nu şi-a luat el cea mai mare parte şi nici nu ne-a dat nouă pe cea mai mică; mai mult încă, nici nu le-a împărţit în chip egal: n-a luat el trei zile şi ţi-a dat trei zile, ci ţie ţi-a dat şase zile, iar lui i-a rămas o zi. Totuşi, nici în această singură zi nu încetezi de a te libera de grijile lumeşti, ci ceea ce fac cei care jefuesc lucrurile sfinte, aceea îndrăzneşti şi tu în această zi, răpindu-o şi petrecându-o în grijile lumeşti pe aceasta care este sfinţită şi afierosită ascultării cuvintelor duhovniceşti.

Dar pentru ce vorbesc despre ziua întreagă? Fă şi tu cu timpul zilei ceea ce a făcut văduva cu milostenia; după cum aceea a aruncat doi oboli şi a atras multă bună-voinţă de la Dumnezeu, tot aşa şi tu împrumută două ceasuri lui Dumnezeu şi vei aduna în casa ta câştigul a nenumărate zile. Iar dacă nu vrei, gândeşte-te ca nu cumva voind să nu te desparţi de o mică parte din zi de câştigurile pământeşti, să nu pierzi ostenelile a ani întregi. Căci Dumnezeu, când este dispreţuit, ştie să risipească averile cele adunate, după cum spunea şi iudeilor ameninţându-i, pentru că dispreţuiau grija de templu: «Le-aţi dus pe acestea în casele voastre şi le-a suflat, zice Domnul».

Te rog să-mi spui ce vom putea să te învăţăm din cele de trebuinţă, dacă tu vii la noi odată sau de două ori pe an? Ce vom putea să te învăţăm despre suflet, despre trup, despre nemurire, despre Împărăţia Cerurilor, despre pedeapsă, despre gheenă, despre îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, despre iertare, despre pocăinţă, despre botez, despre iertarea păcatelor, despre lumea de sus, despre cea de jos, despre natura oamenilor, despre îngeri, despre răutatea demonilor, despre uneltirile diavolului, despre purtarea în viaţă, despre dogme, despre dreapta credinţă, despre ereziile cele pierzătoare? Pe acestea şi cu mult mai multe decât acestea trebue să le ştie creştinul şi să poată da lămuriri asupra tuturor acestora celor care îl întreabă.

Dar voi nu veţi putea să ştiţi nici cea mai mică parte din acestea dacă veniţi la biserică o singură dată şi atunci chiar fără luare aminte şi pentru obiceiul sărbătorii şi nu pentru evlavia sufletului.

Ar fi în adevăr un lucru plăcut dacă de fiecare dată când cineva vine la biserică ar putea să înveţe exact pe toate acestea. Mulţi dintre cei prezenţi aici aveţi rubedenii sau fii; iar când voiţi să-I daţi la şcoală şi profesorilor, pe care i-aţi ales, le interziceţi deodată de a mai veni acasă; le pregătiţi aşternuturi, hrană şi toate cele de trebuinţă, îi trimiteţi să locuiască împreună cu profesorul, împiedecându-i să intre în casa voastră, pentru ca traiul continuu acolo să le dea putinţă să înveţe mai bine, nefiind întrerupt studiul de nici o grijă.

Acum însă când nu este vorba să învăţaţi o ştiinţă oarecare, ci pe cea mai mare dintre toate, anume cum trebue să placi lui Dumnezeu şi să dobândeşti pe cele cereşti, socotiţi oare că puteţi să le duceţi la bun sfârşit cu trândăvie? Ce mare nebunie este de a gândi astfel! Că învăţătura este un lucru care are nevoie de multă atenţie ascultă ce spune Domnul: «învăţaţi de la mine că sunt blând şi smerit cu inima». Şi iarăşi profetul zice: «Veniţi, fiilor ascultaţi-mă, vă voi învăţa frica Domnului». Şi iarăşi: «Cercetaţi şi cunoaşteţi că eu sunt Dumnezeu». Astfel, cel care vrea să se bucure de această înţelepciune dumnezeiască trebuie să studieze mult.

Dar, ca să nu întrebuinţăm tot timpul în acuzaţii faţă de cei care nu vin la biserică, mulţumindu-ne cu cele spuse pentru îndreptarea nepăsării acelora, haide să spunem câteva cuvinte despre sărbătoarea de astăzi.

Mulţi ţin sărbătorile, ştiu numele lor, dar nu ştiu pricinile pentru care s-a născut. Este ştiut de toţi că sărbătoarea de azi se numeşte Epifanie (arătare). Dar ce este această arătare şi dacă este una sau două, nu o ştiu încă. Ar fi cea mai mare ruşine şi multă batjocoră faptul de a se prăznui în fiecare an această sărbătoare, fără ca să se cunoască pricina, pentru care o sărbătorim.

În primul loc este necesar să spuu dragostei voastre, că nu este o singură arătare, ci sunt două arătări. Una este aceasta de acum, care s-a îndeplinit; a doua însă aceea care va să vină şi care se va face cu slavă la sfârşitul lumii.

Astăzi aţi auzit pe Pavel vorbind către Tit despre amândouă din ele.

- ✓ Despre arătarea de acum spune astfel: ***«Harul cel mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învăţându-ne să lepădăm păgânătatea şi poftele lumeşti şi să trăim în veacul de acum, în curăţenie sufletească, în dreptate şi în cuvioşie».***
- ✓ Iar despre arătarea cea viitoare spune: ***«Aşteptând fericita nădejde şi arătarea slavei marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos».*** Iar pro- fetul despre aceasta spune aşa: ***«Soarele se va preface în întuneric şi luna în sânge înainte de a veni ziua Domnului cea mare şi arătată».***

Dar pentru care motiv nu se numeşte Epifanie (arătare) ziua în care s-a născut Domnul, ci ziua în care s-a botezat? Căci aceasta este ziua în care s-a botezat şi a sfinţit firea apelor. Pentru aceasta, în această zi, la miezul nopţii, toţi iau apă, o strâng acasă şi o păstrează tot anul, deoarece astăzi au fost sfinţite apele. Şi semnul devine evident, deoarece firea acelor ape nu se strică prin lungimea timpului, ci apa

scoasă astăzi rămâne curată şi proaspătă un an întreg şi adeseori şi doi şi trei ani şi după atâta vreme se ia la întrecere cu apele scoase acum din izvoare.

Pentru care motiv se numeşte această zi arătare? Pentru că Hristos n-a ajuns cunoscut tuturora când s-a născut, ci atunci când s-a botezat. În adevăr în ziua aceasta era necunoscut multora. Şi că mulţi nu-1 cunoşteau şi nu ştiau cine era, ascultă pe Botezătorul Ioan, care spune: «A stat în mijlocul nostru cineva pe care voi nu-l ştiţi».

Şi pentru ce să ne minunăm că ceilalţi nu-1 cunoşteau, când însuşi Botezătorul nu-1 cunoaşte până în ziua aceea? «Căci şi eu, spune el, nu-l cunoşteam, dar cel care m-a trimis să botez cu apă, acela mi-a spus: Peste cine vei vedea Duhul pogorându-se şi rămânând peste el, acela este cel care botează cu Duhul Sfânt».

Este deci lămurit din cele de mai sus că sunt două arătări ale Domnului. Dar este necesar să spun pentru care motiv Hristos vine la botez şi la ce fel de botez vine. Şi este nevoie să ştim şi pe una şi pe alta.

Mai întâi trebuie să vă învăţ pe dragostea voastră cu ce fel de botez s-a botezat Hristos, deoarece ştiind acest lucru vom şti şi pentru care pricină a venit la botez. Botezul iudaic curăţea murdăriile trupeşti, nu însă păcatele conştiinţei; căci nu-1 curăţea pe om de păcate, nici dacă curvea, nici dacă fura, nici dacă săvârşea altă nelegiuire de felul acestora, ci dacă se atingea de oasele morţilor, dacă gusta dintr-o mâncare oprită de lege, dacă se apropia de un lepros; atunci se spăla şi, fiind necurat până seara, se curăţea. «Căci se va spăla, spune Scriptura, corpul lui cu apă curată şi va fi necurat până seara, şi se va curăţi».

În realitate aceste fapte nu constituiau păcat şi nici necurăţenie, ci Dumnezeu, făcându-i mai credincioşi prin aceste curăţiri pe cei care nu erau atât de desăvârşiţi, i-a pregătit dinainte ca să fie cu mai multă purtare de grijă faţă de curăţirile de mai mare importanţă.

Curăţirea iudaică deci nu curăţea păcatele, ci numai murdăriile trupeşti. Botezul nostru însă nu este aşa, ci cu mult mai mare şi plin de mult har. El izbăveşte de păcate, curăţă sufletul şi dă merindele Duhului.

Botezul lui Ioan era cu mult mai înalt decât cel iudaic, dar mai smerit decât al nostru; el era ca un fel de punte între aceste două botezuri, legând prin el botezul iudaic de cel creştin. Ioan nu sfătuia pe oameni la observarea curăţirilor trupeşti, ci-i îndemna să se depărteze de acelea, şi-i sfătuia să se întoarcă de la viciu la virtute,

să aibă nădejdi de mântuire prin săvârşirea faptelor bune şi nu prin tot felul de botezuri şi curăţiri cu apă. Ioan Botezătorul nu spunea: Spală-ţi haina ta şi spală trupul tău şi vei fi curat, ci: «Faceţi rod vrednic de pocăinţă». Judecat sub acest aspect, botezul lui Ioan era superior botezului iudaic, dar inferior botezului nostru, deoarece botezul lui Ioan, nici nu dădea Duhul Sfânt, nici nu oferea iertarea prin har. El poruncea să se pocăiască, dar nu era stăpân să ierte păcatele. Pentru aceasta şi spunea: «Eu vă botez cu apă, dar acela vă va boteza cu Duhul Sfânt şi cu foc».
Este lucru ştiut de toţi că Ioan nu boteza cu Duhul.

Dar ce înseamnă cuvintele: «Cu Duhul Sfânt şi cu foc»? Ca să înţelegeţi sensul acestor cuvinte, aduceţi-vă aminte de ziua în care s-a arătat apostolilor limbi împărţite ca de foc şi s-a aşezat pe fiecare din ei.

Că botezul lui Ioan era imperfect, că nici nu avea merindea Duhului, nici iertarea păcatelor, este clar din următorul fapt: Când Pavel a găsit nişte ucenici le-a zis: «Aţi primit Duhul Sfânt după ce aţi crezut? Iar ei au zis către el: Dar nici n-am auzit dacă este Duhul Sfânt. Atunci le-a spus: În ce dar v-aţi botezat? Iar ei i-au răspuns: În botezul lui Ioan. Pavel a spus: Ioan a botezat cu botezul pocăinţei». Al pocăinţei, deci, nu al iertării. Dar pentru care pricină a botezat Ioan? O spune apostolul: «Spunând poporului ca să creadă în cel care vine după el, adică în Domnul Iisus. Şi auzind, s-au botezat în numele Domnului Iisus.Iar când Pavel şi-a pus mâinile peste ei, a venit Duhul cel Sfânt asupra lor».

Ai văzut că botezul lui Ioan era imperfect? Căci dacă n-ar fi fost imperfect, Pavel nu i-ar fi botezat din nou, nici nu şi-ar fi pus peste ei mâinile. Dar prin faptul că a făcut aceste două lucruri, a arătat superioritatea botezului apostolic şi că botezul lui Ioan era cu mult inferior acestuia.

Am aflat prin urmare din cele de mai sus deosebirea dintre botezuri.

În sfârşit este nevoie să spun pentru care motiv se botează Hristos şi cu ce fel de botez. Nu s-a botezat nici cu botezul iudaic, cel dinainte, nici cu al nostru, cel din urmă. În adevăr El nici nu avea nevoie de iertarea păcatelor. Şi cum putea să aibă nevoie de iertarea păcatelor cel care nu are nici un păcat? «Căci păcat, spune Scriptura, n-a făcut, nici nu s-a găsit viclenie în gura lui». Şi iarăşi: «Cine mă va dovedi pe mine de păcat?». Nici trupul lui Hristos nu era lipsit de Duhul. Şi cum putea să fie lipsit de Duhul, când trupul lui a fost făcut dintru început de la Duhul Sfânt? ***Aşadar pentru care pricină s-a botezat Domnul; dacă nici trupul lui nu era lipsit de Duhul şi nici nu era supus păcatelor?***

Înainte de a răspunde la aceasta este nevoie să cunoaştem cu ce fel de botez s-a botezat şi atunci şi întrebarea ne va fi nouă mai clară. Aşadar cu ce fel de botez s-a botezat? Nu s-a botezat nici cu cel iudaic, nici cu al nostru, ci cu al lui Ioan. Pentru ce? Ca să afli prin însăşi natura botezului său că nu s-a botezat din pricina iertării păcatelor, nici pentru că avea nevoie de merindea Duhului, deoarece botezul lui Ioan, după cum am şi dovedit, era lipsit de amândouă acestea. ***Din cele spuse, deci, este clar că n-a venit la Iordan nici pentru iertarea păcatelor şi nici pentru merindea Duhului. Dar atunci ca să nu socotească cineva din cei de faţă că a venit pentru pocăinţă, ca şi ceilalţi oameni, ascultă cum a răspuns de mai înainte Ioan şi la această presupunere.***

Ioan spunea celorlalţi: «Faceţi rod vrednic de pocăinţă», iar Domnului ascultă ce-i spune: «Eu am trebuinţă să fiu botezat de Tine şi Tu vii la mine»? Cuvintele acestea le-a spus ca să arate că Hristos n-a venit la el mânat de aceeaşi nevoie ca ceilalţi oameni, şi că el este pentru aceasta cu atât mai nevrednic de a-1 boteza, cu cât Hristos este mai mare decât Botezătorul şi incomparabil mai curat.

Pentru care motiv deci s-a botezat, dacă n-a făcut aceasta nici pentru pocăinţă, nici pentru iertarea păcatelor, nici pentru merindea Duhului ? O face pentru două pricini: pe una o spune ucenicul, iar pe cealaltă a spus-o El însuşi către Ioan.

Care este deci motivul botezului lui Iisus după spusele lui Ioan? Ca să-l facă tuturora cunoscut, după cum spunea şi Pavel, că «Ioan a botezat cu botezul pocăinţei, ca să creadă în cel care vine după el». Aceasta era raţiunea botezului lui Iisus. Ioan ar fi făcut suspectă mărturia sa şi ar fi fost foarte greu să meargă în casa fiecăruia şi apropiindu-se de uşă să-i cheme afară şi să le spună, arătând pe Hristos, că acesta este Fiul lui Dumnezeu. Ar fi făcut de-asemeni suspectă mărturia sa dacă l-ar fi luat spre a-1 duce în sinagogă ca să-l arate.

Dar când din fiecare oraş noroade întregi s-au revărsat la Iordan şi stăteau pe ţărmurile râului, şi când a venit şi Iisus să se boteze, ca să primească recomandarea cea de sus prin vocea Tatălui şi recomandarea prin Duhul în chip de porumb, atunci mărturia lui Ioan despre el nu putea să fie suspectată.

Pentru aceasta cuvintele lui: «Şi eu nu l-am cunoscut pe El» arată că mărturia lui este vrednică de credinţă. Căci prin faptul că erau rude unul cu altul după trup - Căci iată, spune Scriptura, Elisabeta ruda ta a zămislit şi ea un fiu» spune Mariei îngerul despre mama lui Ioan; iar dacă mamele erau neamuri, este clar că şi copiii - aşadar prin faptul că erau rude, ca să nu pară că Ioan dă mărturie despre Hristos din pricina înrudirii, harul Duhului a orânduit ca, Ioan să-şi petreacă toată vârsta cea de

la început în pustie, ca să nu pară că face o asemenea mărturie pentru prietenie sau pentru vreun scop premeditat, ci aşa precum a aflat de la Dumnezeu, aşa l-a vestit. Pentru această pricină a spus Ioan: «Şi eu nu l-am cunoscut».

Dar de unde ai aflat? «Cel care m-a trimis pe mine, spune Botezătorul, să botez cu apă, ucelu mi-a spus». Ce ţi-a spus? «Pe cine vei vedea Duhul pogorându-se ca un porumbel şi rămânând peste el, acesta este cel care botează cu Duhul Sfânt». Vezi dar că pentru aceasta a venit Duhul Sfânt - asta nu înseamnă că atunci s-a pogorât întâi - ci ca să arate pe cel ascuns, făcându-1 cunoscut tuturora prin zborul său ca printr-un deget. Deci pentru aceasta a venit la botez.

Dar şi pentru altă pricină pe care însuşi o spune. Care este aceasta? Când Ioan a spus: «Eu am trebuinţă să fiu botezat de Tine şi Tu vii la mine?» El i-a răspuns zicând: «Lasă acum, căci aşa este cuviincios pentru noi ca să plinim toată dreptatea». Ai văzut înţelepciunea slugii? Ai văzut smerenia Stăpânului?

Ce înseamnă cuvintele: «Să plinim toată dreptatea»? Dreptatea se numeşte împlinirea tuturor poruncilor, spre exemplu când spune: «Erau amândoi drepţi, mergând în poruncile Domnului fără prihană». Aşadar pentru că această dreptate trebuia să o împlinească toţi oamenii, dar nici unul n-a împlinit-o perfect, nici n-a îndeplinit-o, venind Hristos împlineşte această dreptate.

Dar ar putea spune cineva: Ce dreptate a îndeplinit prin faptul că s-a botezat? Dreptatea constă în aceea că s-a supus profetului. După cum s-a circumcis şi a adus jertfă şi a păzit sâmbetele şi a ţinut sărbătorile iudaice, tot astfel a adăugat şi acest rest de a se supune profetului care boteza. Că era voinţa lui Dumnezeu ca să se boteze atunci toţi, ascultă ce spune Ioan: «Cel care m-a trimis pe mine să botez cu apă». Iar Hristos spune din nou: «Vameşii şi poporul au dat dreptate lui Dumnezeu botezându-se cu botezul lui Ioan; dar fariseii şi cărturarii au dispreţuit voinţa lui Dumnezeu nebotezându-se de el». Prin urmare, dacă dreptatea consta în a te supune lui Dumnezeu, iar Dumnezeu a trimis pe Ioan ca să boteze poporul, atunci Hristos a împlinit-o şi pe aceasta cu toate celelalte prescripţiuni legale.

Închipuie-ţi deci că poruncile legii sunt două sute de dinari. Această datorie trebuia să o plătească neamul nostru; nu a plătit-o. Moartea ne stăpânea pe noi, care eram vinovaţi de aceste crime. Venind Hristos şi găsindu-ne stăpâniţi de ea, a plătit datoria şi ne-a mântuit pe noi care nu aveam cu ce să plătim. Pentru aceasta n-a spus: Se cuvine să facem aceasta şi aceea, ci: «Să plinim, toată dreptatea».

Mie Stăpânului mi se cuvine, zice el, ca unul ce am, să dau pentru cei care nu au. Aceasta, este cauza botezului, ca să pară că împlineşte toată legea şi pe aceasta şi pe cea spusă înaintea acesteia. Pentru aceea şi Duhul s-a pogorât în chip de porumbel. Căci acolo unde este împăcarea cu Dumnezeu, acolo este porumbiţa.

Căci şi la arca cea de pe timpul lui Noe a venit porumbiţa aducând o ramură de măslin, simbol al iubirii de oameni a lui Dumnezeu şi al izbăvirii de furtună.

Şi acum în chip de porumbiţă, nu în trup - căci trebu-e cu siguranţă să se ştie aceasta - Duhul, anunţând Universului mila lui Dumnezeu şi arătând în acelaşi timp că omul duhovnicesc trebue să fie inocent, simplu şi fără de răutate, după cum spune şi Hristos: «Dacă nu vă veţi întoarce şi nu veţi ajunge ca şi copiii nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor».

Aşadar acea arcă, după ce s-a sfârşit potopul a rămas pe pământ. Această arcă, însă,când s-a sfârşit mânia, a fost răpită în cer şi cum trupul acela neîntinat şi neprihănit este în dreapta Tatălui.

Dar pentru că am amintit de trupul Stăpânului, este necesar ca să opresc aici cuvântul şi să vorbesc puţin despre trupul lui. Ştiu că mulţi din noi aleargă la această sfinţită masă din pricina obişnuinţei şi sărbătorii. Şi precum de multe ori v-am spus, când trebuie să vă împărtăşiţi, nu trebuie să observaţi sărbătoarea, ci să vă curăţiţi conştiinţa şi numai atunci să vă apropiaţi de sfinţita jertfă. Căci cel pângărit şi necurat nu are dreptul să se împărtăşească cu acel trup sfânt şi înfricoşător nici chiar la sărbătorile cele mari; cel curat, însă şi cel care a curăţit complet păcatele prin pocăinţă, are dreptul să participe la tainele dumnezeieşti şi este vrednic să se bucure de darurile lui Dumnezeu şi la sărbătorile cele mari şi întotdeauna.

Dar pentru că nu ştiu cum a fost neglijat acest lucru de unii şi mulţi plini de mii de răutăţi, când văd că vine sărbătoarea, ca împinşi de însăşi ziua, se apropie de Tainele sfinţite şi se găsesc în aşa dispoziţie sufletească că nu le este îngăduit nici să le vadă - negreşit că pe cei cunoscuţi nouă, noi înşine îi vom exclude, dar pe cei necunoscuţi îi vom lăsa lui Dumnezeu, care cunoaşte ascunzişurile gândirii fiecăruia - azi vom căuta să îndreptăm un păcat săvârşit în chip public de toţi. Şi care este acest păcat? De a nu se apropia cu frică, ci bătând din picioare, lovind, plini de mânie, strigând, insultând, împingând pe vecini, plini de tulburare. Acestea de multe ori le-am spus şi nu voi înceta de a le spune.

Nu vedeţi că la luptele olimpice, când învingătorul în jocuri merge prin piaţă, cu coroana pe cap, cu haina ridicată, iar în mână ţinând bastonul, cât de mare este ordinea, în timp ce crainicul strigă să fie linişte cu bună rânduială!

Oare nu este absurd ca acolo unde diavolul triumfă să fie atâta linişte, iar acolo unde Hristos cheamă la el să fie atâta tulburare? În piaţă linişte şi în biserică strigăt? În mare seninătate, iar în port valuri ? Spune-mi, omule, pentru ce faci zgomot? Pentru ce te grăbeşti? Nevoia afacerilor te chiamă oare? Sau ştii că ai afaceri în ora aceea? Socoteşti oare că eşti pe pământ? Că eşti cu oamenii? Oare nu este caracterul unei inimi de piatră faptul de a socoti în timpul acela că stai pe pământ şi nu că dănţuieşti cu îngerii, împreună cu care ai înălţat acel cântec tainic, împreună cu care ai ridicat lui Dumnezeu cântarea aceea triumfală? Pentru aceasta şi Hristos ne-a şi numit vulturi, zicând: «Unde este stârvul acolo se vor aduna şi vulturii», ca să ne urcăm la cer, ca să zburăm spre înălţime cu aripile Duhului, deoarece suntem uşori. Noi însă ca şerpii ne târâm pe jos şi mâncăm pământ.

Vreţi să vă spun de unde vine zgomotul şi strigătul ? Că nu vă închidem tot timpul slujbei uşile bisericii, ci îngăduim să ieşiţi şi să plecaţi acasă înainte de ultima rugăciune de mulţumire. Ce faci, omule? Când Hristos este de faţă, când sunt de faţă îngerii, când această înfricoşătoare masă este pusă înainte, când fraţii tăi încă se împărtăşesc, tu pleci? Când eşti poftit la masă, chiar dacă te-ai săturat mai înainte, nu îndrăzneşti să pleci înaintea prietenilor tăi, în timp ce ei stau la masă. Aici însă, când se săvârşesc tainele înfricoşate ale lui Hristos, când Sfânta slujbă se face încă, tu le părăseşti pe toate şi pleci? Sunt vrednice acestea oare de iertare ? Ce fel de apărare poţi invoca?

Vreţi să vă spun a cărui faptă săvârşesc cei care pleacă înainte de terminarea slujbei şi care nu urmăresc până la sfârşitul cinei cântările de mulţumire? Este cu putinţă să fie greu ceea ce am să spun, totuşi este necesar să fie spus din pricina trândăviei multora.

Când Iuda a luat parte la cea din urmă cină, aceea din ultima noapte, în timp ce toţi, ceilalţi stăteau la masă, el, sculându-se înainte, a ieşit. Pe acela, îl imită şi aceştia care pleacă înainte de cea din urmă rugăciune de mulţumire. Căci dacă acela n-ar fi ieşit, n-ar fi ajuns vânzător; dacă n-ar fi părăsit pe ucenici, nu s-ar fi pierdut; dacă nu s-ar fi dezlipit de turmă, nu l-ar fi găsit pe el singur lupul şi nu l-ar fi mâncat; dacă nu s-ar fi despărţit de păstor, n-ar fi fost răpit de fiara sălbatică. Din această pricină el cu iudeii, iar ceilalţi apostoli au ieşit cântând împreună cu Stăpânul. Vezi că cea din urmă rugăciune după jertfă se face după modelul de atuncea ?

Şi acum, iubiţilor, să ne gândim la cele spuse, să le avem în mintea noastră, temându-ne de pedeapsa ce ne stă înainte. El îţi împărtăşeşte trupul său; tu nu-1 răsplăteşti nici prin cuvinte şi nici nu-i mulţumeşti pentru cele ce ai primit.

Când te ospătezi cu mâncare trupească, îndată după ospăţ, mulţumeşti; dar când te împărtăşesti - tu care eşti om şi de o natură netrebnică - cu o hrană duhovnicească şi care depăşeşte toată zidirea văzută şi nevăzută, pentru ce nu rămâi spre a mulţumi şi prin cuvinte şi prin fapte? Nu sunt oare vrednice asemenea fapte de cea mai mare pedeapsă?

Spun aceste lucruri nu ca să mă aplaudaţi, nici ca să faceţi zgomot şi să strigaţi, ci că, amintindu-vă la timp de aceste cuvinte, să arătaţi rânduiala cuvenită.

Se numesc taine şi sunt. Iar acolo unde sunt taine, este nevoie de multă linişte. Aşadar cu multă linişte, cu multă rânduială, cu evlavia cuvenită să ne apropiem de această sfinţită jertfă, ca să atragem mai mult bunăvoinţa lui Dumnezeu, ca să curăţim sufletul şi să avem parte de bunurile veşnice, pe care să dea Dumnezeu să le dobândim cu toţii, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care Tatălui împreună cu Sfântul Duh, slava şi puterea şi închinăciunea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Omilia I la trădarea lui Iuda

Puţine cuvinte sunt necesare să spun astăzi către dragostea voastră şi este necesar să spun puţine cuvinte, nu pentru că voi vă plictisiţi de mulţimea celor spuse, căci nici nu este cu putinţă să găseşti un alt oraş care să fie aşa de îndrăgostit de ascultarea cuvintelor dumnezeieşti. Aşadar nu pentru motivul acesta voi vorbi puţin, adică pentru că vă obosesc prin mulţimea cuvintelor, ci pentru că astăzi este o cauză necesară de a vorbi puţin, deoarece văd pe mulţi dintre credincioşi grăbindu-se pentru a se împărtăşi cu înfricoşatele Taine. Dar pentru ca nici să nu piardă acea masă, nici să nu fie lipsiţi de cuvintele mele, este nevoie ca să fie cuvâtarea mea măsurată; în chipul acesta veţi fi folosiţi şi dintr-o parte şi din cealaltă, fiind încărcaţi şi din aceasta şi din cuvintele mele, astfel încât să veniţi şi să vă apropiaţi cu frică şi cutremur şi evlavia cuvenită de cumplita şi înfricoşata Împărtăşanie.

- Astăzi, iubiţilor, Domnul nostru Iisus Hristos a fost vândut, căci în seara aceasta, iudeii luându-1 au plecat. Dar să nu te întristezi auzind că Iisus a fost vândut; mai degrabă întristează-te şi plângi cu amar, dar nu pentru Iisus cel trădat, ci pentru trădătorul Iuda. Căci cel trădat a mântuit Universul, iar trădătorul şi-a pierdut sufletul. Cel trădat şade în dreapta Tatălui în ceruri, iar trădătorul este acum în iad, aşteptând pedeapsa cea aspră. Pentru acesta dar plângi şi suspină; pentru acesta jeleşte, pentru că şi Stăpânul nostru pentru acesta a lăcrămat. Scriptura spune: «Văzându-l s-a tulburat şi a zis: «Unul din voi mă va vinde». Cât este de mare milostivirea Stăpânului! Cel trădat plânge pentru trădător. «Căci văzându-l pe el s-a tulburat şi a spus: «Unul din voi mă va vinde».

Pentru care pricină s-a întristat? Prin întristarea sa ne arată în acelaşi timp şi dragostea lui, dar ne arată că nicidecum nu este drept să plângem pe cel care sufere răul, ci pe cel care face răul. Este mai rău a face răul decât a suferi răul; dar mai bine spus: nu este rău a suferi răul, ci este rău a face răul. Căci a suferi răul pricinuieşte Împărăţia Cerurilor, dar a face răul ne pricinuieşte iadul şi pedeapsa.
Căci, spune Domnul: «Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate că acelora este Împărăţia Cerurilor».Vezi dar că a suferi răul are ca răsplată şi recompensă Împărăţia Cerurilor?

Ascultă acum că a face răul aduce pedeapsă şi osândă! Când Pavel spune despre iudei că «au omorât pe Domnul şi au persecutat pe profeţi» a adăugat: «a căror sfârşit va fi potrivit faptelor lor». Ai văzut cum cei persecutaţi primesc Împărăţia, iar persecutorii moştenesc mânia?

Aceste cuvinte nu sunt spuse de mine acum la întâmplare, ci ca să nu ne supărăm pe duşmani, să ne fie milă de ei şi să plângem şi să suferim împreună cu ei. Căci aceia care ne duşmănesc sunt acei care sufăr în chip rău. Dacă însă vom pregăti sufletul nostru astfel cum am spus mai sus, atunci vom putea să ne şi rugăm pentru ei.

Din această pricină este astăzi a patra zi de când vă vorbesc despre rugăciunea pentru duşmani, pentru ca să ajungă statornică învăţătura ce vă dau, înrădăcinându-se prin faptul că vă îndemn mereu. De aceea mereu scot din inima mea cuvinte, pentru ca buboiul mâniei să dea înapoi, flacăra să o potolească, pentru ca cel care vine să se roage să fie lipsit de mânie.

Căci nici Hristos nu ne îndemna la asemenea fapte numai pentru duşmani, ci şi pentru noi, care iertăm acelora greşalele; căci iertând duşmanului mânia, iei mai mult decât dai.

Dar îmi vei spune: Cum iau mai mult? Dacă vei ierta greşalele duşmanului, ţi se va ierta şi ţie greşalele făcute faţă de Stăpân. Acestea sunt de nevindecat şi de neiertat, dar acelea au multă mângâiere şi iertare. Ascultă dar pe El care spune fiilor săi: «Dacă un om păcătuieşte faţă de un om, se va ruga pentru el; dar dacă va păcătui faţă de Dumnezeu, cine se va ruga pentru el»? Astfel rana aceea, adică păcatul faţă de Dumnezeu, nu se şterge uşor nici prin rugăciune. Prin rugăciune nu se şterge, dar prin iertare Dumnezeu a şters păcatele cele faţă de aproapele. Pentru aceea păcatele faţă de Stăpân le-a numit Hristos «mii de talanţi», dar pe acestea «o sută de dinari» ". Iartă aşadar o sută de dinari, ca să ţi se ierte ţie mii de talanţi.

Despre rugăciunea pentru duşmani, însă s-a spus îndeajuns. Să ne întoarcem deci, dacă vreţi, la tema noastră despre vânzarea Domnului şi să vedem cum a fost vândut Stăpânul nostru.

«Atuncea mergând unul din cei doisprezece, Iuda, cel numit Iscarioteanul, la arhierei, a spus: «Ce voiţi să-mi daţi mie şi vi-l voi vinde pe el?». Se pare că aceste cuvinte sunt clare şi nu lasă să se înţeleagă nimic mai mult.

Dar dacă cineva va cerceta exact cuvânt cu cuvânt citatul, va găsi prilej de multă meditaţie şi va vedea că este mare adâncimea gândurilor cuprinse în aceste cuvinte. Şi în primul loc: timpul. Evanghelistul nu l-a indicat la întâmplare, căci n-a spus în mod întâmplător: «mergând», ci a adăugat: «atuncea mergând». «Atuncea». Spune-mi când? Şi de ce indică timpul? Ce vrea să mă înveţe? În adevăr n-a spus la întâmplare cuvântul: «atuncea», deoarece acela care grăeşte prin

Duhul nu grăieşte nici la întâmplare şi nici în zadar. Ce sens are dacă cuvântul: «atuncea»? Înainte de acel timp, înainte de acea oră, s-a apropiat de el femeea păcătoasă având un alabastru cu mir şi a vărsat untdelemnul acela pe capul Domnului. A arătat multă grijă, a arătat multă credinţă, multă ascultare şi evlavie. S-a schimbat de la viaţa de mai înainte, a devenit mai bună si mai curată. Şi atuncea când femeia păcătoasă s-a pocăit, atuncea când a atras la sine pe Stăpân, atuncea ucenicul a vândut pe învăţător. Pentru aceasta Evanghelistul a spus: «atuncea», ca să nu acuzi de slăbiciune pe învăţător, când vezi că ucenicul vinde pe dascălul său.

În adevăr atât de mare era puterea învăţătorului, că atrăgea şi pe femeile păcătoase la ascultarea sa proprie.

Dar poate îmi spui: Cum se poate aceasta? Cel care atrage pe femeile păcătoase n-a putut să atragă pe ucenic? A putut să-l atragă pe ucenic, dar nu voia să facă bine cu sila, nici să atragă la el cu forţa.

«Atuncea mergând». Şi cuvântul acesta: «mergând» ne dă prilej de adâncă meditaţie. Căci n-a fost nici chemat de arhierei, nici silit, nici forţat, ci el însuşi, de la sine şi din proprie iniţiativă, a odrăslit viclenia, din el însuşi şi-a scos această idee, fără să aibă vreun sfătuitor al acestei răutăţi.
«Atuncea mergând unul din cei doisprezece». Ce înseamnă cuvintele: «unul din cei doisprezece»? Cuvintele acestea ne arată că cel care a spus «unul din cei doisprezece» îl acuză cumplit. Căci erau şi alţi ucenici ai lui Iisus, 70 la număr. Aceia însă veneau în al doilea rând, aceia nici nu se bucurau de o aşa de mare cinste, nici nu erau părtaşi la o aşa de mare îndrăzneală, nici n-au participat atât de mult la cele tainice ca cei doisprezece. Aceştia mai cu seamă erau cei aleşi, si aceştia formau corul din jurul împăratului; aceştia erau ceata din jurul învăţătorului şi din această ceată a sărit Iuda. Dar ca să afli că nu l-a trădat un oarecare ucenic, ci unul din rândul celor aleşi, pentru aceasta spmie: «Unul din cei doisprezece».

Şi Matei, care scrie acestea, nu se ruşinează. De ce nu se ruşinează? Pentru ca să afli că pretutindenea în Scriptură toate sunt rostite cu adevăr şi nu este ascuns nimic, nici cele care par că sunt de blamat. Căci acelea care par că sunt de blamat, tocmai acelea arată iubirea de oameni a Stăpânului; deoarece pe Iuda trădă- torul, pe furul, pe hoţul, l-a învrednicit de atâtea bunătăţi, şi Domnul continua să-l susţină până în cea. din urmă clipă; căci îl sfătuia, îl îndemna şi avea grijă de el în tot chipul. Dacă el n-a luat aminte, de vină nu este Domnul.

Şi martoră este femeia păcătoasă. Ea, luând aminte la sine însăşi, s-a mântuit. Aşadar nu dispera; uită-te la femeia păcătoasă. Nu te îngâmfa; uită-te 1a Iuda. Amândouă acestea sunt distrugătoare: şi îngâmfarea şi deznădejdea. Îngâmfarea face să cadă cel care stă, iar deznădejdea pe cel căzut nu-1 lasă să se ridice. Pentru aceasta Pavel, îndeamnă zicând: «Cel care i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă».

Ai exemplele amândurora, cum ucenicul părând că stă a căzut, şi cum femeia păcătoasă căzută, s-a ridicat. Părerea noastră alunecă uşor, iar voinţa este schimbătoare. Pentru aceea trebuie să ne întărim şi să ne fortificăm prin toate mij-loacele.

«Atunci mergând unul din cei doisprezece, Iuda Iscarioteanul». Vezi din ce fel de ceată a căzut ? Vezi ce fel de învăţătură a dispreţuit? Vezi ce rău mare este trândăvia şi indiferenţa?

«Iuda, cel numit Iscarioteanul». ***Pentru ce vorbeşte Evanghelistul de locul lui de naştere?*** Era un alt ucenic, Iuda zilotul. Ca să nu se întâmple vreo confuzie pentru că aveau acelaşi nume a despărţit pe unul de altul; pe unul l-a numit, din pricina virtuţii sale, Iuda zilotul, iar pe celălalt nu l-a numit din pricina răutăţii iui, căci nu i-a spus: Iuda vânzătorul. Cu toate că, după cum pe acela l-a numit din pricina virtuţii lui: Iuda zilotul, tot astfel şi pe acesta trebuia din pricina răutăţii lui să-l nu-mească şi să-i zică: Iuda vânzătorul. Evanghelistul însă cruţă chiar pe vânzător pentru ca să te înveţe să-ţi păstrezi limba curată de orice acuzare.

«Mergând, spune evanghelistul, unul din cei doisprezece, Iuda Iscarioteanul, la arhierei, a spus lor: «Ce voi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde». Ce voce nebună aceea! Şi cum a ieşit din gură? Cum a mişcat limba? Cum nu i-a amorţit tot corpul? Cum n-a înebunit? «Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde»? ***Aceasta te-a învăţat Hristos? Oare nu pentru a-ţi înăbuşi, dintru început, patima iubirii de arginţi spunea: «Nu strângeţi aur, nici argint, nici aramă in cingătorile voastre?».*** Oare nu te sfătuia neîncetat aceste lucruri şi odată cu acestea zicea: «dacă cineva te loveşte pe obrazul drept, intoarce-i lui şi pe celălalt»?.

«Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde» ? Ce nebunie! ***Spune-mi: Pentru ce îl vinzi? Ce motive mari sau mici ai să-i reproşezi ca să vinzi pe învăţător? Că ţi-a dat stăpânire peste demoni ? Că a făcut să vindeci boalele? Că a făcut să curăţeşti lepra? Că a făcut să înviezi morţi? Că te-a întărit contra tiraniei morţii? Astfel de răsplăţi dai în locul acestor binefaceri?***

«Ce voiţi să-mi daţi mie şi eu vi-l voi vinde?» Ce nebunie, dar mai degrabă, ce iubire de arginţi! Căci ea a născut toate relele. Pe aceea poftindu-o Iuda a vândut pe învăţător. Atât de înverşunată este acea rădăcină rea! Tulbură sufletele mai rău decât diavolul, face ca omul stăpânit de ea să nu cunoască pe nimeni, nici pe sine însuşi,, nici pe aproapele şi nici legile firii; scoate pe om din minţi şi săvârşeşte nebunii.

Căci iată cât de multe bunătăţi a scos din sufletul lui Iuda iubirea de arginţi:

⇒ *discuţiile cu Mântuitorul,*
⇒ *obişnuinţa,*
⇒ *tovărăşia la masă,*
⇒ *minunile,*
⇒ *învăţătura, îndemnul, sfatul;*

pe toate acestea iubirea de arginţi le-a dat uitării. Pentru aceasta probabil Pavel spunea că: «rădăcina tuturor relelor este iubirea de arginţi». «Ce voiţi să-mi daţi mie şi eu vi-l voi vinde?» Câtă nebunie cuprind aceste cuvinte! Spune-mi, Iudo, vinzi pe cel care ţine toate, pe cel care are putere peste demoni, pe cel care a poruncit mării, pe Stăpânul firii tuturora?

Dar ca să micşoreze îngâmfarea lui Iuda şi ca să arate că dacă n-ar fi voit n-ar fi fost vândut, ascultă ce face Domnul! În vremea aceea a trădării, când mulţime de norod a năvălit asupra lui, având în mâni beţe şi torţe şi lumini, Mântuitorul le spune: «Pe cine căutaţi?» şi ei nu cunoşteau pe cine aveau să prindă. Şi cu toate că erau torţe şi atâta lumină, totuşi Iuda era atât de neputincios să-l trădeze că nici nu-1 vedea prezent pe acela pe care avea să-l trădeze. Căci acest lucru a lăsat evanghelistul să se înţeleagă prin cuvintele: «Aveau torţe şi lumină şi nu-l vedeau»

Şi în fiecare zi, prin cuvinte şi fapte, Domnul i-a amintit lui Iuda, arătându-i că deşi trădat, totuşi faptul trădării îi este deplin cunoscut. Nici nu l-a mustrat în chip public în faţa tuturor, ca să nu se facă mai neruşinat, şi nici n-a trecut sub tăcere trădarea, ca nu cumva Iuda, gândindu-se că este necunoscut gândul său, să încerce în chip neruşinat trădarea, şi continuu zicea: «Unul din voi mă va vinde», fără ca să-l descopere. Şi a spus Domnul multe cuvinte şi despre gheenă, multe cuvinte şi despre Împărăţia Cerurilor şi a arătat puterea pe care o are peste amândouă, atât în a pedepsi pe cei păcătoşi, cât şi în a cinsti pe cei vrednici. Dar Iuda pe toate acestea le dispreţuia; Dumnezeu, însă, nu l-a atras cu forţa. ***Pentru faptul că Dumnezeu ne-a făcut stăpâni pe alegerea atât a faptelor rele cât şi a faptelor bune şi pentru***

faptul că vrea să fim buni de bună voie, pentru aceasta,, dacă nu am voi, nici nu forţează, nici nu sileşte. A fi bun în chip forţat, înseamnă a nu fi bun.

Aşadar, pentru că şi Iuda era stăpân pe părerea sa şi în stare de a nu asculta şi de a nu înclina către iubirea de argint, pentru aceasta judecata lui i-a fost orbită şi şi-a trădat mântuirea sa şi zice: «Ce-mi veţi da mie şi eu vi-l voi vinde». Evanghelistul, blamând orbirea şi nebunia minţii lui, spune: În timpul năvalei Iuda, acela care a spus: «Ce voiţi să-mi daţi mie şi eu vi-l voi vinde vouă»?, stătea alăturea de ei.

De aici se poate vedea puterea, lui Hristos, căci atunci când Domnul a dat drumul la voce înaltă, ei s-au dat înapoi şi au căzut jos. Dar pentru faptul că nici în chipul acesta n-a oprit neruşinarea lor, s-a predat în sfârşit, zicând numai: Am făcut tot ceea ce era al meu, am descoperit puterea mea, am arătat că încercaţi lucruri cu neputinţă de făcut. Am voit să potolesc răutatea voastră, dar pentru că voi n-aţi voit, ci stăruiţi în nebunia voastră, iată mă predau.

Acestea le-am spus, ca să nu acuze cineva pe Hristos spunând: Pentru ce n-a schimbat pe Iuda? Pentru ce nu l-a făcut înţelept şi blând? Dar cum trebuia să-l facă blând? Prin constrângere sau prin propria lui hotărâre? Dacă l-ar fi mai bun. Căci nimeni nu va deveni mai bun constrângere. Dacă însă l-ar fi făcut blând, propria lui hotărâre şi prin liberul arbitru, atunci trebuie spus că Iuda a primit de la Domnul pe toate acelea care puteau să-i îndrepte liberul arbitru şi hotărârea. Iar dacă n-a voit să primească leacul, nu este vina doctorului, ci a aceluia care a respins îngrijirea.

Vreai să afli câte a făcut Domnul ca să-l redobândească? I-a dăruit multe minuni, i-a prezis despre vânzare şi n-a lăsat nimic din cele care trebuiau să-l arate ca ucenic.

Şi ca să afli că deşi era în stare să se schimbe, n-a voit, ci totul s-a întâmplat din pricina trândăviei lui, ascultă: După ce l-a vândut şi şi-a dus până la capăt nebunia lui, «a aruncat cei 30 de arginţi, zicând: «Am vândut sânge nevinovat». Înainte de acestea spuneai: «Ce voiţi să-mi daţi şi tu vi-l voi vinde?» Când păcatul s-a săvârşit, atunci şi-a dat seama de păcat.

De aici să învăţăm că atunci când ne trândăvim, nu ne foloseşte nici îndemnul, nici sfatul; dar când ne sârguim, putem, chiar prin noi înşine, să ne ridicăm. Căci ia gândeşte-te bine! Când îl îndemna dascălul său şi-l îndepărta de la reaua încercare, n-a ascultat, nici nu a primit sfatul. Dar când nu era nimeni care să-l îndemne, s-a

revoltat propria-i conştiinţă; când nu era niciun învăţător s-a schimbat, a condamnat faptele îndrăznite de el şi a aruncat cei treizeci de arginţi.

«Ce voiţi să-mi daţi mie şi eu vi-l voi vinde vouă?».«Şi i-au dat lui zspune evanghelistul, 30 de arginţi». Au dat preţ sângelui care nu are preţ. Pentru ce primeşti 30 arginţi, Iudo? Hristos a venit să-şi verse în dar pentru Univers sângele acesta, pentru care tu te tocmeşti şi faci învoieli neruşinate. Căci ce lucru este oare mai neruşinat decât această tocmeală? Cine a văzut, cine a auzit vreodată aşa ceva?

Dar ca să cunoaştem deosebirea dintre vânzător şi ucenici. Pe toate ni le povesteşte evanghelistul cu exactitate. Când s-au întâmplat acestea, când trădarea începuse să se îndeplinească, când Iuda s-a pierdut pe sine însuşi, când făcea tocmelele acelea nelegiute şi căuta prilej ca să-l trădeze atuncea s-au apropiat de el ucenicii zicând: «Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?». Ai văzut ucenic? Ai văzut ucenici? Acela vinde pe Stăpân, aceştia se îngrijesc pentru pregătirea Paştelor. Acela tocmeşte preţul vânzării, aceştia se pregătesc să-l slujească. Şi acela şi aceştia s-au bucurat de aceleaşi minuni, de aceleaşi învăţături, de aceeaşi putere. De unde aşadar schimbarea? Din libertatea, voinţei. Pretutindeni aceasta este cauza tuturora şi a celor bune şi a celor rele.

«Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» Pentru că nu avea Stăpânul casă, pentru aceasta ucenicii îi spun: «Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» Nu avem o locuinţă hotărâtă, nu avem cort, nici casă. Să afle cei cari construiesc case strălucitoare şi portile vaste şi împrejmuiri mari, că Hristos n-a avut unde să-şi plece capul". Pentru aceea ucenicii îl întreabă: «Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» Ce fel de Paşte? Nu Paştele nostru, ci pe cel iudaic de altă dată, căci pe acela l-au pregătit ucenicii, iar pe al nostru l-a pregătit Domnul; dar nu numai că l-a pregătit, ci el însuşi a devenit Paşte.

«Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» Era Paştele acela iudaic, acela care a luat fiinţă în Egipt. ***De ce Hristos mănâncă Paştele iudaic?*** Hristos a împlinit pe toate cele ale legii. Când s-a botezat a spus: «Astfel se cuvine să plinim toată dreptatea». Am venit ca să răscumpăr pe om din blestemul legii, căci «Dumnezeu a trimis pe Fiul lui, născut din femeie, care a fost sub lege, ca să răscumpere pe cei de sub lege», şi să pună sfârşit însăşi legii. Dar ca să nu spună cineva că pentru aceasta a abrogat-o, pentru că n-a putut să o împlinească, ca una ce era împovorătoare, grea şi cu greutate de a o împlini mai întâi a îndeplinit toate prescripţiunile ei şi după aceea a desfiinţat-o. Pentru aceasta a făcut şi Paştele, căci şi Paştele era o poruncă a legii.

De ce a poruncit legea ca să se ţină Paştele? Iudeii erau nerecunoscători faţă de binefăcătorul lor şi cu toate aceste binefaceri ei uitau porunca lui Dumnezeu. Chiar atunci când au ieşit din Egipt, când au văzut marea împărţită şi unită iarăşi şi alte mii de minuni, ziceau: «Să ne facem dumnezei care să mergă înaintea noastră». Ce spui? Minunile sunt încă înaintea ta şi ai uitat pe binefăcător? Pentru că erau aşa de nesimţitori şi de nerecunoscători, Dumnezeu a legat strâns amintirea binefacerilor prin temeiul sărbătorilor; pentru aceasta a poruncit ca să se jertfească Paştele, «că dacă te va întreba fiul tău: Ce sunt Paştele acestea? Să spui că strămoşii noştri în Egipt, au uns cu sângele oii uşile, ca nu venind distrugătorul şi văzând să îndrăznească să intre şi să adauge rană». Era prin urmare Paştele o aducere aminte veşnică a mântuirii.

Mai mult încă: Sărbătoarea Paştelor nu avea numai acest folos, anume de a le aminti lor de vechile faceri de bine, dar şi altul mai mare: preînchipuia pe cele viitoare. Mielul pascal era tipul unui alt miel duhovnicesc, iar oaia preînchipuia oaia; una era umbră, iar cealaltă, adevăr. Când a apărut Soarele dreptăţii, umbra deci a încetat, deoarece atunci când apare soarele, umbra se ascunde. Pentru acest motiv la masa aceea de atunci s-au săvârşit cele două Paşte si Paştele tipului şi cel al adevărului.

Şi după cum pictorii în acelaşi tablou întâi schiţează trăsăturile tabloului şi apoi pun în el realitatea culorilor, tot astfel a făcut şi Hristos: în aceeaşi masă a schiţat Paştele tipic, dar a adăugat şi pe cel al adevărului. «Unde vrei să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» Atunci era Paştele iudaic; când a venit Soarele, să nu mai lumineze flacăra; când a venit adevărul să înceteze umbra.

Acestea le spun către iudei, deoarece ei numai în aparenţă săvârşesc Paştele, deoarece cei cu inimile netăiate împrejur cu gând neruşinat pun înainte azimile. Spune-mi, iudee, în ce chip săvârşeşti Paştele ? Templul a fost distrus, altarul dărâmat, Sfânta Sfintelor călcată în picioare şi orice fel de jertfă a fost desfiinţat. Aşadar, pentru ce îndrăzneşti să faci aceste lucrări nelegiuite? Odinioară ai fost dus în Vavilon şi acolo cei cari te-au făcut rob spuneau: «Cântaţi-ne nouă din cântările Sionului» şi ai refuzat. Pe acestea David arătându-le spunea: «La râul Vavilonului acolo am stat şi am plâns; în sălcii, în mijlocul lui, am atârnat organelle noastre» adică psaltirea, chitara şi lira şi celelalte, căci de acestea se servea vechiul popor iudeu şi cu acestea cânta psalmii. Când a plecat în robie le-a luat ca să-şi aducă aminte de traiul pe care îl ducea în patrie, dar nu ca să le întrebuinţeze. «Căci acolo, cei care ne robiseră ne-au cerut să le cântăm». Dar am spus: «Cum vom cânta cântarea Domnului în pământ străin?». Ce spui? Nu cânţi cântarea Domnului în pământ străin, dar săvârşeşti Paştele Domnului în pământ străin?

Ai văzut nerecunoştinţă? Ai văzut fărădelege? Când cei cari îi constrângeau erau duşmani, nu îndrăzneau nici psalmi să cânte în pământ străin; dar acum când nu-i sileşte nimeni şi nici nu-i constrânge nimeni, acum din propria lor iniţiativă fac război cu Dumnezeu. Vezi că azimile sunt necurate? Că sărbătoarea este nele-giuită? Că Paştele nu este iudaic? Paştele iudaic a fost altă dată, dar acum a fost desfiinţat şi a venit Paştele cel duhovnicesc pe care l-a predat atunci Hristos.

Căci pe când apostolii mâncau şi beau, spune Scriptura, Domnul luând pâine a frânt-o şi a zis: «Acesta este trupul meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor». Cei iniţiaţi ştiu sensul celor spuse. Şi luând potirul a zis iarăşi: «Acesta este sângele meu, care se varsă pentru mulţi spre iertarea păcatelor», în timp ce Hristos spunea aceste cuvinte Iuda era de faţă.

Acesta este, Iudo, trupul pe care l-ai vândut cu 30 de arginţi; acesta este sângele meu, pentru care cu puţin înainte te-ai tocmit în chip neruşinat cu nerecunoscătorii farisei. Cât de mare este iubirea de oameni a lui Hristos! Cât de mare nebunia lui Iuda! Ce nebunie! Iuda l-a vândut cu treizeci de dinari; Hristos însă, şi după aceasta, n-a refuzat să-i dea însăşi sângele vândut spre iertarea păcatelor vânzătoru-lui, dacă el ar fi voit. Iuda era de faţă şi a luat parte la sfânta masă. Căci după cum i s-a spălat şi picioarele lui împreună cu ale celorlalţi ucenici, tot astfel a luat parte şi la sfânta masă, spre a nu avea nici un motiv de apărare dacă stăruieşte în răutatea sa. Domnul i-a arătat şi i-a dat pe toate ale sale; Iuda însă a rămas în gândul său rău.

Dar este timpul, în sfârşit, să ne apropiem de această înfricoşătoare masă. Toţi să ne apropiem deci cu cuvenita curăţenie sufletească şi pocăinţă; să nu mai fie nimeni Iuda, să nu mai fie nimeni rău, să nu aibă nimeni venin, să nu poarte unele în gură şi altele în suflet. Hristos este de faţă şi acela care a pregătit masa aceea acelaşi şi acum o pregăteşte pe aceasta. Cel care face să devină cele ce stau înainte trup şi sânge al lui Hristos nu este un om, ci însuşi Hristos, cel răstignit pentru noi. Preotul stă împlinind forma, rostind cuvintele acelea, dar este puterea şi harul lui Dumnezeu. «Acesta este trupul meu». Cuvintele acestea prefac cele puse înainte.
Şi după cum cuvintele acelea care au spus: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul», au fost rostite o singură dată, dar se îndeplineşte totdeauna prin aceea că fortifică în act firea noastră de a face copii, tot astfel şî cuvintele acelea odată spuse la fiecare masă în biserici din acel timp şi până astăzi şi până la venirea Domnului săvârşesc jertfa cea desăvârşită.

Aşadar să nu fie nimeni înşelător, să nu fie nimeni plin de răutate, să nu aibă nimeni venin în cuget, ca să nu se împărtăşească spre osândă. Căci şi atunci la acea

sfinţită masă, după ce Iuda s-a împărtăşit din cele oferite de Domnul, diavolul a intrat în el; diavolul n-a dispreţuit trupul Stăpânului, ci a dispreţuit pe Iuda din pricina neruşinării lui, ca să afli că în aceia care se împărtăşesc cu nevrednicie cu dumnezeieştile Taine în aceia mai cu seamă intră şi se năpusteşte diavolul continuu, ca şi în Iuda atunci. Cinstea este de folos celor vrednici, dar cei care se bucură de cinste în chip nevrednic îşi atrag mai multă pedeapsă. Acestea le spun nu ca să înfricoşez, ci ca să întăresc.

Nimeni aşadar să nu fie Iuda, nimeni, când se apropie de Sfintele Taine, să nu aibă veninul răutăţii. Jertfa este o hrană duhovnicească şi după cum atunci când hrana trupească ajunge într-un stomac care are sucuri rele, măreşte mai mult boala, nu din pricina naturii hranei, ci din pricina boalei stomacului, tot astfel se întâmplă şi cu tainele duhovniceşti. Căci şi acestea când intră într-un suflet plin de răutate îl distrug şi îl pierd mai mult, nu din pricina naturii tainelor, ci din pricina boalei sufletului care a primit tainele. Nimeni aşadar să nu aibă înăuntru gânduri rele, ci să ne curăţim sufletul, căci ne şi apropiem de o jertfă curată. Să facem sfânt sufletul.

Şi este cu putinţă să se facă aceasta şi într-o singură zi. Cum şi în ce chip? Dacă ai ceva contra duşmanului îndepărtează ura, lecuieşte rana, dezleagă duşmănia, ca să capeţi vindecare de la sfinţita masă. Căci te apropii de o jertfă înfricoşătoare şi sfântă. Ai respect de temeiul acestei jertfe! Hristos stă înainte înjunghiat. Şi pentru care pricină a fost înjunghiat şi pentru ce? Ca să împace pe cele din cer şi pe cele de pe pământ, ca să te facă prieten şi cu îngerii pe tine care erai duşman şi vrăjmaş, ca să te facă prieten. Hristos şi-a dat sufletul său pentru cei care îl urau, iar tu continui a duşmăni pe aproapele? Cum poţi păşi spre masa păcii? Hristos nu s-a dat îndărăt de a muri pentru tine, iar tu pentru orgoliul tău refuzi de a uita ura faţă de aproapele? Sunt oare vrednice de iertare acestea?

Poate îmi vei obiecta: M-a păgubit şi m-a înşelat în chipul cel mai rău. Şi ce-i cu asta? In general paguba este la bani. Niciodată nu te-a rănit ca Iuda pe Hristos, cu toate acestea el a dat însuşi sângele, pe care l-a vărsat pentru mântuirea celor care au vărsat sângele lui.

Poţi să-mi spui ceva asemenea acestuia? Dacă nu ierţi pe duşman, nu-1 nedreptăţeşti pe acela, ci pe tine însuşi. Pe acela de multe ori l-ai vătămat în viaţa de aici, pe tine însă te-ai făcut nevrednic de iertare atunci când te vei apăra în ziua ce va să fie. Dumnezeu nimic nu urăşte atât ca pe omul ranchiunos, ca pe inima îngâmfată şi sufletul arzând de mânie. Ascultă ce spune: «Când aduci darul tău la

altar şi stând sus la altar îţi aminteşti că fratele tău are ceva contra ta, lasă darul tău la altar şi plecând împacă-te cu fratele tău şi atunci dă darul tău».

Ce spui, să iert? Da, zice Domnul. Căci pentru a te împăca cu fratele tău s-a făcut şi această jertfă. Aşadar dacă jertfa s-a făcut pentru ca să te împaci cu fratele tău, dar tu nu faci pace, în zadar iei parte la jertfă. Fapta ţi-a devenit fără de folos. Fă aşadar mai întâi aceea pentru care s-a adus jertfa, şi apoi te vei desfăta cu adevărat. Pentru aceasta s-a pogorit Fiul lui Dumnezeu ca să împace firea noastră cu Stăpânul; nici numai pentru aceasta a venit, ci ca să ne facă pe noi, care facem astfel de lucruri părtaşi numelui lui. Căci spune: «Fericiţi făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema». Ceea ce a făcut Unul născut Fiul lui Dumnezeu, aceea fă şi tu, după puterea ta omenească, ajungând pricinuitor al păcii şi ţie însuţi şi altora. Pentru aceasta Hristos te numeşte pe tine făcătorul de pace fiu al lui Dumnezeu. Pentru aceasta şi în timpul jertfei de nici o altă poruncă nu era pomenit, decât de împăcarea cu fratele tău, arătând că aceasta este mai mare decât toate.

Voiam să-mi prelungesc cuvântul, dar sunt îndeajuns şi cele spuse celor care le ascultă cu atenţie dacă şi le vor aminti. Să ne aducem aminte aşadar necontenit de aceste cuvinte, iubiţilor, şi de sărutările sfinte şi de prea înfricoşata îmbrăţişare dintre noi. Aceasta uneşte sufletele noastre şi face ca toţi să ajungem un trup, deoarece cu toţii ne împărtăşim unui singur trup. Să ne unim aşadar pe noi înşine într-un singur trup, nu confundând trupurile unele cu altele, ci unind sufletele unele cu legătura dragostei. Astfel vom putea să ne bucurăm cu îndrăzneala de masă care stă înainte.

Chiar dacă am avea mii de merite, dar dacă suntem ranchinoşi, toate sunt zădarnice şi fără de folos şi nu vom putea să avem spre mântuire nici o roadă din ele. Fiind pe deplin conştienţi de toate acestea, să distrugem toată ura şi curăţindu-ne conştiinţa noastră să ne apropiem cu toată blândeţea şi smerenia de masa lui Hristos, cu care Tatălui toată slava, cinstea şi puterea împreună cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Omilia II la trădarea lui Iuda

Voiam, iubiţilor, să vă vorbesc iarăşi despre patriarh şi să vă ofer de aici masa cea duhovnicească; dar nerecunoştinţa vânzătorului îmi atrage limba spre acest subiect, iar ziua de azi mă îndeamnă să vorbesc despre nebunia îndrăznelii lui. Căci astăzi Domnul nostru Iisus Hristos a fost vândut în mânile iudeilor de propriul lui ucenic. Dar tu, iubitule, auzind acestea să nu te întristezi, nici să nu te superi auzind că a fost vândut Stăpânul, ci mai degrabă suspină şi lăcrămează, dar nu pentru Iisus cel trădat, ci pentru Iuda care l-a trădat. Căci Iisus cel trădat a mântuit universul, iar Iuda vânzătorul şi-a pierdut sufletul. Iisus cel vândut stă în ceruri în dreapta Tatălui, iar Iuda vânzătorul stă acum în iad, aşteptând pedeapsa cea aspră şi veşnică. Pentru acesta suspină, pentru acesta lăcrămează; pentru că şi însuşi Stăpânul nostru Iisus Hristos văzând pe Iuda s-a turburat şi a lăcrămat. Evanghelistul spune: «Văzându-l s-a tulburat şi a zis: Unul din voi mă va vinde»
Şi de ce s-a tulburat? Gândindu-se că după atâta învăţătură, după atâtea sfaturi, n-a simţit în ce prăpastie s-a împins pe sine însuşi. Văzând aşadar Stăpânul nebunia ucenicului, s-a tulburat şi a lăcrămat, fiindu-i milă de el.

Aşadar Stăpânul, văzând nerecunoştinţa fără de margini a ucenicului, s-a tulburat; prin aceasta ne învaţă să plângem mai cu seamă pe aceia care fac răul, nu pe aceia care sufăr răul. Căci cei care sufăr răul şi nedreptatea aceia mai ales sunt vrednici de a fi fericiţi. Pentru aceasta şi spunea Hristos: «Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate că a acelora, este Împărăţia Cerurilor.» Ai văzut cât de mare câştig le-a arătat acelora care sufăr răul?

Iată iarăşi în altă parte a Scripturii pedeapsa aspră a celor care fac răul; ascultă pe fericitul Pavel, care spune: «Iar voi, fraţilor, v-aţi făcut următori bisericilor lui Dumnezeu, care sunt în Iudea, că aceleaşi lucruri aţi suferit şi voi de la acelaşi neam cu voi, ca şi iudeii care au ncis pe Domnul nostru Iisus şi pe profeţii lor şi care ne împiedică să vorbim păgânilor ca să se mântuiască, ca să se împlinească lor păcatele; dar la sfârşit a ajuns asupra lor mânia lui Dumnezeu».

Ai văzut că mai cu seamă pe aceia care fac răul este drept să-i jelim şi să-i plângem? Pentru aceasta şi Stăpânul nostru iubitor de oameni, când a văzut îndrăzneala ucenicului, s-a tulburat şi a plâns; Stăpânul şi-a arătat dragostea sa faţă de ucenic şi a vădit marea sa iubire de oameni, prin faptul că n-a încetat de a se îngriji de îndreptarea ucenicului chiar până în momentul vânzării. Aşadar pentru Iuda plânge cu amar şi mai cu seamă geme, căci şi Stăpânul pentru acela s-a întristat. Căci spune evanghelistul: «S-a tulburat Iisus şi a zis: «Unul din voi mă va vinde».

Cât de mare este mila, cât de mare este bunătatea Stăpânului! Cel vândut sufere pentru vânzător! Căci văzându-1 stăruind în răutate «s-a tulburat şi a zis: Unul din voi mă va vinde». Priveşte cât de mare este îndelunga răbdare, cât de mare este iubirea de oameni! Priveşte cum îl cruţă pe nerecunoscător şi nu vrea ca el să ajungă de ruşine, ci înfricoşează şi nelinişteşte pe toţi ucenicii spre a-i da prilej aceluia să se căiască de nebunia lui. Dar când sufletul care nu primeşte sămânţa evlaviei ajunge nesimţitor, nu primeşte nici îndemnul, nici sfatul, ci se întunecă de patimă şi pleacă spre prăpastie. Din această pricină nici Iuda n-a câştigat ceva din o atât de mare îndelungă răbdare.

Evanghelistul spune: «Unul din voi mă va vinde». Pentru ce s-a tulburat şi s-a întristat Iisus? Prin întristarea sa ne arată dragostea lui, dar ne învaţă în acelaşi timp că trebuie să-i jelim mai cu seamă pe aceia care fac rău aproapelui. Căci aceia îşi atrag asupra lor mânia. Este drept să jelim totdeauna pe cel care face răul şi nu pe cel care sufere răul. Căci a suferi răul pricinuieşte Împărăţia Cerurilor, dar a face răul ne pricinuieşte iadul şi pedeapsa. Domnul spune: «Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate». Vezi dar că a suferi răul are ea răsplată şi recompensă Împărăţia Cerurilor?

Ascultă acum că a face răul aduce pedeapsă şi osândă. Când Pavel spune despre iudei că «au omorât pe Domnul şi au persecutat pe profeţi» a adăugat: «a căror sfârşit va fi potrivit faptelor lor». Ai văzut cum cei persecutaţi primesc împărăţia, iar persecutorii moştenesc mânia lui Dumnezeu? Aceste cuvinte nu le spun către dragostea voastră la întâmplare, ci ca să vă învăţăm să nu ne mâniem pe duşmanii noştri, ci mai mult să avem milă de ei, să lăcrămăm şi să suferim pentru ei. Căci acei care ne duşmănesc pe noi în zadar sunt cei care sufăr răul. Dacă însă ne vom pregăti astfel sufletul nostru ca să nu ne mâniem, ba încă să suferim pentru ei, vom putea, după voia lui Dumnezeu, să ne şi rugăm pentru ei, iar prin aceasta să atragem asupra noastră mult har de sus. Din această pricină este astăzi a patra zi de când vă vorbesc despre rugăciunea pentru duşmani, pentru ca să ajungă statornică învăţătura ce v-o dau, ca să se înrădăcineze în sufletele voastre prin faptul că vă îndemn mereu. Pentru aceasta continuu să scot din inima mea cuvinte către voi pentru ca buboiul mâniei să dea înapoi, flacăra să se potolească şi să fie lipsit de mânie cel care vine să se roage. Căci nici Hristos nu ne îndeamnă la asemenea fapte numai pentru duşmani, ci şi pentru noi, care iertăm acelora, păcatele. Căci iertând duşmanului mânia iei mai mult decât dai.

Dar îmi vei spune: Cum iau mai mult? Ascultă cu atenţie! Dacă vei ierta duşmanului greşalele, ţi se iartă şi ţie păcatele făcute faţă de Stăpân. Acestea sunt

de nevindecat şi de neiertat, dar acelea au multă mângâiere şi iertare. Ascultă dar pe Ilie care spune fiilor săi: «Dacă un om păcătuieşte faţă de un om, preotul se va ruga pentru el; dar dacă va păcătui faţă de Dumnezeu, cine se va ruga pentru el?» Astfel rana aceea mare, adică păcatul faţă de Dumnezeu, nu se stinge uşor, nici prin rugăciune. Prin rugăciune deci Dumnezeu nu şterge un astfel de păcat, dar îl şterge uşor dacă iertăm duşmanilor noştri greşalele lor. Pentru aceea a numit Dumnezeu păcatele faţă de Stăpân «mii de talanţi», iar pe celelalte «100 de dinari» pe care dacă le vei ierta îţi vor fi iertaţi mii de talanţi. Despre rugăciune însă s-a spus îndeajuns.

Dacă vreţi, luând cuvântul puţin mai de sus, să ne întoarcem la tema despre vânzarea Domnului şi să vedem cum a fost vândut Stăpânul nostru. Dar ca să cunoaştem mai bine toată nebunia vânzătorului şi să aflăm nerecunoştinţa ucenicului şi nespusa iubire de oameni a Stăpânului, să ascultăm pe evanghelist cum ne povesteşte îndrăzneala lui Iuda.

«Atuncea, spune evanghelistul, mergând unul din cei doisprezece, Iuda, numit Iscarioteanul, la arhierei le-a spus: «Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde». Se pare că aceste cuvinte sunt clare şi nu lasă să se înţeleagă nimic mai mult. Dar dacă cineva va cerceta cuvânt cu cuvânt citatul, va găsi prilej de multă meditaţie şi va vedea că este mare adâncimea cuvintelor cuprinse în aceste cuvinte. Şi în primul loc: timpul. Evanghelistul nu l-a indicat la întâmplare, căci n-a spus întâmplător: «mergând», ci a adăugat: «atuncea mergând». «Atuncea». Când?

Şi de ce indică timpul? Evanghelistul, care grăieşte prin Sfântul Duh, nu ne indică întâmplător timpul. Cel care grăieşte prin Duhul nu grăieşte nici la întâmplare şi nici în zadar. ***Ce sens are dar cuvântul: «atuncea»?*** Înainte de acel timp, înainte de acea oră, s-a apropiat o fată, care avea un alabastru de mir, şi a vărsat untdelemnul acela pe capul Domnului. Femeia a arătat multă credinţă, a arătat multă grijă, a arătat multă ascultare şi evlavie; s-a schimbat de la viaţa de mai înainte şi a devenit mai bună şi mai curată. Şi atuncea când femeia păcătoasă s-a pocăit, atuncea când a cunoscut pe Stăpânul, atuncea ucenicul a vândut pe învăţător. «Atuncea». Când? Când femeia păcătoasă s-a apropiat, când a vărsat alabastrul cu mir pe picioarele lui Iisus, când le-a şters cu părul ei, când a arătat multă îngrijire, când i-au fost şterse prin mărturisirea ei, păcatele din tot timpul. Prin urmare atuncea când Iuda privea pe aceea că arăta dascălului atât de mare îngrijire, atunci el se grăbea spre nelegiuita vânzare. Aceea din prăpastia răutăţii s-a urcat chiar în cer; acesta însă, după mii de minuni şi semne, după atâta de multă învăţătură, după nespusa sa îngăduinţă, a căzut în abisul tartarului. Atât de mare rău este trândăvirea şi voinţa coruptă. Pentru aceea şi Pavel spunea: «Cel care pare

că stă, să ia aminte să nu cadă», iar profetul striga odinioară: «Oare cel care cade nu se scoală ? Sau cel care se abate nu se întoarce»? Pentru ca nu cumva cel care stă să se îngâmfe, ci să fie continuu gata de luptă, şi nici cel care cade să nu se deznădăjduiască. Căci atât de mare era puterea învăţătorului că atrăgea şi pe femeile păcătoase şi pe vameşi la ascultarea sa proprie.

Dar poate îmi spui: Cum se poate aceasta? Cel care atrage pe femeile păcătoase n-a putut să atragă pe ucenic? Da, a putut să-l atragă şi pe ucenic, dar nu voia să-l facă bun cu sila, nici să-l atragă la el cu forţa. Pentru aceasta evanghelistul, povestindu-ne despre ucenicul nerecunoscător, zicea: «Atuncea mergând», adică n-a fost chemat de alţii, nici forţat de altcineva, nici îndemnat de cineva, ci s-a îndreptat spre această nelegiuire din proprie iniţiativă, arătând că în chip liber şi prin propria sa deliberare, s-a pornit spre această îndrăzneală nelegiuită; n-a fost determinat de nici o cauză externă, ci s-a împins pe sine ca să-l vândă pe Stăpân de răutatea care-şi avea izvorul înlăuntrul său.

«Atuncea mergând unul din cei doisprezece». Nu este mică acuzaţia adusă lui de cuvintele: «unul din cei doisprezece». Pentru că erau şi alţi 70 de ucenici, pentru aceasta Evanghelia spune din cei doisprezece, adică din cei aleşi, din cei care au trăit împreună cu El în fiecare zi, din cei care s-au bucurat de multă încredere.

Şi evanghelistul spune: «unul din cei doisprezece», ca să afli că ucenicul era dintre cei aleşi. Când evanghelistul scrie nu trece sub tăcere acest lucru, ca să te convingi că aceste lucruri, în aparenţă ruşinoase, arată grija pe care o are Stăpânul faţă de noi, anume, că chiar pe vânzător, pe tâlhar, l-a învrednicit de atâtea bunătăţi şi l-a sfătuit până în cea din urmă seară.

Ai văzut că femeia păcătoasă s-a mântuit, pentru că s-a pocăit, iar ucenicul pentru că a trândăvit, a căzut? Aşadar nu dispera, uită-te la femeia păcătoasă şi iarăşi nu te îngâmfa; uită-te la îndrăzneala ucenicului. Căci amândouă sunt distrugătoare. Părerea noastră alunecă uşor, iar voinţa este schimbătoare. Pentru aceea trebuie să ne întărim prin toate mijloacele.

«Atuncea mergând unul din cei doisprezece, Iuda Iscarioteanul». Vezi din ce fel de ceată a căzut? Vezi ce mare rău este trândăvirea? Evanghelistul spune: «Iuda Iscarioteanul», pentru că era un alt ucenic cu numele de Iuda, numit al lui Iacov. Vezi înţelepciunea evanghelistului, care ni-l face cunoscut pe unul după locul său de naştere şi nu după nelegiuirea îndrăznită, iar pe celălalt ni-l face cunoscut după numele tatălui său şi nu după locul naşterii. Cu toate că era firesc să-l numească: Iuda vânzătorul, totuşi, ca să ne înveţe să avem limba curată de acuzare, se fereşte

de a-1 numi vânzător. Să ne învăţăm deci de a nu vorbi cu răutate pe nici unul din duşmani. Căci dacă acest fericit evanghelist n-a voit să acuze pe vânzător când a povestit această îndrăzneală nelegiuită, ci a trecut-o sub tăcere şi-l face cunoscut după locul său de origine, am fi noi vrednici de iertare dacă am acuza pe aproapele? ***Noi însă de multe ori nu numai că vorbim de vrăjmaşi insultându-i, dar facem la fel chiar faţă de aceia care ni se par că ne sunt duşmani. Nu, vă rog. nu faceţi asa. Şi Pavel ne îndeamnă, zicând: «Nici un cuvânt rău să nu iasă din gura voastră».***

De aceea fericitul Matei, curăţind orice patimă de acest fel, zicea: «Atuncea mergând unul din cei doisprezece, cel numit Iuda Iscarioteanul; către arhierei a spus: «Ce voiţi să-mi daţi mie si eu vi-l voi vinde». Ce voce nebună! Ce îndrăzneală nebună! Aducându-mi aminte tremur, iubiţilor, cum i-a ieşit glasul din gură, cum a mişcat limba, cum nu i-a ieşit sufletul din trup, cum nu i-au amorţit buzele, cum nu şi-a ieşit din minţi!

«Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde?» Spune-mi, Iudo, acestea te-a învăţat Dascălul în atâta vreme? Atât de uşor ai uitat desele lui îndemnuri? Nu pentru aceasta spunea: «Nu strângeţi aur, nici argint», pentru a-ţi înăbuşi dintru început patima fără margini de bani? Nu te îndemna, zicând: «Dacă cineva te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i lui şi pe celălalt?». Spune-mi de ce vinzi pe Dascăl? Că ţi-a dat putere peste demoni, ca să vindeci şi boalele şi ca să cureţi pe leproşi şi ca să arăţi multe alte asemenea minuni? Astfel de răsplăţi dai în locu-i acestor binefaceri? Ce nebunie, dar mai degrabă ce iubire de arginţi? Căci pe toate aceste rele le-a născut iubirea de argint, rădăcina răutăţilor, care întunecă sufletele noastre, şi însăşi legile firii, care ne scoate din minţi şi nu ne lasă să ne aducem aminte nici de prietenie, nici de înrudire, nici de altceva, ci orbind dintr-o dată privirile minţii noastre, ne face ca să mergem în întuneric. Şi ca să cunoşti lămurit acest lucru, uită-te cât de multe bunătăţi a alungat iubirea de argint din sufletul lui Iuda.

Strecurându-se în Iuda această iubire de argint, a aruncat în uitare discuţiile cu Mântuitorul, tovărăşia, minunata învăţătură. Bine spune Pavel că «rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint». «Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde?». Trădezi, Iudo, pe cel care ţine toate cu cuvântul? Vinzi pe cel mai presus de înţelegere pe Făcătorul cerului şi al pământului, pe Creatorul firii noastre, pe cel care a făcut pe toate prin cuvânt şi semn? Dar ca să dovedească că de bună voie a fost vândut, ascultă ce face: În vremea aceea a trădării, când au năvălit asupra Lui cu săbii şi ciomege, având torţe şi făclii Stăpânul le spune: «Pe cine căutaţi?» Şi ei nu cunoşteau pe cine aveau să prindă. Şi cu toate că erau torţe şi atâta lumină, totuşi

Iuda era neputincios să-l trădeze, că nici nu putea să-l vadă prezent pe cel pe care avea să-l trădeze.Căci acest lucru a lăsat evanghelistul să se înţeleagă când a spus că «aveau torţe şi făclii».

Şi nici astfel nu l-au găsit, căci zice evanghelistul: «Şi stătea împreună cu ei Iuda», acela care a spus: «Eu vi-l voi vinde». Stăpânul, voind să le arate propria lui putere, le-a orbit judecata, ca să cunoască că încearcă lucruri cu neputinţă. Apoi când au auzit vocea lui s-au dat îndărăt şi au căzut la pământ. Ai văzut că ei n-au putut să sufere nici vocea lui, ci, prin căderea lor la pământ, au arătat în chip lămurit slăbiciunea lor. Vezi iubirea de oameni a Stăpânului! Dar pentru că n-a micşorat nici neruşinarea vânzătorului şi nici nerecunoştinţa iudeilor, Domnul se vădeşte pe sine însuşi şi spune: Când le-am arătat că încearcă lucruri cu neputinţă, am voit să potolesc nebunia lor; ei însă nu voiesc, ci stăruiesc încă în răutate; iată mă predau pe mine însumi.

Acestea vi le spun ca să nu acuze unii pe Hristos spunând: Pentru ce n-a schimbat pe Iuda? Pentru ce nu l-a făcut mai bun? Dar cum trebuia să-l facă pe Iuda înţelept şi blând? Plin constrângere sau prin propria lui hotărâre? Dacă l-ar fi făcut prin constrângere n-avea să fie mai bun. Căci nimeni nu devine mai bun prin constrângere. Dacă însă l-ar fi făcut înţelept şi blând prin propria lui hotărîre şi prin liberul arbitru, atunci trebuie spus că Domnul i-a dat pe toate acelea care puteau să-l înalţe. Dar dacă el n-a voit să primească leacul, nu este vina doctorului, ci vina este a aceluia care a respins îngrijirea.

Vrea să afli câte a făcut Domnul ca să-l redobândească? I-a dăruit multe minuni, i-a prezis despre vânzare şi n-a lăsat nimic din cele care trebuiau să-l arate ca ucenic. Şi ca să afli că deşi era în stare să se schimbe, n-a voit, ci totul s-a întâmplat din pricina trândăviei lui, ascultă: După ce l-a vândut şi şi-a dus până la capăt nebunia lui: «a aruncat cei 30 de arginţi, zicând: «Am vândut sânge nevinovat». Înainte de acestea, spuneai: «Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde?» Când păcatul s-a săvârşit, atunci şi-a dat seama de păcat.

De aici să învăţăm că atunci când ne trândăvim, nu ne foloseşte nici îndemnul, nici sfatul; dar când ne sârguim, putem, chiar prin noi înşine, să ne ridicăm.

Căci ia gândeşte-te bine! Când îl îndemna Dascălul său şi-l îndepărta de la reaua încercare, n-a ascultat, nici n-a primit sfatul. Dar, când nu era nimeni care să-l îndemne, s-a revoltat propria-i conştiinţă; când nu era nimeni să-l înveţe, s-a schimbat şi a aruncat cei 30 de arginţi. «I-au dat lui, spune Evanghelistul, 30 de arginţi». Au dat preţ sângelui care nu avea preţ.

Pentru ce primeşti 30 de arginţi, Iudo? Hristos a venit ca să-şi verse în dar pentru Univers sângele pentru care tu te tocmeşti acum. Căci ce lucru este oare mai neruşinat decât această tocmeală? Cine a văzut, cine a auzit vreodată aşa ceva?

Dar ca să cunoaştem deosebirea dintre vânzător şi ucenici, să auzim. Pe toate ni le povesteşte evanghelistul cu exactitate. Când s-au întâmplat acestea, când trădarea începuse să se îndeplinească, când Iuda s-a pierdut pe sine însuşi, când făcea tocmelele acelea nelegiuite şi căuta prilej ca să-l trădeze, «atunci s-au apropiat de Domnul ucenicii lui zicând: «Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» Ai văzut ucenici? Ai văzut ucenic? Acela se îndeletnicea cu vinderea, aceştia cu slujirea; acela se tocmea şi încerca să primească preţul sângelui Stăpânului, aceştia se pregăteau pentru slujire. Şi acesta şi aceia s-au bucurat de aceleaşi minuni, de aceleaşi învăţături. De unde aşadar deosebirea? Din libertatea voinţei. Aceasta este cauza şi a celor rele şi a celor bune.

Era într-o seară atunci când ucenicii spuneau aceasta. Ce sens au cuvintele: «Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» De aici învăţăm că Hristos nu avea o casă hotărâtă. Să audă cei care îşi clădesc case strălucitoare şi împrejmuiri mari că Fiul Omului nu avea unde să-şi plece capul. Pentru aceea ucenicii îl întreabă: «Unde voieşti să-ţi pregătim să mănânci Paştele?» Ce fel de Paşte? Cel iudaic, cel care a luat început din Egipt. Căci acolo l-au săvârşit pentru prima oară.

Şi pentru ce îl ţine pe acesta Hristos ? După cum Hristos a îndeplinit pe toate celelalte ale legii vechi, tot astfel a ţinut şi Paştele iudaic. Din această pricină a şi spus către Ioan Botezătorul: «Căci astfel ni se cuvine să plinim toată dreptatea». Prin urmare ucenicii aveau să pregătească Paştele iudaic şi nu pe al nostru. Ucenicii au pregătit Paştele iudaic; pe al nostru, însă, l-a pregătit însuşi Domnul şi mai mult încă El însuşi a devenit Paşte prin cinstita sa patimă. Dar pentru ce vine la patimă? Ca să ne rescumpere din blestemul legi. Pentru aceasta şi Pavel striga: «A trimis Dumnezeu pe Fiul lui născut din femeie, care a fost făcut sub lege, ca să ne rescumpere pe cei de sub lege». Dar ca să nu spună cineva că pentru aceasta a desfiinţat legea veche, pentrucă nu putea să o împlinească, ca una ce era împovărătoare, grea şi cu greutate de îndeplinit, pentru aceasta mai întâi a împlinit-o în întregime şi apoi a desfiinţat-o. Pentru aceasta a ţinut şi Paştele; căci sărbătoarea Paştelor era pentru ei o poruncă a legii.

Ascultă: Iudeii erau nerecunoscători faţă de binefăcător şi uitau continuu pe binefăcător. Dar ca să afli precis adevărul, ia aminte la cele de mai jos: ei au ieşit din Egipt, au trecut Marea Roşie, au văzut-o despărţită şi iarăşi unită; dar nu după multă vreme spun lui Aaron: «Fă-ne dumnezei cari să meargă înaintea noastră»

Ce spui, iudeule nerecunoscător? Ai văzut asemenea minuni şi ai uitat pe Dumnezeu care te hrăneşte şi nu faci nici pomenire de binefăcător? Aşadar pentru că ei au uitat de binefacerile lui, Dumnezeu a legat strâns de temeiul sărbătorilor amintirea darurilor, ca să aibă, cu voia sau chiar fără voia lor, o amintire permanent de aceste binefaceri.

Iudeii de atunci au făcut astfel. De ce? «Pentru ca atunci când te va întreba fiul tău» ce este aceasta, să spui că strămoşii tăi au uns cu sângele acesta al oii pragurile uşilor şi au scăpat de moartea pe care nimicitorul o aducea tuturor celor din Egipt; din pricina acestui sânge nimicitorul n-a avut putere să intre în casă şi să rănească.

Prin urmare iudeii de altă dată au jertfit fără voia lor; aici însă Hristos se jertfeşte de bună voie. Pentru ce ? Pentru că mielul de odinioară era tipul celui duhovnicesc. Şi ca să cunoşti mai bine, vezi cât de mare este înrudirea. Miel şi miel; dar unul necuvântător, celălalt cuvântător; oaie şi oaie, umbră şi adevăr. S-a arătat însă Soarele dreptăţii şi umbra a încetat. Căci atunci când este soare întunericul se ascunde. Pentru aceasta este miel la masa cea tainică, ca să ne sfinţim cu sângele lui. Pentru aceasta când vine Soarele, lumina artificială să nu se mai arate; căci cele ce s-au făcut erau tipuri ale celor viitoare.

Acestea le spun către iudei, pentru ca nu înşelându-se pe ei înşişi, să pară că prâznuiesc Paştele; căci cei totdeauna netăiaţi împrejur cu inima şi care aud greu cu urechile, cu gând neruşinat pun înainte azimile, pun înainte sărbătoarea. Spune-mi, te rog, iudee, cum săvârşeşti Paştele? Templul a fost distrus, altarul dărâmat, Sfintele Sfintelor călcate în picioare şi orice jertfă a fost desfiinţată. Aşadar pentru ce îndrăzneşti să faci aceste lucruri nelegiuite? Ai fost dus odinioară în Vavilon şi ai auzit pe cei cari v-au robit, zicându-vă: «Cântaţi-ne cântarea Domnului» şi ai refuzat. Pentru ce dar acum serbezi Paştele în afară de Ierusalim? Tu ai spus: «Cum vom cânta cântarea Domnului în pământ străin»? Pe acestea arătându-le fericitul David zicea: «La râul Vavilonului acolo am stat şi am plâns. În sălcii, in mijlocul lui, am atârnat organele noastre», adică psaltirea, chitara, lira; căci de acestea se servea vechiul popor iudeu şi cu acestea cânta psalmii. «Căci acolo, zice David, ne-au întrebat cei care ne robiseră cuvintele cântărilor», dar am spus: «Cum să cântăm cântarea Domnului în pământ străin?». Ce spui? Spune-mi: Cântarea Domnului n-o cânţi în pământ străin, dar săvârşeşti Paştele în pământ străin? Ai văzut nesimţirea iudeilor? Când cei care îi sileau erau duşmani, nu îndrăzneau să cânte nici psalmi în pământ străin, dar acum, când nu-i sileşte nimeni, acum din proprie iniţiativă fac război cu Dumnezeu? Pentru aceasta şi fericitul Ştefan spunea către ei: «Voi totdeauna vă împotriviţi Duhului Sfânt». Vezi că azimile sunt necurate?

Că sărbătoarea iudaică este nelegiuită? Paştele iudaic a fost altădată, dat acum a fost desfiinţat.

«Atunci, spune evanghelistul, pe când ei mâncau şi beau, Iisus luând pâine în mânile lui sfinte şi curate, mulţumind şi frângând, a spus ucenicilor lui: «Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul Meu, care pentru voi şi mulţi se frânge spre iertarea păcatelor». Şi iarăşi luând paharul, le dădu lor zicând: «Acesta este sângele Meu, care se varsă pentru voi spre iertarea păcatelor».

În timp ce Domnul spunea aceste cuvinte, Iuda era de faţă. Acesta este, Iudo, trupul, pe care l-ai vândut cu treizeci de arginţi. Acesta este sângele, pentru care cu puţin înainte te-ai tocmit în chip neruşinat cu nerecunoscătorii farisei.

Cât de mare este iubirea de oameni a lui Hristos! Cât de mare nerecunoştinţa lui Iuda! Stăpânul hrănea şi robul a vândut; unul l-a vândut, luând treizeci de arginţi, iar Hristos îşi varsă sângele propriu pentru noi, şi l-a dat şi celui care l-a vândut.

Şi era de faţă şi Iuda înainte de trădare, a luat parte la sfinţita masă şi s-a bucurat de Cina cea de taină. Căci după cum a spălat picioarele ucenicilor, tot astfel şi Iuda a participat sfinţitei mese, ca să nu aibă nici un motiv de apărare, ci să primească osânda. El stăruia în gândul său cel rău, iar când a plecat, în loc de sărutare a lucrat trădare, fără să-şi aducă aminte de binefacerile Stăpânului; după trădare însă a aruncat pe cei treizeci de arginţi zicând: «Am păcătuit vânzând sânge nevinovat». Ce orbire! Ai luat parte la cină şi ai trădat pe binefăcător? Dar Domnul de bună-voie a împlinit ceea ce este scris: «Dar vai prin cel care vine sminteala».

Dar este timpul în sfârşit să ne apropiem de această grozavă şi înfricoşată masă. Toţi să ne apropiem deci cu conştiinţa curată. Să nu fie nimeni aici Iuda, viclenind pe aproapele său, să nu fie nimeni rău, să nu aibă nimeni venin ascuns în inima lui. Este de faţă şi acum Hristos împodobind masa. Nu este om cel care face ca cele puse înainte să devină trupul şi sângele lui Hristos. Preotul stă îndeplinind numai forma şi face rugăciune; dar este harul şi puterea lui Dumnezeu care le lucrează pe toate. «Acesta este trupul Meu». Aceste cuvinte prefac cele puse înainte. Şi după cum cuvintele acelea care au spus: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul» au fost cuvinte, dar au dat naştere la fapte, întărind firea noastră spre facerea de copiii, tot astfel şi aceste cuvinte cresc continuu prin har pe acei care se împărtăşesc în chip vrednic. Aşadar să nu fie nimeni înşelător, să nu fie nimeni rău, să nu fie nimeni hrăpitor, să nu fie nimeni insultător, să nu fie nimeni urâtor de fraţi, să nu fie nimeni iubitor de arginţi, să nu fie nimeni beţiv, să nu fie nimeni lacom, să nu

fie nimeni sodomit, să nu fie nimeni invidios, nimeni să nu slujească răutăţii, să nu fie nimeni hoţ, să nu fie nimeni uneltitor ca să nu primească luişi osândă.

Şi atunci Iuda a participat cu nevrednicie Cinei celei de taină, iar când a ieşit a trădat pe Domnul; din aceasta să cunoşti că pe cei care participă cu nevrednicie tainelor, pe aceia mai cu seamă îi atacă mereu diavolul şi-i bagă într-o prăpastie mai mare. Acestea le spun nu ca să înfricoşez numai, ci ca să întăresc. Căci după cum mâncarea trupească când este introdusă într-un stomac, care are sucuri rele, măreşte mai mult boala, tot astfel şi hrana duhovnicească, când este luată în chip nevrednic, grămădeşte mai multă osândă. Prin urmare, vă rog, nimeni să nu aibă înăuntrul lui gânduri rele, ci să ne curăţim bine inima noastră. Căci dacă ne curăţim suntem temple ale lui Dumnezeu. Să ne facem curat sufletul.

Este cu putinţă să o facem pe aceasta şi într-o singură zi. Cum şi în ce chip? Dacă ai ceva contra duşmanului tău, îndepărtează mânia, dezleagă ura ca să capeţi prin împărtăşirea cu Sfintele Taine iertarea păcatelor. Te apropii de o Jertfă înfricoşată şi sfântă. Hristos stă de faţă înjunghiat. Dar gândeşte-te bine pentru cine a fost înjunghiat!

De ce fel de taine ai fost lipsit, Iudo? Hristos a suferit de bună voie ca să surpe zidul cel din mijloc al despărţirii şi să unească pe cele de jos cu cele de sus, ca să te facă pe tine, care eşti duşman şi vrăjmaş, tovarăş îngerilor. Hristos şi-a dat sufletul lui pentru tine; dar tu persişti duşmănind pe aproapele tău? Şi cum vei putea să mergi la masa păcii ? Stăpânul tău nu s-a dat îndărăt de a suferi toate pentru tine, dar tu nu suferi nici să laşi mânia ? Pentru care pricină, spune-mi ? Dragostea este rădăcina, izvorul şi mama tuturor bunătăţilor. Dar poate vei obiecta: m-a defăimat foarte mult, de mii de ori m-a nedreptăţit, a atârnat în jurul vieţii mele primejdie. Şi ce este aceasta? Dar niciodată nu te-a răstignit cum au răstignit iudeii pe Domnul.

Dacă nu vei ierta aproapelui tău nedreptatea, nici Tatăl tău cel ceresc nu-ţi va ierta greşalele tale. Cu care conştiinţă rosteşti: «Tatăl nostru carele eşti în ceruri sfinţească-se numele, tău» şi cele ce urmează? La fel Hristos şi sângele, pe care aceia l-au vărsat, l-a dat spre mântuirea acelora care l-au vărsat. Ce asemenea acestui fapt poţi să faci? Dacă nu ierţi duşmanului, n-ai nedreptăţit pe acela, ci pe tine însuşi; pe acela, în viaţa de aici, de cele mai multe ori l-ai vătămat, dar ţie, în ziua ce va să fie, ţi-au făcut pedeapsa de neiertat. Pe nimeni nu urăşte Dumnezeu atâta, şi nu-şi întoarce faţa sa de la el ca de la omul ranchiunos, ca de la inima îngâmfată, ca de la sufletul plin de ură.

Căci ascultă ce zice Domnul: «Dacă aduci darul tău la altar şi acolo îţi aminteşti că

fratele tău are ceva contra ta, lasă acolo darul tău înaintea altarului, şi pleacă şi te împacă mai întâi cu fratele tău şi atunci venind adă darul tău». Ce spui, să las acolo darul, adică jertfa? Da, spune Domnul. Căci pentru a te împăca cu fratele tău s-a făcut şi această jertfă. Aşadar dacă jertfa este pentru a te împăca cu aproapele, dar tu nu faci pace, şi dacă participi la jertfă, atunci îţi este nefolositoare împărtăşirea fără fapta păcii. Fă aşadar mai întâi pe aceea, adică pacea, pentru care s-a adus şi jertfa şi atunci te vei bucura de ea cu adevărat.

Căci pentru aceasta a venit Fiul lui Dumnezeu în lume, ca să împace firea noastră cu Tatăl, după cum şi Pavel spune undeva: «Dar acum a împăcat cu El toate prin cruce, omorând prin ea duşmănia». Pentru aceasta Domnul a venit nu numai făcând pace, dar ne fericeşte şi pe noi, care facem astfel de lucruri şi ne face părtaşi numelui lui. Căci «fericiţi făcătorii de pace, căci ei se vor chema fii lui Dumnezeu».

Aşadar ceea ce a făcut Hristos, Fiul lui Dumnezeu, aceea fă şi tu, după puterea omenescă, ajungând pricinuitor al păcii şi ţie şi aproapelui tău. Pentru aceasta Hristos îl numeşte pe făcătorul de pace fiu al lui Dumnezeu; pentru aceasta în timpul jertfei n-a pomenit nici de o altă poruncă, decât de împăcarea cu fratele, arătând că dragostea este mai mare decât toate virtuţile.

Voiam, iubiţilor, să-mi prelungesc încă mai mult cuvântul, dar sunt de ajuns şi cele spuse celor care primesc cu atenţie şi înţelegere sămânţa evlaviei şi ar voi să dea ascultare celor spuse. Să ne aducem aminte aşadar, vă rog, neîncetat de aceste cuvinte şi de îmbrăţişarea prea înfricoşată a unora către alţii. Căci această îmbrăţişare uneşte sufletele noastre şi face ca toţi să fim un corp şi mădulare ale lui Hristos, pentru că cu toţi participăm unui singur Trup. Să ajungem aşadar, în adevăr, un singur trup, nu amestecând trupurile unele cu altele, ci unind sufletele unele cu altele prin legătura dragostei. Căci făcând astfel, vom putea cu îndrăzneală să ne bucurăm de masa care ne stă înainte şi să ajungem vase ale păcii încununate la sfârşit de Hristos.

Căci chiar dacă am avea mii de fapte bune, dacă suntem însă ranchinoşi, pe toate le facem în zadar şi fără folos şi nu vom putea să avem spre mântuire nici o roadă din ele. Căci Mântuitorul voind să se înalţe către Tatăl, lasă, în locul slavei trecătoare şi a marei bogăţii, această moştenire ucenicilor, zicând: «Pacea mea o dau vouă, pacea mea o las vouă». Căci ce fel de bogăţie, sau ce fel de belşug de bani ar fi mai de preţ decât pacea lui Hristos, care depăşeşte orice cuvânt şi înţelegere? Dar şi profetul Malahia, cunoscând că acest păcat este greu şi grozav, a zis că din par-

tea lui Dumnezeu: «Poporul meu, fiecare grăiţi adevărul cu aproapele lui şi nimeni să nu gândească rău în inima sa aproapelui lui, şi nu iubiţi jurământul mincinos ca să nu muriţi casa lui Israil, zice Domnul» 1G7. Dar dacă aveţi să fiţi mincinoşi, ranchinoşi, sperjuri, uitători ai poruncilor mele, cu moarte veţi muri.

Cunoscând pe toate acestea, aşadar, iubiţilor, să distrugem orice ură şi să ne împăcăm unii cu alţii, nimicind cu totul rădăcina răutăţii şi curăţindu-ne conştiinţa, să ne apropiem de împărtăşirea acestor Taine înfricoşătoare şi grozave cu blândeţe, dragoste şi cu multă evlavie, fără să ne împingem unii pe alţii şi să batem din picioare, fără să dăm drumul la lovituri şi strigăte, ci apropiindu-ne cu frică multă şi cutremur, cu umilinţă şi lacrimi, ca şi Stăpânul iubitor de oameni, privind de sus starea noastră de pace şi dragostea nefăţarnică şi tovărăşia iubitoare de fraţi, să ne învrednicească şi pe noi toţi şi de aceste bunuri şi de cele făgăduite, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care Tatălui, împreună cu Sfântul Duh, slava, puterea, cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt la trădarea lui Iuda

Acum Dafni este vesel şi iubitor de Dumnezeu, nu numai pentru că izvorăşte râuri de apă foarte limpezi, nici numai pentru că hrăneşte ramurile foarte plăcute ale copacilor, ci pentru că primeşte o plantă străină, crucea. Acum cu adevărat Dafni este un izvor înţelept şi înfricoşător demonului Pition. Nu mai oferă pământul său picioarelor bărbaţilor neevlavioşi, ci vă dă vouă, celor evlavioşi, pădurea, icoană a locului acelui dorit, adică a grădinii, în care s-a îndrăznit trădarea Mântuitorului şi au fost plantate lucrurile mântuirii noastre.

Dar nu ştiu ce să grăiesc despre prăznuirea de faţă, căci prăznuirea îmi mişcă limba spre a acuza pe Iuda, iar iubirea de oameni a Mântuitorului îmi întoarce limba mea ca să vorbesc despre iubirea sa de oameni. Şi de aceste două sunt stăpânit: de ura trădătorului şi de mare iubire a Stăpânului. Iubirea sa mare, însă, învinge ura, căci este mai mare şi mai puternică. Pentru aceea, părăsind pe trădător, laud pe binefăcător, nu atât cât este el de vrednic, ci îl laud atât cât sunt în stare să-l laud.

Cum a plecat cerurile şi s-a pogorât pe pământ? Cum Cel care umple toată zidirea a venit la mine, s-a făcut pentru mine şi la fel cu mine? Cum l-a luat ucenic pe cel pe care îl ştia că va fi trădător, iar vrăjmaşului i-a poruncit să-l urmeze ca unui prieten? Cum nu s-a îngrijit de trădare, ci de mântuirea trădătorului?

Scriptura spune că ***«făcându-se seară, a stat Iisus cu cei doisprezece ucenici ai lui şi pe când ei mâncau, a spus: «Amin, Amin, spun vouă că unul din voi mă va vinde».*** A prezis trădarea ca să împiedece fărădelegea; cu toate că a proorocit fără să numească pe cineva, totuşi proorocia n-a putut să învingă fărădelegea discipolului, fărădelege ascunsă celor aşezaţi împreună cu el la masă. Cine a văzut o atât de mare iubire de oameni ca a Stăpânului ? Este vândut şi iubeşte pe vânzător. Cine este dispreţuit şi miluieşte? Este vândut şi ia comesean pe răul negustor şi se îngrijeşte de cel care unelteşte.

«Şi pe când mâncau ei a spuc: «Amin, Amin, spun vouă că unul din voi mă va vinde». Ca om a mâncat, dar ca Dumnezeu rostea viitorul. Pentru mine se supune tuturor celor proprii firii mele.

Şi în timp ce toţi ucenicii erau răniţi de cuvântul rostit şi îşi biciuiau cu tărie conştiinţele lor şi prefăceau timpul cinei în timp al întristării, fiecare zicând: «Oare nu sunt eu, Doamne?» şi în timp ce voiau ca prin întrebare să afle liniştire relei suspiciuni, Mântuitorul, tămăduind sufletele rănite pe nedrept,

răspunzând face cuoscut pe cel necunoscut: «Cel care va băga, zice Domnul, mâna cu mine în blid, acela mă va vinde; şi Fiul Omului merge, după cum este scris despre el. Dar vai de omul acela din cauza căruia Fiul Omului este vândut; mai bine era dacă nu s-ar fi născut omul acela». Are milă de cel care nu vrea să aibă milă de sine însuşi; cruţă pe cel care nu-şi cruţă proprul său suflet. Nu voia să dea pe faţă pe acela care de mult se dăduse pe faţă, pentru ca să-i dea timp de pocăinţă şi să vindece pe ceilalţi apostoli întristaţi. Dar cu toate acestea trădătorul nu s-a făcut mai bun. Era, în adevăr, de datoria lui ca îndată după acele cuvinte prea înfricoşătoare să se scoale de la cină, era de datoria lui să ia pe ceilalţi ucenici mijlocitori, era de datoria lui să cuprindă cu braţele genunchii Mântuitorului şi să-l îndulcească cu astfel de cuvinte: Am păcătuit, iubitorule de oameni, am păcătuit, am săvârşit fărădelege, vânzând oamenilor cu puţin preţ pe mărgăritarul cel nepreţuit; am săvârşit fărădelege vânzând cu puţini bani bogăţia cea nesfârşită. Iartă-mă pe mine, negustorul pagubei şi al peirii; iartă-mă pe mine, a cărui minte i-a fost furată de aur; iartă-mă pe mine, care am fost înşelat în chip rău de farisei.

Dar n-a spus, nici nu s-a gândit la nici unul din aceste cuvinte, ci cu un glas grăbit şi-a vădit neruşinarea sufletului strigând: «Nu sunt eu, Doamne»? Ce limbă neruşinată! Ce suflet crud! Făcându-se că nu ştia, întreabă despre cele ce plănuia şi socotea că astfel poate să se ascundă ochiului care nu doarme. În suflet ţinea viclenia, iar cu limba dădea afară cuvântul neştiinţei; cu mintea lucra trădarea, iar cu gura, după cum socotea, dosea păcatul. S-a folosit de aceleaşi cuvinte ca şi ceilalţi ucenici, dar nu s-a folosit de acelaşi fel de a gândi. Lup fiind cu gândul, a păspuns cu vocea oilor.

Ce i-a răspuns lui Mântuitorul? «Tu ai spus!» Cu o voce plină de răbdare a respins minciuna vicleanului. În adevăr, putea să-i spună: - Ce spui, nemernice şi viclene? Ce spui, rob al banilor si tovarăş sincer al diavolului? Îndrăzneşti să te prefaci că nu ştii? Îndrăzneşti să ascunzi cele care nu pot fi ascunse ? Oare nu eram de faţă când tu plănuiai lucruri nelegiuite contra Dumnezeirii? Nu te-am văzut oare, cu ochiul Dumnezeirii, apropiindu-te de farisei? Oare n-am auzit, deşi eram absent, când tu ziceai: «Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi da». Oare nu ştiu chiar cu cât m-ai vândut? Pentru ce vorbeşti aşa ? După o dovadă ca aceasta atât de neruşinat eşti? Pentru ce încerci să ascunzi ceea ce vrei să faci? Mie îmi sunt toate descoperite.

Deşi Hristos a putut să răspundă astfel, totuşi n-a vorbit astfel, ci simplu şi fără ranchiun şi blând: «Tu ai spus», învăţându-ne că astfel să ne adresăm duşmanilor noştri. Totuşi, după atâta vorbire, a rămas Iuda în boala sa; nu însă din pricina lipsei de îngrijire din partea doctorului, ci din pricina lipsei de îngrijire din partea celui bolnav. Hristos a adus toate leacurile mântuirii, dar Iuda n-a voit să le

primească, ci cunoscând numai iubirea de arginţi, a iubit mai mult aurul decât pe Hristos şi a fost faţă de cei care l-au plătit binevoitor şi credincios.

Apropiindu-se Iuda de Hristos a spus: ***«Bucură-te, învăţătorule, şi l-a sărutat».*** Străin acest fel de trădare, căci vine prin sărutare şi mod de adresare. Iar lisus i-a spus: ***«Prietene, pentru ce ai venit?».*** Pentru ce îmi porunceşti să mă bucur, în timp ce ai intenţie să mă întristezi? Pentru ce mă mă- guleşti cu cuvântul, dar mă răneşti cu fapta? Mă numeşti învăţător, nefiind ucenic? Pentru ce răneşti legile dragostei ? Pentru ce faci simbolul păcii, semn al trădării? Pe cine imiţi, făcând acest lucru? Astfel ai văzut făcând, nu demult pe femeia păcătoasă când mi-a sărutat picioarele mele?Astfel ai văzut pe sutaş căzând în genunchi? Astfel ai văzut pe demoni căzând?Ştiu cine ţi-a arătat calea sărutării viclene! Diavolul ţi-a sugestionat felul acestei îmbrăţişări, iar tu lăsându-te convins de răul său îndemn îndeplineşti voinţa aceluia.

«Prietene, la ce ai venit»? Aduci la îndeplinire învoielele rele făcute faţă de farisei; îndeplineşti actul vânzării, iscăleşti actul pe care l-ai făgăduit; trădezi pe cel care vrea să fie trădat; dobândeşti odată cu punga de arginţi şi punga nedreptăţii; lasă locul tău tâlharului, care are să ia, prin mărturisire, locul pe care tu l-ai pierdut prin trădare.

«Atunci, apropiindu-se au pus mâinile pe Iisus şi l-au prins». Şi a luat sfârşit acel cuvânt profetic: «M-au înconjurat ca albinele fagurul şi m-au pârjolit ca focul în spini». Şi iarăşi: «M-au înconjurat câini mulţi, tauri graşi m-au împresurat». Dar câtă lipsă de răutate la Domnul, care este proprie numai lui! În cer Heruvimii şi Serafimii, neîndrăznind să privească sublima sa slavă, îşi acopăr feţele lor cu aripele ca prin nişte mâini, iar pe pământ suportă ca să fie ţinut corpul lui de mâinile nelegiuiţilor.

Vedeţi ai cărui Stăpân îndelung răbdător şi iubitor de oameni sunteţi robi ? Fiţi aşa dar tot aşa faţă de duşmanii voştri, după cum aţi văzut că a fost Domnul faţă de vrăjmaşi. Căci şi voi aveţi să fiţi chemaţi la cina duhovnicească; aveţi să staţi la masă împreună cu Stăpânul; să nu fie găsit în voi felul de a fi al lui Iuda.

Toţi apropiaţi-vă cu linişte şi pace; toţi să alergăm la Mântuitorul cu conştiinţa curată. Căci acesta este post şi cină celor credincioşi; acesta este trofeu şi hrană; acesta este păstor şi miel. A lui este slava în vecii vecilor. Amin.

Omilia la crucea Domnului

De multe ori m-am întrebat pentru care motiv părinţii noştri au legiuit ca, părăsind Bisericile din oraşe, să ne adunăm azi în afară de oraş şi aici. Mi se pare că ei n-au făcut aceasta fără rost şi nici zădamic. Pentru aceea am căutat pricina şi am găsit, prin harul lui Dumnezeu, că este dreaptă, binecuvântată şi potrivită sărbătorii de astăzi. Aşadar, care este cauza? Prăznuim pomenirea crucii. Iar cel răstignit a fost răstignit în afară de cetate. Pentru aceasta ne-au condus în afară de oraş. Căci oile, spune Domnul, urmează pe păstor. Acolo unde este împăratul, acolo sunt şi soldaţii, şi unde este stârvul, acolo şi vulturii. Pentru aceasta deci în afară de oraş.

Dar mai bine să arătăm mai întâi şi din dumnezeeştile Scripturi că pentru aceasta ne adunăm aici. Şi ca să nu socotiţi că este ideea. mea, vă aduc martor pe Pavel. Ce spune oare acela despre jertfe? «Pentru că trupul animalelor, a căror sânge este adus pentru păcate de arhiereu în Sfânta Sfintelor se ard afară din tabără, pentru aceea şi Iisus, ca să sfinţească poporul prin sângele său, a pătimit în afara porţii. Să ieşim deci la el, afară din tabără, purtând ocara lui». Pavel a spus; Pavel a poruncit. Noi am ascultat, am ieşit. Aşadar pentru aceasta ne adunăm în afară de oraş.

Dar pentru care pricină ne adunăm în acest loc afierosit mucenicului şi nu în alt loc, deoarece prin harul lui Dumnezeu oraşul nostru este întărit din toate părţile cu moaştele sfinţilor. Pentru care motiv deci ne-au poruncit părinţii să ne adunăm aici şi nu în alt loc afierosit mucenicului? Pentru că aici se găseşte mulţimea morţilor. Aşadar, pentru că azi s-a pogorât Iisus la morţi, pentru aceasta noi ne adunăm aici. Pentru aceasta şi locul acesta se numeşte cimitir, ca să afli că cei care s-au săvârşit şi zac aicea, n-au murit, ci, dorm şi sunt culcaţi.

Înainte de venirea lui Iisus, moartea se numea moarte. «În ziua în care veţi mânca din pom, spune Scriptura, de moarte veţi muri». Şi iarăşi: «Sufletul care păcătuieşte şi el va muri». Şi David: «Moartea păcătoşilor este groaznică». Şi iarăşi: «Cinstită este înaintea Domnului moartea cuvioşilor lui». Şi Iov: «Moartea este odihnă bărbatului». Dar această moarte nu se numea numai moarte, ci şi iad. Şi ascultă pe David, care spune: «Dar Domnul va mântui sufletul meu din mâna iadului, când mă va lua». Şi Iacov: «Veţi coborî bătrâneţea mea cu jale în iad»

Înainte de Hristos sfârşitul omului avea aceste nume. Dar când a venit Hristos şi a murit pentru viaţa lumii nu se mai numeşte deci moartea moarte, ci somn şi adormire. Şi că se numeşte adormire este evident din cele ce spune Hristos: «Lazăr, prietenul nostru, a adormit». Căci n-a spus: A murit, cu toate că era mort. Dar ca să afli că numele de adormire era nou, vezi cum ucenicii, când au auzit aceste cuvinte,

se tulbură şi spun: «Dacă doarme, se va însănătoşi». Astfel ei nu ştiau ce însemnau cuvintele spuse de Hristos. Şi iarăşi Pavel, spunând către unii: «Oare cei adormiţi au pierit»? Şi iarăşi în altă parte vorbind despre morţi: «Noi cei vii nu vom lua înaintea celor adormiţi» şi iarăşi în altă parte: «Scoală, tu care dormi» şi ca să arate că spune aceste lucruri despre mort a adăugat: «Şi scoală dm morţi». Vezi că pretutindeni moartea este numită somn; pentru aceasta şi locul se numeşte cimitir, adică loc de dormit. Numele ne este folositor şi plin de filosofie.

Aşadar, când aduci aicea pe un mort, nu te pierde de supărare; căci nu-1 duci la moarte, ci la somn. Îţi este de ajuns acest nume pentru mângâierea durerii. Aflã unde îl duci: la locul pentru dormit: şi când îl duci: după moartea lui Hristos, când au fost tăiate legăturile morţii. În chipul acesta puteţi să culegeţi multă mângâiere şi de la locul unde este aşezat şi de la timpul în care a răposat. Mai cu seamă cuvântul acesta se potriveşte femeilor, pentru că acest sex este mai simţitor şi ele sunt înclinate spre descurajare. Numele locului, însă, este leac îndestulător pentru descurajare. Pentru aceasta ne adunăm aici.

Astăzi Stăpânul nostru a parcurs toate cele din iad. «Astăzi a sfărâmat porţile de aramă» astăzi a rupt zăvoarele cele de fier». Uită-te la sensul precis al cuvântului. N-a spus: A deschis porţile de aramă, ci: «A sfărâmat porţile de aramă», ca să nu mai poată fi întrebuinţată închisoarea. N-a tras zăvoarele, ci le-a rupt, ca să fie neputincioasă închisoarea. Unde nu este nici uşa, nici zăvoare, chiar dacă intră cineva, nu este ţinut. Aşadar când Hristos a sfărâmat, cine altul va putea să dreagă? Căci ceea ce Dumnezeu va strica, cine oare va drege? Împăraţii, când vor să dea libertate celor închişi, nu fac aşa, ci lasă şi porţile şi închisorile, arătând că este necesar să intre iarăşi acolo sau cei liberaţi, sau alţii în locul acelora. Hristos n-a făcut aşa, ci, voind să arate că moartea are sfârşit, a sfărâmat porţile cele de aramă.

Le-a numit de aramă, nu pentru că porţile erau de aramă, ci prin aceste cuvinte arată tăria şi asprimea morţii. Şi ca să afli că arama şi fierul arată neînduplecarea şi tăria, ascultă ce spune profetul despre un om neruşinat: «Nervul tău este de fier, gâtul tău şi fruntea ta de aramă». A grăit astfel, nu pentru că avea nerv de fier, nici pentru că avea fruntea de aramă, ci pentru că avea o privire aspră, neruşinată şi crudă.

Vrei să afli cât era moartea de crudă, aspră şi tare ca diamantul? De-a lungul atâtor ani, nimeni n-a putut-o convinge să lase pe vreunul din cei stăpâniţi de ea, până ce Stăpânul îngerilor, coborându-se, a silit-o. Mai întâi a legat pe cel puternic şi apoi i-a răpit tot ce stăpânea. Pentru aceea şi adaugă: «comoare întunecoase, nevăzute». Deşi cele spuse sunt unul, dar sensul este dublu. În adevăr sunt locuri întunecoase,

dar pot să fie văzute adeseori dacă se introduce lumânarea şi lumina. Acel ţinut al idealului era foarte întunecos şi trist şi n-a primit niciodată o licărire de lumină. Pentru aceea a spus că sunt întunecoase şi nevăzute comorile iadului. Şi au fost în realitate întunecoase până când s-a coborât Soarele dreptăţii şi a făcut iadul cer. Căci unde este Hristos acolo este şi cerul.

Scriptura numeşte iadul comori întunecoase; pe bună dreptate, pentru că era depozitată acolo multă bogăţie. Căci întreaga fire a oamenilor este o bogăţie a lui Dumnezeu, răpită de diavolul, care a înşelat pe primul om şi a fost supusă jugului morţii. Dar că întreaga fire a oamenilor a fost o bogăţie a lui Dumnezeu o arată Pavel zicând: «Dumnezeu îmbogăţeşte pe toţi care cheamă numele Lui». Aşadar, după cum un împărat, când găseşte pe o căpetenie de hoţi, care atacă oraşele, care răpea din toate părţile, şi se înfunda în peşteri şi acolo depunea bogăţia, leagă pe căpetenia de hoţi, şi pe el îl trimite spre a-1 pedepsi, iar comoara lui o duce în vistieriile împărăteşti, tot astfel a făcut şi Hristos; căci el legând prin moartea lui pe căpetenia hoţilor şi pe păzitorul închisorii, adică pe diavol şi pe moarte, a dus toată bogăţia, adică neamul omenesc, în vistieriile împărăteşti.

Acest lucru îl arată şi Pavel zicând: «Care ne-a izbăvit de puterea întunericului şi ne-a strămutat în Împărăţia dragostei lui». Şi lucru minunat este acesta că însuşi Împăratul a fost în iad, cu toate că nici un împărat n-ar fi socotit demn să facă acest lucru, ci dă drumul celor legaţi prin slujitorii săi. Aici nu s-a întâmplat aşa; ci însuşi împăratul a venit către cei legaţi şi nu s-a ruşinat nici de închisoare, nici de cei legaţi; căci avea oare să-i fie ruşine de cel pe care l-a plăsmuit? Şi a sfărâmat porţile, a rupt zăvoarele, a fost în iad, pustiind toată închisoarea iadului, şi după ce a legat pe păzitorul închisorii s-a reîntors la noi. Tiranul era dus în robie; cel puternic legat, însăşi moartea, aruncând armele, a alergat goală la picioarele Împăratului.

Ai văzut victorie minunată? Ai văzut faptele mari ale crucii? Să-ţi spun şi altceva mai minunat. Să afli şi modul victoriei şi atunci mai mult să te minunezi. Căci prin mijloacele prin care a învins diavolul, prin acelea a triumfat şi Hristos asupra lui. Lând chiar armele aceluia, cu ele a atacat.

Ascultă cum simboalele înfrângerii noastre au fost: fecioara, lemnul şi moartea.

⇒ *Eva, era fecioară, căci încă nu cunoscuse bărbat;*
⇒ *lemn era pomul şi*
⇒ *moartea era pedeapsa lui Adam.*

Dar iată iarăşi Fecioara şi lemnul şi moartea; însăşi simboalele înfrângerii au ajuns şi simboalele biruinţei.

⇒ *Căci în locul Evei, Maria;*
⇒ *în locul lemnului cunoştinţei binelui şi răului, lemnul crucii;*
⇒ *în locul morţii lui Adam, moartea lui Hristos.*

Ai văzut, prin mijloacele prin care a biruit, prin acelea a fost învins. Diavolul a biruit pe Adam printr-un pom; Hristos a doborât la pământ pe diavol prin cruce. Un lemn l-a trimis în iad, dar un lemn i-a rechemat de acolo pe cei plecaţi. Iarăşi, un lemn a ascuns gol pe cel robit, dar alt lemn a arătat tuturor din înălţime gol pe învingător.

O moarte a condamnat pe toţi cei de după el, iar altă moarte a înviat pe toţi cei care au fost înainte de el. «Cine va povesti puterile Domnului»? Din moarte am ajuns nemuritori; acestea sunt faptele mari ale crucii. Ai aflat biruinţa? Ai aflat modul biruinţei?

Află acum şi chipul în care fără oboseală s-a făcut fapta cea mare. Noi n-am muiat în sânge armele, n-am stat în ordinea de bătaie, n-am primit rane, nici n-am văzut războiul, şi am primit victoria. Lupta este a Stăpânului şi cununa a noastră. Aşadar pentru că este victoria noastră, cu toţii astăzi să scoatem strigăte de cântec de victorie ca şi soldaţii, să spunem lăudând Stăpân: «Moartea a fost înghiţită de biruinţă. Unde-ţi este moarte biruinţa, unde-ţi este ia- dule boldul?». Acestea le-a săvârşit pentru noi crucea.

Crucea este trofeu contra demonilor, sabie contra păcatului, sabie prin care Hristos a străpuns şarpele. Crucea este voinţa Tatălui, slava Unuia născut, bucuria Duhului, podoabă îngerilor, siguranţa bisericii, lauda lui Pavel, zidul sfinţilor, lumina întregei lumi. Căci după cum când cineva aprinde lumina într-o casă cuprinsă de întuneric şi ţinându-o dreaptă alungă întunericul, tot astfel când lumea era cuprinsă de întuneric Hristos a aprins ca pe o lumină şi ţinându-o dreaptă a risipit toată în-tunecimea pământului. Şi după cum lumânarea are sus în vârf lumina, tot astfel şi crucea a avut sus în vârf strălucind pe Soarele dreptăţii. Lumea, văzându-1 pe acesta pironit, a tremurat, pământul s-a cutremurat, pietrele s-au despicat. Dar chiar dacă pietrele s-au despicat, învârtoşenia inimii iudeilor nu s-a despicat; s-a rupt catapeteasma, dar nu s-a rupt conspiraţia acelora.

Pentru care motiv s-a rupt catapeteasma? Pentru că templul n-a putut să vadă pe Stăpânul răstignit. Prin cele ce s-au întâmplat catapetesmei, aproape că suntem îndemnaţi să spunem astfel: Cel care vrea poate să calce de acum în Sfintele

Sfintelor. Căci la ce îmi mai folosesc acestea, odată ce o asemenea jertfă a fost adusă afară? La ce îmi foloseşte legământul, la ce îmi foloseşte legea? În zadar şi degeaba i-a instruit pe ei atâta vreme. Acest lucru îi striga şi profetul spunând: «Pentru ce s-au tulburat neamurile şi popoarele au cutezat lucruri deşarte?». Şi cu toate că au studiat atâta vreme profeţia, când faptul s-a întâmplat, n-au crezut. Ai văzut cum au cugetat lucruri deşarte? Pentru aceasta templul s-a sfâşiat, arătând mai dinainte pustiirea neîntreruptă care va fi după ce s-au petrecut acestea.

Aşadar pentru că avem să vedem şi noi astă seară pe cel pironit pe cruce, ca un miel tăiat şi jertfit, să ne apropiem, vă rog, cu frică şi cu mult respect şi evlavie. Nu ştiţi oare pe îngerii care s-au apropiat de mormântul Domnului, în care nu era trupul, de mormântul gol? Cu toate acestea, pentru că mormântul a primit în întregime corpul Stăpânului, ei dau multă cinste şi locului. îngerii, care depăşesc firea noastră, au stat cu atât respect şi evlavie împrejurul mormântului, dar noi care nu avem să stăm în jurul unui mormânt gol, ci chiar împrejurul mesei care are mielul, să stăm de faţă cu zgomot şi tulburare ? Şi ce iertare ne va fi nouă deci ? Nu spun acestea la întâmplare, ci pentru că văd pe mulţi în seara aceasta făcând zgomot, strigând, lovindu-se unii pe alţii, sărind, insultându-se şi pricinuindu-şi lor mai degrabă pedeapsă decât mântuire. Pentru aceasta vă îndemn.

Ce faci, omule? Când preotul stă înaintea mesei, întinzând mâinile către cer, chemând Duhul cel Sfânt să se pogoare şi să se atingă de cele puse înainte, trebuie multă linişte, multă tăcere; când Duhul dă harul, când se pogoară, când se atinge de cele puse înainte, când vezi oaia înjunghiată şi cu totul gata, atunci faci zgomot, atunci faci tulburare, atunci te cerţi, atunci insulţi? Şi cum poţi să te bucuri de această jertfă, când te apropii cu atâta tulburare de această masă?

Nu ne este de ajuns nouă că ne apropiem cu păcate, ci nu lăsăm ca măcar în acest timp când ne apropiem să fim fără de păcate? Căci vom fi oare fără de păcate când ne certăm, când facem zgomot, când ne muşcăm unii pe alţii?

Spune-mi pentru ce te grăbeşti ? Pentru ce atâta grabă când vedeţi oaia înjunghiată? Chiar dacă ai privi la această jertfă toată noaptea, spune-mi te-ai putea sătura de a o privi? Ai răbdat o zi întreagă, ai stat cea mai mare parte a nopţii şi trădezi şi pierzi atâta oboseală într-o clipită de timp? Gândeşte-te la ceea ce este pus înainte şi de unde a luat început. Hristos a fost înjunghiat pentru tine şi tu îl părăseşti când îl vezi înjunghiat? «Acolo unde este stârvul, spune Scriptura, acolo sunt şi vulturii». Dar noi nu ne apropiem ca vulturii, ci ca nişte câini. Atât de mare este neruşinarea noastră.

Gândeşte-te la ceea ce se varsă. Este sânge, sângele care a şters zapisul păcatelor; sângele care a curăţit sufletul tău, sângele care a spălat pata, care a triumfat asupra începătoriilor şi puterilor. «Dezbrăcănd, spune apostolul Pavel, începătoriile şi puterile le-a dat pe faţă cu o desăvârşită autoritate, biruindu-le prim cruce». Multe sunt simboalele pe care le are trofeul biruinţei. Prăzile de război sunt atârnate sus în vârful crucii. Căci după cum un împărat viteaz, învingând într-un război greu, pune în vârful trofeului cuirasa, scutul şi armele tiranului şi ale soldaţilor celor învinşi, tot astfel şi Hristos învingând în războiul contra diavolului, a atârnat în vârful crucii, ca pe un trofeu, toate armele lui, moartea, blestemul, ca să vadă trofeul toţi şi puterile de sus, care sunt în ceruri şi oamenii de jos, care sunt pe pământ şi chiar demonii răi, care sunt învinşi.

Aşadar pentru că ne bucurăm de un asemenea dar, să ne arătăm pe noi înşine după putere vrednici de bunurile date nouă, ca să dobândim şi Împărăţia Cerurilor, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care slavă, cinstea şi puterea Tatălui împreună cu Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

Omilia I la cruce şi la tâlhar

Astăzi Domnul nostru Iisus Hristos este pe Cruce şi noi prăznuim , ca să cunoşti că Crucea este praznic şi sărbătoare duhovnicească.

Mai înainte Crucea era lemn de osândire, iar acum s-a făcut lucru de cinste.

Mai înainte era semn de osândire, iar acum pricină de mântuire.

Aceasta ni s-a făcut nouă aducătoare de nenumărate bunătăţi, ne-a izbăvit din înşelăciune, aceasta, întru întuneric şezând noi, ne-a luminat, aceasta, învrăjbiţi fiind noi cu Dumnezeu, ne-a împăcat, înstrăinaţi fiind ne-a împrietenit, departe fiind aproape ne-a adus.

Aceasta este surparea vrajbei, întărire a păcii şi vistierie de nenumărate bunătăţi. Pentru aceasta nu ne mai rătăcim în pustietăţi, căci Calea cea adevărată am cunoscut-o.

Nu mai petrecem afară de curţile împărăteşti, că am aflat Uşa.

Nu ne mai temem de săgeţile cele aprinse ale diavolului, că am aflat Izvorul.

Nu mai suntem în văduvie, că am aflat Mirele.

Nu ne temem de lup, că avem pe Păstorul cel bun, „Că Eu, sunt Păstorul cel bun".

Nu ne cutremurăm de tiranul, că stăruim aproape de Împărat.

Şi pentru toate acestea prăznuim, săvârşind pomenirea Crucii. Căci şi Pavel a poruncit să prăznuim pentru Cruce. „De aceea să prăznuim nu cu aluatul cel vechi… ci cu azimile curăţiei şi ale adevărului". Apoi adăugând pricina, a adăugat: ***„Că Paştile noastre, Hristos, pentru noi S-a jertfit"*** (I Cor. 5, 8).

Vezi cum pentru Cruce porunceşte să prăznuim ? Căci pe Cruce S-a jertfit Hristos. Şi unde este jertfă acolo este surpare a păcatelor, acolo împăcare a Stăpânului, acolo praznic şi bucurie. Paştile noastre, Hristos, pentru noi S-a jertfit. Şi unde S-a jertfit ? Pe Cruce înaltă. Nou este jertfelnicul acestei Jertfe, pentru că şi Jertfa este nouă şi slăvită.

Acesta era şi Jertfă şi Preot. Jertfă după trup, iar Preot după duh. El a adus şi S-a şi adus. Ascultă cum pe acestea amândouă le-a arătat Pavel: ***„Căci orice arhiereu, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni”*** (Evr. 5, 1). Pentru aceasta trebuia să aibă ceva ca să aducă. Şi iată El se aduce pe Sine. Iar în altă parte zice: ***„Tot aşa şi Hristos, după ce a fost adus odată jertfă, ca să ridice păcatele multora… Se va arăta celor ce cu stăruinţă îl aşteaptă spre mântuire”*** (Idem 9, 28). Iată că aici, a fost adus, iar acolo El pe Sine S-a adus. Vezi cum şi Jertfă şi Preot S-a făcut, iar Crucea a fost jertfelnic.

Şi pentru care pricină nu în biserică se aduce Jertfa, ci afară de cetate şi de zidurile ei ? Ca să plinească cele zise: „Că între cei fărădelege S-a socotit” (Isaia 53, 12).

Şi pentru care pricină pe Cruce înaltă se junghie şt nu sub acoperământ ? Ca să curăţească firea aerului, nefiind deasupra acoperământ, ci numai cerul. Căci cu adevărat se curăţea aerul jertfindu-se Mielul pe lemn înalt. Dar se curăţea şi pământul, că pe el pica Sânge din coasta Lui. Pentru aceasta nici sub acoperământ, nici în Templu S-a jertfit, ca să nu facă iudeii jertfa a lor şi să nu socoteşti că numai pentru neamul lor se aduce. Pentru aceasta afară de cetate şi de ziduri.

S-a jertfit, ca să cunoşti că de obşte este Jertfa, că pentru tot pământul este aducerea şi pentru toţi este curăţirea, nu în parte, cum era la iudei. Iudeilor le-a poruncit Dumnezeu să lase pământul şi într-un singur loc să aducă jertfe şi să se roage, pentru că tot pământul era necurat de fumul şi mirosul spurcatelor jertfe elineşti, care se aduceau pe el. ***Iar fiindcă a venit Hristos şi toată lumea a curăţit, orice loc ni l-a făcut loc de rugăciune.***

Pentru aceasta şi Pavel cu îndrăzneală sfătuieşte, ca fără de frică să se facă rugăciuni pretutindenea, zicând: ***„Vreau deci ca bărbaţii să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte…”*** (I Tim. 2, 8).

Ai văzut cum s-a curăţit lumea. Că pretutindeni putem să ridicăm mâini sfinte, fiindcă tot pământul s-a făcut sfânt şi mai sfânt decât sfintele cele dinlăuntru ale Templului. Căci acolo s-a jertfit un miel necuvântător, iar aici unul duhovnicesc. Şi pe cât este mai mare jertfa, pe atât mai mare şi sfinţenia. Pentru aceasta Crucea este praznic.

Voieşti să cunoşti şi altă ispravă a ei ? Raiul, care cinci mii de ani şi mai mult a fost închis, astăzi ni l-a deschis. În ziua şi în ceasul acesta pe tâlhar l-a băgat în Rai.

Două isprăvi a făcut Dumnezeu: întâi că a deschis Raiul, apoi pe tâlhar l-a băgat înăuntru. Astăzi ne-a dat nouă patria cea veche, astăzi ne-a întors pe noi în cetatea cea părintească şi a dăruit firii omeneşti casa. „Astăzi, zice, vei fi cu Mine în Rai" (Lc. 23, 48). Ce zici ? Eşti răstignit şi cu piroane pironit şi făgăduieşti Rai ? Da, zice, că prin Cruce vei cunoaşte puterea Mea.

Că devreme ce ceea ce pătimea era de mâhnire, şi ca să-ţi abată luarea aminte de la firea Crucii, ca lemn de osândă şi să cunoşti puterea Celui răstignit, pe Cruce face minunea aceasta, care arată mai mult ca oricând stăpânirea Lui. Că nu pe vreun mort a înviat, nici marea şi vânturile a certat, nici pe draci a izgonit, ci fiind răstignit, pironit, ocărât, scuipat şi batjocorit, a putut să schimbe mintea cea rea a tâlharului, ca din amândouă părţi să vezi puterea Lui.

Toată zidirea a clătinat-o, până şi pietrele despicând şi pe sufletul tâlharului cel mai nesimţitor decât piatra l-a tras la El şi l-a cinstit. „Că astăzi vei fi cu Mine în Rai", zice. Cu toate că heruvimii păzeau Raiul, însă El este Stăpânul heruvimilor. Sabia cea de foc acolo se învârtea, dar Acesta şi peste foc şi peste gheenă şi peste viaţă şi peste moarte are stăpânire. Şi cu toate că nici un împărat nu va îngădui cândva ca pe vreun tâlhar, sau pe altcineva din slugi să-l pună lângă sine şi să-l bage în cetate, dar Hristos a făcut aceasta. Şi intrând în sfânta patrie, a adus împreună cu Sine şi pe tâlhar, nu defăimând Raiul, nici ruşinându-l cu picioarele tâlharului, ci mai degrab cinstindu-l, căci cinste a Raiului este a avea un astfel de Stăpân, care şi pe tâlhar a făcut vrednic de desfătarea cea din el.

Şi apoi băgând vameşi şi desfrânate în Rai, nu pentru a-l necinsti o făcea aceasta, ci mai ales pentru a-l cinsti, arătând că în acest fel este Domnul Împărăţiei Cerurilor, că şi pe desfrânat şi pe vameşi aşa de lămuriţi îi face, încât îi arată vrednici de cinstea şi de darul cel de acolo.

Aşa cum ne minunăm de un doctor când îl vedem că izbăveşte de boală şi aduce la sănătate pe oamenii care suferă de boli nevindecate, aşa şi de Hristos pe drept este a ne minuna când vindecă răni nevindecate. Vameşii şi desfrânatele îi întoarce la sănătate şi îi arată vrednici cerurilor.

Şi ce fel de sănătate a arătat tâlharul, zici, pe cruce fiind, ca să dobândească Raiul ? Voieşti să-ţi spun în scurt bărbăţia lui ? Când Petru s-a lepădat jos, atunci: acela a mărturisit sus. Şi zic acestea nu prihănind pe Petru, să nu fie! Ci mărimea de suflet a tâlharului vreau s-o arăt. Ucenicul a suferit ameninţarea unei slujnice simple, tâlharul, însă văzând mult popor stând împrejur, strigând, tulburându-se şi cu hule şi ocări însăgetând, nu a luat aminte la el, nu a cugetat

numai că Cel răstignit este simplu trup ca şi el, ci, toate acestea lăsându-le şi piedicile materiei trecându-le, a cunoscut pe Stăpânul cerurilor şi la El a căzut, zicând: ***„Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţit Ta !".*** Să nu trecem aşa de simplu pe tâlharul acesta, nici să ne ruşinăm a lua de dascăl, de care nu S-a ruşinat Stăpânul nostru a-l băga întâi în Rai.

Să nu ne ruşinăm a lua de dascăl pe un om, care mai înainte de toată firea s-a arătat vrednic de petrecerea cea din ceruri, ci fiecare cu deadinsul să cercetăm, ca să cunoaştem puterea Crucii.

Nu a zis către el, precum a zis lui Petru: ***„Vino după Mine şi te voi face vânător de oameni"*** (Mt. 4, 19). Nici precum a zis celor doisprezece: ***„Că veţi sta pe douăsprezece scaune judecând pe cele douăsprezece seminţii ale lui Israel"*** (Idem 19, 28). Nici minuni n-a făcut, nici morţi înviaţi n-a văzut, nici draci scoţându-se. Nici pe mare ascultând n-a văzut-o, nici despre împărăţie nu i-a spus ceva, nici pentru gheenă. Dar el mai înainte de toţi pe Iisus L-a mărturisit, cu toate că celălalt tâlhar Îl ocăra.

Celălalt tâlhar răstignit împreună cu El, Îl ocăra ca să se plinească cele zise: ***„Între cei fărădelege S-a socotit".*** Căci iudeii voiau să-I prihănească slava Lui şi din toate părţile aduceau învinuiri la cele ce El făcea. Dar din toate părţile strălucea adevărul şi creştea cu toate împiedicările. Ai văzut tâlhar şi tâlhar ? Amândoi pe cruce, amândoi duceau o viaţă tâlhărească, amândoi făcuseră răutăţi, dar nu amândoi aveau aceiaşi mărturisire, ci unul a moştenit Raiul, iar celălalt s-a trimis în gheenă.

Aşa şi ieri. Ucenici şi ucenic, cei doisprezece şi Iuda. Aceia ziceau: ***"Unde voieşti să-Ţi pregătim să mănânci Paştile?"*** (Idem 26, 17). Iar acesta zicea, vânzare pregătind: ***„Ce-mi veţi da mie şi eu Îl voi da pe El vouă ?"*** (Idem 26, 15). Aceia se pregăteau de slujbă şi de dumnezeiasca învăţătură a celor de taină, iar acesta se silea să-L vândă.

Aşa şi aici tâlhar şi tâlhar. Unul ocărăşte, iar celălalt se închină. Unul huleşte, iar celălalt binecuvântează şi îi astupă gura celuilalt ce huleşte, zicând : ***„Nu te temi tu de Dumnezeu… căci noi primim cele vrednice după faptele noastre"*** (Lc. 23, 40, 41). ***Ai văzut îndrăzneală a tâlharului? Ai văzut îndrăzneală pe cruce? Ai văzut filozofie în pedeapsă şi evlavie în chinuri?*** Cine nu se va minuna de el că lua aminte de sine şi avea mintea limpede când i se băteau piroanele. Şi nu numai că lua aminte de sine, ci pe ale sale lăsându-le, de cele ale altora se îngrijea, făcându-se dascăl pe cruce, certând şi zicând: ,,Nu te temi tu de Dumnezeu ? Nu lua aminte,

zice la judecata cea de jos, căci este alt judecător nevăzut, este altă judecată fără de mită. Deci nu căuta că S-a osândit jos căci cele de sus nu sunt în felul acesta.

Aici la judecata cea de jos de multe ori cei drepţi se osândesc, iar cei nedrepţi scapă, vinovaţii se slobozesc, iar cei nevinovaţi se pedepsesc. Căci vrând şi nevrând judecătorii multe greşesc. Că sau ştiind adevărul, dar de bani mituindu-se, sau neştiindu-l şi înşelându-se, de multe ori au judecat nedrept. Nimic ceva de acest fel nu este în El, căci Dumnezeu este drept judecător şi judecata Lui ca lumina va lumina, neavând nici o umbră de întuneric sau de neştiinţă".

Deci ca să nu rămână cu judecata celor de jos, L-au osândit, îl suie la cea de sus. I-a adus aminte de judecata cea de sus şi numai că nu-i zicea: „Priveşte acolo şi nu vei aduce hotărârea cea osânditoare, nici vei sta cu judecătorii cei stricaţi de jos, ci vei aproba judecata cea făcută sus". ***Ai văzut filozofie a tâlharului ? Ai văzut înţelepciune şi învăţătură ? Deodată de pe cruce a sărit în cer.*** Apoi şi mai mult astupându-i gura celuilalt, zice : „Nu te temi… că întru aceiaşi osândă suntem ? Ce înseamnă aceasta, că întru aceiaşi osândă suntem ? Adică întru aceleaşi chinuri. Ca şi cum i-ar fi zis: „Oare nu eşti şi tu pe cruce ?". Deci pe acela înfruntându-l, pe sine mai înainte decât pe celălalt se prihăneşte.

Căci precum cel ce este în păcate şi prihăneşte pe altul pe sine mai înainte decât pe acela se prihăneşte. Aşa şi cel ce este într-o greşală şi înfruntează pe altul pentru greşeală, pe sine mai înainte decât pe acela se înfruntează. „Că întru aceiaşi osândă suntem" Lege apostolească îi spune lui, cuvinte evangheliceşti, care zic: ***„Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi"*** (Mt. 7, 1). ***„Că întru aceiaşi osândă suntem".***

Ce faci, o tâlharule ? Ispitându-te să-l îndreptezi pe el, te-ai făcut părtaş la cele rele ale lui. Ba nu, zice. Ci îndreptez părerea aceasta prin cuvintele ce urmează. Şi nu pentru că sunt părtaşi aceleaşi pedepse să cugeţi că el este părtaş păcatului, a adăugat îndreptarea, zicând: „Şi noi după dreptate, căci cele vrednice după faptele noastre primim". ***Ai văzut mărturisirea desăvârşită ? Ai văzut cum pe cruce s-a dezbrăcat de păcate ?*** Că zice: ***„Spune tu întâi fărădelegile tale, ca să te îndreptezi"*** (Is. 43, 26). Nimeni nu l-a silit. Nimeni nu l-a îndemnat, ci el pe sine s-a vădit, zicând: ***„Şi noi după dreptate, căci cele vrednice după faptele noastre primim. Acesta însă nici un rău n-a făcut".*** Şi după aceea zice: ***„Pomeneşte-mă, Doamne, întru Împărăţia Ta !".***

Nu a îndrăznit să zică : „Pomeneşte-mă întru împărăţia Ta !", până ce nu a lepădat, prin mărturisire, sarcina păcatelor. Vezi ce mare lucru este

mărturisirea? S-a mărturisit şi a deschis Raiul. S-a mărturisit şi atâta îndrăzneală a luat, încât de la tâlhărie a cerut Împărăţie.

Vezi de câte bunătăţi ne este pricinuitoare Crucea ? De Împărăţie pomeneşti. O tâlharule? Dar din ce vezi aceasta ? Piroane şi cruce sunt cele ce se văd. Dar însăşi Crucea, zice, este semnul Împărăţiei. Şi de aceea Îl numesc pe El Împărat, pentru că îl văd pe El răstignit. Că datorie a împăratului este a muri pentru cei supuşi, cum El Însuşi a zis: ***„Păstorul cel bun îşi pune sufletul, pentru oi”*** (In. 10, 11). Deci şi împăratul cel bun îşi dă sufletul pentru supuşi. Şi devreme ce sufletul Său Şi-a dat, pentru aceasta Îl numesc pe El împărat. ***„Pomeneşte-mă, Doamne, întru Împărăţia Ta”.***

Ai văzut cum Crucea este închipuire şi a Împărăţiei ? Voieşti să cunoşti acest lucru şi din altă parte ? N-a lăsat-o pe ea pe pământ, ci o a luat şi a suit-o în cer. Dar de unde se arată aceasta ? De acolo, căci cu ea va veni la a doua şi slăvita Sa venire. Şi ca să cunoşti cum că Crucea este cinstită, pentru aceea şi slavă a numit-o.

Dar să vedem cum va veni Crucea? Şi de nevoie este să aducem de faţă dovada. ***„Deci de vă vor zice vouă : „Iată este în pustie (Hristos), să nu ieşiţi ; iată este în cămări, să nu credeţi”*** (Mt. 23, 26), acestea spunându-le ca să ne ferim de proorocii cei mincinoşi, de hristoşii cei mincinoşi şi de antihrist şi ca să cunoaştem a doua şi slăvita Lui venire. Ca nu cumva amăgindu-se să cadă în înşelăciunea lui antihrist, căci mai înainte de venirea lui Hristos, va veni antihrist. Şi ca nu căutând Păstorul să găsească lupul, pentru aceasta spune semnele venirii Păstorului.

Şi fiindcă venirea Lui cea dintâi s-a făcut în taină, să nu cugeţi că şi cea de-a doua va fi la fel, a dat acest semn. Iar venirea cea dintâi cu cuviinţă s-a făcut în taină, căci a venit să caute oaia cea pierdută. Iar venirea a doua nu va fi aşa. Dar cum, spune-mi ? ***„Căci precum fulgerul iese de la răsărit şi se arată până la apus, aşa va fi şi venirea Fiului Omului”*** (Mt. 24, 27). Deodată tuturor se va arăta şi nimeni nu va mai trebui să întrebe: Aici, sau acolo este Hristos ? Căci precum fulgerul când se arată, nu trebuie să mai cercetăm dacă s-a făcut, aşa şi când va fi venirea lui Hristos, nu va mai fi nevoie să cercetăm de a venit. Dar ceea ce căutăm este de va veni şi Crucea, ca să nu uităm ceea ce v-am făgăduit.

Deci ascultă cele ce urmează. „Atunci”, zice. Când atunci ? Când va veni Fiul Omului „soarele se va întuneca şi luna nu-şi va mai da lumina sa”. Că atât de covârşitoare va fi lumina, încât şi stelele cele mai luminoase se vor ascunde.

Atunci şi ***„stelele vor cădea şi se va arăta pe cer semnul Fiului Omului”*** (Idem 24, 30).

Ai văzut câtă strălucire are Crucea ? Că soarele se va întuneca şi luna nu se va mai arăta. Iar aceea va lumina şi va străluci mai mult decât soarele şi decât luna. Şi precum când împăratul vrea să intre în cetate, ostaşii lui poartă pe umere însemnele împărăteşti, vestind de mai înainte intrarea lui. Aşa şi atunci când Se va pogorî Domnul din ceruri, vor merge înainte oştile îngerilor şi ale arhanghelilor, purtând acel semn pe umere şi vestindu-ne nouă intrarea Lui cea împărătească.

Atunci se vor clătina puterile cerurilor. Pentru îngeri zice. De frica cea mare, cutremur îi va cuprinde. Şi pentru, care pricină, spune-mi ? Pentru acea înfricoşată Judecată. Căci toată firea noastră va fi judecată, stânci înaintea înfricoşatului Judecător. ***Dar pentru care pricină îngerii se tem şi se cutremură?*** Căci nu vor fi judecaţi. Când un judecător judecă, nu numai cei vinovaţi, ci şi cei ce slujesc, care nu se ştiu cu nimic vinovaţi, se tem şi se cutremură de frică de hotărârea judecătorului. Aşa şi atunci când firea noastră va fi judecată şi îngerii care cu nimic nu se ştiu vinovaţi se vor teme de Judecătorul.

Dar de ce se va arăta atunci Crucea şi pentru ce va veni, când noi o avem şi acum? Ca cei ce L-au răstignit pe Domnul să-şi cunoască păcatul lor, pentru aceea pe însuşi semnul Lui îl arată, mustrând răutatea lor.

Şi cum că pentru aceasta o aduce, ascultă pe evanghelistul care zice: ***„şi vor plânge toate seminţiile pământului”***, văzând pârâşul şi cunoscând păcatul. Şi de ce te minunezi că va veni purtând Crucea, când şi ranele le va purta? Căci zice : ***„Vedea-vor pe care L-au împuns”*** (Zah. 12, 10). Şi cum a făcut cu Toma, când a îndreptat necredinţa lui, arătându-i, după Înviere, semnele cuielor şi ranele şi zicându-i : ***„Adu degetul tău încoace şi vezi mâinile mele… şi nu fi necredincios, ci credincios”*** (In. 20, 27), aşa şi atunci va arăta ranele şi Crucea, adeverind că El Însuşi a fost Cel ce S-a răstignit.

Şi nu numai de la Cruce, ci şi de la cuvintele cele rostite pe Cruce se poate vedea iubirea de oameni a lui Dumnezeu cea negrăită. Căci fiind El pironit şi batjocorit, luat în râs şi scuipat, zicea: ***„Părinte, iartă-le lor că nu ştiu ce fac”*** (Lc. 23, 34), se ruga pentru cei ce-L răstigneau. Iar aceia îi ziceau: ***„De eşti Fiul lui Dumnezeu, pogoară-Te de pe Cruce… şi vom crede…”*** (Mt. 27, 40, 42).

Dar El nu Se pogoară de pe Cruce, pentru că este Fiul lui Dumnezeu şi pentru aceasta a venit ca să se răstignească pentru noi.

„Pogoară-Te de pe Cruce şi vom crede întru Tine”. Acestea sunt cuvinte doveditoare ale necredinţei. Mult mai mare minune a fost Învierea Lui, fiind piatra deasupra mormântului, decât dacă S-ar fi pogorât de pe Cruce.

Şi mai mare minune a fost când a scos pe Lazăr din mormânt, mort de patru zile şi înfăşurat cu cele de îngropare, decât dacă S-ar fi pogorât de pe Cruce. Deşi cei ce-L răstignise Îi ziceau în batjocură: ***„De eşti Fiul lui Dumnezeu… mântuieşte-Te pe Tine Însuţi”*** (Lc. 23, 37), ***dar El toate le făcea ca să-i mântuiască şi pe ei şi zicea: „Părinte, iartă-le lor păcatul, că nu ştiu ce fac.” Şi oare le-a iertat lor păcatul? Le-a iertat, dar ei n-au vrut să se pocăiască. Că de nu le-ar fi iertat lor păcatul, Pavel nu s-ar fi făcut apostol. De nu le-ar fi iertat lor păcatul, nu ar fi crezut îndată trei mii, cinci mii şi alte multe mii.*** Căci multe mii de iudei au crezut, arătat este din cele ce zic apostolii lui Pavel: ***„Vezi frate, câte mii de iudei au crezut”*** (F, Ap. 21, 20).

Să urmăm dar pe Stăpânul şi să ne rugăm pentru vrăjmaşi. Iată iarăşi mă întorc la aceiaşi sfătuire. A cincea zi este azi de când vorbesc cu voi despre aceasta, nu acuzându-vă de neascultare, să nu fie, ci mai ales nădăjduind că vă veţi pleca. Iar dacă unii sunt aspri şi mânioşi sau nesupuşi, încât se arată neascultători la cele ce s-au vorbit pentru rugăciune, aceşti măcar de numărul zilelor înduplecându-se, să lepede vrajba şi împuţinarea de suflet.

Urmează Stăpânului tău. Se răstignea şi Îl ruga pe Tatăl pentru cei ce-L răstigneau. Şi cum voi putea, zici, să urmez Stăpânului ? Dacă vei voi, poţi. Că de n-ar fi fost cu putinţă a-I urma n-ar fi zis: „Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima” (Mt. 11, 29). De nu este cu putinţă să-i urmezi, Pavel n-ar fi zis: „Fiţi următori ai mei precum; şi eu sunt lui Hristos” *(I Cor. 11, 1).*

- ✓ *Şi de nu voieşti să urmezi Stăpânului, urmează slugii celei împreună cu tine, lui* **Ştefan apostolul**. *Că acela a urmat Stăpânului. Căci precum Hristos între cei ce-L răstigneau fiind, lăsând Crucea şi cele ce priveau la Sine, şi se ruga Tatălui pentru cei ce-L răstigneau, aşa şi sluga între cei ce-l împroşcau cu pietre fiind, şi lovindu-se de toţi, a lăsat durerile pricinuite de aceştia şi zicea:* ***„Doamne, nu le pune lor păcatul acesta”*** *(F.A. 7, 60).*

Ai văzut cum sluga se roagă. Acela zice: „Părinte, iartă-le lor păcatul acesta, că nu ştiu ce fac”, iar acesta: „Doamne, nu le pune lor păcatul acesta”. Şi ca să cunoşti că cu osârdie se roagă, iar nu simplu, el, împroşcându-se cu pietre, îngenunchează şi cu multă milostivire şi umilinţă zice ruga.

- ✓ *Voieşti să-ţi arăt şi altă slugă, care a pătimit mult mai multe decât acela?* **Pavel**, *zice:* ***„De la iudei… de trei ori am fost bătut cu toiage ; o dată am***

__fost împroşcat cu pietre, o noapte şi o zi întru adânc am petrecut”__ (II Cor. 11, 25). Şi după acestea ce zice ? __„Căci aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru fraţii mei şi rudele mele după trup”__ (Rm. 9, 3).

- ✓ *Voieşti să vezi şi altul ? Nu din Scriptura cea nouă, ci din cea veche. Şi acest lucru este mai ales de mirare că acolo unde nu li se poruncise să iubească pe vrăjmaşi, ci să scoată ochi pentru ochi, dinte pentru dinte şi să răsplătească întocmai cu aceleaşi răutăţi, s-a ajuns la filozofia cea apostolească. Ascultă ce zice **Moise**, cel supărat de multe ori de iudei şi defăimat de ei: **„Şi acum de voieşti să ierţi lor păcatul, iartă-l, iar de nu şterge-mă şi pe mine din cartea Ta în care m-ai scris”** (Ieş. 32, 32).*

Vezi că fiecare din aceştia puneau mai înainte folosul celorlalţi, decât mântuirea lor ? Nimic nu ai greşit, o Pavele şi pentru ce voieşti să te împărtăşeşti cu ei de pedeapsă ? Pentru că nici o bucurie nu mă înveseleşte, când ştiu că alţii pătimesc rău.

Ne erau de ajuns aceste pilde, dar ca mai mult să ne îndreptăm, mă voi ispiti să arăt şi pe altul.

- ✓ ***David, fericitul şi blândul**, când toată oastea s-a ridicat împotriva lui şi a ridicat la împărăţie pe fiul său, Abesalom, care voia să-l ucidă, pentru care Dumnezeu S-a mâniat şi a trimis pe îngerul Său să pedepsească poporul - că ce este dacă s-a pus altă pricină a pedepsei – , văzându-l cu sabia scoasă ce zice ? **„Eu care sunt păstor am greşit; eu păstorul am făcut rău. Să fie mâna Ta peste mine şi peste casa tatălui meu”** (II Imp. 24, 17).*

Vezi iarăşi asemenea isprăvi ? Voieşti să-ţi mai arăt şi altul ? Că nu suntem lipsiţi de încă unul care a filozofat asemenea.

- ✓ ***Samuil proorocul** a fost ocărât de iudei şi atât de necinstit încât Dumnezeu voind să-l mângâie i-a zis: **„Nu pe tine te-au lepădat, ci pe Mine…”** (I Imp. 8, 7). Dar ce zice cel lepădat, defăimat şi ocărât ? **„Departe să fie de la mine păcatul acesta ca să încetez a mă ruga Domnului pentru voi”** (Idem 12, 23). Păcat a socotit a nu se ruga pentru vrăjmaşi.*

Deci Hristos zice: ***„Părinte, iartă-le lor păcatul că nu ştiu ce fac”***,
Ştefan zice : ***„Doamne nu le pune lor păcatul acesta”***,
Pavel zice: ***„Aş fi poftit ca eu însumi să fiu anatema pentru fraţii mei şi rudele mele după trup”***,

Moise zice: ***„De voieşti să le ierţi lor păcatul, iartă-l, iar de nu şi pe mine mă şterge din cartea în care m-ai scris”***,
David zice: ***„Să fie mâna Ta peste mine şi peste casa tatălui meu”***, iar
Samuil: ***„Departe să fie de la mine păcatul acesta ca să încetez a mă ruga Domnului pentru voi”.***

Ce iertare vom dobândi, spune-mi, când Stăpânul, slugile cele din Scriptura cea veche şi cea nouă ne îndeamnă la rugăciune pentru vrăjmaşi? Şi mai ales că noi cele împotrivă facem blestemând pe vrăjmaşi. Nu, rogu-vă fraţilor nu faceţi aceasta. Căci pe cât sunt mai multe pildele, cu atâta este mai mare pedeapsa, de nu vom urma lor. Şi mai mare lucru este a ne ruga pentru vrăjmaşi, decât pentru prieteni. Şi mai mult ne foloseşte rugăciunea pentru aceia, decât pentru aceştia. Că zice: ***„Căci dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veţi avea? Au nu fac şi vameşii acelaşi lucru?”*** (Mt. 5, 46). Şi dacă ne rugăm numai pentru prieteni, iată că nu ne-am făcut mai buni decât păgânii sau vameşii. Iar dacă vom iubi pe vrăjmaşi, ne vom face asemenea lui Dumnezeu, după puterea omenească, ***„că El face să răsară soarele peste cei răi şi peste cei buni şi trimite ploaie peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi”*** (Idem 5, 45). Să ne facem aşadar asemenea Tatălui, căci zice: ***„Fiţi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârşit este”*** (Idem 5, 48), ca să ne învrednicim de Împărăţia Cerurilor, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia I se cuvine slava în vecii vecilor.

Amin.

Omilia II la cruce şi la tâlhar

Astăzi sărbătorim şi prăznuim, iubiţilor, căci Stăpânul nostru este pe cruce pironit cu cuie. Şi să nu fii surprins dacă sărbătorim când se întâmplă un lucru odios, căci toate aceste lucruri duhovniceşti sunt contrare obişnuinţei omeneşti. Şi, ca să ştii exact aceasta, află că mai înainte crucea era un nume de osândire şi de pedepsire, dar acum a ajuns lucru de cinste şi de dorit; mai înainte crucea era prilej de ruşine şi de pedeapsă, dar acum a ajuns prilej de slavă şi cinste.

Şi că este slavă crucea, ascultă pe Hristos, care spune: «Tată, slăveşte-mă cu slava pe care am avut-o la tine înainte de a fi lumea». Numeşte deci crucea slavă. ***Crucea este începutul mântuirii noastre; crucea este temeiul a mii de bunătăţi.***

- ⇒ *Din pricina crucii, noi care mai înainte eram lipsiţi de cinste şi batjocoriţi, am fost primiţi acum în rândul fiilor.*
- ⇒ *Din pricina crucii nu mai rătăcim, ci am cunoscut adevărul.*
- ⇒ *Din pricina crucii, noi, care mai înainte ne închinăm la lemne şi la pietre, am cunoscut acum pe Creatorul tuturor.*
- ⇒ *Din pricina crucii, noi, robii păcatului, am fost urcaţi la libertatea dreptăţii.*
- ⇒ *Din pricina crucii deci pământul a ajuns cer. Ea ne-a eliberat de rătăcire, ea ne-a condus spre adevăr, ea a făcut împăcarea lui Dumnezeu cu oamenii, ea ne-a smuls din adâncul răutăţii, ea ne-a urcat chiar la culmea virtuţii, ea a stins rătăcirea demonilor, ea a nimicit înşelăciunea.*
- ⇒ *Din pricina crucii nu mai este fum şi grăsime şi vărsarea sângiurilor necuvântătoarelor, ci pretutindeni adorări duhovniceşti, imne şi rugăciuni.*
- ⇒ *Din pricina crucii demonii fug, din pricina crucii diavolul este alungat;*
- ⇒ *din pricina crucii firea omenească se ia la întrecere cu vieţuirea îngerească;*
- ⇒ *din pricina crucii fecioria vieţuieşte pe pământ. Căci după ce El s-a născut din Fecioară, firea oamenilor a cunoscut calea acestei virtuţi.*
- ⇒ *Ea ne-a luminat pe noi, care stăteam în întuneric,*
- ⇒ *ea ne-a eliberat pe noi, care eram învinşi în luptă,*
- ⇒ *ea ne-a făcut să fim aproape de El pe noi, care eram departe de El;*
- ⇒ *ea ne-a făcut ai săi pe noi, care eram înstrăinaţi de El;*
- ⇒ *ea ne-a făcut cetăţeni ai cerului pe noi, care eram fără patrie;*
- ⇒ *ea a ajuns pentru noi desfiinţarea războiului;*
- ⇒ *ea ne-a dat siguranţa păcii.*
- ⇒ *Din pricina crucii nu ne mai temem de săgeţile cele aprinse ale diavolului, căci am găsit izvorul vieţii;*

- ⇒ *din pricina crucii nu suntem în văduvie, căci am primit mirele;*
- ⇒ *din pricina crucii nu ne mai temem de lup, căci am cunoscut pe Păstorul cel bun. Căci spune Domnul: «Eu sunt păstorul cel bun».*
- ⇒ *Din pricina crucii nu mai tremurăm în faţa tiranului, căci am alergat la împărat.*

Vezi temeiul a câtor bunătăţi ne este nouă crucea? Aşadar pe bună dreptate sărbătorim.

Astfel şi Pavel ne îndeamnă să sărbătorim când zice: «încât să sărbătorim nu în plămădeala cea veche, nici în plămădeala răutăţii şi a vicleniei, ci în azimile sincerităţii şi ale adevărului».

Şi pentru care motiv, fericite Pavel, ne porunceşti să sărbătorim? A spus cauza: «Că Paştele nostru, Hristos Dumnezeu, s-a jertfit pentru noi». Vezi că este sărbătoare? Ai aflat că din pricina crucii porunceşte să serbăm? Căci pe cruce a fost jertfit. Iar acolo unde este jertfă, acolo este nimicirea păcatelor, acolo este împăcarea cu Stăpânul, acolo este sărbătoare şi bucurie. «Paştele nostru, Hristos, spune Pavel, s-a jertfit pentru noi». Spune-mi, unde a fost jertfit? În vârful crucii. Altarul este nou şi străin, pentru că şi jertfa este străină şi neobişnuită. Acelaşi este şi jertfă şi preot. Jertfă după trup, iar preot după duh. Acelaşi şi a adus şi s-a adus.

Ascultă iarăşi pe Pavel, care spune: «Căci orice arhiereu, luat dintre oameni, este pus de oameni în cele cu privire la Dumnezeu; pentru aceasta este necesar ca să aibă şi aceasta ceva să aducă». Iată că el aduce. În altă parte spune: " ca să ridice păcatele celor mulţi». Iată aici a fost adus; dincolo s-a adus pe sine însuşi. ***Ai văzut cum a fost şi jertfă şi preot şi că crucea era jertfelnic?***

Dar este necesar să afli pentru care motiv nu se aduce în templu, adică în templul cel iudaic, ci în afară de oraş, în afară de ziduri. În adevăr a fost răstignit în afară de oraş, ca un condamnat, să se plinească ceea ce s-a spus de profet că ***«şi între cei fără de lege a fost socotit».***

Dar spune-mi pentru care pricină în afara oraşului, pe loc înalt şi nu sub un acoperiş? Nu s-a făcut nici aceasta la întâmplare, ci ca să curăţească firea aerului. Pentru aceasta a fost jertfit pe un loc înalt şi nu acoperit de un acoperiş, ci în loc de acoperiş, acoperit de cer, ca să fie curăţit întreg cerul, deoarece oaia a fost jertfită pe un loc înalt. A fost deci curăţit cerul, dar a fost curăţit şi pământul, căci sângele a picurat din coastă pe pământ şi a curăţit toată întinăciunea lui. Pentru această pricină deci nu s-a adus jertfă sub acoperiş.

Dar pentru ce nu s-a adus în templul iudaic? Şi acest fapt nu s-a făcut iarăşi la întâmplare, ci ***pentru ca să nu-şi împroprieze iudeii jertfa şi ca să nu socoteşti că jertfa a fost adusă numai pentru acel neam. Pentru aceasta a fost jertfit în afară de oraş, în afară de ziduri, ca să afli că jertfa este comună întregii noastre firi. Pentru aceasta Dumnezeu a poruncit iudeilor ca să lase tot pământul şi să aducă jertfă într-un singur loc, să se roage într-un singur loc, pentru că atunci tot pământul era necurat de fum, de grăsime şi de sângele sacrificiilor idololatre şi de celelalte în-tinăciuni ale păgânilor. Dar când a venit Hristos şi a pătimit în afara oraşului, atunci s-a curăţit tot pământul şi a făcut orice loc, loc de rugăciune.***

Vrei să afli că tot pământul a ajuns deci templu şi că orice lor a fost făcut loc de rugăciune? Ascultă iarăşi pe fericitul Pavel, care spune: «În tot locul ridicând mâini curate, fără mânie şi fără îndoială». Ai văzut că a curăţit tot Universul? Ai văzut că putem să ridicăm pretutindeni mâini curate? Prin urmare tot pământul a ajuns sfânt şi cu mult mai sfânt decât Sfintele iudeilor? În ce chip? Acolo era jertfită o oaie necuvântătoare, dar aici o oaie cuvântătoare. Aşadar pe cât e mai bun cuvântătorul decât necuvântătorul, pe atât mai mare este şi aici sfinţenia. Aşadar pe bună dreptate crucea este sărbătoare.

Vrei să afli şi altă faptă mare a crucii, care depăşeşte orice gând omenesc? Astăzi a deschis paradisul încuiat. Astăzi a băgat pe tâlhar în Rai. Două fapte foarte mari: a deschis Raiul şi a băgat pe tâlhar. I-a dat lui vechea patrie, l-a readus în cetatea părinţilor săi.

«Astăzi, spune Domnul, vei fi cu mine în Rai». Ce spui? Ai fost răstignit şi pironit cu cuie pe cruce şi făgăduieşti Raiul? Dar în ce chip îl dăruieşti? În adevăr Pavel spune că: «a fost răstignit în slăbiciune». Dar ascultă cuvintele pe care le adaugă: «Dar trăeşte din puterea lui Dumnezeu». Şi iarăşi în altă parte: «Căci puterea mea se săvârşeşte în slăbiciune». Pentru aceasta spune Dumnezeu, acum pe cruce făgăduiesc, ca să cunoşti prin aceasta puterea mea.

Căci de vreme ce crucea era un lucru trist, să nu te întristezi uitându-te la rostul crucii, care era de a executa pe ea pe nelegiuiţi, ci, privind la puterea celui răstignit, să te veseleşti şi să te bucuri. Pentru aceasta se arată acolo puterea crucii. Acum Domnul n-a înviat nici un mort, n-a poruncit mării, n-a pedepsit pe demoni, ci fiind răstignit, pironit, insultat, scuipat, fiind hulit, batjocorit, luat în râs de toţi, a avut putere să tragă la sine gândirea cea rea a tâlharului. Priveşte puterea lui care străluceşte şi într-o parte şi în alta. A zdruncinat firea, a sfărâmat pietrele, a făcut sufletul tâlharului, mai nesimţitor decât piatra, mai moale decât ceara.

«Astăzi vei fi cu mine în Rai». ***Ce spui? Heruvimii şi sabia de foc păzesc paradisul şi tu făgăduieşti tâlharului să intre acolo?*** Da, zice Domnul, căci eu sunt şi Stăpânul Heruvimilor şi am putere peste foc, gheenă, viaţă şi moarte. Pentru aceea şi spune Domnul: «Astăzi vei fi cu mine în Rai». Când îl vor vedea pe Stăpânul, puterile acelea îndată se retrag şi se dau îndărăt. Cu toate că nici un împărat n-ar suferi vreodată pe un tâlhar sau pe altcineva dintre supuşii săi să stea cu al şi astfel să intre în oraş, totuşi; Stăpânul iubitor de oameni a făcut aceasta. El intră în patria sfinţită şi introduce împreună cu el pe tâlhar; nu necinsteşte Raiul cu picioarele tâlharului – să nu fie! - ci prin aceasta îl cinsteşte mai mult.

În adevăr este o cinste pentru Rai să aibă un astfel de Stăpân, atât de puternic şi iubitor de oameni ca să poată să facă şi pe un tâlhar vrednic de desfătarea cea, din Rai. Când chema pe vameşi şi pe femeile păcătoase în împărăţie nu făcea aceasta făcând de ruşine împărăţia, ci cinstindu-o mai mult şi arătând că atât de mare este Domnul Împărăţiei Cerurilor, că îi face atât de aleşi şi pe femeile păcătoase şi pe vameşi încât să se arate vrednici de cinstea şi darul de acolo.

Aşadar după cum pe un doctor atunci îl admirăm când vedem că pe oameni care au boli de nevindecat îi scapă de boală şi le dă sănătate deplină, tot astfel admiră şi pe Hristos, iubite, şi minunează-te că luând pe oameni care au boli ale sufletului de nevindecat, a avut puterea să-i libereze şi de răutate şi să-i declare şi vrednici de Împărăţia Cerurilor pe cei care au fost coborâţi până la cea mai mare răutate.

«Astăzi vei fi cu mine în Rai». Mare este cinstea, multă este măreţia iubirii de oameni, nespusă este mărimea bunătăţii. În adevăr a intra împreună cu Stăpânul este o cinste mai mare decât a intra în Rai.

Dar spune-mi, ce s-a întâmplat? Ce mare lucru a arătat tâlharul ca să se arate vrednic deodată de Rai de pe cruce? Vrei să-ţi spun pe scurt şi să-ţi arăt nobleţea sentimentelor tâlharului? Când Petru, corifeul apostolilor, tăgăduia jos, atunci acela, sus, pe cruce fiind, a mărturisit.

Şi aceasta n-am spus-o acuzând pe Petru - să nu fie! - ci voind să arăt mărinimia sufletească a tâlharului şi marea lui înţelepciune.

Ucenicul n-a suportat ameninţarea unei slujnice nevrednice; tâlharul, cu toate că vedea poporul întreg înfuriat, stând împrejur, strigând, insultând în mii de feluri pe cel răstignit, nu s-a uitat la insulta celui răstignit, ci trecându-le pe toate acestea cu vederea, prin ochii credinţei, şi lăsând la o parte pe cele smerite şi piedicile, a

cunoscut pe Stăpânul cerului şi a spus acele cuvinte scurte care l-au declarat pe el vrednic de Rai: ***«Pomeneşte-mă întru Împărăţia Ta».***

Să nu trecem fără să dăm atenţie celor spuse, şi nici să nu ne ruşinăm de a-1 lua învăţător pe tâlharul, de care Stăpânul nostru nu s-a ruşinat de a-1 introduce cel dintâi în Rai. Să nu ne ruşinăm de a lua învăţător pe omul care s-a arătat vrednic înaintea întregului neam omenesc de vieţuirea cea din paradis.

Să cercetăm aşadar pe fiecare din cuvintele lui ca să cunoaştem şi de aici puterea crucii. Domnul nu i-a spus lui ca lui Petru şi Andrei: «Veniţi şi vă voi face pe voi pescari de oameni». Nici n-a spus că celor doisprezece ucenici: «Veţi şedea pe cele douăsprezece tronuri, judecând pe cele douăsprezece seminţii ale lui Israil». Mai mult încă: nu l-a învrednicit cu nici un cuvânt. N-a văzut nici minuni, nici mort înviat, nici demoni alungaţi, nici marea ascultând de porunca lui, nu i-a vorbit despre Împărăţia Cerurilor.

De unde dar cunoştea el şi numele împărăţiei? Să vedem marea lui înţelepciune! Scriptura spune: «Celălalt tâlhar îl hulea», căci era tâlhar şi celălalt împreună răstignit cu el, ca să împlinească ceea ce este spus de profet că: «şi cu cei fără de lege a fost socotit». În adevăr iudeii nerecunoscători voiau să-i atace şi slava lui şi prin toate mijloacele defăimau faptele ce se petrecuseră. Dar prin toate adevărul creştea şi prin însăşi piedicile se făcea mai strălucitor. Aşadar celălalt tâlhar hulea. Unul din evanghelişti, însă, spune că amândoi insultau pe Iisus. Şi acest lucru este adevărat şi el mai cu seamă măreşte nobleţea sentimentelor tâlharului. Este cu putinţă că el îl hulea la început, dar deodată a arătat o atât de mare schimbare. «Aşadar celălalt tâlhar, spune Scriptura, îl hulea». Ai văzut tâlhar şi tâlhar? Amândoi pe cruce, amândoi din răutate, amândoi din viaţa tâlhărească, dar nu amândoi în aceleaşi; ci unul a moştenit Împărăţia, iar celălalt a fost trimis în gheenă.

Tot astfel şi ieri: ucenic şi ucenici; unul se pregătea de trădare, iar ceilalţi se găteau pentru slujire. Unul spunea fariseilor: «Ce voiţi să-mi daţi şi eu vi-l voi vinde», iar ceilalţi s-au apropiat de Iisus zicând: «Unde voieşti să-ţi gătim să mănânci Paştele?». Tot aşa şi aici; tâlhar şi tâlhar: unul huleşte, iar altul îi închide gura; unul insultă, iar altul îi reproşează. Tâlharul spunea aceste lucruri văzându-1 răstignit, condamnat, în timp ce poporul de jos insulta şi vocifera puternic; totuşi nimic din acestea nu l-a schimbat şi nici nu l-a întors de la slava ce i se cuvenea Domnului, ci blamează puternic chiar pe celălalt tâlhar şi-i zice ***«Tu nici de Dumnezeu nu te temi?».***

Ai văzut încrederea de nezdruncinat a tâlharului ? Ai văzut că nici pe cruce nu-şi uită propria meserie, ci prin însăşi mărturisirea sa fură Împărăţia? «Nu te temi, spune el, nici de Dumnezeu?» Ai văzut încrederea de pe cruce? Ai văzut filosofie ? Ai văzut evlavie? Tâlharul era conştient, avea mintea întreagă, cu toate că erau cuiele înfipte în el şi suferea dureri insuportabile din pricina cuielor. Nu este oare vrednic de a fi admirat din pricina gândirii sale curajoase? Eu aş spune că nu este numai vrednic de a fi admirat, dar pe bună dreptate de a şi fi fericit. Căci nu numai că-şi nesocotea suferinţele sale, dar trecând cu vederea nenorocirile lui, se îngrijea de cele ale altuia, se silea să-l smulgă pe acela din rătăcire şi să se facă învăţător pe cruce».

«Nici de Dumnezeu nu te temi» îi spune celuilalt. Aproape că îi zice: Nu te uita la tribunalul de jos, nu-ţi da sentinţa din cele ce vezi, nu te uita numai la cele ce se întâmplă; este un alt judecător nevăzut; tribunalul acela este incoruptibil şi nu poate să se înşele. Să nu te uiţi aşadar că jos a fost osândit; cele de sus nu sunt aşa. Aici, în tribunalul acesta de jos, de multe ori nevinovaţii sunt condamnaţi, iar vinovaţii sunt achitaţi; drepţii sunt osândiţi, iar nedrepţii scapă. Mulţi oameni corup judecăţile, pe unele cu voie, iar pe altele fără voie, căci au condamnat pe nevinovaţi sau necunoscând ceea ce este drept, fiind duşi în eroare sau cunoscând adevărul, l-au trădat, fiind corupţi prin bani. Sus însă nu se întâmplă nimic aşa. Căci Dumnezeu este judecător drept şi judecata lui va ieşi ca lumina; nu are întuneric, nu are ascunziş şi nici nu se schimbă.

Dar ca să nu spună celălalt tâlhar: A fost osândit jos şi pentru ce îi iei apărarea? L-a suit la tribunalul de sus, la judeţul cel înfricoşat, la Judecătorul care nu se lasă înşelat şi i-a amintit de acel tribunal înfrcoşător. Acolo uită-te, spune el, şi nu vei da sentinţa de condamnare şi nici nu vei sta cu oamenii cei de jos, ci vei admira şi vei primi judecata ce s-a făcut sus.

«Nici de Dumnezeu nu te temi»? ***Ai văzut filosofia tâlharului? Ai văzut înţelepciunea lui? Ai văzut învăţătura sa? A sărit deodată de pe cruce în cer.*** Vezi-1 pe acela îndeplinind de pe acum legea apostolică; vezi că nu are în vedere numai pe cele ale sale, ci face totul şi se interesează ca să libereze şi pe celălalt tâlhar de rătăcire şi să-l readucă la adevăr.

Căci spunând: «Nici de Dum- nezeu nu te temi», a adăugat: ***«Căci suntem în aceeaşi osândă»***. Ce înseamnă cuvintele: «Suntem în aceeaşi osândă»? înseamnă: Suntem în aceeaşi pedeapsă, căci şi noi suntem pe cruce. Aşadar dacă îl insulţi pe acela, te insulţi pe tine înaintea lui. După cum cel care este în păcate şi condamnă pe altul, se condamnă pe el înaintea aceluia, tot astfel şi cel care este în nenorocire

şi insultă nenorocirea altuia, se insultă pe el înaintea aceluia. «În aceeaşi osândă suntem». Tâlharul îi citeşte o lege apostolic rostind cuvintele evanghelice: «Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi».

«Că suntem în aceeaşi osândă». Ce faci, tâlhare? Când spui: «Suntem în aceeaşi osândă» îl fac tovarăş vouă? Nu, răspunde el, căci completez gândirea mea, îndreptându-o, prin cele ce urmează: ***«Dar noi pe dreptate suntem pedepsiţi, căci primim cele cuvenite după faptele noastre».*** Pentru ca nu cumva auzind că a spus: «În aceeaşi osândă suntem,», să socoteşti că l-a făcut tovarăş păcatului, pentru aceasta a adăugat îndreptarea şi zice: «Apoi pe dreptate, căci primim cele cuvenite după faptele noastre». ***Ai văzut mărturisirea desăvârşită de pe cruce? Ai văzut cum a şters prin cuvinte păcatele?*** Ai văzut cum a îndeplinit acel avertisment profetic: «Spune tu întâi fărădelegile tale ca să te îndrepţi». Nimeni nu l-a silit, nimeni nu l-a acuzat, nimeni nu l-a convins. Ajunge însuşi acuzatorul luişi. Pentru aceasta deci n-a avut alt acuzator. Căci, luându-o înainte, a răpit rolul acuzatorului şi s-a ţintuit pe sine la stâlpul infamiei, zicând: «Noi pe dreptate suntem pedepsiţi, căci primim cele cuvenite după faptele noastre, dar acesta nimic rău n-a făcut».

Ai văzut evlavie puternică? După ce s-a acuzat pe sine, după ce a expus batjocorei publice faptele sale, după ce a apărat pe Stăpânul zicând: ***«Noi pe dreptate, dar acesta nimic rău n-a făcut»***, atunci a îndrăznit să adauge şi rugămintea, zicând: ***«Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăţia Ta».*** N-a îndrăznit să spună mai întâi: «Pomeneşte-mă», până când, prin mărturisire, s-a curăţit pe el însuşi de murdăria păcatelor, până când, condamnându-se pe sine însuşi, s-a făcut nevinovat, până când, prin acuzare, a îndreptat greşalele. Vezi cât de mare putere are mărturisirea chiar şi pe cruce?

Acestea auzindu-le, iubite, să nu te descurajezi niciodată, ci, gândindu-te la măreţia nespusă a iubirii de oameni a lui Dumnezeu, grăbeşte-te să îndrepţi cele ce ai păcătuit. Căci dacă a învrednicit de o atât de mare cinste pe tâlharul care era pe cruce, cu atât mai mult ne va învrednici pe noi de iubirea sa de oameni, dacă vei voi să-ţi mărturiseşti păcatele tale.

Aşadar ca şi noi să ne bucurăm de iubirea sa de oameni, să nu ne ruşinăm de a ne mărturisi păcatele noastre. În adevăr mare este tăria mărturisirii şi multă este puterea acesteea. Căci iată şi tâlharul s-a mărturisit şi a găsit paradisul deschis. S-a mărturisit şi a căpătat îndrăzneală ca să ceară Împărăţia. Până atunci n-a cerut Împărăţia Cerurilor.

Spune-mi, tâlhare, de unde faci pomenire de Împărăţie? Ai văzut oare aşa ceva acum? N-ai văzut decât cuie, cruce, acuzare, batjocoriri şi insulte. Da, spune el; dar însăşi crucea mi se pare că este simbolul Împărăţiei. Pentru aceasta îl numesc Împărat, pentru că îl văd răstignit. A muri pentru cei conduşi este fapta unui împărat. El a spus: «Păstorul cel bun sufletul lui îşi pune pentru oi». Deci şi împăratul cel bun sufletul lui îşi pune pentru cei conduşi. Aşadar pentru că sufletul lui şi l-a pus, pentru aceasta îl numesc împărat. «Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăţia ta».

Vrei să afli că crucea este simbol al Împărăţiei şi că este lucru sfânt? N-a lăsat-o să fie pe pământ, ci a tras-o sus şi a ridicat-o la cer. ***De unde este evident aceasta?*** Cu ea are să vină la a doua venire.

Dar să vedem cum are să vină cu ea. Ascultă pe însăşi Hristos zicând: ***«Dacă vă vor spune: iată Hristos este în cămări, iată este în pustie, să nu ieşiţi».*** Aici vorbeşte despre a doua venire a lui, din pricina hristoşilor falşi, din pricina profeţilor falşi, din pricina lui antihrist, ca să nu cadă cineva fiind rătăcit de acela. În adevăr antihrist vine înaintea lui Hristos; şi pentru ca nu cumva, căutând pe păstor, să cădeţi în gura lupului, pentru aceea vă spun semnele venirii păstorului. Pentru că prima lui venire a fost ascunsă, să nu socotiţi că şi a doua venire va fi la fel. ***Venirea sa cea dintâi n-a fost fără motiv ascunsă; căci a venit să caute pe cel pierdut. Cea de a doua, însă, nu va fi aşa.***

Spune-mi şi învaţă-mă cum? ***«După cum fulgerul, zice Domnul, iese de la răsărit şi se arată până la apus, tot aşa va fi şi venirea Fiului Omului».*** Va apărea tuturor pe neaşteptate. Nimeni nu va avea nevoie să întrebe. Căci după cum când se arată fulgerul, n-avem nevoie să cercetăm dacă a fulgerat, tot astfel şi când se va întâmpla venirea lui, nu vom avea nevoie să cercetăm dacă Hristos a venit.

Dar nici acum n-am spus ceea ce urmăream să dovedim, adică dacă vine cu crucea. Ascultă aşadar că el o lămureşte bine şi, pe aceasta. ***«Atunci, spune Domnul, adică când vin, soarele se va întuneca şi luna nu-şi va da lumina ei».*** Atât de mare va fi atunci strălucirea luminii, încât şi stele cele mai strălucitoare se vor întuneca. ***«Căci şi stelele, spune Domnul, vor cădea şi astfel se va arăta semnul Fiului Omului pe cer».*** Ai văzut cât de mare este puterea semnului, cât de mare este strălucirea, cât de mare este lumina ? Soarele se întunecă, luna nu se arată, stelele cad; dar numai acel semn se arată ca să cunoşti că este mai luminos decât luna şi mai strălucitor decât soarele. Căci după cum când intră împăratul, oştirile, care merg înainte, poartă semne pe umeri şi vestesc dinainte intrarea împăratului, tot

astfel şi când se pogoară din ceruri Stăpânul zidirii, merg înainte oştirile îngerilor şi ale arhanghelilor purtând acel semn, vestindu-ne nouă intrarea sa împărătească.

«Atunci, spune Domnul, şi puterile cerurilor se vor cutremura». Căci le va cuprinde cutremur, frică multă şi nelinişte. Dar spune-mi, pentru care motiv le va fi frică şi acelor puteri? Pe bună dreptate le va fi frică, căci înfricoşător va fi atunci tribunalul; tot neamul omenesc are să fie judecat şi-şi va da seamă de faptele sale şi se va înfăţişa la înfricoşatul scaun. ***Dar pentru care motiv atunci tremură îngerii şi se tem acele puteri necorporale?*** Căci n-au să fie judecaţi aceia. După cum când un judecător condamnă pe cei vinovaţi şi stă pe un scaun înalt, nu numai cei vinovaţi ci şi cei de acelaşi rang care stau alături, care nu au nimic să-şi reproşeze, totuşi se tem şi tremură de frica judecătorului, tot astfel şi atunci fiind judecată firea noastră şi cerându-i-se socoteală de greşale, şi îngerii ca şi celelalte puteri, care n-au nimic pe conştiinţă, se tem şi tremură de frica judecătorului. Acest lucru l-am aflat.

Spune-mi acum: ***Pentru care motiv şi pentru ce vine având crucea?*** Află şi cauza aceasta! Ca să cunoască cei care l-au răstignit, chiar prin cele ce se vor întâmpla, propria lor nerecunoştinţă, pentru aceea le arată însăşi proba nebuniei lor. Şi ca să cunoşti că pentru aceasta o poartă, ca să-i ruşineze, ascultă din nou că însuşi evanghelistul spune: ***«Atunci se va arăta semnul Fiului Omului şi vor plânge toate seminţiile pământului»***, văzând pe cel acuzat şi cunoscându-şi păcatul.

Şi de ce te minunezi dacă vine purtând crucea, dacă vine purtând cu el şi ranele? Dar de unde este evident că poartă cu el şi ranele? Ascultă pe profetul care spune: ***«Vor vedea pe cel care l-au împuns».*** Căci după cum a făcut cu Toma, voind să îndrepte necredinţa ucenicului, i-a arătat semnul cuielor şi ranele, zicându-i: ***«Pune degetul tău şi adă mâna ta şi vezi că duhul nu are carne şi oase».*** Ca să-i arate că cu adevărat a înviat, tot astfel şi atunci poartă ranele şi crucea, ca să le arate că el este acela care a fost răstignit. Acest fapt este deci un bun mare şi mântuitor şi o dovadă evidentă a iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Dar mai degrabă, nu numai crucea, ci şi însăşi cuvintele spuse pe cruce arată nespusa sa Iubire de oameni. Dar ascultă însăşi cuvintele: ***În timp ce stăteau alături cei care îl răstigniseră şi ferbeau de mânie, Domnul zice: «Tată, iartă-le păcatul acesta, că nu ştiu ce fac».*** Ai văzut iubirea de oameni a Stăpânului? Fiind răstignit se ruga pentru cei care îl răstignesc, cu toate că aceia îl insultau şi-l batjocoreau zicând: «Dacă eşti Fiul lui Dumnezeu, coboară-te de pe cruce!». ***Şi în adevăr pentru aceasta nu se coboară de pe cruce, pentru că este Fiul lui Dumnezeu, căci pentru aceasta a venit, ca să fie răstignit pentru noi.***

«Să coboare de pe cruce, spuneau ei, ca să vedem şi să credem în el». Vezi cuvinte neruşinate şi pretexte de necredinţă ? A făcut mai mult decât a coborî de pe cruce şi n-au crezut, iar acum spun: «Coboară de pe cruce şi vom crede ţie». Căci a învia, când piatra era pusă peste mormânt era mai mult decât a coborî de pe cruce. Era mult mai mult să-l scoată din mormânt pe Lazăr mort de patru zile şi legat în fâşii, decât a se coborî de pe cruce. Ai văzut cuvinte de nebunie? Ai văzut cât de mare este nebunia?

Dar ascultaţi, vă rog, cu atenţie, ca să vedeţi marea iubire de oameni a lui Dumnezeu, ca să vedeţi că Hristos s-a folosit chiar de nebunia lor ca de un prilej de iertare. ***«Tată, spune Domnul, iartă-le lor păcatul, că nu ştiu ce fac».*** Prin aceste cuvinte Domnul spune aproape următoarele: Sunt nebuni şi nu ştiu ce fac. Aceia spuneau: «Dacă eşti Fiul lui Dumnezeu, mântuieşte-te pe tine însuţi», el însă se silea să-i mântuie pe aceia care îl insultau, îl batjocoreau şi-l ocărau.

«Iartă-le păcatul acesta că nu ştiu ce fac». Ce deci? Le-a iertat lor păcatul. L-a iertat acelora care voiau să le pocăiască. Căci dacă nu le-ar fi iertat lor păcatul, Pavel n-ar fi ajuns apostol; dacă nu le-ar fi iertat păcatul, n-ar fi crezut îndată 1000 de oameni, apoi 5000 şi n-ar fi crezut mai pe urmă multe mii de iudei. Căci ascultă ce-i spune lui Pavel, Iacov în Ierusalim: «Vezi, frate, câte mii de iudei au crezut?».

Să imităm, aşadar, vă rog, şi noi pe Stăpânul şi să ne rugăm pentru duşmani. Ceea ce v-am sfătuit ieri aceea vă sfătuiesc iarăşi şi acum. Cunoscând măreţia faptei sale, să imităm pe Stăpânul. Acela era răstignit şi se ruga pentru duşmani.

Dar poate vei spune: Cum pot să imit pe Stăpânul? Dacă ai voi, poţi. Dacă n-ar fi cu putinţă n-ar spune: «învăţaţi de la mine că sunt blând şi smerit cu inima». Dacă n-ar fi cu putinţă omului să-l imiteze, Pavel n-ar fi spus: «Ajungeţi imitatorii mei, după cum şi eu al lui Hristos». Dar dacă nu voieşti să imiţi pe Stăpânul, imită pe robul său, adică pe Ştefan, primul care a deschis uşile muceniciei; acela a imitat pe Stăpânul. După cum Stăpânul, printre cei care îl răstigniseră, fiind spânzurat, se ruga pentru răstignitori, tot astfel şi robul, printre cei care îl loveau cu pietre, fiind lovit de toţi şi primind loviturile pietrelor, a trecut cu vederea durerile provocate de pietre şi zicea: «Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta».

Ai văzut cum vorbeşte Fiul şi cum se roagă robul? Acela spune: «Tată, iartă-le păcatul acesta, căci nu ştiu ce fac»; acesta spune: «Doamne, nu le socoti păcatul acesta». Şi ca să cunoşti că face aceasta cu râvnă, află că nu se ruga la întâmplare, şi nici de mântuială, nu se roagă stând în picioare, ci în genunchi, cu umilinţă şi cu multă compătimire.

Vrei să-ţi arăt şi pe alt rob mai mare făcând rugăciune pentru duşmani? Ascultă pe fericitul Pavel; după ce a spus câte a suferit, că «de cinci ori câte patruzeci fără una am primit de la iudei, de trei ori am fost bătut cu băţul, odată am fost lovit cu pietre, de trei ori am naufragiat» şi după ce enumără şirul de nenorociri şi piedicile, pe care în fiecare zi le suferea, spune şi el: «Mă rugam anatema să fiu de Hristos pentru fraţii mei, rudele mele după trup; care sunt israeliţii».

Vrei să vezi şi pe alţii, nu din Noul Testament, ci chiar din cel Vechi făcând acelaşi lucru? Căci acest fapt este mai cu seamă lucru minunat, că acei care nu primiseră poruncă să iubească pe duşmani, ci să scoată ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte şi să se răzbune prin fapte asemenea, aceşti ajung acolo la culmea înţelepciunii apostolice.

- ✓ *Ascultă deci ce spune Moise, cel care a fost lovit cu pietre adeseori de iudei: «Dacă le ierţi păcatul, iartă; dar dacă nu şterge-mă din cartea pe care ai scris-o».Vezi pe fiecare dintre drepţi punând înaintea mântuirii proprii siguranţa celorlalţi. N-ai păcătuit cu nimic, Moise, pentru ce voieşti să fii părtaş pedepsei lor? Nu mă pot bucura, spune el, de buna mea stare când alţii suferă în chip rău.*

Dar poţi să vezi şi pe altul făcând asemenea rugăciune. Intenţionat aduc multe exemple, ca măcar astfel să ne îndreptăm, să alungăm boala aceasta grea a sufletului nostru, adică a ne ruga contra duşmanilor.

- ✓ *Ascultă şi pe fericitul David. Când Dumnezeu s-a mâniat, când a trimis pe înger să pedepsească poporul, ce spune David, când vede pe înger, arătând sabia scoasă şi voind să rănească:«Eu păstorul am făcut răul, iar aceştia, turma, ce au făcut? Să fie mâna ta peste mine şi peste casa tatălui meu!» Vezi iarăşi că faptele sunt înrudite?*

Vrei să-ţi arăt şi pe altul făcând la fel?

- ✓ *Samuil profetul a fost insultat de iudei, a fost dispreţuit, a fost necinstit aşa de mult încât Dumnezeu a voit să-l mângâie. Fii, te rog, cât se poate de atent! Dumnezeu i-a spus: «Nu te-au dispreţuit pe tine; ci pe Mine» Ce răspunde oare, cel dispreţuit, cel necinstit, cel insultat? Ascultă ce grăeşte: «Să nu mi se întâmple a păcătui în faţa Domnului astfel, ca să încetez de a mă ruga pentru voi», a socotit că este păcat a nu se ruga pentru duşmani. «Să nu mi se întâmple, spune el, să păcătuiesc astfel, ca să nu mă rog pentru voi».*

Ai văzut cât de mult se îngrijea fiecare dintre cei drepţi de această faptă, urmând Stăpânului? Să recapitulăm deci cele spuse mai sus.

- ⇒ *Stăpânul spune: «Tată, iartă-le păcatul, căci nu ştiu ce fac».*
- ⇒ *Ştefan a spus: «Nu le socoti păcatul acesta».*
- ⇒ *Pavel grăieşte: «Mă rugam să fiu anatema de Hristos pentru fraţii mei, rudele mele după trup».*
- ⇒ *Moise la fel: «Dacă le ierţi păcatul, iartă; dar dacă nu, şi pe mine şterge-mă din cartea pe care ai scris-o».*
- ⇒ *David spune: «Să fie mâna ta peste mine, şi peste casa tatălui meu»!*
- ⇒ *Samuil la fel: «Să nu mi se întâmple să păcătuiesc ca să încetez să mă rog pentru voi».*

De ce iertare vom avea noi parte deci, când toţi şi cei din Noul Testament şi cei din Vechiul Testament ne îndeamnă să ne rugăm pentru duşmani, dacă nu ne sârguim să facem aceasta cu toată râvna? Aşadar, vă rog, să nu trândăvim. Căci cu cât sunt mai multe exemplele, cu atât este mai mare pedeapsa dacă nu le vom urma. În adevăr mai mare lucru este a te ruga pentru duşmani decât pentru prieteni. Nici nu vă foloseşte atât rugăciunea pentru prietenii cât rugăciunea pentru duşmani. Ascultă ce spune Hristos: «Dacă iubiţi pe cei care vă iubesc, ce har vouă. Nu şi vameşii fac la fel»? Aşadar dacă ne rugăm pentru prieteni nu ajungem nicidecum mai buni decât vameşii; dar dacă iubim pe duşmani şi ne rugăm pentru duşmani, ajungem asemenea lui Dumnezeu, atât cât omeneşte este cu putinţă. «Căci veţi fi, zice Domnul, asemenea Tatălui vostru celui din ceruri, care răsare soarele lui şi peste răi şi peste buni şi rouă şi peste drepţi şi peste nedrepţi».

Prin urmare când ne dă exemple şi Stăpânul şi robii, să ne sârguim să îndeplinim această virtute, ca să fim învredniciţi să dobândim Împărăţia Cerurilor şi să ne apropiem cu mai mult îndrăzneală de această masă înfricoşătoare, curăţindu-ne conştiinţele noastre, şi să dobândim bunurile făgăduite, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care Tatălui, împreună cu Sfântul Duh, slava, puterea, cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Omilie despre Învierea morţilor

Mai înainte v-am vorbit despre dogme şi despre slava Unuia Născut, Fiul lui Dumnezeu, închizând gura acelora care distrug vrednicia lui şi care îl înstrăinează de cel care l-a născut.

Astăzi vreau să vă vorbesc despre un subiect moral şi să vă îndemn în întregime cum să trăiţi, cum să vă purtaţi. Dar, mai degrabă, cuvântarea aceasta nu va fi numai morală, ci şi dogmatică, căci mă pregătesc să vă vorbesc despre înviere. Acest subiect, însă, este complex deoarece ne conduce în acelaş timp şi în cele care privesc credinţa, dar ne îndreaptă şi viaţa noastră, liberând pronia lui Dumnezeu de orice acuzare. Şi după cum atunci când nu credem în înviere, viaţa noastră se distruge şi se umple de nenumărate rele şi se întorc toate cu susul în jos, tot astfel, când credem în înviere, ni se dau argumente despre providenţă, ne pregăteşte să râvnim mult virtutea, să evităm cu multă sârguinţă viciul şi umple pe toate de linişte şi pace.

În adevăr, cel care nu aşteaptă să învieze, nici să-şi dea seama de faptele făcute aicea, ci socoteşte că faptele noastre se vor opri nu-mai în viaţa de aici, iar dincolo de ea nu mai este nimic, nici de virtute nu se va îngriji. Se va îngriji oare să fie virtuos acela care nu aşteaptă nici o răsplată pentru ostenelele sale? Unul ca acesta nu va evita viciul, deoarece nu aşteaptă să aibă vreo pedeapsă pentru faptele sale rele, ci dedându-se poftelor lui nebuneşti, va săvârşi tot felul de răutăţi. Cel convins, însă, despre judecată viitoare, cel care are înaintea ochilor acel înfricoşat tribunal, pedepsele de neînlăturat şi sentinţa, care nu se lasă înşelată, acela va încerca, prin orice mijloc, să se lipească de o viaţă curată, de bunătate şi de orice altă virtute şi să evite desfrâul, orgoliul şi toată răutatea. Unul ca acesta va putea să combată cu multă tărie pe aceia care atacă purtarea de grijă a lui Dumnezeu.

Unii oameni când văd pe cei buni, pe cei cu viaţa curată şi pe cei care trăesc în dreptate, strangulaţi de sărăcie, ameninţaţi, calomniaţi, abia procurându-şi hrana necesară, iar adeseori măcinaţi şi de boală lungă şi de boale grele şi că nu au nici un sprijin, iar pe şarlatani, pe cei păcătoşi şi pe cei plini de multe răutăţi, înconjuraţi de bogăţie, desfătându-se, îmbrăcaţi cu haine luxoase, având în urma lor o ceată mare de servitori, admiraţi, bucurându-se de funcţii înalte, având multă îndrăzneală pe lângă împărat, atunci aceşti oameni atacă, din pricina acelora, purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi spun: Unde este purtarea de grijă a lui Dumnezeu? Unde este dreapta judecată? Pentru ce cel cu viaţă curată şi cel blând să trăiască în nenorociri, iar cel desfrânat şi stricat în bunătăţi? Pentru ce acesta este

admirat, iar acela dispreţuit ? Pentru ce se bucură acesta de multă desfătare, iar acela este în sărăcie şi în cele mai mari nenorociri? Cel care se îndoieşte de cele viitoare va tăcea şi nu va spune nimic, dar cel care ştie să cugete despre înviere va ataca cu uşurinţă blasfemia şi va spune celor indignaţi unele ca acestea: încetaţi de a ascuţi limba voastră contra lui Dumnezeu care v-a făcut. Faptele noastre nu se mărginesc numai în viaţa de aici, ci ne grăbim spre o altă viaţă cu mult mai lungă, dar, mai bine spus, spre una care nu are sfârşit. Iar acolo, negreşit, acest sărac, care trăeşte cu dreptate, va primi răsplăţile acestor nevoinţe, iar cel desfrânat şi şarlatan va fi pedepsit pentru răutatea lui şi desfătarea sa nedreaptă.

În adevăr, cele prezente sunt luptă, loc de exerciţiu şi stadion, iar cele viitoare răsplată, coroane şi premii. Şi după cum un atlet trebue să lupte în locul de exerciţii cu sudoare, praf, căldură multă, nevoi şi nevoinţe, tot astfel şi cei drept trebuie să sufere aici multe, să le suporte pe toate cu bărbăţie, dacă vrea să primească dincolo coroane strălucitoare.

Iar dacă bună starea celor răi tulbură pe unii, ei să se gândească iarăşi la următorul fapt cu privire la aceştia: după cum tâlharii, hoţii de morminte, ucigaşii şi piraţii care călătoresc pe mare, înainte de a fi duşi înaintea tribunalului, se bucură de multă desfătare, căci îşi fac nenorocirile străine propria lor bună stare, posedă o bogăţie nedreaptă şi se îmbată în fiecare zi, dar când sunt judecaţi de judecător, sunt pedepsiţi pentru toate acelea, tot astfel şi traficanţii de carne vie, cei care întind mese sibaritice, care încruntă fruntea, care înaintează cu mândrie prin piaţă, care sfâşie pe cei săraci, aceştia atunci când Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, va veni cu îngerii lui, când va sta pe scaunul de judecată şi va aduce înaintea sa pe toate neamurile pământului, şi când ei vor fi aduşi goi şi despuiaţi de toată splendoarea, fără să aibă vreun apărător sau vreun protector, atunci vor fi aruncaţi fără nici o milă în râurile cele de foc. Aşadar să nu-i fericeşti nici pe aceştia din pricina desfătării de aici, ci lăcrimează din pricina pedepsei ce va să fie; nu-1 plânge nici pe cel drept pentru sărăcia de aici, ci fericeşte-1 pentru bogăţia viitoare a bunurilor şi înrădăcinează în mintea ta acest argument cu privire la înviere: chiar dacă vei fi drept, să cauţi să fii mai încercat, depunând mai multă râvnă din pricina speranţelor viitoare şi chiar dacă vei fi rău, să te depărtezi de răutate, făcându-te mai curat de frica pedepsei ce va să fie.

Pentru aceasta şi Pavel necontenit ne vorbeşte despre înviere după cum l-aţi auzit şi astăzi strigând şi grăind: «Că ştim că dacă se va distruge casa noastră pământească, a cortului, avem în ceruri locuinţă de la Dumnezeu, nefăcută de mână şi veşnică»

Dar mai bine să cercetăm de mai sus cuvintele apostolului şi să vedem cum a ajuns să vorbească despre înviere. În adevăr, apostolul dă mereu această învăţătură nu într-un chip simplu şi nici la întâmplare, ci pentru că voieşte să înveţe despre cele viitoare şi doreşte să întărească pe atleţii evlaviei.

Acum, din pricina harului lui Dumnezeu, ne bucurăm de multă pace; împăraţii trăiesc în evlavie, conducătorii au cunoscut adevărul, iar popoarele, oraşele şi neamurile, fiind liberate de rătăcire, se închină lui Hristos. Atunci, însă, la începutul predicii, când seminţele evlaviei abia erau aruncate, războiul era mare, felurit şi variat; conducătorii, împăraţii, slugile, rudele şi într-un cuvânt toţi, atacau pe credincioşi şi războiul se năştea chiar din pricina naturii omeneşti. În adevăr, de multe ori, tatăl trăda pe fiu, mama pe fiică, iar stăpânul pe slugă. Nu numai oraşele şi nici numai ţările, ci şi casele adeseori luptau unele contra altora; iar tulburarea, care era atunci, era mai groaznică decât orice război civil. Banii erau răpiţi, libertatea distrusă şi primejdie atârna asupra vieţii, fără să năvălească şi să facă ravagii barbarii, ci chiar cei care păreau că stau în frunte şi conduc se purtau faţă de cei conduşi mai groaznic decât vrăşmaşii.

Arătându-le pe acestea Pavel spunea că «aţi îndurat marea luptă a suferinţilor, fie că voi înşivă eraţi expuşi insultelar şi necazurilor fie că v-aţi făcut părtaşi cu aceia care aveau aceeaşi soartă cu voi. În adevăr v-a durut inima că am fost legat şi aţi primit cu bucurie răpirea averilor voastre». Iar către Galateni spune: «În zadar le-aţi suferit pe acestea? Dacă în adevăr e în zadar!» Şi Tesalonicenilor şi Filipenilor şi în general tuturor acelora cărora le scrie mărturiseşte multe de acest fel.

Nu numai acesta era lucrul greu, că se ducea război mult şi necontenit din partea celor necredincioşi, ci chiar printre credincioşi se întâmpla să fie unele scandaluri, procese, certuri şi ambiţii. Şi arătându-le pe acestea Pavel zicea: «Din afară lupte, dinăuntru frică». Iar acest război era mai greu decât acela şi conducătorilor şi dascălilor. Pavel nu se temea atât de mult de vicleniile duşmanilor, cât de căderile dinăuntru şi de fărădelegile celor ai lui.

Aşadar când cineva dintre corinteni a făcut desfrânare, tot timpul l-a petrecut plângând, sfâşiindu-şi sufletul şi scoţând strigăte cu amar. Mai era însă şi un al treilea motiv, nu mai mic decât cele spuse, care producea credincioşilor multă durere, anume însăşi firea lucrurilor, plină de multe sudori şi nevoinţe. În adevăr, nu era uşoară şi lesnicioasă calea pe care apostolii îi conduceau, ci aspră şi grea, care cerea un suflet cumpătat, treaz şi totdeauna atent. Pentru aceasta şi Hristos a numit-o strâmtă şi plină de durere. Nu era îngăduit să trăiască cu neruşinare ca păgânii, în cuvinte de ruşine, în beţii, în lăcomie de mâncare, în desfătare, în lux, ci

trebuia să-şi înfrâneze mânia, să-şi stăpânească pofta nebunească, să dispreţuiască banii, să calce în picioare slava, să fie mai presus de invidie şi răutate. Cât de greu este de îndeplinit acestea o ştiu cei care se luptă cu ele în fiecare zi.

În adevăr, spune-mi, ce este mai greu decât pofta nebunească, care ca şi un câine turbat, ne atacă mereu şi ne necăjeşte în fiecare zi? Pentru aceasta este nevoie necontenit de un suflet treaz. Ce este mai amar oare decât mânia? Este dulce în adevăr de a te apăra faţă de cel care te-a nedreptăţit, dar aceasta nu se îngăduia. Dar ce spun? Nu era îngăduit să se apere faţă de cel care l-a nedreptăţit? Trebuia să facă bine celor care le-au pricinuit suferinţe, să binecuvânteze pe cei care l-au insultat şi să nu scoată niciodată un cuvânt rău. ***Trebuia să fie arătată o viaţă curată şi înfrâ-nată, nu numai în fapte, ci şi în cugetare. Căci trebuia să se depărteze nu numai de fapta desfrânată, ci şi de a privi o asemenea faptă; trebuia să nu se desfăteze de chipurile femeilor frumoase, pentru că aveau să sufere cea mai grea pedeapsă chiar pentru această privire. Prin urmare pentru că era mare războiul de la cei din afară şi era mare frică de la cei dinăuntru, mare era şi nevoinţa pentru a săvârşi virtutea.***

Se adaugă însă şi al patrulea motiv, anume neexperienţa celor care aveau să dea această mare luptă. Apostolii n-au luat pe oamenii care erau creştini din moşi-strămoşi, ci din cei crescuţi în moliciune, în desfrânare. Nu era de puţină importanţă, pentru greutatea luptelor, faptul că ei nu învăţaseră nici dinainte şi nici de la părinţi această filosofic, ci acum, întâia oară, aveau să fie instruiţi pentru lupte.

Aşadar pentru că atât de mare era greutatea celor care luptau atunci, vorbeşte despre înviere, mângâindu-i neîncetat în ostenelile lor. Apostolul îi îndeamnă şi îi încurajează pe atleţi nu numai prin aceasta, ci şi prin povestirea suferinţelor lui proprii. Pentru aceasta înainte de a vorbi despre înviere, povesteşte suferinţele lui, grăind astfel: «În totul strâmtoraţi, dar nu striviţi; suntem lipsiţi, dar nu deznă-dăjduiţi; suntem goniţi, dar nu părăsiţi; doborâţi, dar nu pierduţi». Prin aceste cuvinte apostolul arată mortificările zilnice, că umblau ca nişte morţi însufleţiţi, fiind daţi morţii în fiecare zi.

Aşadar numai după ce le-a istorisit aceste lucruri, le vorbeşte despre înviere. «Căci credem, zice Pavel, că cel care a înviat pe Domnul nostru Iisus Hristos şi pe noi ne va învia prin Iisus şi ne va înfăţişa împreună cu voi. Pentru aceea nu pierdem curajul, având cea mai mare mângâiere în lupte, nădejdea celor viitoare». Nu le-a spus: «Pentru aceea nu pierdeţi curajul». Dar ce le-a spus? «Pentru aceea nu pierdem curajul», arătând că şi el este necontenit în lupte.

În timpul luptelor olimpice, atletul se lupta înăuntru, iar antrenorul, stând deoparte, îl ajuta prin cuvinte; numai cu atâta vine în ajutorul celui care lupta: că strigă şi vorbeşte. Nici o lege nu-I îngăduie să stea aproape şi să lupte împreună cu el. La luptele evlaviei, însă, nu este aşa, ci acelaşi, în acelaşi timp, este şi antrenor şi atlet. Pentru aceasta Pavel nu stă în afara locului de exerciţiu, ci, intervenind chiar în lupte, încurajează pe cei care luptă cu el, zicând: «Pentru aceea nu pierdem curajul». N-a spus: «Pentru aceea nu pierd curajul», ci: «pentru aceea nu pierdem curajul», voind să-i ridice prin laude. «Ci chiar dacă omul nostru din afară se strică, cel dinăuntru se înnoieşte din zi în zi». Vezi înţelepciune apostolică! I-a îndemnat prin cele ce sufereau, că «în totul strâmtoraţi, dar nu striviţi». I-a îndemnat prin învierea lui Hristos, zicând că «cel care a înviat pe Iisus şi pe noi ne va învia».

Apoi apostolul face şi un alt fel de îndemn. Pentru că mulţi oameni - sunt cu sufletele mici, slabi şi nenorociţi şi chiar dacă sunt convinşi despre înviere se neliniştesc din pricina lungimii timpului, se tulbură şi cad, apostolul le dă şi altă răsplată şi recompensă înainte de înviere. Care este aceasta? «Chiar dacă omul din afară al nostru se strică, cel dinăuntru însă se înnoieşte din zi în zi». Pe corp îl numeşte deci omul din afară, iar pe suflet îl numeşte omul dinăuntru. Sensul cuvintelor sale este acesta. Şi înainte de a învia, înainte de a te bucura de slava ce va să fie, ai primit aici pe pământ o mare răsplată a nevoinţelor tale, căci chiar prin stâmtorare sufletul nostru se reînnoieşte, devine mai înţelept şi mai evlavios, dobândeşte mai multă răbdare, ajunge mai statornic şi mai puternic.

După cum cei care luptă corp la corp au mare folos din exerciţiul şi lupta lor, chiar înainte de a dobândi coroanele şi premiile, deoarece îşi fac, prin exerciţiu, corpurile lor mai sănătoase şi mai puternice, alungând orice boală, tot astfel şi în luptele virtuţii, înainte chiar de a se deschide cerul şi înainte de a veni Fiul lui Dumnezeu şi a ne da răsplăţile, vom dobândi din ele mare răsplată, deoarece sufletul nostru ajunge mai iubitor de înţelepciune.

Tot astfel şi negustorii, care călătoresc mult pe mare, înfruntă mii de valuri, luptă cu multe fiare, suferă multe furtuni şi înainte de câştigul din comerţul lor, dobândesc mult câştig din această lungă călătorie, prin faptul că au curajul şi îndrăznesc să înfrunte marea şi să facă aceste călătorii de-a lungul mării; tot astfel în adevăr şi cu privire la viaţa de aici, cel care suportă multe strâmtorări pentru Hristos, cel care suferă multe necazuri, a luat, chiar înainte de a primi Împărăţia Cerurilor, mare răsplată, căci a dobândit chiar de fie pământ îndrăzneală către Dumnezeu, prin faptul că şi-a făcut mai bun sufletul, încât poate să-şi râdă de toate necazurile.

Dar ca să fie şi mai clare cele spuse, vreau să vi le fac clare printr-un exemplu. Însuşi Pavel, suportând mii de necazuri, a luat de aici mare răsplată, căci şi-a râs de tirani, s-a ridicat contra popoarelor înfuriate, a dispreţuit orice pedeapsă, a rămas rece şi în faţa fiarelor şi în faţa săbiei şi în faţa mării şi în faţa prăpastiei şi în faţa revoltei şi în faţa uneltirilor şi în faţa tuturor necazurilor. Cine ar putea fi egal acestuia? Pe cel neexercitat şi care n-a suferit nici un necaz şi întâmplările fără însemnătate obişnuesc să-l tulbure. Dar mai degrabă nu numai întâmplările, ci şi simplele aşteptări; dar pentru ce spun simplele aşteptări? Umbrele îl înspăimântă şi-l înfricoşează pe unul ca acesta.

Cel care a lepădat toate şi a intrat în lupte şi a suferit mii de necazuri, este mai presus de toate şi îşi râde de cei care îl ameninţă ca şi gaiţele care ţipă. Această coroană nu este mică şi nici nu este o răsplată întâmplătoare, când nimic din cele omeneşti nu va putea să-l întristeze, când cele înfricoşătoare pentru alţii sunt pentru el uşor de dispreţuit, când el va râde de acelea de care alţii tremură şi le e frică, deoarece prin marea sa răbdare s-a făcut ucenic al filosofiei puterilor îngereşti.

În adevăr, dacă fericim trupul care poate să suporte fără durere frigul, căldura, foametea, lipsa, greutăţile călătoriei şi alte necazuri, cu cât mai mult trebuie să fericim sufletul, care poate să suporte, cu răbdare şi bărbăţie, toate loviturile nenorocirilor şi să-şi păstreze prin toate nerobit sufletul lui. Unul ca acesta este mai presus chiar decât împăraţii. Pe împărat ar putea să-l nedreptăţească mult, uneltind şi făcând rău, şi ostaşii şi prietenii şi duşmanii, dar pe unul, care are un asemenea suflet, aşa cum am spus acum, nu va putea să-l vateme nici împăratul, nici ostaşul, nici servitorul, nici prietenul, nici duşmanul, nici chiar diavolul. Căci cum poate să considere drept rele acela care gândeşte că relele sunt aparente?

Astfel de om era fericitul Pavel; pentru aceasta spune: «Cine ne va despărţi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strâmtorarea, sau persecuţia, sau foametea, sau golătatca, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris că din pricina ta suntem ucişi toată ziua, socotiţi am fost ca oi de junghiere, dar în toate acestea biruim cu prisosinţă din pricina Celui care ne-a iubit». La aceasta şi aici făcând aluzie zice că «chiar dacă omul nostru din afară se strică, dar cel dinăuntru se înoieşte din zi in zi».Trupul ajunge mai slab, zice apostolul, dar sufletul se face mai puternic şi mai tare şi mai cu seamă se înaripează. Şi după cum un soldat, care are arme grele, chiar dacă ar fi viteaz şi războinic, n-ar fi înfricoşător duşmanilor, deoarece greutatea armelor stânjeneşte iuţeala picioarelor şi iscusinţa la luptă; dar dacă va lua arme uşoare şi lesne de mânuit atacă pe duşmani ca şi o pasăre, tot astfel şi cel care nu-şi îngraşă peste măsură corpul nici cu beţie, nici cu lene şi nici cu

desfătare, ci îl întreţine cu posturi şi rugăciuni şi cu multă răbdare a necazurilor îl face mai uşor şi mai subţire, întocmai ca pe o pasăre care se coboară de sus, încât cu multă iuţeală năvălind peste falangele duşmanilor, doboară cu uşurinţă puterile potrivnice şi le supune. Tot astfel şi Pavel, primind multe răni, căzând în temniţă şi legat la butuc, avea corpul mai slab, torturat fiind de nevoinţe, dar sufletul îi era tare şi viguros. Şi atât era de puternic cel legat, încât a putut să cutremure, prin vocea sa numai, temeliile închisorii, să aducă legat la picioarele lui pe paznicul cel dezlegat al închisorii şi să deschidă uşile încuiate.

Nu este de mică importanţă mângâierea pe care ne-a dat-o Pavel chiar înainte de înviere anume de a ajunge, prin încercări, mai buni şi mai înţelepţi. Pentru aceasta zice: «Necazul lucrează răbdare, iar răbdarea încercare, iar încercarea nădejde, iar nădejdea nu ruşinează». Şi iarăşi altcineva zice: «Bărbatul neîncercat nu este probat, iar cel ne probat nu este vrednic de nici un cuvânt» . Aşadar chiar înainte de înviere necazul ne procură mult folos, anume că avem sufletul mai încercat, mai înţelept şi mai energic şi suntem liberaţi de orice sfiiciune.

Pentru aceasta zice: «Chiar dacă omul nostrum din afară se strică, dar cel dinăuntru se înnoieşte din zi în zi». Spune-mi: Cum se înnoieşte? Alungând toată laşitatea, stingând pofta nebunească, dragostea de bani, gloria deşartă, în general fiind distruse toate celelalte gânduri stricate. Aşa după cum sufletul care se bucură de trândăvie şi nepăsare, cu uşurinţă este mistuit de aceste patimi, tot astfel sufletul care se ocupă continuu cu nevoinţele evlaviei, n-are nici timp să se gândească vreodată la acestea, căci grija pentru nevoinţe îl smulge de la toate acelea. Pentru aceasta zice: «Se înnoieşte din zi în zi».

Apoi iarăşi pentru ca să mângâie sufletele care suferă din pricina necazurilor care vin şi care nu ştiu să filosofeze, le ridică prin nădejdea celor viitoare, zicând astfel: «Căci uşurinţa necazului de acum ne aduce greutatea veşnică a slavei, deoarece noi nu ne uităm la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd. Căci cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd, veşnice». Cuvintele spuse au acest sens: Mai cu seamă şi aici necazul ne este de folos, căci ne face sufletul mai înţelept şi mai cumpătat; după aceasta însă ne prilejuieşte în viitor şi mii de bunătăţi nu precumpănind nevoinţele, ci, cu mult mai mari decât luptele şi în ce priveşte cantitatea şi în ce priveşte calitatea. Cu alte cuvinte Pavel, arătându-le pe aceste două, face comparaţie între mărimea primejdiilor şi recompense, pune faţă în faţă ceea ce este veşnic cu ceea ce este trecător, ceea ce este greu cu ceea ce este uşor si slava cu necazul. Necazul, spune apostolul, este trecător şi uşor, iar odihna - dar mai bine spus nu odihna, ci slava, care este cu mult mai mare decât odihna - veşnică, continuă şi mare.

N-a numit aicea «greu» ceea ce este obositor şi împovărător, ci ceea ce este preţios şi scump, după obiceiul celor mai mulţi, care au obişnuit să numească pe cele preţioase astfel şi grele. Aşadar când apostolul spune: «greutatea slavei» el vorbeşte de măreţia slavei. Nu te gândi aşadar, spune apostolul, numai la aceasta că eşti biciuit şi torturat, ci gândeşte-te la coroane şi răsplăţi, că acelea sunt cu mult mai mari şi mai strălucitoare decât cele prezente şi nu au capăt, nici sfârşit.

Dar ar spune cineva: pe acestea le trăim în viaţa de aici, iar pe acelea le nădăjduim; acestea sunt vădite, dar acelea nu se văd, ci sunt suspendate şi depărtate de noi. Totuşi chiar dacă nu se văd, sunt însă mai vădite decât cele care se văd. Dar pentru ce spun mai vădite? Pe acelea poţi să le vezi mai bine decât pe acestea. Căci acestea trec, dar acelea rămân. Pentru aceasta a adăugat, zicând: «Deoarece noi nu ne uităm la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd; căci cele ce se văd sunt trecătoare, dar cele care nu se văd sunt veşnice».

Dacă ai spune: Cum voi putea să văd pe cele nevăzute, iar pe cele prezente nu pot să le văd? Voi încerca să te urc la această credinţă chiar din cele ale vieţii pământeşti. În adevăr nimeni nu s-ar apropia de bunurile acestea trecătoare din lume, dacă n-ar vedea pe cele nevăzute înaintea celor văzute.

Să spun un exemplu: Negustorul, care face comerţ pe mare, suferă multe furtuni, furia, valurilor, naufragiile şi mii de greutăţi; dar după furtuni se bucură şi de bogăţie, căci vinde mărfurile şi face frumoasă afacere. Totuşi mai întâi furtunile si apoi mărfurile; marea şi valurile se văd de cel care iese din port, negustoria însă nu se vede, căci încă o nădăjduieşte. Totuşi dacă n-ar privy mai întâi la cea nevăzută şi neprezentă, care nici nu este de faţă, ci o nădăjduieşte, nu s-ar apropia de cele prezente şi care se văd. Tot astfel şi agricultorul înjugă boii, scoate plugul, taie brazdă adâncă, aruncă seminţele, cheltuieşte tot ce are, suferă frigul, gheaţa, ploile şi alte multe necazuri, iar după această oboseală aşteaptă să vadă câmpurile înverzite şi aria plină. Vezi că şi aici oboseala mai, întâi şi după acestea răsplata; răsplata este nevăzută, iar oboseala văzută şi arătată. Aceea se nădăjduieşte, iar aceasta este de faţă. Totuşi dacă agricultorul nu s-ar uita mai întâi la răsplata aceea nevăzută şi nearătată şi invizibilă ochilor trupului, nu numai că nu va înjuga boii, nici nu va scoate plugul, nici nu va arunca seminţe, dar nici nu se va mişca vreodată de acasă pentru această treabă.

Aşadar nu este oare absurd ca la lucrurile vieţii pământeşti să căutaţi la cele nearătate înaintea, celor arătate, să suferiţi oboseli înaintea răsplăţilor şi după ce suferiţi mai întâi pe toate cele grele, apoi să aşteptaţi pe cele utile din acestea şi să fiţi îndemnaţi să vă apropiaţi astfel de cele văzute prin nădejdile celor ce nu se văd,

cu privire la Dumnezeu însă să ezitaţi, să vă îndoiţi şi să cereţi răsplăţi înaintea ostenelilor, şi să vă arătaţi mai mici la suflet decât agricultorii şi corăbierii? Dar nu numai în această privinţă ne arătăm mai răi decât ei, necăjindu-ne cu privire la viitor, dar şi în altă privinţă nu mai mică decât aceasta.

Care este aceasta? Aceia nu au încredere deplină cu privire la rezultat, totuşi nu se dau îndărăt din faţa ostenelilor. Tu însă, cu toate că ai un girant vrednic de credinţă în ceea ce priveşte coroanele, totuşi nu imitezi atât de mult răbdarea acelora.

Agricultorul, adeseori, după ce a aruncat seminţele, a cultivat pământul şi a văzut câmpurile însemânţate înverzite, dacă vine grindina sau neghina sau lăcustele sau altă plagă de acest fel, a pierdut răsplata oboselelor şi după multe sudori se întoarce acasă cu mâinile goale. Negustorul iarăşi, după ce a străbătut mult timp marea, aducând plină corabia, de multe ori chiar lângă port, dacă bate vânt puternic şi o loveşte de stânci, abia iese salvându-şi trupul gol.

În general cu privire la toate cele ale vieţii este cu putinţă să se întâmple la sfârşit asemenea nenorociri. Dar cu privire la nevoinţele tale creştineşti nu este aşa, ci în general este necesar ca cel care a luptat, care a semănat evlavia, care a suportat multe ostenele să-şi ajungă scopul. În adevăr Dumnezeu n-a îngăduit nicii anomaliilor aerului, nici furiilor vânturilor să distrugă răsplăţile acestor ostenele, ci sunt depozitate în ceruri., în vistierii nefurate. Pentru aceasta şi Pavel zicea: «Necazul lucrează răbdarea, iar răbdarea încercare, iar încercarea nădejde, iar nădejea nu ruşinează». Să nu-mi spui aşadar că cele viitoare sunt nevăzute; căci dacă ai voi să cercetezi cu de-a amănuntul sunt mult mai văzute de cele pe care le ţinem în mâini. Şi aceasta ne-o arată iarăşi Pavel: pe unele le numeşte: «veşnice», iar pe altele: «trecătoare»; prin «trecător» indică caracterul lor pieritor.

În adevăr, ele înainte de a se arăta îşi iau zborul, şi se duc înainte de a se fixa; schimbările lor sunt grabnice, iar stăpânirea lor necredincioasă. Aceasta şi cu privire la bogăţie, cu privire la slavă, cu privire la demnităţi şi cu privire la frumuseţea trupului; aceasta şi cu privire la forţă şi în general ar putea vedea cineva că se întâmplă astfel cu privire la toate celelalte ale vieţii. Pentru aceasta şi profetul, bătându-şi joc de cei care trăesc în desfătări, care se înebunesc după banii şi după lux, zice: «Ei le socoteau pe acestea ca pe unele ce stau şi nu fug». După cum nu este cu putinţă să prinzi umbră, tot astfel nici lucrurile vieţii pământeşti; unele dispar la sfârşit, iar altele se pierd înainte de sfârşit, mai uşor decât torentul. Cele viitoare însă nu sunt aşa, ele nu cunosc schimbare, nu primesc modificare, nu o întrerupe bătrâneţea, nu se schimbă, ci înfloresc continuu şi rămân cu aceeaşi frumoasă înfăţişare. Încât dacă trebuie să numim lucrurile prezenţe invizibile şi

nevădite, trebuie să le numim şi necredincioase, căci nu rămân la cei care le au, ci schimbă stăpânii, sar în fiecare zi de la acesta, la altul şi iarăşi de la acesta la altul. După ce Pavel ni le-a arătat pe toate acestea şi pentru că numeşte pe cele prezente trecătoare, iar pe cele viitoare veşnice, vorbeşte despre înviere, zicând astfel: «Căci ştim că dacă casa noastră cea pământească a cortului se va strica, avem de la Dumnezeu în ceruri, casă nefăcută de mână şi veşnică».

Vezi iarăşi că şi aici Pavel s-a folosit de sensul propriu al cuvintelor, arătând prin însăşi numele, puterea ideilor. Căci n-a numit la întâmplare corpul cort, ci când ne arată caracterul trecător al vieţii prezente şi ne indică schimbarea spre mai bine, aproape că spune: Pentru ce oftezi şi lăcrămezi, iubite, că te loveşti şi te persecută şi te aruncă în temniţă? Pentru ce jeleşti aceste necazuri de o clipă odată ce trebuie să primeşti descompunerea completă a corpului, dar mai bine spus nu a corpului, ci a stricăciunii din corp? Ca să arate că aceste necazuri de o clipă nu numai că nu trebuie să ne întristeze, dar chiar să ne bucure, arată că distrugerea generală şi ultimă, adică descompunerea prin moarte, este pentru noi un lucru demn de dorit. Şi iarăşi: «Căci în acest corp şi suspinăm, dorind să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră cea din cer». Prin aceste două nume «casa cortulul» numeşte trupul; sau prin «casa cortului» numeşte casele în care locuim, oraşele, înfăţişarea vieţii prezente. N-a spus în mod simplu: «ştiu», ci «ştim», deoarece îşi împropriază părerea ascultătorilor săi. Nu vorbesc despre lucruri îndoielnice, spune Pavel, nici despre lucruri necunoscute, ci despre acelea despre care aţi şi primit credinţa, căci aţi crezut în învierea Domnului. Pentru aceea numim corturi trupurile celor care au murit.

Vezi cât de just întrebuinţează cuvântul. N-a spus: «a murit» sau «a disparat», ci «s-a stricat» (descompus), arătând că se descompune ca să învieze mai strălucitor şi mai luminos.

Apoi după cum a făcut comparaţie cu privire la osteneli şi la recompense, din punct de vedere al calităţii, al timpului şi al cantităţii, tot astfel face şi aici, numind trupul, care cade, cort, iar cel care înviază, casă; şi nu numai casă, ci veşnică; şi nu numai veşnică, ci şi cerească, arătând superioritatea ei şi din punct de vedere al timpului şi al locului. Căci aceasta este pământească, iar aceea cerească; aceasta vremelnică, iar aceea veşnică. Acum nouă ne trebuie din pricina slăbiciunii cărnii şi trup şi locuinţe; dar atunci acelaşi va fi şi trup şi locuinţă, fără să aibă nevoie de acoperiş, nici de acopereminte, ci în locul tuturora nestricăciunea îi este de ajuns.

«Căci şi în acest cort suspinăm». N-a spus: «suspin», ci ideea sa este făcută comună. «Căci şi în acesta, zice, suspinăm», voind să-i atragă spre propria sa filo-

sofie şi să-i facă tovarăşi judecăţii lui. Căci şi în acesta suspinăm, voind să îmbrăcăm pe deasupra locuinţa noastră cea din ceruri. N-a spus în chip simplu «să ne îmbrăcăm», ci: «să ne îmbrăcăm pe deasupra» şi adaugă «Dacă vom fi găsiţi îmbrăcaţi, nu goi».

Se pare că cele spuse sunt clare; devin însă mai clare prin cele ce adaugă: «Căci cei care suntem în cort suspinăm, îngreunaţi fiind, pentru că nu voim să ne dezbrăcăm, ci să ne îmbrăcăm pe deasupra». Vezi că nu se uită pe sine însuşi, nici nu numeşte trupul acesta casă, ci iarăşi cort: « pentru că nu voim să ne dezbrăcăm, ci să ne îmbrăcăm pe deasupra»? Aici s-a dat o rană mortal celor care hulesc natura corpului şi celor care acuză natura cărnii noastre. Când a spus: «că suspinăm şi nu voim să ne dezbrăcăm», ca să nu socoteşti că evită trupul ca ceva rău, ca pricină a răutăţii, duşman, şi vrăjmaş, ascultă cum îndreaptă această bănuială. Mai întâi prin a spune că «suspinăm, dorind să ne îmbrăcăm pe deasupra cu locuinţa noastră cea din cer». În adevăr, cel care este îmbrăcat pe deasupra în realitate se îmbracă pe deasupra cu altceva.

Apoi prin a spune: «Suspinăm, îngreunaţi fiind, pentru că nu voim să ne dezbrăcăm, ci dorim să ne îmbrăcăm pe deasupra». Cuvintele au acest sens: Nu vreau să-mi lepăd carnea, spune el, ci stricăciunea; nu corpul, ci moartea; altceva este corpul şi altceva este moartea; altceva este corpul şi altceva stricăciunea; nici corpul nu este stricăciune, dar nici stricăciunea nu este corp. Corpul în adevăr este stricăcios, dar nu este corpul însăşi stricăciunea; corpul este muritor, dar nu este corpul moarte; trupul este opera lui Dumnezeu, iar stricăciunea şi moartea au fost introduse de păcat. Aşadar vreau să dezbrac ceea ce este străin, spune apostolul, dar nu ceea ce este al meu; iar străin nu este corpul, ci stricăciunea. Pentru aceasta zice Pavel: «Pentru că nu voim să ne dezbrăcăm», adică să ne dezbrăcăm de corp, ci să ne îmbrăcăm pe deasupra corpului cu nestricăciune. Corpul este la mijloc între stricăciune şi nestricăciune. Se dezbracă aşadar de stricăciune şi se îmbracă pe deasupra cu nestricăciune; aruncă ceea ce a luat de la păcat şi dobândeşte ceea ce a dat harul lui Dumnezeu.

Şi ca să cunoşti că «a te dezbrăca» nu-1 spune despre corp, ci despre stricăciune şi moarte, ascultă cele adăugate îndată. Când a spus: «Nu voim să ne dezbrăcăm, ci să ne îmbrăcăm pe deasupra» n-a spus: să fie înghiţit corpul de necorporeitate. Dar ce a spus? «Ca să fie înghiţit ceea ce este muritor de viaţă»? adică să dispară, să se piardă; dar nu vorbeşte de pierderea corpului, ci de a morţii şi a stricăciunii.

În adevăr, când vine viaţa, nu corpul dispare şi se consumă, ci stricăciunea şi

moartea, care l-a invadat. Prin urmare oftatul nu este din pricina corpului, ci din pricina stricăciunii lipită de el. În adevăr corpul este greu, împovărător şi neputincios, nu prin firea lui proprie, ci prin mortalitatea adăugată lui mai târziu. Corpul nu este stricăcios, ci nestricăcios. Căci atât de mare este nobleţea lui, încât trupul îşi arată vrednicia lui chiar în stricăciune.

Umbrele apostolilor au pus pe fugă puterile netrupeşti; cenuşa şi praful au învins pe demoni; iar hainele, care au îmbrăcat corpurile lor, au lecuit boalele şi au readus sănătatea.

Să nu-mi vorbeşti de flegmă, de fiere, de sudoare, de jeg şi de celelalte, pe care le numesc cei care acuză trupul; acestea nu fac parte din firea corpului, ci sunt ale stricăciunii, adăugate mai pe urmă. Dar dacă vrei să cunoşti bine vrednicia trupului, examinează formaţia tuturor mădularelor, puterile lor, armonia unora cu altele si vei vedea că aceste mădulare trăiesc unele cu altele mai bine decât o cetate care are legi bune şi în care toţi cetăţenii sunt filosofi. Dar dacă nu vrei să ţii seamă de acestea şi ne-ai pune înainte faptul că este stricăcios şi muritor, nici aici nu vom fi lipsiţi de apărare. Că nu numai că nu a avut nici o vătămare din această pricină, ci şi mult câştig neamului omenesc, este clar din cele ce urmează.

Toţi sfinţii, deşi au trăit în trup, totuşi au arătat acea vieţuire îngerească şi nici o vătămare nu le-a venit din pricina corpului pe drumul virtuţii; dar celor care erau înclinaţi spre necredinţă, nu mică piedică era pentru ei stricăciunea corpului, prin faptul că nu puteau depăşi propria lor fărădelege. Dacă mulţi oameni, cu toate că erau îmbrăcaţi cu acest corp stricăcios şi pătimaş şi-au închipuit că sunt egali cu Dumnezeu şi au făcut totul pentru a-şi atribui lor o astfel de slavă, oare n-ar fi înşelat pe unii din cei simpli, dacă n-ar fi avut un corp pătimaş şi stricăcios, dovada slăbiciunii lor? Prin urmare de ce iertare ar avea parte cei care acuză corpul şi-l numesc rău, când el este o piedică necredinţei - cea mai mare răutate - iar sfinţilor le prilejuieşte să-şi arate bărbăţia sufletului!

Dar nu numai aceasta putem să spunem despre el, ci şi că a ajuns pentru noi cauză a cunoaşterii lui Dumnezeu. Căci dacă însuşirile nevăzute ale lui Dumnezeu de la zidirea lumii se văd când cugeţi la cele făcute de el, iar credinţa este din auzire, este evident că prin ochi şi prin urechi sufletul este condus ca să cunoască pe Dumnezeu, care l-a făcut. Pentru aceasta Pavel iubeşte corpul şi adaugă zicând: «Nu voim să ne dezbrăcăm, de el, ci să îmbrăcăm pe deasupra lui nemurirea».

Şi nu-mi spune: Cum poate să învieze corpul iarăşi şi să ajungă nestricăcios ? Atunci când lucrează puterea lui Dumnezeu, întrebarea: Cum? să nu se pună. Şi

pentru ce vorbesc de Dumnezeu? Dumnezeu te-a făcut ca să fii un creator al învierii, prin ceea ce se întâmplă cu seminţele, cu artele, cu cele metalice. Căci şi seminţele, dacă n-ar muri mai întâi şi n-ar putrezi şi nu s-ar strica, n-ar da naştere la spic. După cum acolo, văzând sămânţa putrezită şi descompusă, nu te îndoieşti cu privire la înviere, ci-ţi dă prin asta cea mai mare dovadă - căci dacă n-ar putrezi şi nu s-ar strica, n-ar învia vreodată - tot astfel, gândeşte-te şi cu privire la corpul tău; când vezi stricăciunea atunci mai cu seamă filozofească despre înviere.

În adevăr moartea nu este deci nimic altceva decât distrugerea stricăciunii. Moartea nu consumă corpul, ci stricăciunea lui. Aceasta se poate vedea că se întâmplă şi cu metalele. Meşterii iau pământul aurifer, îl bagă în cuptor şi scot aurul; iar dacă amestecă nisip şi alte materii fac sticlă curată.

Apoi, spune-mi, oare harul lui Dumnezeu nu va putea să facă ceea ce face puterea focului? Şi cine ar putea spunea aceasta din cei care au puţină minte? Gândeşte-te cum te-a făcut la început şi nu te mai îndoi despre înviere. N-a luat pământ şi a plăsmuit? Totuşi ce este mai greu: să facă din pământ cărnuri, vine, fibre, nervi, artere, organele trupului şi celelalte mădulare, ochiţi, urechile, nasurile, picioarele şi mâinile, să pună în fiecare din acestea lucrarea lor proprie şi obştească, sau să facă nemuritoare cele ajunse stricăcioase? Nu vezi că pământul este uniform, iar corpul este variat şi multiform şi în ceea ce priveşte lucrările şi în ceea ce priveşte culorile şi în ceea ce priveşte conformaţia şi în ceea ce priveşte esenţele şi în ceea ce priveşte pe toate celelalte.

Aşadar, spune-mi, pentru ce te îndoieşti despre cele viitoare? Şi pentru ce trebuie să vorbim despre corpuri ? Spune-mi, cum a făcut puterile imense, cetele îngerilor, arhanghelii, cetele superioare acestora? Eu n-aş putea să spun modul, dar lui i-a fost deajuns să voiască numai. Apoi cel care a făcut atât de multe armate necorporale, nu poate să reînoiască iarăşi corpul stricat al omului şi să-l ridice la o mai mare vrednicie? Şi cine este atât de nesimţitor ca să se îndoiască de aceste lucruri şi să tăgăduiască învierea? Căci dacă nu înviază corpul, nu înviază omul. Căci omul nu este numai suflet, ci suflet şi trup. Aşadar dacă înviază numai sufletul, omul înviază pe jumătate şi nu întreg. De altfel în mod propriu nu se poate vorbi despre învierea sufletului, căci înviază numai ceea ce a căzut şi s-a descompus; şi nu se descompune sufletul, ci trupul.

Ce înseamnă cuvintele: «Dacă vom fi găsiţi îmbrăcaţi şi nu goi». Taină mare şi negrăită ni se lasă să înţelegem! Care este aceasta? Acelaşi lucru cu cele spuse şi în epistola către Corintem: «Fiecare vom învia, dar fiecare în propria lui ceată». Ce

sens au cuvintele? Că şi păgânul şi iudeul şi ereticul şi orice om, care vine în lumea aceasta, va învia în acea zi.

Şi arătând acest lucru zicea: «Nu toţi vom muri, dar toţi ne vom schimba într-o secundă, într-o clipită de ochi, la trâmbiţa cea de apoi». Pentru că învierea este comună tuturor oamenilor credincioşi şi necredincioşi, şi celor răi şi celor buni, ca să nu socoteşti din pricina aceasta că are să fie o judecată nedreaptă şi nici să spui în sine: Ce este oare aceasta? Eu, cel vrednic, care am suferit atâtea şi am fost chinuit, înviez, dar înviază şi păgânul şi necredinciosul şi cel care s-a închinat idolilor şi cel care n-a cunoscut pe Hristos şi se bucură de aceeaşi cinste? Ca să nu te tulburi auzind acestea, ascultă ce spune Pavel: «Dacă vom fi găsiţi îmbrăcaţi şi nu goi»

Dar cineva poate spune. Cum poate să fie gol cel îmbrăcat în nestricăciune şi nemurire? Cum? Când vom fi lipsiţi de slavă şi de îndrăzneala către Dumnezeu. În adevăr înviază şi corpurile celor păcătoşi nestricăcioase şi nemuritoare. Cinstea aceasta le este lor merindă a chinului şi a pedepsei, deoarece înviază nestricăcioase ca să fie arse neîncetat. Pentru că focul acela este nestins, el are nevoie de asemenea corpuri, care să nu se consume niciodată. Pentru aceasta spune: «Dacă vom fi găsiţi îmbrăcaţi şi nu goi». Nu se cere numai aceasta, ca să înviem şi să ne îmbrăcăm cu nemurirea, ci ca, înviind şi îmbrăcându-ne cu nemurire, să nu fim găsiţi goi de slavă şi de îndrăzneala către Dumnezeu, spre a nu fi daţi focului. Pentru aceasta zice: «Dacă vom fi găsiţi îmbrăcaţi şi nu goi».

Apostolul apoi, făcând şi mai vrednic de credinţă cuvântul despre înviere, prin faptul că zice că are să «fie înghiţit ceea ce este muritor de viaţă», a adăugat: «Dumnezeu care ne-a făcut pentru aceasta». Cuvintele au următorul sens: Pentru aceasta a plăsmuit dintru început pe om, nu ca să-l piardă, ci ca să-l conducă spre nestricăciune. Astfel, când a îngăduit moartea, a îngăduit-o cu gândul ca să te înţelepţeşti prin pedeapsă şi, devenind mai bun, să poţi fi adus iarăşi la nemurire. De multe ori chiar dintru început, acest sfat şi gând domnea la Dumnezeu şi cu această raţiune a plăsmuit pe primul om. Iar această idee a lăsat-o să se înţeleagă de noi chiar dintru început.

În adevăr, dacă n-ar fi voit să ne deschidă nouă dintru început uşile învierii, n-ar fi lăsat pe Abel, care a arătat toată virtutea şi a fost prietenul lui, să sufere ceea ce a suferit. Acum însă, demonstrându-ne că mergem spre altă viaţă şi că este rezervat celor drepţi un alt veac, care are depozitate răsplăţile şi cununile, a îngăduit ca cel dintâi om, care a fost drept şi care n-a luat răsplăţile, pentru care s-a ostenit, să plece din pricina celor ce a suferit, strigând şi spunând tuturor că după viaţa de aici

este o răsplată şi o recompensă. Pentru aceasta l-a mutat pe Enoh, l-a răpit şi pe Ilie, lăsându-ne să înţelegem dogma învierii.

Pentru deplina noastră încredinţare ne este de ajuns puterea Creatorului. Dar dacă este cineva mai slab şi voieşte să primească o altă dovadă şi un gaj al învierii ce va să fie, apoi şi aceasta cu multă abundenţă a dat-o Dumnezeu trimiţând din belşug: harul Duhului. Pentru aceasta şi Pavel făcând vrednică de credinţă dogma despre înviere prin învierea lui Hristos şi prin faptul că Dumnezeu este Creatorul, adaugă şi acest argument, spunând ne-a dat şi arvună, nu de bani, nici de aur, nici de argint, ci arvuna Duhului; iar arvuna este o parte a întregului şi o încredinţare pentru întreg.

Căci după cum în învoieli, cel care a primit arvuna are deci încredere şi s-a încredinţat pentru întreg, tot astfel şi tu luând arvuna, adică harismele Duhului, nu te mai îndoi cu privire la bunurile depozitate. Cel care înviază morţi, cel care vindecă pe orbi, cel care alungă pe demoni, cel care curăţă pe leproşi, cel care vindecă boalele, cel care distruge moartea, cel care poate atât de multe şi atât de felurite lucruri într-un corp şubred şi muritor, de ce iertare va avea parte dacă se îndoieşte de înviere?

Dar dacă n-a sosit încă timpul răsplăţii, ci este încă timpul luptelor, şi Dumnezeu ne-a răsplătit cu atâtea cununi, gândeşte-te cât de multe bunătăţi îţi va da în timpul premiilor!

Dacă ar spune cineva: Nu vedem însă întâmplându-se acum aceste semne şi nici noi nu avem o atât de mare putere; aceasta aş spune: nu este nici o deosebire dacă acestea se întâmplă acum sau s-au întâmplat mai înainte. Că mai înainte s-au făcut semne de apostoli, o mărturisesc Bisericile lumii de pretutindeni, iar popoarele, oraşele şi neamurile aleargă la cei simpli şi la pescari. Cei neînvăţaţi, săraci, sărmani şi simpli n-ar fi stăpânit lumea, dacă n-ar fi avut ajutorul semnelor. Dar nici tu n-ai fost lipsit de harul Duhului; încă şi acum rămân multe simboale ale darului aceluia, cu mult mai mari şi mai minunate decât acestea, care au fost enumărate; nu este oare acelaşi lucru a învia un corp, care a murit, cu a elibera de pierzare un suflet mort din pricina păcatelor, lucru care se întâmplă prin botez? Nu este oare acelaşi lucru a alunga boalele trupului cu a arunca povara păcatelor? Nu este oare acelaşi lucru a reda ochilor lumina cu a lumina cu lumină un suflet întunecat? Căci dacă n-ar fi şi acum arvuna Duhului n-ar fi botezul, n-ar fi iertarea

păcatelor, n-ar fi dreptate şi sfinţire, n-am primi înfierea, nu ne-am bucura de Taine; căci trupul şi sângele mistic nu s-ar face niciodată fără harul Duhului; n-am avea preoţi, căci nici n-ar fi fost cu putinţă aceste hirotonii fără acea pogorâre a Duhului. Şi ar putea fi numite şi alte multe simboale ale Duhului. Încât şi tu ai arvuna Duhului, ai pus pe fugă moartea sufletului şi orbirea gândurilor şi ai dezbrăcat viaţa necurată.

Aşadar să nu ne îndoim cu privire la cele viitoare, odată ce am primit asemenea gajuri, ci, culegând de pretutindenea argumente despre înviere, să arătăm viaţă vrednică de aceste dogme, ca să avem parte şi de bunurile nemişcătoare, care depăşesc orice cuvânt şi minte omenească, de care să dea Dumnezeu să avem parte noi toţi cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care slava Tatălui împreună cu Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt la Înviere

Noi, fraţilor, am lăsat povara postului, dar roadele lui rămân, căci putem să lăsăm această povară şi să ne apucăm de adunat roadele postului. Osteneala luptei a trecut, dar duhul postului să rămână, sau, mai bine zis, n-a trecut nici postul. Nu vă temeţi, însă, căci zicând astfel, eu n-am de gând să vă îndemn a începe o nouă patruzecime, ci doresc numai ca voi să iubiţi virtuţile strâns legate de aceasta. A trecut postul cel trupesc, dar n-a trecut postul cel duhovnicesc.

Acesta din urmă este mai bun decât cel dintâi, pentru că cel dintâi a fost aşezat pentru acesta din urmă. După cum, ***atunci când posteaţi, vă spuneam că se poate ca postind să nu postim, aşa vă spun şi acum, că nepostind se poate să postim.*** Poate că aceste cuvinte vi se par enigmatice; eu, însă, vă voi descurca această enigmă.

Cum se poate ca postind să nu postim? Iată cum: ***Când cineva se înfrânează de la mâncare, dar nu se înfrânează de la păcat, atunci se cheamă că el postind, nu posteşte.*** Şi iarăşi: ***Cum se poate ca cineva nepostind, să postească?*** Iată cum: ***Când cineva se împărtăşeşte din mâncare, dar nu se îndulceşte din otrava păcatului, atunci acela nepostind posteşte.*** Acest din urmă post este mai bun decât cel dintâi şi nu numai mai bun, ci şi mai uşor.

În timpul celui dintâi, mulţi pun înainte slăbiciunile trupului, căci chiar eu adesea am auzit pe mulţi zicând: „Tot trupul mă mănâncă, nu pot să nu fac baie; legumele nu le sufăr şi apa îmi face rău”. În timpul acestui din urmă post, însă, nu se poate zice nimic de felul acesta. Foloseşte-te de baie, şezi la masă, întrebuinţează în băutură vinul cu cumpătare şi de vrei să mănânci carne, nimeni nu te opreşte; foloseşte-te de toate, numai de păcat te păzeşte.

Vedeţi cât de uşor este acest post pentru toţi? Împotriva lui nimeni nu poate pune slăbiciunile trupului său, pentru că acest post este cu totul sufletesc. Se poate să nu bei vin şi să nu fii treaz. Şi că este beţie fără vin, ascultă pe proorocul ce zice: „***Vai celor ce se îmbată fără de vin***” (Isaia 28, 1). ***Cum se poate să se îmbete cineva fără de vin? Când nu-şi înfrânează poftele printr-o cugetare pioasă.*** Se poate să bei vin şi să nu fii beat. Dacă aceasta n-ar fi cu putinţă, atunci Pavel, în epistola sa către Timotei, n-ar fi dat un sfat ca acesta: „***întrebuinţează câte puţin vin pentru stomacul tău şi pentru desele tale suferinţe***” (I Timotei 5, 23).

Beţia nu este decât slăbănogirea nefirească a sufletului, stricarea cugetării, lipsa judecăţii. Iar acestea ni se trag nu numai de la îmbătarea de vin, ci şi de la îmbă-

tarea de mânie şi de pofte urâte. După cum frigurile pricinuiesc insomnie, slăbiciune, întristare şi altele multe, iar boala este una şi aceeaşi, tot aşa şi aici, beţia vine şi de la vin şi de la pofte şi de la alte multe pricini, iar suferinţa şi boala este una şi aceeaşi. Să ne ferim deci de beţie.

Nu zic: „Să ne ferim de vin”, ci zic: „Să ne ferim de beţie”. ***Nu vinul este pricina beţiei, căci vinul este lăsat de Dumnezeu, iar ceea ce a lăsat Dumnezeu nu pricinuieşte nici un rău, ci voinţa cea stricată a omului neînţelept este mama beţiei.***

Că ne putem îmbăta şi altfel, nu numai cu vin, ne spune Pavel: „Nu vă îmbătaţi de vin”, dând a înţelege că ne putem îmbăta şi de altceva. „***Nu vă îmbătaţi de vin, întru care este desfrânare***” (Efeseni 5, 18). Într-un chip minunat, el rosteşte prin puţine cuvinte toată osânda beţiei.

Ce însemnează cuvintele: „Nu vă îmbătaţi de vin, întru care este desfrânare!” Desfrânaţi numim pe acei tineri care, luând moştenirea părintească, o cheltuiesc toată deodată, fără să judece cui, ce şi când trebuie să dea, ci şi hainele, şi aurul, şi argintul şi toate bogăţiile părinteşti le cheltuiesc fără cruţare cu desfrânatele şi cu desfrânaţii.

Aşa este beţia: Punând stăpânire pe mintea beţivului, ca pe un tânăr desfrânat, şi robind judecata lui, ea îl sileşte să cheltuiască fără nici o cumpătare şi fără nici o chibzuinţă toată bogăţia cugetării. Omul beat nu ştie când trebuie să vorbească şi când trebuie să tacă, ci gura lui veşnic e deschisă; buzele lui n-au nici lacăt, nici zăvoare; el nu ştie să-şi cârmuiască vorbele sale cu judecată, nu ştie să economisească bogăţia cugetărilor sale, nu ştie ce trebuie să păstreze şi ce trebuie să cheltuiască, ci toate le aruncă şi le risipeşte.

Beţia este înnebunire de bunăvoie; beţia este nenorocire, de care oamenii glumesc; beţia este boală, de care oamenii râd; ea este îndrăcire de bunăvoie şi chiar mai rea decât îndrăcirea.

Voieşti să ştii cum beţivul este mai rău chiar decât un îndrăcit? Pe omul îndrăcit toţi îl compătimim, iar de beţiv ne îngreţoşăm; pe îndrăcit îl jelim, iar asupra beţivului ne umplem de mânie şi dezgust. Pentru ce? Pentru că boala îndrăcitului vine de la ispita diavolului, iar a beţivului de la neîngrijirea sa; boala aceluia vine de la vrăjmaşul, iar a acestuia de la propria sa voinţă.

Dar de suferit, beţivul suferă acelaşi lucru ca şi îndrăcitul; că şi acesta se învârte, că

şi acesta face nebunii, că şi acesta cade, că şi acesta holbează ochii, că şi acesta se zgâlţâieşte şi, zăcând pe pământ, face spume la gură, se umple de bale şi răspândeşte în jurul său o putoare nesuferită. Un astfel de om este neplăcut prietenilor, ridicol duşmanilor, dispreţuit de slugi, dezgustător pentru soţie, de nesuferit pentru copii şi greţos chiar pentru dobitoace.

Dobitoacele cele necuvântătoare beau numai până când îşi potolesc setea şi numai cât cere trebuinţa, iar beţivul, cu neînfrânarea sa, întinde pofta peste marginile trebuinţei şi se arată mai neînţelept decât dobitoacele.

Mai dureros e că această boală, plină de atâtea rele şi pricinuitoare a atâtor nenorociri, nu se socoteşte a fi o greşeală, o vinovăţie, ci la mesele bogaţilor se fac întreceri spre a se vedea cine poate servi ca exemplu în această mârşavă ticăloşie, cine poate stârni mai mult râs, cine îşi poate slăbi mai tare nervii, cine îşi poate slei mai mult puterile, cine poate întrista mai mult pe Stăpânul tuturor. Atunci să vezi silinţe şi întreceri cu adevărat drăceşti!

Beţivul este mai ticălos şi decât un mort. Acesta din urmă zace fără simţire şi nu poate face nici bine, nici rău; acela este în stare să facă rău, şi îngropându-şi sufletul în trupul său ca într-un mormânt, mort îşi arată trupul său. Vezi cum beţivul e mai rău decât îndrăcitul şi mai nesimţitor decât un mort? Dacă voieşti, eu îţi pot spune lucruri şi mai grozave decât acestea!

Beţivul nu poate să intre întru împărăţia lui Dumnezeu. Cine spune aceasta? Pavel. „***Nu vă amăgiţi***”, ne zice el, „***căci nici desfrânaţii, nici închinătorii la idoli, nici cei ce fac adulter, nici malahienii, nici sodomiţii, nici lacomii, nici furii, nici beţivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu***” (I Corinteni 6, 9-10).

Aţi auzit în ce ceată pune Pavel pe beţivi? El îi pune împreună cu desfrânaţii, cu cei ce fac adulter, cu închinătorii la idoli, cu hulitorii, cu răpitorii, cu hoţii. Dar cum asta, vei întreba poate, beţivul şi desfrânatul sunt tot una? Se poate oare ca beţivul să fie ca închinătorul la idoli?

Nu mă întreba pe mine, omule, de aceasta. Eu ţi-am citit o lege dumnezeiască. Nu-mi cere mie socoteală, ci întreabă pe Pavel, şi el îţi va răspunde. Eu nu pot să-ţi spun dacă beţivul va fi sau nu pedepsit la un loc cu desfrânaţii şi cu închinătorii la idoli, dar că el, împreună cu aceştia, va fi lipsit de Împărăţia Cerurilor, aceea ţi-o pot adeveri cu toată tăria. Iar dacă aceasta e mai presus de orice îndoială, atunci la ce-mi mai ceri socoteală, ca să-ţi arăt cât de mare e măsura acestui păcat?

Dacă beţivul va rămâne afară, dacă el va fi lipsit de Împărăţia Cerurilor, dacă nu va dobândi mântuirea, dacă va fi trimis în munca veşnică, atunci, la ce-mi mai înfăţişezi tu cântar şi măsuri pentru măsurarea păcatului?

Cu adevărat, iubiţilor, mare şi greu păcat este beţia. Dar eu nu vorbesc de voi – să nu fie una ca asta – căci eu sunt pe deplin încredinţat că sufletul vostru este curat de această boală şi de această patimă. Dovada sănătăţii voastre este că voi vă aflaţi aici, ascultându-ne cu luare aminte, pentru că nimeni din cei ce se îmbată de vin nu poate înseta după graiurile dumnezeieşti.

„***Nu vă îmbătaţi de vin, întru care este desfrânare, ci vă umpleţi de Duhul***” (Efeseni 5, 18). ***Iată o minunată beţie! Hrăneşte-ţi sufletul tău cu Duh Sfânt, ca să nu-l saturi cu beţie. Umple cu Duh Sfânt sufletul şi cugetele tale***, pentru ca să nu găsească loc într-însele acea patimă ruşinoasă, care se numeşte beţie. De aceea, Pavel nici n-a zis: împărtăşiţi-vă din Duhul, ci: „umpleţi-vă de Duhul”.

Da, umple sufletul tău cu Duhul Sfânt până sus, ca pe un pahar, pentru ca diavolul să nu mai poată turna într-însul nimic. Nu trebuie numai a ne împărtăşi din Duhul Sfânt, ci trebuie a ne şi umple de Duhul Sfânt prin psalmii, prin imnurile şi prin cântările duhovniceşti (Efeseni 5, 19), de care v-aţi umplut astăzi. De aceea sunt încredinţat că voi sunteţi sănătoşi.

Avem noi un minunat pahar de îmbătare – paharul de îmbătare care naşte înfrânare, iar nu boală. Care e acest pahar? **Paharul cel duhovnicesc, paharul cel mântuitor, paharul cel curat al Domnului.** ***El nu naşte beţie, nu naşte boală; el nu secătuieşte puterile, ci le sporeşte; el nu slăbeşte nervii, ci îi încordează; el izvorăşte trezvie, este obiect de respect pentru îngeri, lucru de groază pentru draci, obiect de cinste pentru oameni, lucru de dragoste pentru Stăpânul.***

Aţi auzit ce zice David despre acest pahar duhovnicesc pe care îl vedeţi pe această sfântă masă? Ascultaţi cuvintele lui: „***Gătit-ai înaintea mea masă, împotriva celor ce mă urăsc, uns-ai cu untdelemn capul meu şi paharul tău este îmbătându-mă ca un puternic***” (Psalmul 22, 6). Pentru ca tu, auzind cuvântul „îmbătându-mă”, să nu te îngrozeşti deodată şi să nu socoţi că această îmbătare naşte slăbiciune, David adaugă cuvintele: „ca un puternic”.

Acest nou chip de îmbătare dă tărie şi face pe om bun şi tare! Aceasta izvorăşte din piatra cea duhovnicească, nu vatămă cugetele, ci deşteaptă gânduri duhovniceşti. Să ne îmbătăm, dar, cu această îmbătare, iar de cealaltă să fugim, ca

să nu facem de ocară această mare sărbătoare, căci această zi este sărbătoare nu numai pentru pământ, ci şi pentru cer.

Acum bucurie este pe pământ; acum bucurie este şi în cer. Şi dacă la întoarcerea unui păcătos se face bucurie pe pământ şi în cer (Luca 15, 10), apoi cu atât mai vârtos trebuie să fie bucurie în cer acum când toată lumea este smulsă din mâinile diavolului. ***Astăzi se bucură îngerii, astăzi se veselesc arhanghelii. Astăzi heruvimii şi serafimii prăznuiesc împreună cu noi această sărbătoare; ei nu se ruşinează de cei asemeni lor slujitori, ci se bucură de binele nostru.*** Deşi acest dar al Stăpânului noi l-am primit, mulţumirea e obştească şi pentru dânşii, ca şi pentru noi! însuşi Stăpânul lor şi al nostru nu Se ruşinează a prăznui împreună cu noi.

De ce zicem că nici El nu se ruşinează? Pentru că, ascultaţi-L ce zice: „***Cu dor am dorit să mănânc aceste Paşti cu voi***” (Luca 22, 15). Iar dacă El a dorit să prăznuiască împreună cu noi Paştile, atunci negreşit a dorit să prăznuiască şi Învierea. Deci, ***când se bucură îngerii şi arhanghelii, şi când Stăpânul tuturor prăznuieşte împreună cu noi, ce pricină de întristare mai poate fi?***

Nimeni dintre cei săraci să nu se întristeze din pricina sărăciei, pentru că praznicul acesta este duhovnicesc. Nimeni dintre cei bogaţi să nu se mândrească cu bogăţia, pentru că bogăţia nu poate să adauge nimic la bucuria acestui praznic. La praznicele lumeşti, unde este neruşinare şi râs, unde domneşte tot felul de lux drăcesc, acolo cu dreptate săracul e trist, iar bogatul vesel. Pentru ce? Pentru că bogatul face masă mare şi se desfată de belşug, iar pe sărac, sărăcia îl împiedică de a face şi el asemenea desfătări. Aici însă nu poate avea loc nimic de felul acesta. Aici o singură masă este pentru bogat şi pentru sărac. De este cineva bogat, nu poate să adauge nimic la această masă; de este cineva sărac, sărăcia sa întru nimic nu-l împiedică a şedea la această masă, pentru că aceasta este dar dumnezeiesc.

Şi de ce te miri tu că-i o singură masă şi pentru bogat şi pentru sărac? Pentru însuşi împăratul, care poartă coroană pe cap, care este îmbrăcat în purpură şi căruia îi este încredinţată stăpânirea asupra pământului, şi pentru acesta şi pentru săracul care cerşeşte milostenie la răspântiile drumului, pentru amândoi este o singură masă. ***Aşa sunt darurile Stăpânului; când cheamă pe cineva să se împărtăşească dintr-însele, nu se uită de este acela sau nu din neam mare, ci se uită la inima şi cugetele lui.***

Când tu vei vedea în biserică pe sărac stând alături de cel bogat; când vei vedea acolo pe omul de rând şezând împreună cu boierul, când vei vedea pe cel ce afară

din biserică tremură înaintea celor mari, că stă aici fără frică lângă dânşii, atunci să înţelegi ce însemnează „***că vor locui împreună lupul şi mielul***” (Isaia 11, 6).

Scriptura numeşte lup pe bogat, iar miel pe sărac. De unde însă se vede că bogatul şi săracul vor fi împreună, ca lupul cu mielul? Ascultă cu luare-aminte. Adesea bogatul şi săracul stau în biserică împreună; însă când soseşte timpul primirii sfintelor daruri, bogatul se depărtează, ca unul ce nu este pregătit, iar săracul intră în lăcaşul cel ceresc. Şi bogatul nu se supără, fiindcă ştie că el nu este vrednic de dumnezeieştile Taine. Dar – o, har dumnezeiesc! – nu numai în biserică săracul este deopotrivă cu bogatul, ci adesea săracul trece înaintea bogatului cu vrednicia; bogăţia nu aduce nici un folos celor ce o au fără să fie virtuoşi.

Aşadar, ***în Biserică nu este nici rob, nici slobod.*** Scriptura recunoaşte rob pe cel care este vândut păcatului, „***căci cel ce lucrează păcatul, rob este păcatului***” (Ioan 8, 34), iar slobod recunoaşte pe cel care este eliberat de păcat prin harul lui Dumnezeu.

Către această masă, şi bogatul şi săracul se apropie cu aceeaşi îndrăzneală, cu aceeaşi cinste, ba câteodată săracul are mai multă cinste chiar şi decât împăratul. Pentru ce? Pentru că împăratul, fiind încurcat cu o mulţime de lucruri, din toate părţile este învăluit ca o corabie şi se face părtaş la o mulţime de păcate; iar săracul, îngrijindu-se numai de hrana zilnică, ducând o viaţă scutită de griji şi netulburată, rămânând liniştit ca şi cum ar sta într-un liman, se apropie de această masă cu o mare siguranţă. Şi iarăşi: La prăznuirile lumeşti bogatul este vesel, iar săracul este trist, nu numai din pricina mesei, ci şi din pricina hainelor, deoarece acelaşi neajuns îl suferă şi din această parte.

Când săracul vede pe omul bogat îmbrăcat cu haine scumpe, se întristează şi se tânguieşte tuturor asupra nenorocirii sale. Dar aici se înlătură şi acest neajuns, deoarece toţi au aceeaşi haină – haina Botezului. „***Căci, câţi în Hristos v-aţi botezat,*** ne zice Scriptura, ***în Hristos v-aţi şi îmbrăcat”*** (Galateni 3, 27).

Aşadar, să nu necinstim acest praznic cu beţii. Stăpânul nostru a cinstit deopotrivă şi pe bogat şi pe sărac, şi pe rob şi pe stăpân. ***Să plătim deci Stăpânului pentru această bună-voinţă a Sa către noi, şi plata cea mai bună nu poate fi alta, decât curăţia vieţii şi trezirea sufletului.*** Pentru un astfel de praznic nu trebuie bani, nici cheltuieli, ci bunăvoinţă şi cugete curate, căci aşa sunt lucrurile ce se târguiesc aici. ***Aici nu se vinde ceva material, ci ascultarea dumnezeieştilor cuvinte, rugăciunile părinţilor, binecuvântările preoţilor, unirea gândurilor, pacea şi armonia, daruri şi răsplătiri duhovniceşti.***

Să prăznuim deci acest mare şi luminat praznic al învierii Domnului, să-l prăznuim luminat şi în acelaşi timp cu sfinţenie. Domnul a înviat, şi împreună cu Sine a înviat şi lumea; El a înviat, sfărâmând legăturile morţii. Adam a greşit şi a murit, iar Hristos n-a greşit şi totuşi a murit. Acesta este lucru suprafiresc şi minunat: acela a greşit şi a murit, iar Acesta n-a greşit şi, de asemenea, a murit. Pentru ce? Pentru ca cel ce a greşit şi a murit să poată fi slobozit din legăturile morţii prin Cel ce n-a greşit şi a murit.

Aşa se petrece lucrul şi în afacerile băneşti: Adesea unul este dator şi, neputând plăti, este pus în lanţuri; iar altul nefiind dator, dar având putinţa de a plăti, plăteşte şi scapă din lanţuri pe vinovat. ***Aşa a fost şi cu Adam. El s-a îndatorat şi era în stăpânirea diavolului, dar nu avea putere să plătească. Hristos nu era dator şi nu Se afla în stăpânirea diavolului, dar putea să plătească datoria. El a venit şi a plătit cu moartea pentru acela care era în stăpânirea diavolului, pentru ca să-l izbăvească.***

Vezi acum foloasele învierii? Noi am suferit o îndoită moarte, şi de aceea aşteptăm şi o înviere îndoită. Hristos a suferit o singură moarte, şi de aceea El a înviat cu o singură înviere. Cum aceasta? Ascultă! Adam a murit şi cu trupul şi cu sufletul, a murit şi cu firea şi cu păcatul: „***în ziua în care vei mânca din pom, cu moarte vei muri***” (Facerea 2, 17).

Cu toate acestea, cu firea nu a murit în aceeaşi zi, ci a murit cu păcatul; aceasta a fost moarte sufletului, iar aceea moartea trupului. De altfel, când auzi de moartea sufletului, să nu socoteşti că sufletul moare; el este nemuritor. Moartea sufletului, însă, este păcatul şi pedeapsa veşnică. De aceea, şi Hristos zice: „***Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu-l pot ucide; ci vă temeţi mai vârtos de Cel ce poate să piardă în gheenă şi sufletul şi trupul***” (Matei 10, 28).

Moartea noastră, după cum am spus, este îndoită, de aceea şi învierea trebuie să fie îndoită, iar Hristos o singură moarte a avut, deoarece n-a greşit. Această moarte unică a fost suferită pentru noi, deoarece El nu era supus morţii. El nu era vinovat de păcat, prin urmare, nici morţii nu era supus. De aceea, El a şi înviat numai dintr-o singură moarte, iar noi, cei ce am suferit o îndoită moarte, vom avea o îndoită înviere.

Una este iertarea păcatelor, iar cealaltă este învierea trupului. El ţi-a dat ce a fost mai mare, aşteaptă şi ce este mai mic.Prima înviere este mult mai însemnată decât a doua, deoarece e mult mai important să te izbăveşti de păcate, decât a-ţi vedea

trupul înviat. Trupul a căzut pentru că a greşit, de aceea, dacă păcatul este începutul căderii, atunci începutul sculării este eliberarea de păcat.

Noi ne-am ridicat deja prin învierea cea mare, aruncând moartea cea grea a păcatului şi dezbrăcând de pe noi haina cea veche; să nu pierdem nădejdea că vom primi şi pe cea mai mică. Şi noi ne-am ridicat cândva prin această înviere, atunci când ne-am botezat, ca şi aceşti prea frumoşi „miei" care aseară s-au învrednicit Sfântului Botez.

Alaltăieri, Hristos a fost răstignit, dar a înviat astă-noapte; şi ei, alaltăieri, erau cuprinşi de păcat, dar s-au sculat împreună cu Dânsul. El a murit cu trupul şi a înviat cu trupul, iar ei erau morţi prin păcat şi s-au sculat, izbăvindu-se de păcat. Pământul ne răsare nouă în acest timp al primăverii roze, viorele şi alte flori, iar apele ne arată o grădină încă şi mai minunată decât pământul.

Nu te minuna, că din ape au răsărit flori; şi pământul produce plante nu după firea lui, ci după porunca Stăpânului. Şi la început, firea apelor a născut fiinţe vii: „***Să scoată apele vietăţi cu suflet viu***" (Facerea 1, 20), şi porunca s-a împlinit. Materia cea neînsufleţită a răsărit animale însufleţite; aşa şi acum, să scoată apele nu târâtoare cu suflet viu, ci daruri duhovniceşti. Atunci apele au născut peşti muţi şi necuvântători, iar acum ele nasc peşti cuvântători şi duhovniceşti, pescuiţi de Apostoli: „***Veniţi după Mine,*** le-a zis Hristos, ***şi vă voi face pe voi pescari de oameni***" (Matei 4, 19). Tocmai despre acest pescuit a vorbit El atunci. Cu adevărat, acesta este un nou meşteşug de pescuire; pescarii scot din apă, iar noi băgăm în apă şi aşa pescuim.

Era cândva o scăldătoare la iudei; şi ascultă ce putere avea această scăldătoare, pentru ca să cunoşti sărăcia iudeilor şi să afli bogăţia Bisericii. Aceea era o scăldătoare de apă, şi îngerul se pogora acolo şi tulbura apa. După tulburarea apei, primul din bolnavii care intra în apă se vindeca. Numai unul singur pe an se vindeca, şi îndată darul se lua, dar nu din pricina sărăciei Celui ce dăruia, ci din pricina slăbiciunii celor ce primeau. Deci, îngerul se pogora în scăldătoare şi tulbura apa şi unul din bolnavi se vindeca; pogorâtu-S-a Stăpânul îngerilor în Iordan şi a tulburat apa şi a vindecat toată lumea.

De aceea, acolo, cel de-al doilea care se pogora după cel dintâi nu se mai vindeca, pentru că aşa dar era dat iudeilor celor neputincioşi şi săraci; iar aici, dacă după primul va intra al doilea, după al doilea al treilea, după al treilea al patrulea, şi chiar zece, sau douăzeci, sau o sută, sau chiar mii şi chiar toată lumea de s-ar afunda în scăldătoare, darul nu va seca, harul nu se va împuţina, curgerile nu se vor

spurca. Un nou fel de curăţire, netrupesc. Acolo, cu cât erau mai multe trupuri spălate într-o apă, cu atât mai mult aceasta se murdărea; iar aici, cu cât va spăla ea mai multe persoane, cu atât mai curată se face.

Vezi ce mare dar? Păstrează, omule, acest mare dar. Nu îţi este îngăduit să trăieşti cum se întâmplă; puneţi o lege bine hotărâtă, pentru că viaţa este luptă şi război, ***iar cel ce se luptă, de la toate se înfrânează*** (I Corinteni 9, 25).

Să-ţi spun ţie, oare, cel mai bun şi mai sigur mod de purtare? ***Să aruncăm din suflet ceea ce pare indiferent, dar care naşte păcatul.*** Dintre fapte, unele sunt păcate, iar altele nu sunt păcate, ci pricini ale păcatelor. De pildă, râsul după firea sa nu este păcat, dar devine păcat, dacă trece peste măsură, căci de la râs îşi ia naştere luarea în râs; de la luarea în râs îşi iau naştere ocările; de la ocări îşi iau naştere faptele ruşinoase, iar pentru fapte ruşinoase vine pedeapsa.

Smulge, deci, mai întâi rădăcina, pentru ca să nimiceşti toată boala. Dacă noi ne vom feri de lucrurile indiferente, atunci niciodată nu vom făptui lucruri oprite. Pentru mulţi se pare lucru indiferent a privi la femeie; dar de aici se naşte pofta neruşinată, din poftă se naşte curvia, iar din curvie iarăşi pedeapsa. Aşa şi luxul, s-ar părea că n-are nimic de temut, dar de aici vin o mulţime de rele. De aceea, întru toate să căutăm a smulge rădăcina răului.

Pentru aceasta, voi primiţi necontenit poveţe în fiecare zi; pentru aceea, noi, şapte zile de-a rândul ne-am adunat şi v-am oferit masă duhovnicească, dându-vă să gustaţi din dumnezeieştile cuvinte şi pregătindu-vă în fiecare zi pentru luptă şi înarmându-vă împotriva diavolului, deoarece acum el mai cumplit năvăleşte, căci cu cât e mai mare darul, cu atât e mai mare şi lupta.
Dacă diavolul n-a suferit să vadă pe un singur om în Rai, apoi, spune-mi, cum va putea el suferi să vadă aşa de mulţi mergând la ceruri? Tu ai zădărât fiara, dar nu te teme! Tu ai primit mai multă putere, o sabie ascuţită: loveşte cu ea şarpele. De aceea i-a şi îngăduit Dumnezeu să năvălească asupra ta, ca tu să cunoşti în faptă tăria puterii tale.

După cum un instructor iscusit, luând vreun soldat recrut, slab şi plin de neglijenţă, şi spălându-l, învăţându-l şi îndreptându-l, nu-i îngăduie nici după aceea să stea în nelucrare, ci îi porunceşte să iasă la luptă, ca să arate prin fapte ce putere i s-a dat, tot aşa a făcut şi Hristos. ***El ar fi putut nimici pe duşmani; dar pentru ca tu să cunoşti superioritatea harului şi mărimea puterii duhovniceşti pe care o ai primit la Botez, El îi îngăduie să iasă la luptă cu tine, dându-ţi multe prilejuri să capeţi***

cununi. De aceea, şapte zile de-a rândul v-aţi folosit de poveţe, pentru ca să deprindeţi bine meşteşugurile luptei.

Pe de altă parte, ceea ce se săvârşeşte acum este nuntă duhovnicească, iar ceremonia nunţii ţine şapte zile. De aceea, noi am aşezat ca voi să veniţi aici şapte zile şi să luaţi parte la această nuntă dumnezeiască. Dar acolo, după şapte zile, sărbătoarea încetează, iar aici, dacă vrei, poţi necontenit să iei parte la dumnezeiasca nuntă.

La nunţile lumeşti, mireasa, după o lună sau două devine mai puţin iubită; dar aici nu-i aşa, ci cu cât trece mai multă vreme, cu atât mai aprinsă devine iubirea mirelui, cu atât mai sincere îmbrăţişările şi mai duhovniceşti unirile, dacă vom priveghea.

Legea firii arată că după tinereţe vine bătrâneţea, dar aici, după bătrâneţe vine tinereţea şi o tinereţe care niciodată n-are sfârşit, dacă vom voi aceasta. Mare este harul, dar va fi şi mai mare, dacă vom voi. Şi Pavel a fost mare când s-a botezat, dar a devenit şi mai mare când a propovăduit, când a combătut pe iudei. După aceea, el a fost răpit în Rai şi s-a ridicat până la al treilea cer. ***Astfel putem şi noi, dacă dorim să creştem, să mărim harul care ne este dat la Botez. De mărit, el se măreşte prin fapte bune, se face mai luminos şi ne câştigă şi nouă lumină.***

Dacă vom face aceasta, atunci cu multă îndrăzneală vom intra în cămara cea de nuntă împreună cu Mirele şi ne vom desfăta de bunurile pregătite celor ce-L iubesc pe Dânsul, cărora fie să ne învrednicim noi toţi cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt se cuvine slava şi închinăciunea, în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt la Sfintele Paşti ....

Bună vreme este astăzi ca noi toţi să strigăm cuvântul zis de Fericitul David: „***Cine va grăi puterile Domnului, auzite va face toate laudele Lui***" (Psalm 105:2).[*Stih pe care Teodorit îl tâlcuieşte aşa: „Nici un cuvânt nu ajunge spre cântarea de laudă a Dumnezeului tuturor" (în tâlcuirea psalmilor)*]

Căci iată ne-a venit praznicul cel dorit şi mântuitor: ***ziua învierii Domnului nostru Iisus Hristos, pricina păcii, izvodirea împăcării, surparea războiului, stricarea morţii, biruirea diavolului.***

- *Astăzi, oamenii s-au amestecat cu îngerii, şi de aici cei înfăşuraţi cu trup înalţă cântările de laudă împreună cu Puterile cele fără de trupuri.*
- *Astăzi, se strică tirania diavolului!*
- *Astăzi, legăturile morţii s-au dezlegat şi biruinţa iadului s-a pierdut!*
- *Astăzi, bună vreme este să zicem şi acel glas proorocesc:* ***„Unde-ţi este, moarte, boldul tău? Unde-ţi este, iadule, biruinţa ta?"*** *(Osie 13:14; 1 Corinteni 15:55, 56).*
- *Astăzi, Stăpânul nostru Hristos a zdrobit uşile cele de aramă [ale iadului] şi a pierdut însăşi faţa morţii.*

Şi ce zic „faţa"? ***A schimbat însăşi numirea ei! Pentru că nu se mai numeşte „moarte", ci „adormire" şi „somn".*** Căci, mai-nainte de venirea lui Hristos şi de iconomia crucii, chiar numele morţii era înfricoşat. Căci - după ce s-a făcut, în loc de mare certare - omul cel dintâi cu aceasta s-a osândit, auzind că: „***Ori în ce zi veţi mânca din pom, cu moarte veţi muri!***" (Facerea 2:17). Şi Proorocul David zice: „***Moartea păcătosului este rea***" (Psalm 53:21). Iar Fericitul Iov a numit-o cu această numire, zicând că „***moartea bărbatului este odihnă***" (capitolul 3:23). Şi nu numai „moarte" se numea despărţirea sufletului de trup, ci şi „iad". Căci ascultă-1 pe Patriarhul Iacov zicând: „***Veţi pogorî bătrâneţele mele cu întristare în iad***" {Facerea 37:35). [*Patriarhul a zis această când a aflat de aşa-zisa moarte a lui Iosif.*] Şi pe proorocul, iarăşi: „***Deschisu-şi-a iadul gura sa***" (Isaia 5:14). Şi iarăşi pe alt prooroc, zicând: „***Mă va izbăvi pe mine din iadul cel mai de jos***" (.Psalmul 85:13). Şi mutarea de aici se numeşte „moarte" şi „iad" în multe locuri din Scriptura cea Veche.

Iar după ce Iisus Hristos Dumnezeul nostru S-a adus jertfă şi isprăvile învierii au sporit şi au ridicat numirile acestea, Stăpânul cel iubitor de oameni a adus în viaţa noastră şi petrecere nouă şi străină. ***De acum, în loc de „moarte", mutarea de aici se zice „adormire" şi „somn". Şi de unde este arătată aceasta?*** Ascultă-L pe

însuşi Hristos zicând: „***Lazăr, prietenul nostru, a adormit. Ci merg să-1 deştept pe el***" (Ioan 11:11). Căci, aşa cum cu lesnire ne este nouă a-1 deştepta şi a-1 scula pe cel ce doarme, tot astfel Îi este şi Stăpânului nostru celui de obşte a-i învia pe cei morţi. Şi, de vreme ce cuvântul zis de dânsul era nou şi străin, nici ucenicii nu l-au înţeles până când, pogorându-Se pentru neputinţa lor, 1-a zis mai arătat.

Încă şi Fericitul Pavel, dascălul lumii, scriind Tesalonicenilor, zice: „***Nu voiesc a nu şti voi pentru cei adormiţi, ca să nu vă întristaţi ca şi ceilalţi, care n-au nădejde***" (1 Tesaloniceni 4:13). [*"Aici, dumnezeieseul Apostol porneşte cuvântul despre înviere. Căci, deşi le vorbise Tesalonicenilor despre aceasta şi mai înainte, aici le arată şi le descoperă o noimă tainică despre înviere. Sau Tesalonicenii aveau toată cunoştinţa despre înviere, dar poate se tânguiau mai mult decât se cuvine pentru fraţii lor răposaţi, şi Apostolul îndreptează greşeala aceasta acum. Căci multe lucruri ne întristează când nu le ştim, iar după ce le aflăm, ne slobozim de întristarea lor, şi de aceea zice Pavel: «nu voiesc a nu şti voi, fraţilor». Şi nu a zis: «pentru cei ce au murit», ci: «pentru cei ce au adormit», de la însuşi acest nume al celor adormiţi întru Hristos fiind arătat că au să se scoale, căci cel ce doarme e firesc să se şi scoale. Şi zice: Aceia se cuvine a se întrista şi a se tângui cu covârşire [peste măsură] pentru morţii lor, cei care nu au nădejde (ce nădejde? a învierii morţilor pe care-i plâng), adică necredincioşii şi păgânii; iar nu voi, Creştinii, care aveţi nădejde că vă veţi scula cu nestricăciune şi cu slavă. Să auzim aşadar noi, Creştinii, cuvintele acestea ale Apostolului! Căci, dacă-i plângem «cu amar» (după Hrisostom) ori «fără măsură» (după Teodorit) pe fraţii noştri adormiţi întru Hristos, ne facem asemenea cu păgânii şi cu cei necredincioşi, care nu au nădejde de înviere. Dar ce, o, fericite Pavele? De aceea nu voieşti a rămâne Tesalonicenii întru neştiinţă despre cei ce au adormit, numai pentru a nu se întrista? De ce nu zici mai bine că nu voieşti aceasta pentru ca ei să nu se osândească în muncă? Ne răspunde aşa: Le zic să nu se întristeze peste măsură pentru cei adormiţi pentru că această întristare le pricinuieşte osânda muncii" (Sfinţitul Teofilact, în tâlcuirea epistolelor lui Pavel).*]

Şi iarăşi, în altă parte: „***Şi atunci, cei ce au adormit întru Hristos au pierit***" (1 Corinteni 15:18).[*„**Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credinţa voastră, încă sunteţi întru păcatele voastre. Şi atunci şi cei ce au adormit în Hristos au pierit**" (7 Corinteni 15:17, 18). Stihuri tâlcuite de Teofilact astfel: „Dacă nu este înviere a morţilor - zice - înseamnă că şi fraţii ce au murit pentru Hristos, care au fost şi ei păcătoşi, au pierit dintre noi. Dacă nu este înviere a morţilor, înseamnă că toţi cei ce au adormit întru credinţa lui Hristos, ducând viaţă strâmtorată şi ticăloşită, au pierit şi aceştia, şi în zadar s-au lipsit de lucrurile cele veselitoare şi*

pricinuitoare de bucurie ale lumii, de vreme ce nici după moarte nu nădăjduiesc să dobândească vreun bine" (Sfinţitul Teofilact, în tâlcuirea epistolelor lui Pavel).]

Şi iarăşi: „***Noi, cei vii care vom fi rămaşi întru venirea Domnului, nu-i vom întrece pe cei adormiţi***" (1 Tesaloniceni 4:15). [*„Marele Pavel zice aici, cu alte cuvinte, ceea ce zicea în epistola întâia către Corinteni, adică: «întru o cirtă, în clipeala ochiului» (I Corinteni 15:52). Căci, de vreme ce părea a fi greu şi mai presus de hotarele firii a se scula morţii cei putreziţi şi stricaţi cu mult înainte, Pavel zice că cei ce vor fi încă vii atunci nu o vor lua înaintea acelora întru înviere, adică nu-i vor întrece întru a se schimba şi a se face nestricaţi. Nu! - ci toţi se vor face nestricaţi întocmai, întru acea clipeală. Căci, aşa cum îi e lesne lui Dumnezeu a-i face nestricaţi pe cei încă vii şi întregi, tot atât de lesne îi e a-i face nestricaţi, întru aceeaşi clipeală, şi pe cei morţi cu mult mai înainte şi topiţi întru cele patru stihii [pământul, aerul, apa şi focul]. însă, zicând: «noi, cei vii», Pavel nu înţelege această pentru sine (fiindcă el nu urma a fi în viaţa aceasta până la învierea de obşte), ci pentru acei Creştini ce se vor afla vii atunci, căci pentru aceasta a adăugat zicerea «cei rămaşi întru venirea Domnului». Iar fericitul Metodie (în cuvântul despre înviere) înţelege prin acest «vii» sufletele, iar «adormiţi» zice că a numit trupurile, învăţând că, întru înviere, sufletele cele vii nu o vor lua înaintea trupurilor lor cele stricate cu mult înainte. Căci trupurile se vor scula, ca să le dobândească sufletele, de vreme ce acestea rămân şi se află până la venirea Domnului, ele fiind nemuritoare" (Sfinţitul Teofilact, în tâlcuirea epistolelor lui Pavel).*]

Şi, în alt loc, iarăşi: „***Căci, dacă credem că Iisus a murit şi a înviat, aşa şi Dumnezeu pe cei adormiţi îi va aduce împreună cu El***" (1 Tesaloniceni 4:14).
"[*„Zice: Precum Dumnezeu L-a sculat pe Domnul Iisus, Cel ce a pătimit şi a murit trupeşte, tot aşa ne va scula şi pe noi. Vezi însă - o, cititorule! - cum Apostolul zice cu îndrăzneală despre Domnul că a murit, fiindcă învierea Lui s-a făcut deja; iar despre noi, de vreme ce învierea noastră nu s-a făcut încă, zice: «cei adormiţi», ca să arate că ne vom scula şi vom învia, căci zice David: «**Au doar cel ce doarme nu va adăuga să se scoale?**» (Psalm 40:9). Iar zicerea «pe cei adormiţi cu Iisus îi va aduce» se înţelege în două chipuri: sau că îi va aduce «prin Iisus», anume că Iisus Se va face mijlocitor al învierii lor şi-i va înfăţişa înaintea Părintelui; sau că «adormiţi» se uneşte cu zicerea «cu Iisus», adică: Dumnezeu va aduce întru slava şi întru împărăţia Sa pe cei ce au adormit cu Iisus, adică pe **Creştinii cei credincioşi şi drepţi. Fiindcă drepţii Creştini, având-L locuind în inima lor pe Hristos prin dar, adorm şi mor cu Iisus.** Deci Pavel vorbeşte aici despre învierea din parte, adică despre învierea cu slavă a credincioşilor, care se va face împreună cu Domnul, despre învierea drepţilor celor ce s-au săvârşit întru*

credinţă şi în dar. Căci pe aceştia îi va aduce Dumnezeu împreună cu însuşi Iisus, adică îi va răpi din toate părţile lumii, pe nori, împreună cu Domnul. Aşadar Pavel vorbeşte aici despre învierea din parte, despre care Tesalonicenii nu ştiau, iar nu despre aceea obştească, a tuturor oamenilor, căci despre aceasta ştiau. Deci acum Apostolul voieşte să-i mângâie pe Creştini, dovedindu-le că învierea credincioşilor are să se facă cu cinste şi cu slavă multă, şi din aceasta să-i înduplece a nu se întrista pentru cei adormiţi. Căci toţi oamenii - şi credincioşii, şi necredincioşii - au să învieze cu adevărat, însă nu toţi cu slavă şi cu cinste, ci doar cei credincioşi, adică cei ce au credinţa întovărăşită cu faptele bune, adică drepţii" (Sfinţitul Teofilact, în tâlcuirea epistolelor lui Pavel).]

Văzut-ai că de acum moartea se numeşte pretutindeni „adormire" şi „somn" şi că ceea ce mai-nainte de aceasta îşi avea faţa înfricoşată s-a făcut lesne defăimată acum, după învierea lui Hristos? ***Văzut-ai cât de strălucită este biruinţa învierii?!***
Pentru învierea aceasta, nenumărate bunătăţi ni s-au adus nouă:

- ✓ *pentru învierea aceasta, amăgirea dracilor s-a pierdut;*
- ✓ *pentru învierea aceasta, luăm în râs moartea;*
- ✓ *pentru învierea aceasta, trecem cu vederea viaţa aceasta de acum;*
- ✓ *pentru învierea aceasta, către pofta celor ce vor să fie ne sârguim;*
- ✓ *pentru învierea aceasta, deşi suntem înfăşuraţi cu trup, ne vom afla cu nimic mai prejos decât cei fără de trupuri, dacă vom voi.*

- *Astăzi s-au făcut biruinţele noastre cele strălucite.*
- *Astăzi Stăpânul nostru, după ce a pus biruinţă împotriva morţii şi după ce a stricat tirania diavolului, ne-a dăruit prin înviere calea către mântuire.*

Deci toţi să ne bucurăm, să săltăm, să ne veselim! Căci, ***deşi Stăpânul nostru a biruit şi a făcut biruinţa, totuşi veselia şi bucuria sunt şi ale noastre, căci pe toate le-a lucrat pentru mântuirea noastră.***

Şi 1-a surpat pe diavolul chiar prin acelea prin care el ne-a biruit pe noi. Şi cum? Ascultă! Fecioară, şi lemn, şi moarte au fost semnele biruinţei noastre pentru că Eva era fecioară, căci nu cunoscuse încă bărbat când a pătimit amăgirea; lemn era pomul, moarte era certarea cea împotriva lui Adam. ***Ai văzut cum fecioara, şi lemnul şi moartea s-au făcut semnele biruirii noastre?*** Deci vezi cum aceleaşi s-au făcut iarăşi şi pricinile biruinţei înseşi.

→ *În locul Evei, Maria;*

→ *în locul pomului cunoştinţei binelui şi răului, lemnul crucii;*
→ *în locul morţii lui Adam, moartea cea stăpînească.*

Ai văzut că diavolul se biruieşte tocmai prin acelea prin care a biruit el? ***Prin lemn 1-a biruit pe Adam diavolul, prin lemnul crucii 1-a surpat şi Hristos pe el.*** Şi lemnul acela [al pomului] l-a trimis pe om la iad, iar lemnul acesta al crucii i-a chemat înapoi din iad pe cei duşi. Şi acela îl ascundea pe cel biruit ca pe un robit şi gol, iar acesta îl arăta tuturor gol pe Biruitorul pironit întru înălţime. Şi moartea aceea îi osândea şi pe cei de după Adam, iar aceasta i-a înviat cu adevărat şi pe cei mai-nainte de Hristos. ***Deci cine va grăi puterile Domnului, cine va face auzite toate laudele Lui? Din moarte, ne-am făcut nemuritori; din cădere, ne-am sculat; din biruire, ne-am făcut biruitori!***

Acestea sunt isprăvile crucii, acestea sunt prea-mare dovadă a învierii.

- *Astăzi, îngerii saltă şi toate Puterile cereşti se bucură împreună de mântuirea întregului neam al oamenilor.*

Căci, dacă se face bucurie în cer şi pe pământ pentru un singur păcătos ce se pocăieşte, cu mult mai vârtos pentru mântuirea lumii.

- *Astăzi, slobozind firea omenească din tirania diavolului, Hristos a întors*-o *către bunul neam dintâi.*

Căci, când văd că pârga mea [*Hristos este „pârgă" a noastră ca întâi înviat din morţi, după cum arată Pavel.*] ***aşa a biruit moartea, nu mă mai tem, nu-mi mai este frică de război, nu mai privesc către neputinţa mea, ci iau în minte nebiruita putere a Celui ce îmi va ajuta.*** Căci Cel ce a biruit tirania morţii şi a jefuit toată diavolului ce nu va lucra de acum pentru cel de un neam, pe al cărui chip a primit a-1 lua asupră-Şi pentru multa iubire de oameni, şi prin aceasta a da lupta cu diavolul?

- *Astăzi, este bucurie şi veselie duhovnicească pretutindeni prin lume.*
- *Astăzi şi gloatele îngerilor, şi ceata tuturor Puterilor celor de sus se bucură pentru mântuirea oamenilor.*

Deci ia aminte, iubite, mărimea bucuriei: căci şi Puterile cele de sus prăznuiesc împreună cu noi, fiindcă împreună se bucură de bunătăţile noastre. Căci, deşi al nostru este darul de la Stăpânul, totuşi dulceaţa şi veselia este şi a acelora. Pentru aceasta, ele nu se ruşinează a prăznui împreună cu noi. Şi ce zic că nu se ruşinează a prăznui împreună cu noi cei împreună-robi? însuşi Stăpânul lor şi al nostru nu Se ruşinează a prăznui împreună cu noi! Şi ce am zis că nu Se ruşinează? încă pofteşte

a prăznui împreună cu noi. De unde este arătată aceasta? Auzi-L pe Dânsul zicând: „***Cu poftă am poftit a mânca cu voi Paştile aceasta***" (Luca 22:15). Şi, dacă a poftit să mănânce împreună cu noi ***Paştile***, apoi cu adevărat a poftit şi a prăznui împreună.

Deci - ***când vei îi vedea nu numai pe îngeri şi pe mulţimea tuturor Puterilor cereşti,ci şi pe însuşi Stăpânul îngerilor prăznuind împreună cu noi - care cuvânt de veselie îţi mai lipseşte de aici?***

Deci nimeni să nu fie mâhnit astăzi pentru sărăcie, căci este praznic duhovnicesc. Nici bogatul să nu se înalţe pentru bogăţie, căci nu poate aduce ceva la praznicul acesta din banii săi. Căci la praznicele din afară (zic de cele lumeşti) - unde multă este nălucirea şi a îmbrăcămintei din afară, şi a scumpetei întru masă - după cuviinţă săracul va fi acolo întru întristare şi mâhnire, iar bogatul întru dezmierdare şi strălucire. Pentru ce oare? Pentru că acela se îmbracă cu haină strălucită şi îşi pune înainte masă mai îndestulată, iar săracul se opreşte de sărăcie să arate aceeaşi îndestulare. ***Iar aici nu este nimic într-acest fel, ci toată nepotrivirea este izgonită şi o masă este pusă înainte şi bogatului, şi săracului; şi robului, şi slobodului. Măcar bogat de ai fi, aici nu ai nimic mai mult decât săracul. Măcar sărac de ai fi, nu vei avea nimic mai puţin decât bogatul, căci cele ale ospătării tale celei duhovniceşti nu se împuţinează pentru sărăcia ta. Fiindcă darul este dumnezeiesc şi nu ştie deosebire a feţelor [persoanelor].***

Şi ce zic că aceeaşi masă este pusă înainte şi bogatului, şi săracului? Aceeaşi masă îi stă înainte şi însuşi celui încoronat cu coroana şi îmbrăcat cu hlamidă, celui ce are asupră-şi stăpânirea lumească, şi săracului ce şade pentru milostenie. Căci astfel sunt darurile cele duhovniceşti: nu dregătoriilor împarte împărtăşirile, ci voinţei şi socotelii. Şi împăratul, şi săracul se pornesc către împărtăşirea acestor Taine dumnezeieşti cu aceeaşi îndrăzneală şi cinste. Şi ce zic „cu aceeaşi îndrăzneală şi cinste"? Că de multe ori săracul cu mai multă îndrăzneală. Pentru ce? Pentru că împăratul, fiind înconjurat cu griji şi fiind îmbulzit de multe înconjurări ca într-un noian, e stropit de jur împrejur de valurile adunate unele peste altele de pretutindeni şi se mânjeşte cu multe păcate. Iar săracul este izbăvit de toate acestea şi - doar pentru hrana cea de nevoie grijindu-se şi viaţă fără de grijă şi liniştită trăind, ca într-un liman alinat şezând - se apropie cu multă evlavie la masă.

Şi nu numai din pricina aceasta, ci şi dintru altele, multe feluri de mâhniri se nasc celor ce se îndeletnicesc întru praznicele lumeşti. Căci, tot aşa, acolo săracul se află întru mâhnire şi bogatul întru strălucire nu doar pentru masă şi pentru îndestularea

bucatelor, ci şi pentru hainele cele strălucite. Fiindcă ceea ce pătimesc pentru masă, aceasta rabdă şi pentru haine. Căci, când îl va vedea pe bogat îmbrăcat cu haină mai scumpă, săracul s-a rănit de durere, s-a ticăloşit pe sine, cu nenumărate cuvinte s-a blestemat. Iar aici s-a ridicat din mijloc şi mâhnirea aceasta, căci o haină este la toţi, adică îmbrăcămintea cea mântuitoare. Şi strigă Pavel, zicând: „***Câţi în Hristos v-aţi botezat, întru Hristos v-aţi îmbrăcat***" (Galateni 3:27).

Deci mă rog să nu ruşinăm un praznic ca acesta, ci să luăm întru noi cuget vrednic de cele dăruite nouă de la darul lui Hristos. Să nu ne dăm pe noi înşine la beţie şi la lăcomia pântecelui! Ci - luând în minte marea dăruire a Stăpânului nostru şi că asemenea i-a cinstit pe bogaţi şi pe săraci, pe robi şi pe slobozi, şi spre toţi a vărsat dăruirea - să răsplătim Făcătorului de bine pentru dragostea Lui către noi.

Iar răsplătire îndestulată este petrecerea cea plăcută şi suflet treaz şi deşteptat. Praznicul şi sărbătoarea aceasta nu are trebuinţă de bani, nici de cheltuială, ci doar de voire şi de cuget curat. ***Nimic trupesc nu se poate câştiga de aici, ci pe toate duhovniceşti: ascultare a cuvintelor dumnezeieşti, rugăciuni ale Părinţilor, blagoslovenii ale preoţilor şi împărtăşirea dumnezeieştilor şi negrăitelor Taine; pace şi unire la un cuget şi daruri duhovniceşti şi vrednice de dărnicia Celui ce dăruieşte.***

Deci să prăznuim praznicul acesta întru care a înviat Domnul! ***Căci El a înviat, şi împreună cu Sine a înviat lumea.*** El a înviat şi a rupt legăturile morţii, iar pe noi ne-a înviat şi a dezlegat lanţurile păcatelor noastre.
A păcătuit Adam, şi a murit; dar Hristos a murit fără să păcătuiască. Lucru nou şi prea-slăvit! Acela a păcătuit, şi a murit; Acesta a murit, dar nu a păcătuit. Pentru care pricină şi pentru ce? Pentru că acela ce a păcătuit şi a murit să se poată slobozi din legăturile morţii prin Cel ce a murit fără să păcătuiască. Aşa se întâmplă de multe ori şi la cei ce sunt datori cu bani. Cineva este dator cuiva cu argint, dar nu are să-i plătească, şi pentru aceasta se ţine închis. Altul nu este dator; însă, putând să plătească, 1-a slobozit pe cel vinovat plătind. **Aşa s-a făcut şi la Adam şi Hristos. Adam a fost dator cu moarte şi era ţinut de diavolul. Hristos nu a fost dator, nici nu era ţinut, dar a venit şi a plătit moartea pentru cel ţinut, ca să-1 slobozească pe acela din legăturile morţii.**

Ai văzut isprăvile învierii? Ai văzut iubirea de oameni a Stăpânului? Ai văzut mărimea purtării de grijă? Deci să nu fim necunoscători şi nemulţumitori către Făcătorul de bine cel atât de mare, nici să ne facem mai trândavi pentru că postul a trecut. Ci acum să facem mai multă purtare de grijă pentru suflet decât înainte. Ca

nu cumva, îngrăşându-se trupul, sufletul să se facă mai neputincios. Ca nu cumva, purtând frică de rob [*Trupul.*], să ne lenevim despre stăpânul [*Sufletul.*].

Căci spune-mi ce folos este a se rupe mai presus de trebuinţă şi a trece mai presus de măsură? Aceasta şi trupul îl vatămă, şi bunul neam al sufletului îl dă în jaf. Ci să păzim măsura şi trebuinţa, ca şi sufletului, şi trupului să-i împlinim cuviinţa şi datoria. Ca nu cumva să le vărsăm îndată şi degrabă pe toate cele adunate din postire. Căci nu vă opresc a vă împărtăşi de hrană şi a răsufla [odihni]. Nu opresc aceasta; ci vă sfătuiesc să vă împliniţi trebuinţa, dar să tăiaţi şi să curmaţi multă desfătare, să nu treceţi peste măsură şi să vătămaţi neamul cel bun al sufletului. Căci nici nu se va împărtăşi de dulceaţă cel ce a trecut peste hotarele trebuinţei celei de nevoie. Şi aceasta o ştiu cu de-amănuntul mai ales cei ce au trecut prin cercarea ei şi de aici şi-au născut nenumătate feluri de boli şi multă greaţă au pătimit. Iar că vă veţi pleca sfătuiţilor noastre, nu mă îndoiesc, căci ştiu aşezarea voastră cea plecată.

Şi de aceea, după ce am încetat aici sfătuirea pentru aceasta, ***voiesc a întoarce cuvântul către cei ce întru această noapte purtătoare de lumină s-au învrednicit darului dumnezeiescului botez, către aceste bune saduri ale Bisericii, către florile cele duhovniceşti, către ostaşii cei tineri ai lui Hristos.*** Mai-nainte de ieri, Stăpânul era pe cruce, dar acum a înviat. Aşa şi aceştia: mai-nainte de ieri, erau ţinuţi de păcat, însă acum au înviat. Acela cu trupul a murit, şi cu trupul a înviat; aceştia cu păcatul erau morţi şi, slobozindu-se de păcate, au înviat.

Ai văzut mărimea dăruirii?! Păzeşte-o! Nu ţi se cade să trăieşti cu ne-deosebire. [...] ***Căci nevoinţă şi luptă este toată viaţa aceasta de acum, şi celor ce au intrat odată în maidanul acesta al faptei bune li se cuvine să se înfrâneze despre toate.*** Căci tot cel ce se nevoieşte despre toate se înfrânează. Nu vezi cum cei ce vor să se lupte cu oameni întru luptele cele iscusitoare au nevoie de multă sârguinţă şi îşi iscusesc trupul cu toată înfrânarea? Aşa şi aici: de vreme ce lupta nu ne este nouă cu oamenii, ci cu duhurile răutăţii, atunci şi iscusinţa şi înfrânarea noastră să fie duhovnicească! [*Precum zice Pavel:* ***„Căci lupta noastră nu este împotriva sângelui şi a cărnii, ci împotriva începătoriilor şi stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor lumii, ai întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutăţii, întru cele cereşti"*** *(Efeseni 6:12).Stihuri pe care Teofilact le tâlcuieşte astfel:„«Căci lupta noastră nu este împotriva sângelui şi a cărnii,» Pavel nu zice nici aici acest cuvânt ca să-i sperie pe Creştini, ci să-i facă mai cu luare-aminte, căci voievodul de oşti ce arată ostaşilor supuşi lui puterea şi meşteşugul vrăjmaşului cu care au să se lupte îi face mai încredinţaţi şi mai îmbărbătaţi. Şi zice: O fraţilor Creştini şi ostaşi împreună cu mine! - nu avem să ne luptăm cu*

*oameni, pătimaşi ca şi noi, adică având putere întocmai cu noi. «ci împotriva începătoriilor şi stăpâniilor,» Ci avem - zice - să ne luptăm cu domnii şi stăpânitorii gândiţi şi nevăzuţi, adică cu demonii. Căci - aşa cum Dumnezeu are în cer cete osebite de sfinţi îngeri, începătorii şi Stăpânii - tot astfel şi tiranul şi apostatul de la Dumnezeu diavol a făcut pe pământ osebite cete ca acestea, ca să fie socotit şi el oarecum ca un dumnezeu. «împotriva stăpânitorilor lumii,» Aici, Apostolul îi numeşte «stăpânitori ai lumii» pe demoni nu pentru că ei ar stăpâni lumea, adică făpturile lui Dumnezeu - să nu fie! -ci pentru că Sfânta Scriptură obişnuieşte a numit «lume» faptele cele rele şi viclene şi pe oamenii care le săvârşesc. De aceea a zis şi Domnul către Apostoli: «**Voi nu sunteţi din lume**» (Ioan 15:19), **adică: Voi nu sunteţi dintre aceia care fac faptele rele şi cugetă lucrurile lumii acesteia.** Deci demonii stăpânesc şi domnesc lucrurile acestea rele şi pe oamenii cugetători de rele, fiindcă de voia lor s-au robit pe sine demonilor. «ai întunericului veacului acestuia,» Pavel numeşte «întuneric» răutatea şi păcatul, care numai întru acest veac se săvârşeşte şi se arată, iar mai mult nu are să se lucreze. «împotriva duhurilor răutăţii,» Aici, Pavel îi numeşte «duhuri ale răutăţii» pe demoni. Căci, de vreme ce şi îngerii sunt duhuri, a adăugat a zice: «ale răutăţii», ca să arate că îngerii sunt duhuri bune, luminate şi sfinte. Iar demonii, dimpotrivă, sunt duhuri rele, întunecate şi necurate. Şi, după ce a zis că noi, Creştinii, nu purtăm război «împotriva sângelui şi a cărnii», adică a vrăjmaşilor trupeşti şi văzuţi, face osebirea între vrăjmaşii noştri şi vrăjmaşii trupeşti, zicând că vrăjmaşii cu care ne luptăm sunt duhovniceşti, adică fără trup şi uşori. Şi arată că sunt nevăzuţi şi cu totul vicleni, şi prin urmare sunt cu anevoie de luptat şi greu de biruit, deci trebuie să avem mare luare aminte întru războiul cel gândit dus asupra lor. «întru cele cereşti.» Cu cuvântul acesta, Pavel îi deşteaptă iarăşi pe Creştini şi le zice: O Creştinilor! - să nu socotiţi că demonii ne dau război pentru lucruri pământeşti, şi stricăcioase şi mici. Nu! - ci pentru cele cereşti, pentru cele nestricăcioase şi pentru bunătăţile cele negrăite ale împărăţiei lui Dumnezeu. Căci prepoziţia «întru» este în loc de «pentru», adică: Lupta noastră cu demonii se duce pentru cele cereşti, anume ca să dobândim bunătăţile cereşti şi să nu ne lipsim de dânsele. Pentru aceasta, se cuvine să fim deştepţi, osârdnici şi cu luare-aminte" (în tâlcuirea la epistolele lui Pavel).*]

Căci şi armele cu care ne-a îmbrăcat Stăpânul sunt duhovniceşti. [*„**Să ne îmbrăcăm cu armele luminii!**" (Romani 13:12). Stih pe care Teofilact îl tâlcuieşte aşa: „Pavel numeşte aici «arme ale luminii» faptele virtuţii (adică ale faptei bune); mai întâi, fiindcă sunt luminoase de la sine şi îi fac pe cei ce le săvârşesc a fi fără de frică, într-armaţi cu ele ca şi cu nişte arme puternice; şi, al doilea, îi fac să strălucească şi să se înfăţişeze în lume ca nişte luminători" (în tâlcuirea la epistolele lui Pavel).*]

Deci ochiul să-ţi aibă hotare şi canoane, ca nu aşa prost să sară la toate lucrurile ce îi cad înainte. Şi limba să aibă îngrădire, ca să nu alerge înaintea minţii. Căci pentru aceasta s-au şi zidit dinţii şi buzele, spre întemeierea limbii: ca niciodată, zburând aşa prost, limba să nu iasă peste uşi. Ci, după ce se vor aşeza bine cele pentru sine, atunci să iasă cu toată buna podoabă şi să scoată nişte graiuri care să dea har celor ce le aud şi să le grăiască pe acelea care ajută spre zidirea lor. Şi despre râsul cel fără de rânduială se cade a te abate cu totul, şi umbletul să-1 ai domol şi liniştit, şi îmbrăcămintea strânsă. Şi - în scurt - prin toate se cuvine a se pune la rânduială cel ce s-a scris la maidanul [*Aici, întrecerea.*] faptei bune. ***Pentru că buna rânduială a mădularelor celor din afară este o icoană a aşezării ce este în suflet.***

Dacă ne vom aşeza întru o obişnuinţă ca aceasta dintru început, umblând cu calea de aici, atunci vom săvârşi cu lesnire toată fapta bună, neavând trebuinţă de multă osteneală, şi mult ajutor de sus vom trage spre noi. Căci aşa vom putea trece cu întemeiere şi peste valurile vieţii acesteia de acum şi, aşezându-ne mai înalţi decât cursele diavolului, ***să dobândim bunătăţile cele veşnice: cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. Căruia, împreună şi Tatălui şi Sfântului Duh, I se cuvine slavă, stăpânire şi cinste; acum, şi de-a pururea şi în vecii vecilor! Amin!***

Cuvânt la Înălţarea Domnului

Şi când am prăznuit pomenirea crucii, am săvârşit sărbătoarea afară din oraş şi acum, când sărbătorim înălţarea Celui răstignit, această zi luminată şi prea strălucitoare, prăznuim sărbătoarea iarăşi afară din oraş.

Facem aceasta, nu pentru că voim să necinstim oraşul, ci pentru că ne silim să cinstim pe mucenici. Ca să nu ne învinovăţească pe noi sfinţii acesteia şi să spună: «N-am fost vrednici să vedem o singură zi a Stăpânului nostru prăznuindu-se în corturile noastre», ca să nu ne acuze sfinţii aceştia si să zică: «Ne-am vărsat sângele nostru pentru El, am fost învredniciţi să ni se taie capetele, dar n-am fost învredniciţi să vedem ziua prăznuirii lui sărbătorită în locuinţele noastre», pentru aceasta, părăsind oraşul, am alergat cu prilejul zilei de azi la picioarele sfinţilor acestora, ca să ne dezvinovăţim şi pentru trecut.

Căci dacă trebuia şi înainte să alergăm către aceşti bravi atleţi ai evlaviei, când stăteau sub pământ, cu atât mai mult trebuie să o facem acum când mărgăritarele acestea sunt aşezate în loc deosebit, când oile s-au izbăvit de lupi, când cei vii s-au depărtat de cei morţi. În adevăr, nu sufereau nici înainte de a fi aduşi aici vreo vătămare din pricina tovărăşiei cu aceia cu care erau îmormântaţi, deoarece cu nimic nu s-au vătămat, din pricina vecinătăţii, trupurile acelora ale căror duhuri sunt în ceruri, nimic n-au suferit, din pricina aşezării, moaştele acelora ale căror suflete sunt în mâna lui Dumnezeu. Prin urmare ei n-au suferit nici o vătămare nici înainte de a fi aduşi aicea.

Poporul, însă, a suferit o mare pagubă din cauza locului în care se aflau mucenicii, căci deşi alerga la moaştele mucenicilor, totuşi făcea rugăciunile cu îndoială şi şovăială, prin faptul că nu ştiau unde sunt raclele sfinţilor, unde se aflǎ vistieriile cele adevărate. Şi se întâmpla acelaşi lucru, ca şi cu nişte turme de oi, care grăbite să bea apă curată, ar merge la izvoarele cele curate, dar s-ar opri de a bea pentru că a căzut în apă, de undeva, din apropiere, murdărie, iar apa are miros urât. Tot aşa s-a întâmplat şi cu această turmă. Poporul mergea la izvoarele curate ale mucenicilor; dar se dădea îndărăt, simţind mirosul urât al ereticilor urcându-se din apropiere. Cunoscând lucrul acesta, acest înţelept păstor şi dascăl comun, care chiverniseşte toate pentru zidirea Bisericii, acest călduros îndrăgostit şi râvnitor al mucenicilor n-a suferit să treacă cu vederea mult timp această vătămare.

Şi ce face? Priviţi înţelepciunea sa! Curentele de apă tulbure şi rău mirositoare le-a îngropat şi le-a pecetluit jos, iar izvoarele curate ale mucenicilor le-a aşezat în- tr-un loc curat. Şi uitati-vă cât de mare omenie a arătat fată de cei morţi, cât de mare

cinste faţă de mucenici şi cât de mare grijă faţă de popor! Faţă de cei adormiţi, a arătat omenie, căci n-a mişcat oasele lor, ci le-a lăsat să rămână la locul lor; faţă de mucenici a arătat cinste, căci i-a liberat de vecinătatea cea rea; iar faţă de popor a arătat grijă, pentru că nu l-a lăsat să-şi facă rugăciunile cu inimă îndoită.

Pentru aceasta v-am adus aici, pentru ca adunarea să fie mai luminată, pentru ca sărbătoarea să fie mai strălucitoare, fiind adunaţi aici nu numai oamenii, ci şi mucenicii; dar nu numai mucenicii, ci şi îngerii. Căci chiar îngerii stau de faţă. Astăzi s-a făcut adunarea îngerilor şi a mucenicilor.

Iar dacă vrei să vezi şi pe mucenici şi pe îngeri, deschide-ţi ochii credinţei şi vei vedea priveliştea aceea. Căci dacă văzduhul a fost umplut cu îngeri, cu atât mai mult Biserica; iar dacă Biserica a fost umplută, cu atât mai mult ziua de azi, când Stăpânul lor se înalţă.

Ca să te încredinţezi că tot văzduhul a fost umplut cu îngeri, ascultă ce zice apostolul, care sfătuieşte pe femei ca să aibă învălitoare pe cap: «Femeile sunt datoare să aibă broboadă pe cap pentru îngeri». Şi iarăşi Iacov zice: «îngerul cel care m-a mântuit din tinereţele mele». Iar cei care erau în casă cu apostolii ziceau către Rodi: «Îngerul lui este». Şi iarăşi zice Iacov: «Am văzut tabăra îngerilor». Şi pentru care pricină a văzut pe pământ tabăra îngerilor şi oştirea? După cum împăratul porunceşte ca trupele să fie aşezate în fiecare oraş, ca nu cumva să se ridice război ca să atace oraşele, tot astfel şi Dumnezeu, pentru că sunt în văzduhul acesta şi demoni barbari şi sălbateci şi duşmani ai păcii, care totdeauna pornesc război, a pus împotriva lor trupele îngerilor, ca să-i nimicească îndată ce se arată, spre a ne procura totdeauna pacea. Şi ca să cunoşti că sunt îngeri ai păcii, ascultă pe diaconi care spun totdeauna în rugăciune: «Pe îngerul păcii rugaţi-l».

Vezi că sunt de faţă şi îngeri şi mucenici? Cine sunt aşadar mai nenorociţi decât cei care au lipsit azi ? Cine sunt mai fericiţi decât noi care am venit şi ne bucurăm de această prăznuire?

Dar cuvântarea despre îngeri să o lăsăm pentru altădată, iar noi să ne întoarcem la subiectul sărbătorii de azi. Ce este aşadar sărbătoarea de azi? Cinstită şi mare, iubite, care depăşeşte mintea omenească şi vrednică de marea dărnicie a Dumnezeului care a făcut-o. ***Astăzi s-a făcut împăcarea lui Dumnezeu cu neamul omenesc. Astăzi a fost distrusă duşmănia veşnică şi a nimicit îndelungatul război. Astăzi s-a reîntors o pace minunată, cu toate că nu era aşteptată deloc mai înainte.***

În adevăr, cine ar fi nădăjduit că Dumnezeu avea să se împace cu omul? Asta nu înseamnă că Stăpânul era neomenos, ci că servitorul era trân-dav; nu că Domnul era crud, ci că robul era nerecunoscător.

Vrei să cunoşti cum am mâniat pe iubitorul de oameni, pe blândul nostru Stăpân? Este drept chiar ca să cunoşti de mai înainte temeiul duşmăniei noastre, ca atunci când vei vedea că noi, duşmanii şi vrăjmaşii, suntem cinstiţi, să admiri iubirea de oameni a celui care ne-a cinstit şi să nu crezi că schimbarea s-a făcut prin propriile noastre fapte de vrednicie; şi în sfârşit, cunoscând covârşirea harului lui, să nu încetezi de a-i mulţumi neîncetat pentru măreţia darurilor.

Vrei aşadar să afli cum am mâniat pe iubitorul de oameni, pe blândul, pe bunul nostru Stăpân, care a iconomisit toate pentru mântuirea noastră? S-a sfătuit odinioară ca să piardă întregul nostru neam, şi aşa s-a mâniat pe noi, încât a voit să ne piardă cu femeile şi copii, fiarele, dobitoacele şi tot pământul. Şi dacă vrei eu voi face ca să auzi şi hotărârea lui, căci zice: ***«Voi pierde pe omul pe care l-am fă-cut de pe faţa întregului pământ şi fiarele şi dobitoacele, pentru că îmi pare rău că am făcut pe om».*** Şi ca să cunoşti că nu ura firea noastră, ci îi era scârbă de răutatea noastră, cel care a spus: «Voi pierde de pe faţa pământului pe omul pe care l-am făcut», tot el spune omului: ***«Timpul fiecărui om a venit la mine».***

Dacă ar fi urât pe om, n-ar fi vorbit omului. Dar acum vezi că Domnul nici nu vrea să facă ceea ce a ameninţat să facă, ci că ia chiar apărarea robului şi vorbeşte cu el ca şi cu un prieten de aceeaşi cinste şi îi spune care aveau să fie pricinile pierderii viitoare; asta o face nu pentru ca omul să afle cauzele, ci ca spunând şi altora să-i facă mai înţelepţi.

Şi, după cum spuneam, atât de mult rău a făcut neamul nostru mai înainte, încât era ameninţat să piară de pe faţa pământului. Noi, însă, care ne-am arătat nevrednici de pământ, astăzi am fost înălţaţi la ceruri. Noi, cei cari nu eram vrednici nici de împărăţia cea pământească, ne-am suit la Împărăţia cea de sus, am depăşit cerurile, am luat tronul cel împărătesc. Firea omenească din pricina căreia Heruvimii păzeau Raiul, astăzi stă mai presus de Heruvimi.

Dar cum s-a făcut acest mare şi minunat lucru? În ce chip noi cei căzuţi, cei arătaţi nevrednici de pământ şi care am căzut şi din împărăţia cea de jos, în ce chip ne-am urcat la o aşa de mare înălţime? Cum s-a distrus războiul, cum a fost înlăturată mânia? Cum? Acesta este lucrul cel minunat, că nu s-a făcut pace prin aceia care s-au mâniat pe nedrept contra lui Dumnezeu, ci prin acela care s-a supărat pe drept, prin acela care ne-a chemat pe noi.

«Căci vă rugăm pentru Hristos, ca şi cum Dumnezeu s-ar ruga prin noi!» Ce înseamnă cuvintele acestea? El este insultat şi el se roagă? Da, căci este Dumnezeu, şi pentru aceasta se roagă ca un părinte iubitor de oameni. Şi iată ce se întâmplă. Mijlocitor nu este un om, nici un înger, nici un arhanghel, nici cineva dintre servitori, ci Fiul celui care se roagă. Şi ce face mijlocitorul? Lucrul mijlocitorului. După cum când doi oameni se duşmănesc unul cu altul şi nu voiesc să se împace, intervine un altul, care punându-se la mijloc, distruge vrajba dintre ei, tot astfel a făcut şi Hristos. Dumnezeu era mâniat pe noi, iar noi duşmăneam pe Dumnezeu, pe Stăpânul iubitor de oameni. Hristos s-a pus la mijloc şi a împăcat pe cele două firi.

Dar în ce chip s-a pus la mijloc? A primit de la Tatăl pedeapsa ce ni se cuvenea; a suferit şi pedeapsa de acolo de la Dumnezeu, dar şi insultele de aici de la oameni. ***Vrei să afli cum le-a primit pe amândouă?*** «Hristos, spune apostolul, ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcându-se pentru noi blestem». Ai văzut în ce chip a primit pedeapsa adusă de sus de la Dumnezeu? Vezi acum în ce chip a suferit şi insultele aduse de jos de la oameni. Scriptura spune: «insultele celor care te-au insultat, au căzut peste mine». Ai văzut cum a distrus duşmănia, cum nu s-a dat îndărăt mai înainte de a face toate, de a suferi, de a se interesa, până n-a adus pe duşman şi pe vrăjmaş chiar la Dumnezeu şi l-a făcut prieten? Iar temeiul acestor bunătăţi este ziua de azi, căci aşa cum a luat pârga firii noastre, aşa a adus-o Stăpânului.

Şi ceea ce se întâmplă cu ogoarele purtătoare de spice, când cineva ia puţine spice şi făcându-le un mic snop şi oferându-le lui Dumnezeu, binecuvântează prin cele puţine tot ogorul, aceea a făcut şi Hristos; prin acel singur corp şi prin pârgă a făcut să fie binecuvântat neamul nostru. Dar pentru ce n-a adus ca prinos întreaga fire? Nu înseamnă a aduce pârgă când se oferă întregul, ci dacă, oferindu-se puţin, prin puţin face să fie binecuvântat întregul. Dar ar putea spune cineva: Dacă Hristos ar fi oferit pârgă, atunci trebuia oferit chiar primul om creat, deoarece pârga este ceea ce iese întâi, ceeace odrăsleşte întâi. Nu înseamnă, iubite, că aducem pârgă, dacă oferim primul fruct,care este plăpând şi slab, ci dacă oferim pe cel desăvârşit.

Aşadar pentru aceasta n-a fost oferit primul rod al neamului omenesc, chiar dacă a fost primul, pentru că era vinovat de păcat. Trupul lui Hristos, însă era slobod de păcat; pentru aceasta a şi fost adus, chiar dacă a existat mai târziu, căci aceasta înseamnă pârgă.

Şi ca să afli că nu ceea ce rodeşte întâi este pârgă, ci ceea ce este desăvârşit, ceea ce-i de soi şi care ajunge la desvoltarea cuvenită, îţi voi oferi din Scripturi mărturia. «După ce vei intra, zice Moise către popor, în pământul făgăduinţei, pe care Domnul Dumnezeul tău ţi-l va da, şi vei sădi în el orice pom care face fruct de mâncare, trei ani nu vei mânca din fructul lui; iar în anul al patrulea rodul lui va fi sfânt Domnului».Şi dacă ar fi pârgă ceea ce iese întâi, adică rodul cel din primul an, atunci pe acela trebuia să-1 dea Domnului. Dar Scriptura spune: «Trei ani nu vei mânca din fructul lui», ci îl vei lăsa, pentru că este un copac plăpând, pentru că rodul este slab şi crud; «în al patrulea an, însă, spune Scriptura, rodul lui va fi sfânt Domnului».

Priveşte înţelepciunea legiuitorului! N-a îngăduit nici să-l mănânce, ca să nu ia el fructul înaintea lui Dumnezeu şi nici n-a dat voie să fie oferit, ca să nu ofere Domnului un fruct necopt; ci lasă-1, zice Scriptura, pentru că este primul rod; să nu-1 oferi, însă, nici lui Dumnezeu, pentru că este nevrednic de cinstea primitorului. Vezi dar că este pârgă, nu ceea ce iese întâi, ci ceea ce este desăvârşit? Şi acestea ni s-au spus din pricina trupului pe care l-a oferit Domnul. Aşadar Domnul a adus Tatălui pârga firii noastre.

Şi atât de mult a admirat Tatăl darul şi din pricina vredniciei celui care i l-a oferit, şi din pricina curăţeniei celui care a fost oferit, încât a socotit darul vrednic să fie primit cu propriile sale mâni, să-l aşeze alături de dânsul şi să spună: «Şezi de-a dreapta mea». Către care fire a spus Dumnezeu: «Şezi de-a dreapta mea»? Către aceea, care a auzit: «Pământ eşti şi în pământ te vei întoarce». Nu era de ajuns că a depăşit cerurile? Nu era de ajuns că stă cu îngerii? Nu era nespusă şi această cinste? Totuşi a depăşit pe îngerii, a trecut dincolo de arhangheli, a depăşit Heruvimii, s-a suit mai presus de Serafimi, a trecut peste începătorii şi nu s-a oprit înainte de a se aşeza pe tronul Stăpânului. Nu vezi că aceasta este la mijloc între cer şi pământ?

Dar mai bine să începem de jos. Nu vezi câtă distanţă este de la iad până la pământ? De la pământ iarăşi până la cer? De la cer iarăşi până la cerul cel mai de sus? De la acela până la îngeri, până la arhangheli, până la puterile de sus, până în însuşi tronul împărătesc? A înălţat firea noastră la această mare distanţă şi înălţime!

Priveşte jos unde stătea şi unde s-a urcat! Nici nu era cu putinţă să coboare mai jos de acolo unde a coborât omul şi nici să se urce mai sus de acolo unde l-a urcat iarăşi. Pavel arătându-le pe acestea spunea: «Cel care s-a pogorât acela este cu cel care s-a înălţat» şi unde s-a pogorât? «În cele mai de jos părţi ale pământului», şi s-

a urcat mai presus de toate cerurile. Cunoaşte pe cel ce s-a urcat sau ce fel de fire avea, sau în ce stare era înainte de a se urca.

Stărui cu plăcere asupra nimicniciei neamului nostru, ca să cunosc cu covârşire cinstea venită nouă de la iubirea de oameni a Stăpânului. Pământ şi cenuşă eram noi. Dar nu era aceasta vina, căci slăbiciunea era a firii.

Eram mai fără de minte decât cele necuvântătoare. «Omul s-a alăturat dobitoacelor celor fără de minte şi s-a asemănat lor». A fi asemenea celor necuvântătoare, însă, înseamnă a fi mai rău decât necuvântătoarele, deoarece a fi prin fire necuvântător şi a rămâne necuvântător ţine de fire; dar este o vină a voinţei ca cei care sunt cinstiţi cu raţiune să ajungă lipsiţi de judecată. ***Astfel când vei auzi că s-a asemănat necuvântătoarelor, să nu socoteşti că a arătat pe oameni egali cu necuvântătoarele, ci că a spus aceasta vrând să-i arate mai răi chiar decât acelea. Şi am ajuns mai răi şi mai nesimţitori decât cele necuvântătoare, nu prin faptul că fiind oameni am căzut acolo, ci că am alergat la mai mare nerecunoştinţă.***

Aceasta arătându-o Isaia zicea: «Boul a cunoscut pe stăpân, şi măgarul ieslea domnului său; dar Israil nu m-a cunoscut». Să nu ne ruşinăm de cele spuse mai sus, căci: «Unde s-a înmulţit păcatul, acolo a prisosit harul». Ai văzut cum am fost mai proşti decât dobitoacele?

Vrei să vezi că suntem mai fără judecată şi decât păsările? «Turtureaua, rândunica şi vrăbiile au cunoscut timpurile ieşirii lor, dar poporul meu n-a cunoscut judecăţile mele». Iată deci că suntem mai fără de judecată şi decât măgarii şi boii. Iată că suntem mai fără de judecată şi decât pasările, decât turturica şi rândunica.

Vrei să cunoşti altă nesimţire a noastră? Ne trimite să fim ucenicii furnicilor. Atât de mult am pierdut judecata cea naturală! Căci zice: «Mergi la furnică şi imită căile ei». Noi cei făcuţi după chipul lui Dumnezeu am ajuns ucenicii furnicilor. Cauza acestei stări nu este Făcătorul, ci noi care nu am rămas la chipul lui Dumnezeu. Dar de ce spun că am ajuns mai fără de judecată decât furnicile?

Am ajuns chiar mai nesimţitori decât pietrele. Vrei să-ţi aduc şi mărturia acestora? «Ascultaţi, adâncimi şi temeliile pământului, că judecată este la Domnul asupra poporului său». Judeci pe oameni, Doamne, şi chemi temeliile pământului? Da, zice Domnul, căci oamenii sunt mai nesimţitori decât temeliile pământului.

Ce răutate mai mare cauţi deci, când suntem mai nesimţitori decât măgarii, mai fără de judecată decât boii, mai nerecunoscători decât rândunica şi turturica, şi

mai neînţelepţi decât furnicile şi mai nesimţitori decât pietrele şi părem asemenea şerpilor? Căci zice Scriptura: «Mânia lor este după asemănarea şarpelui; venin de aspidă sub buzele lor».

Şi pentru ce este nevoie să vorbim de nesimţirea celor necuvântătoare când vedem că suntem numiţi copii ai diavolului chiar? Căci zice Domnul: «Voi sunteţi fii diavolului».

Dar cu toate că suntem cei nesimţitori, cei nerecunoscători, cei fără de minte, cei mai nesimţitori decât pietrele, cei mai jos decât toate, cei necinstiţi şi cei mai fără de preţ - cum să spun, ce să vorbesc, cum să exprim ideea aceasta? - totuşi firea cea fără de nici un preţ, cea mai lipsită de judecată decât toate, a ajuns astăzi mai înaltă decât toate. Astăzi îngerii au primit ceea ce doreau altă dată; astăzi arhanghelii au văzut ceea ce pofteau odinioară, căci astăzi firea noastră luminează ca un fulger de pe tronul împărătesc şi străluceşte cu o slavă şi o frumuseţe nemuritoare. Acest lucru îi doreau altă datiă îngerii, acest lucru îl pofteau altădată şi arhanghelii. Chiar dacă cinstea aceasta îi depăşea, totuşi se bucurau şi de bunătăţile noastre, căci erau trişti când eram chinuiţi. Şi chiar dacă Heruvimii păzeau Raiul, totuşi erau mâhniţi. Şi după cum un slujbaş când primeşte în închisoare pe un tovarăş al său, îl păzeşte pe tovarăş, pentru că a primit poruncă de la stăpân, dar suferă de cele întâmplate din pricina dragostei ce o are pentru tovarăşul său, tot astfel şi Heruvimii au primit poruncă să păzească paradisul, totuşi însă erau întristaţi din pricina închisorii. Şi ca să cunoşti că sufereau, îţi vădesc acest lucru din cele ce se întâmplă între oameni.

Când vezi deci că oamenii au milă de oameni, să nu te îndoieşti deloc că Heruvimii nu au milă de ei, căci acele puteri sunt cu mult mai iubitoare decât oamenii.Aşadar cine dintre drepţi n-a suferit când oamenii pe bună dreptate sunt pedepsiţi după nenumărate păcate? Acest lucru este minunat la îngeri că se întristau, deşi ştiau păcatele oamenilor şi vedeau că au supărat pe Stăpânul.

⇒ *Moise s-a întristat după ce poporul a căzut în idololatrie. Pentru aceea şi spunea: «Dacă le ierţi păcatul lor, iartă-l, dar dacă nu, şterge-mă şi pe mine din cartea pe care a-i scris-o». Ce înseamnă cuvintele acestea? Vezi necredincioşia şi te întristezi pentru cei pedepsiţi? Pentru aceasta mă întristez, spune Moise, că sunt pedepsiţi şi că au făcut greşeli vrednice de osândă.*

⇒ *Iar Iezechil, când a văzut pe înger lovind pe popor, a strigat puternic, a scos strigăt de durere şi zice: «Vai Doamne, că tu ştergi rămăşiţa lui Israil».*

⇒ *Iar Ieremia zice: «Pedepseşte-ne, Doamne, dar cu judecată şi nu cu mânie, ca să nu ne împuţinezi pe noi».*

Prin urmare Moise, Iezechil şi Ieremia se întristează, iar puterile acelea nu sufereau nimic din pricina relelor noastre? Cum ar fi cu putinţă acest lucru?

Ca să vezi că îşi împropriază cele ale noastre, cunoaşte câtă bucurie au arătat când au văzut pe Stăpânul împăcat cu noi. Dacă n-ar fi fost întristaţi înainte de împăcarea noastră, nici nu s-ar fi bucurat pe urmă. Că s-au bucurat este clar din cele ce spune Hristos, «că bucurie mare va fi în cer şi pe pământ pentru un păcătos care se pocăieşte». Prin urmare dacă se bucură îngerii, când văd pe un păcătos pocăindu-se, cum oare n-ar arăta cea mai mare bucurie atunci când văd că astăzi intră în cer întreaga fire prin pârga noastră?

Ascultă însă şi din altă parte bucuria popoarelor celor de sus din pricina împăcării noastre, anume atunci când s-a născut Domnul nostru după trup şi când îngerii au văzut că s-a împăcat Stăpânul cu oamenii - căci nu s-ar fi pogorât Domnul atât de mult dacă n-ar fi fost în vederea împăcării - văzând deci îngerii aceasta au făcut cor pe pământ, strigau şi ziceau: ***«Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace şi întru oameni bunăvoire».***

Şi ca să afli că slăvesc pe Dumnezeu, pentru că pământul a primit cele bune, a adăugat şi cauza spunând: ***«Pe pământ pace, între oameni bunăvoire»***, ***adică între cei care erau duşmani neîmpăcaţi, între cei nerecunoscători.*** Ai văzut cum slăvesc îngerii pe Dumnezeu pentru bunătăţi străine, dar, mai bine spus, pentru ale lor proprii, căci socotesc că bunătăţile noastre sunt ale lor.

Vrei să afli că se bucurau şi săltau şi când l-au văzut înălţându-se? Ascultă pe Hristos care spune că se urcau şi se pogorau neîncetat. Aceasta este ceva propriu celor care doresc să vadă priveliştea minunată. De unde se vede însă că se urcau şi se pogorau?Ascultă că însuşi Hristos spune: ***«De acum veţi vedea cerurile deschise şi pe îngerii lui Dumnezeu urcându-se şi pogorându-se peste Fiul Omului».*** Aşa este obiceiul celor care iubesc; nici nu aşteaptă timpul, ci prin dorinţă o iau înaintea termenului fixat. Pentru aceasta se pogoară, grăbindu-se să vadă acea privelişte nouă şi minunată, adică pe omul care se arată în cer; pentru aceasta pretutindeni îngeri şi când s-a născut şi când a înviat şi azi când s-a înălţat. Căci zice Scriptura: «Iată doi în veşmânt strălucitor» arătând bucuria prin felul hainei.

Şi au spus îngerii către ucenici: ***«Bărbaţi galileeni, ce staţi? Acest Iisus, care s-a urcat de la voi la cer, tot astfel va veni precum l-aţi privit mergând, la cer».*** Aici

ascultaţi-mă cu atenţie. Pentru ce spun oare îngerii aceste cuvinte? Nu aveau oare ucenicii ochi? N-au văzut ce s-a întâmplat? N-a spus evanghelistul că S-a înălţat în timp ce ei se uitau? ***Pentru care motiv deci au stat îngerii alături, învăţâdu-i că s-a urcat la cer?*** Pentru două pricini:

⇒ *una, pe de o parte, pentru că ucenicii sufereau totdeauna când Hristos se despărţea de ei; că sufereau, ascultă ce le spune: «Nimeni dintre voi să nu mă întrebe: Unde te duci? Dar pentru că am spus acestea, tristeţea a umplut inima voastră».*

Căci dacă noi nu suferim să ne despărţim de prietenii şi rudele pe care le avem, cum oare ucenicii nu s-ar întrista, văzând că se desparte de ei Mântuitorul, dascălul, îngrijitorul, iubitorul de oameni, cel blând, cel bun? Pentru aceasta a stat îngerul pentru ca să-i mângâie în întristarea pricinuită lor de înăl- ţarea lui Hristos, cu reîntoarcerea sa. Ei spun: «Acest lisus, care S-a înălţat de la voi, la cer, aşa va veni», îngerii spun apostolilor: V-aţi întristat că S-a înălţat? Dar nu vă mai întristaţi, căci va veni iarăşi. Şi ca să nu facă ceea ce a făcut Elisei, sfâşiindu-şi hainele, când a văzut pe dascăl înălţându-se, căci nici nu avea pe cineva lângă el care să-i spună că Ilie va veni iarăşi, aşadar ca să nu facă aceasta, îngerii au stat alături de ei mângâindu-i în întristarea lor. Aceasta este o pricină a prezenţei îngerilor.

⇒ *A doua, însă, nu mai mică decât aceasta este aceea în vederea căreia a adăugat şi motivul: «Cel care s-a limitat». Care-i deci motivul? Înălţarea la cer. Distanţa era mare şi puterea privirii noastre nu era îndestulătoare să vadă un corp înălţându-se până la ceruri; dar, după cum o pasăre, care zboară în înălţime, cu cât se va înălţa mai sus, cu atât se ascunde privirii noastre, tot astfel şi corpul acela, cu cât se ridica mai mult în sus, cu atât mai mult se ascundea, pentru că slăbiciunea ochilor nu putea, să urmărească lungimea. distanţei.*

Pentru aceea au stat alături îngerii ca să-i înveţe sensul urcării la cer, ca să nu socotească că S-a înălţat ca la cer ca Ilie, ci că S-a înlăţat la cer. Pentru aceasta spune: «Cel care a fost înălţat de la voi la cer».

În adevăr nici n-ar fi adăugat aceste cuvinte fără motiv. Ilie deci s-a înălţat ca la cer, căci era rob; Iisus, însă, la cer, căci era Stăpân. Acela în trăsură de foc, iar acesta pe nor. Când trebuia să fie chemat robul, trimitea trăsură; dar când trebuia să fie chemat Fiul, tron împărătesc; şi nu numai tron împărătesc, ci chiar tron părintesc.

În adevăr şi despre Tatăl spune Isaia: «Iată Domnul şade pe nor uşor» Aşadar pentru că Tatăl şade pe nor, pentru aceasta i-a trimis şi Fiului norul. Ilie, când s-a înălţat, a lăsat lui Elisei cojocul; dar Iisus înălţându-se a lăsat peste ucenici harisme şi n-a făcut un singur profet, ci nenumăraţi Elisei, dar mai vârtos cu mult mai mari şi mai străluciţi decât acela.

Să ne ridicăm aşadar, iubiţilor, şi să privim la acea întoarcere a Domnului. Căci şi Pavel zice: «însuşi Domnul se va pogorî din cer la poruncă, la glasul arhanghelului şi noi cei vii care vom fi rămaşi, vom fi răpiţi în nori, întru întâmpinarea Domnului în aer» dar nu toţi. Nu vom fi răpiţi toţi, ci unii rămân, iar alţii vor fi răpiţi. Ascultă ce spune Hristos: «Atunci de se vor găsi două măcinând la moară, una se ia, iar alta se lasă; şi de vor fi doi pe un singur pat, unul se ia, iar altul se lasă».

Ce vrea să spună această enigmă? Ce vrea să spună taina aceasta nespusă ? Prin moară ne-a arătat pe toţi care trăim în sărăcie şi în mizerie; iar prin pat şi odihnă ne-a dat să înţelegem pe toţi care trăiesc în bogăţie şi cinste. Voind să arate că şi dintre săraci unii se vor mântui, iar alţii se vor pierde, a spus că din cele ce sunt la moară una se ia şi una se lasă, iar dintre cei din pat unul se ia şi altul se lasă, arătând că păcătoşii se lasă aicea şi aşteaptă osânda, iar drepţii sunt răpiţi în nori. După cum când intră într-un oraş împăratul, demnitarii şi conducătorii, care au multă îndrăzneală faţă de el, îl întâmpină, ieşind înaintea cetăţii, iar condamnaţii şi osândiţii sunt păziţi înăuntru, aşteptând sentinţa împăratului, tot astfel şi când va veni Domnul, cei care au îndrăzneală îl întâmpină în aer, iar cei osândiţi şi care au pe conştiinţa lor multe păcate aşteaptă aici pe judecător.

Atunci vom fi răpiţi şi noi. N-am spus: noi, numărându-mă şi pe mine în numărul celor răpiţi. Nu sunt atât de nesimţitor şi nerecunoscător ca să nu cunosc propriile mele păcate. Căci dacă nu m-aş teme să nu tulbur bucuria acestei sărbători, aş plânge cu amar, făcând pomenire de aceste cuvinte şi amintindu-mi de păcatele mele. Dar pentru că nu vreau să stric veselia acestei sărbători, voi sfârşi aici vorbirea, lăsând să crească în voi pomenirea acelei zile, în aşa fel ca nici bogatul să nu se bucure din pricina bogăţiei şi nici săracul să nu se nefericească din pricina sărăciei, ci fiecare, după cele ce-şi ştie sieşi, să facă sau aceasta sau aceea. Căci nici bogatul nu este fericit, nici săracul nenorocit, ci acela este fericit şi de trei ori fericit, care va fi învrednicit de acea răpire în nori, chiar dacă va fi cel mai sărac dintre toţi, după cum cel care va cădea din această vrednicie va fi nenorocit şi de trei ori nenorocit, chiar dacă este cel mai bogat dintre toţi oamenii.

Pentru aceasta spun că noi cei care suntem în păcate să ne plângem pe noi înşine, iar cei care trăiesc în fapte virtuoase să aibă încredere; dar mai bine spus, nu numai să aibă încredere, ci să se şi întărească. Cei dintâi nu numai să plângă, ci să se şi schimbe. Căci este cu putinţă ca şi cel care trăieşte în răutate, să ae schimbe din răutate, să se întoarcă spre virtute şi să poată să ajungă egal celor care au trăit în chip bun de la început. Acest lucru să ne sârguim şi noi să-l facem. Iar cei care au conştiinţa virtuţii lor să rămână în evlavie, înmulţind necontenit această avere bună, adăugându-o la încrederea de mai înainte. Iar cei care suntem lipsiţi de încredere şi care avem conştiinţa plină de multe păcate să ne schimbăm, ca ajungând la încrederea acelora, să primim îndeobşte şi într-un suflet pe Împăratul îngerilor cu slava cuvenită şi să ne bucurăm de acea ve- selie fericită, în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul I la Rusalii

Iarăşi sărbătoare şi iarăşi prăznuire şi iarăşi Biserica, această maică cu mulţi fii şi iubitoare de fii, se mândreşte cu mulţimea fiilor. Dar care este folosul iubirii de fii, când nu vede totdeauna chipurile iubite ale copiilor ei, ci numai la sărbători, întocmai ca omul care are o haină frumoasă, dar nu-şi îngădue să o poarte mereu? În adevăr, mulţimea celor care vin la biserică este haina bisericii, după cum spunea de demult profetul, vorbind despre biserică. «Cu toţi aceştia te vei înconjura ca prin o podoabă de mire şi ca prin o haină de mireasă». Şi după cum o femeie înţeleaptă şi de bun neam, care are o haină lungă până la călcâiul piciorului, pare mai elegantă şi mai distinsă, tot astfel şi Biserica se arată astăzi mai strălucită, căci este îmbrăcată cu mulţimea trupurilor voastre şi are haină lungă.

Astăzi nu poate să se vadă nici o parte a ei goală, ca în zilele de mai înainte; iar pricinuitorii goliciunii ei de altădată sunt cei care au venit astăzi numai, cei care nu acoperă totdeauna pe mama lor.

Ca să vedeţi că nu este mică primejdia de a lăsa goală pe maica noastră, să ne aducem amin- te de o veche istorie, să ne aducem aminte de cel care a văzut gol pe tatăl său şi a primit pedeapsă pentru acea vedere. Cu toate că acela n-a dezgolit pe tatăl său, ci numai a văzut pe tatăl său că este gol, totuşi a fost pedepsit numai pentru faptul că l-a văzut gol. Dar cei care vin numai astăzi la biserică, iar mai înainte n-au venit, ei nu văd goală pe mama lor, ci înşişi o dezgolesc. Dacă cel care a văzut goliciunea tatălui n-a scăpat de pedeapsă, de ce iertare ar fi vrednici cei care dezgolesc pe maica lor? Spun aceste lucruri nu pentru că voiesc să rănesc, ci ca să scăpăm de pedeapsă, ca să scăpăm de blestemul lui Ham, ca să imităm dragostea lui Sim şi Iafet şi ca să acoperim şi noi necontenit pe mama noastră.

Era o mentalitate iudaică ca să te înfăţişezi înaintea lui Dumnezeu numai de trei ori pe an. În adevăr acelora s-a spus: «De trei ori pe an te vei înfăţişa Domnului Dumnezeului tău». Dumnezeu, însă, vrea ca noi să ne înfăţişăm totdeauna înaintea lui. Pentru iudei şi depărtările locurilor de închinăciune au făcut ca să fie numai atâtea adunări, căci cultul era mărginit atunci într-un singur loc. Pentru aceea şi timpurile adunării şi venirii lor erau uşor de numărat. În adevăr iudeii trebuiau să se închine în Ierusalim, iar în altă parte nicidecum. Pentru aceasta li s-a poruncit să se înfăţişeze înaintea lui Dumnezeu de trei ori pe an. Distanţa drumului era o scuză pentru ei. Pentru noi, însă, nu vom găsi nici un motiv de scuză. Ei erau împrăştiaţi peste tot pământul, căci spune Scriptura: «Erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbaţi cucernici din tot neamul cel de sub cer». Noi, cu toţii, însă, locuim o singură ce-

tate, stăm sub aceleaşi ziduri şi adeseori nu ne desparte nici o uliţă de biserică; cu toate acestea, ca şi cum ne-ar despărţi mări întinse, atât de puţine ori venim la această sfinţită adunare.

Iudeilor li s-a poruncit să sărbătorească numai trei timpuri; vouă însă vi s-a poruncit să faceţi aceasta neîncetat, deoarece pentru noi totdeauna este sărbătoare. Şi ca să aflaţi că totdeauna este sărbătoare, să vă spun pricinile sărbătorilor şi atunci veţi cunoaşte că în fiecare zi este sărbătoare.

La noi deci cea dintâi sărbătoare este Epifania. Care este pricina acestei sărbători? «Pentru că Dumnezeu pe pământ s-a arătat şi cu oamenii a petrecut», pentru că Dumnezeu, Fiul Unul născut al lui Dumnezeu era cu noi. Dar acest lucru este totdeauna. Căci spune Domnul: «Iată cu voi sunt în toate zilele până la sfârşitul veacului». Pentru aceasta putem să sărbătorim Epifania în toate zilele.

Ce însemnătate are sărbătoarea Paştelui ? Care este pricina sărbătorii Paştelui? Atunci vestim moartea Domnului. Acest lucru înseamnă Paştele. Dar nici Paştele nu-1 facem într-un anumit timp, căci Pavel, voind să ne slobozească de constrângerea timpurilor şi arătând că se poate prăznui totdeauna Paştele, zice: «Ori de câte ori veţi mânca pâinea aceasta şi veţi bea paharul acesta, vestiţi moartea Domnului» 431. Aşadar pentru că putem să vestim totdeauna moartea Domnului, putem să prăznuim totdeauna Paştele.

Vreţi să aflaţi că şi sărbătoarea aceasta de azi poate să fie prăznuită în fiecare zi, dar mai degrabă este prăznuită în fiecare zi? Să vedem care este pricina acestei sărbători şi pentru care motiv o sărbătorim. Astăzi a venit la noi Duhul Sfânt. După cum Fiul, Unul născut al lui Dumnezeu, este cu oamenii cei credincioşi, tot astfel şi Duhul lui Dumnezeu. De unde se vede aceasta? ***«Cel care mă iubeşte pe mine, spune Domnul, va păzi poruncile mele şi eu îl voi ruga pe Tatăl meu şi alt Mângâitor vă va da vouă ca să rămână cu voi veac, Duhul adevărului».*** Aşadar după cum Hristos a spus despre El însuşi: «Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârşitul veacului», şi putem să sărbătorim totdeauna Epifania, tot astfel a spus şi despre Duhul, că este cu noi în veac şi putem să prăznuim totdeauna Rusaliile.

Şi ca să aflaţi că putem să sărbătorim Rusaliile totdeauna şi nu este un timp anumit şi nici nu suntem constrânşi de necesitatea timpului de a le prăznui, ascultaţi ce zice Pavel: «Pentru aceea să sărbătorim». Deşi nu era sărbătoare atunci când scria aceste cuvinte, nu era nici Paştele, nici Epifania şi nici Rusaliile, totuşi arată că nu timpul face sărbătoarea, ci conştiinţa curată. În adevăr sărbătoarea nu este nimic altceva decât veselie; şi nimic altceva nu face veselie duhovnicească şi spirituală

decât conştiinţa faptelor bune. Iar cel care are conştiinţă bună şi fapte de acest fel totdeauna poate să sărbătorească. Aşadar arătând acest lucru Pavel zicea: «Pentru aceea să sărbătorim nu în aluatul cel vechi, nici în aluatul răutăţii şi vicleşugului, ci în azimile curăţiei şi ale adevărului». Vezi că nu te-a legat de constrângerea timpurilor, ci a poruncit să ai conştiinţă curată.

Voiam să cheltuiesc toată cuvântarea asupra acestui subiect, căci, ca şi cei care după multă vreme apucă pe unii în mâinile lor nu le dă drumul cu uşurinţă, tot astfel şi noi, pentru că v-am prins înlăuntrul mrejelor, pe voi care veniţi la biserică odată pe an, nu voim să vă dăm azi drumul; şi pentru ca să nu plecaţi lipsiţi de învăţăturile ce le avem de la această sărbătoare, trebuie să conduc cuvântarea de la îndemnul de mai sus la pricina sărbătorii.

De multe ori s-au pogorât pe pământ multe bunătăţi întregului neam omenesc; bunătăţile de astăzi, însă, nu s-au pogorât niciodată mai înainte. Să cunoaşteţi deci cum au fost bunătăţile de mai înainte şi cum sunt cele de astăzi, ca să vedeţi deosebirea dintre ele.

- ✓ *«A plouat Dumnezeu mană pe pământ şi le-a dat lor pâine din cer» Omul a mâncat pâine îngerească. Mare este acest lucru şi vrednic de iubirea de oameni a lui Dumnezeu!*
- ✓ *După aceea s-a pogorât foc, a îndreptat poporul iudaic cel rătăcit şi a răpit jertfa de pe altar; şi iarăşi s-a pogorât ploaie, fiind toţi oamenii topiţi de foamete şi a făcut multă îndestulare de roade.*

Mari şi minunate sunt aceste lucruri; dar cele de azi cu mult mai mari, căci astăzi nu s-a pogorât mană, foc şi ploaie, ci ploaie de harisme duhovniceşti. Nori s-au pogorât de sus, nu ca să facă să rodească pământul, ci ca să convingă firea omenească să dea fructul virtuţii celui care a sădit pe oameni. Cei care au primit o picătură din aceste daruri, îndată şi-au uitat firea lor şi deodată întreg pământul s-a umplut cu îngeri. Nu s-a umplut cu îngeri din cer, ci cu îngeri care au arătat în corp omenesc virtutea puterilor netrupeşti. Nu s-au pogorât pe pământ îngerii, ci cei de pe pământ s-au urcat la virtutea acelora. N-au aruncat trupurile umblând cu sufletele goale, ci rămânând în firea lor proprie au ajuns îngeri prin liberă voinţă.

Şi ca să cunoşti că nici pedeapsa de la început când a spus: «Pământ eşti şi în pământ te vei întoarce» nu era pedeapsă, te-a lăsat să rămâi pe pământ spre a se arăta puterea Duhului într-un chip mai mare, săvârşind printr-un corp de lut fapte atât de mari. Puteai să vezi limbă de lut poruncind demonilor; puteai să vezi mână de lut vindecând boalele; dar mai bine spus puteai să vezi nu numai mână de lut, ci,

ceea ce era cu mult mai minunat, umbrele trupurilor de lut învingând şi moartea şi puterile netrupeşti, adică pe demoni.

Şi după cum atunci când se arată soarele întunericul este alungat, fiarele se afundă în vizuinile lor, ucigaşii, hoţii şi jefui-torii de morminte aleargă spre vârfurile munţilor, tot astfel când apărea Petru şi slobozea glasul, se izgonea întunericul înşelăciunii, diavolul pleca, demonii fugeau, dispăreau patimile trupurilor, se vindecau boalele sufletelor, se izgonea toată răutatea, se întorcea pe pământ virtutea.

Şi după cum dacă cineva ar putea să scoată din cămările împărăteşti, care au aur şi pietre preţioase, numai o singură piatră scumpă din cele păstrate acolo în chip slăvit, şi-ar agonisi mare bogăţie prin stăpânirea ei, tot astfel şi din gura apostolilor - căci erau cămări împărăteşti gurile acelora, având vistierie bogată de leacuri - fiecare cuvânt care ieşea lucra multă bogăţie duhovnicească.

În adevăr se putea vedea atunci că erau cuvintele Domnului cu mult mai dorite decât aurul şi piatra scumpă. Căci ceea ce nu putea aurul, nici piatra scumpă, aceea o făceau cuvintele lui Petru. Câţi talanţi de aur puteau să vindece pe ologul din naştere? Cuvântul lui Petru însă a avut putere să vindece această betejeciune a firii. A spus: «În numele lui Iisus Hris-tos, scoală-te şi umblă» şi cuvântul s-a îndeplinit.

Ai văzut că sunt mai dorite cuvintele Domnului mai mult decât aurul şi piatra pre-ţioasă? Ai văzut că sunt vistierii împărăteşti gurile acelora? În adevăr aceia sunt doctori ai lumii, agricultori şi ocârmuitori. Doctori, pentru că vindecau boalele; agricultori, pentru că însemânţau cuvântul evlaviei; ocârmuitori, pentru că au pus capăt furtunii înşelăciunii. Pentru aceea spunea odată Mântuitorul: «Mergând vin-decaţi pe cei bolnavi», vorbind ca la doctori; iar altădată: «Iată vă trimit pe voi să seceraţi, unde nu aţi ostenit», vorbind ca la agricultori; şi iarăşi în altă parte: «Vă voi face pe voi pescari de oamneni» 442, iar lui Petru: «Nu te teme, îi spune Domnul, de acum vei pescui oameni», vorbind ca la ocârmuitori şi pescari. Şi se putea vedea minuni peste minuni.

Acum zece zile firea noastră chiar s-a urcat pe tronul împărătesc, iar astăzi s-a pogorât Duhul cel Sfânt peste ea. Domnul a urcat pârga noastră şi a pogorât Duhul cel Sfânt. Alt Domn este cel care împarte darurile acestea; căci şi Duhul este Domn; Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh împărţeau între ei iconomia mântuirii noastre. Hristos nu avea zece zile de când s-a înălţat şi ne-a trimis harismele duhovniceşti, darurile împăcării. Ca să nu se îndoiască nimeni şi să stea nedumerit zicând: Ce oare a făcut Hristos după ce s-a înălţat, oare a împăcat pe Tatăl? Oare l-a făcut mi-

lostiv? Domnul Hristos voind să ne arate că l-a împăcat pe Tatăl cu firea noastră, ne-a trimis îndată darurile împăcării. Căci după ce duşmanii se unesc şi se împacă, îndată după împăcare urmează urările de sănătate, banchetele, darurile, tot aşa a făcut şi Domnul Hristos. Noi am trimis credinţă şi am primit harisme; am trimis ascultare şi am primit îndreptare.

Şi ca să înţelegeţi că darea Sfântului Duh este darul împăcării lui Dumnezeu, voi încerca să vă conving din Scripturi, făcând mai întâi dovada cunoscută din cele contrarii, şi arătând că Dumnezeu opreşte harul Duhului când este supărat pe noi; că dacă te vei încredinţa că faptul de a nu fi Duhul Sfânt este o dovadă a mâniei lui, şi dacă vei vedea iarăşi Duhul trimiţându-se, să cunoşti că dacă nu s-ar fi împăcat n-ar fi trimis Duhul cel Sfânt. De unde vom şti acest lucru?

Ili era un om bătrân, blând şi înţelept în toate celelalte, dar nu ştia să îndrepte răutatea copiilor lui, ci-şi iubea odraslele peste măsură. Ascultaţi aceasta toţi câţi aveţi copii, ca să iubiţi cu măsură pe fii voştri. Ili mâniind din această pricină pe Dumnezeu, atât de mult l-a mâniat, încât Dumnezeu şi-a întors privirile de la întregul popor. Cel care a scris aceste lucruri, ca să arate că Dumnezeu şi-a întors cu totul privirile de la ei, a spus: «Cuvântul era preţios şi nu era vedenie aievea», numind aici preţios ceea ce este rar. Prin aceste cuvinte a arătat că erau rare atunci profeţiile. Altul iarăşi, jelind şi plângându-se de mânia lui Dumnezeu spunea: «Nu este Domn, nici profet în timpul acesta». Iar evanghelistul zice: «Căci nu era dat încă Duhul cel Sfânt, pentru că Iisus încă nu se proslăvise». Evanghelistul spune că n-a fost dat între oameni Duhul Sfânt, pentru că Hristos n-a fost încă răstignit. Cuvintele: «A fost răstignit» înseamnă: «A fost proslăvit». Deşi răstignirea în sine era lucru de ocară, totuşi, pentru că s-a făcut pentru cei iubiţi, Hristos o numeşte slavă.

Dar spune-mi pentru care pricină, n-a fost dat Duhul înainte de cruce? Pentru că lumea era în păcat, în greşale, în duşmănie şi necinste, pentru că nu se jertfise încă mielul, care ridică păcatul lumii. Aşadar pentru că nu era încă Hristos răstignit, nu era făcută încă împăcarea; iar împăcarea nefiind încă făcută, pe bună dreptate nici Duhul n-a fost trimis. Prin urmare trimiterea Duhului este dovada împăcării. Pentru aceasta şi Hristos spune: «Vă este de folos ca eu să mă duc; că dacă nu mă voi duce acela nu va veni». Dacă nu mă duc, zice Domnul, şi nu voi împăca pe Tatăl, nu vă trimit pe Mângâietorul. Aţi văzut din cele ce v-am demonstrat că neexistenţa între oameni a Duhului Sfânt este un semn al mâniei lui Dumnezeu? «Cuvântul era preţios şi nu era vedenie aievea». «Că nu este Domn, nici profet în timpul acesta». «Că nu era dat încă Duhul Sfânt, pentru că Iisus încă nu se proslăvise», «Vă este de folos ca eu să mă duc, căci dacă nu mă voi duce, acela nu va veni».

Aşadar inexistenţa între oameni a Duhului Sfânt este semn al mâniei lui Dumnezeu. Când vei vedea însă că Duhul cel Sfânt este trimis cu îmbelşugare, să nu te mai îndoieşti deloc de împăcare.

Dar ar putea spune cineva: Unde este Duhul Sfânt acum? În adevăr, bine spui, Duhul Sfânt era atunci când se făceau semne, se înviau morţi şi toţi leproşii se curăţeau; dar acum de unde vom arăta că Duhul Sfânt este între noi ? Nu vă temeţi; vă dovedesc că şi acum Sfântul Duh este între noi. Cum şi în ce chip? Dacă nu ar fi Sfântul Duh între noi cum ar fi izbăviţi de păcate aceştia care au fost luminaţi în această noapte sfinţită? Căci nici nu există izbăvire de păcate fără lucrarea Duhului.

Ascultaţi aşadar pe Pavel care zice: «Căci eram şi noi altădată fără de minte, neascultători, rătăciţi, robiţi patimilor felurite; dar când s-a arătat bunătatea şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, nu din faptele cele întru dreptate, pe care le-am făcut, ci potrivit milei lui, ne-a mântuit prin baia renaşterii şi prin înoirea Duhului Sfânt». Şi iarăşi în altă parte: «Nu vă înşelaţi; nici desfrânaţii, nici idololatrii, nici desfrânaţii, nici malahiştii, nici sodomiţii, nici hoţii, nici lacomii, nici beţivii, nici hulitorii, nici răpitorii nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu». Ai văzut toate felurile de păcate? «Şi aşa aţi fost unii, dar v-aţi spălat, dar v-aţi sfinţit, dar v-aţi îndreptat». Cum? Căci acest lucru se caută. Dacă am lepădat păcatul prin Sfântul Duh. Aşadar ascultă: «Dar aţi fost sfinţiţi, aţi fost îndreptaţi în numele Domnului Iisus şi în Duhul Dumnezeului nostru».

Ai văzut că Duhul cel Sfânt a şters toată răutatea aceea ? Unde sunt cei care hulesc vrednicia Duhului? Dacă nu iartă păcatele, în zadar primim Duhul Sfânt la botez; iar dacă iartă păcatele, în zadar este hulit de eretici.

- ⇒ *De n-ar fi Duhul Sfânt, nu am putea să spunem: Domnul Iisus, căci «Nimeni nu poate să spună: Domnul Iisus, decât în Duhul cel Sfânt».*
- ⇒ *De n-ar fi Duhul Sfânt, noi cei credincioşi n-am putea să ne rugăm lui Dumnezeu, spunând: «Tatăl nostru carele eşti în ceruri». Aşadar după cum nu puteam să numim pe Iisus Domn, tot astfel nici nu puteam să numim pe Dumnezeu Tată.*

De unde se vede aceasta? Chiar din cuvintele apostolului care zice: «Iar pentru că sunteţi fii, Dumnezeu a trimis Duhul Fiului său în inimile voastre, care strigă: «Ava, Părinte». Astfel, când chemi pe Tatăl, adu-ţi aminte că ai fost învrednicit de a-1 numi astfel pentru că Duhul mişcă sufletul. Dacă n-ar fi Duhul, n-ar fi în

Biserică cuvântul înţelepciunii şi al cunoştinţei. «Căci unuia se dă prin Duhul cuvântul înţelepciunii, iar altuia cuvântul cunoştinţei».

⇒ *Dacă n-ar fi Duhul Sfânt n-ar fi în Biserică păstori şi didascăli, căci şi aceştia se fac prin Duhul, după cum şi Pavel zice: « Încare v-a pus pe voi Duhul Sfânt păstori şi episcopi». Vezi că şi aceasta se face prin Duhul Sfânt? Dacă n-ar fi Duhul Sfânt în acest obştesc părinte şi didascăl, când cu puţin înainte s-a urcat pe acest scaun sfinţit, şi v-a zis: «Pace tuturor», n-aţi fi rostit lui cu toţii: «Şi Duhului tău». Pentru aceea rostiţi aceste cuvinte nu nu- mai când se urcă, nici numai când vă vorbeşte, nici numai când se roagă pentru voi, ci şi când stă lângă această masă sfinţită, când are să aducă acea jertfă înfricoşătoare.*

Cei iniţiaţi ştiu ce vreau să spun; nu se apropie de cele oferite, mai înainte ca el să ceară de la Domnul harul asupra voastră şi mai înainte de a-i răspunde: «Şi Duhului tău»; prin răspunsul acesta voi vă amintiţi că cel care stă în faţa voastră nu face nimic, nici darurile care sunt puse înainte nu sunt fapte ale firi omeneşti, ci harul Duhului, venind de faţă şi zburând peste toate, lucrează acea jertfă de taină. Căci chiar dacă este om cel ce stă în faţa voastră, dar Dumnezeu este cel care lucrează prin el. Aşadar nu te uita la firea celui care se vede, ci gândeşte-te la harul cel nevăzut. Nimic nu este omenesc din cele ce se întâmplă în acest jertfelnic sfinţit.

⇒ *Dacă n-ar fi de faţă Duhul, n-ar exista Biserica; iar dacă Biserica există, este evident că este de faţă Duhul.*

Dar poate că cineva ar spune: Pentru care pricină nu se fac acum semne? În această privinţă ascultaţi-mă cu de-adinsul că de la mulţi aud aceasta şi adeseori şi pururea se întreabă: Pentru ce atunci toţi cei botezaţi vorbeau în limbi, dar acum nu? Să cunoaştem mai întâi ce înseamnă a vorbi în limbi, şi atunci vom spune şi pricina. Ce înseamnă aşadar a vorbi în limbi? Cel botezat grăia îndată în limba indienilor, în a egiptenilor, în a perşilor, în a sciţilor, în a tracilor şi omul primea darul vorbirii în multe limbi; chiar aceştia de acum, dacă ar fi fost botezaţi atunci, îndată i-ai fi auzit grăind în felurite limbi.

Pavel, după cum se spune în Sfânta Scriptură, a găsit pe unii botezaţi cu botezul lui Ioan şi le spune: «Aţi luat Duh Sfânt după ce aţi crezut? Iar ei au zis către el: Dar nici nu am auzit dacă este Duhul Sfânt». Şi îndată a poruncit ca să fie botezaţi. «Şi punându-şi Pavel mâinile peste ei, a venit asupra lor Duhul cel Sfânt şi vorbeau toţi în limbi».

Pentru care pricină dar a fost dus şi a fost luat dintre oameni acum harul acesta? Nu pentru motivul că Dumnezeu ne necinsteşte, ci pentru că ne cinsteşte foarte mult. Cum? Să vă spun. Oamenii erau atunci mai fără minte, deoarece erau izbăviţi de curând de idoli şi mintea lor era încă neascuţită şi mai nesimţitoare, erau atraşi şi încântaţi de toate cele trupeşti, nu aveau încă nici o idee despre darurile netrupeşti şi nici nu ştiau ce este harul spiritual, care se contemplă numai prin credinţă. Pentru aceea se făceau atunci semne.

Unele dintre harismele cele duhovniceşti sunt nevăzute şi se înţeleg numai prin credinţă, iar altele se fac prin semne văzute pentru încredinţarea celor necredincioşi. Spre exemplu: iertarea păcatelor este un lucru spiritual, este o harismă nevăzută, căci nu vedem cu ochii trupului cum ni se curăţesc păcatele. Pentru ce? Pentru că sufletul este cel curăţit; iar sufletul nu se vede cu ochii trupului. Aşadar curăţirea păcatelor este un dar spiritual care nu poate să fie făcut evident ochilor trupului.

A vorbi însă în diferite limbi este şi aceasta una din lucrările spirituale ale Duhului, dar dă un semn văzut si uşor de priceput de cei necredincioşi. În adevăr vorbirea care se aude în afară este o învederare şi o dovadă a lucrării lăuntrice petrecute în suflet, adică a celei nevăzute. Pentru aceasta şi Pavel zice: «Dar fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos».

Eu acum deci n-am nevoie de semne. Pentru ce ? Pentrucă am fost învăţat să cred în Stăpânul şi fără să mi se dea semn. Cel care nu crede are nevoie de zălog, dar eu, care cred, n-am nevoie de zălog şi nici de semn. Ştiu că am fost curăţit de păcate, chiar dacă n-aş vorbi în limbi.

Cei de atunci, însă, nu credeau, dacă nu primeau semn. Pentru aceasta li se dădea semne, ca un gaj al credinţei în care credeau. Prin urmare nu se dădeau semne ca la nişte credincioşi, ci ca la nişte necredincioşi, ca să ajungă credincioşi. În acest sens zice şi Pavel: «Semnele nu sunt pentru cei credincioşi, ci pentru cei necredincioşi». Vedeţi dar că dacă s-au îndepărtat de la noi semnele, nu se datoreşte faptului că Dumnezeu ne necinsteşte, ci că ne cinsteşte? A făcut astfel voind să arate credinţa noastră, că noi credem în el fără gajuri şi fără semne. Cei de la început, dacă n-ar fi luat mai întâi semn şi gaj, n-ar fi crezut în el cu privire la cele nevăzute. Eu, însă, şi fără semn îmi arăt toată credinţa. Aceasta este pricina pentru care nu se fac acum semne.

Voiam să vă vorbesc şi despre pricina sărbătorii şi să vă arăt ce sunt Rusaliile, pentru ce în această sărbătoare se dau harisme, pentru ce s-a pogorât Duhul Sfânt

ca în limbi de foc şi pentru ce s-a pogorît după zece zile. Dar pentru că văd că se întinde prea mult învăţătura, pentru aceea, după ce voi adăuga puţine cuvinte, voi termina cuvântarea.

«Când s-a împlinit ziua cincizecimii li s-au arătat lor limbi împărţite ca de foc». N-a spus: de foc, ci «ca de foc», ca să nu atribui ceva material Sfântului Duh. Căci după cum pe albia Iordanului, nu s-a pogorât un porumbel, ci în chip de porumbel, tot astfel şi aici nu s-a pogorât foc, ci «în chip de foc». Şi iarăşi mai sus zice: «Ca de suflare de vifor ce vine repede». Nu spune: de suflare de vifor repede, ci «ca de suflare de vifor ce vine repede». Pentru care pricină Iezechil nu primeşte harisma profeţiei prin asemănarea de foc, ci prin carte, iar apostolii primesc harismele prin foc?

Despre Iezechil, Sriptura spune că i s-a dat în gura lui un sul de carte şi era scris: plângere şi cântare şi vai şi erau scrise cele de pe urmă şi cele dinainte şi a mâncat-o şi s-a făcut dulce ca mierea.

Despre Apostoli, însă, nu spune aşa, ci: «S-au arătat lor limbi ca de foc». Pentru care pricină deci acolo carte şi literă, iar aici limbă şi foc? Pentru motivul că acela mergea să prihănească păcate şi să jelească nenorocirile iudaice, iar aceştia ieşeau să mistuiască păcatele lumii. Din această pricină Iezechil lua cărticică, care să aducă aminte de nenorocirile ce aveau să vină, iar aceştia luau foc, ca să arză păcatele lumii şi să le distrugă pe toate. După cum focul, care cade în spini, îi distruge cu uşurinţă, tot astfel şi harul Duhului mistuia păcatele oamenilor.

Când s-a pogorît peste apostoli Duhul Sfânt, iudeii nesimţitori trebuiau să se spăimânteze, să tremure şi să se închine celui care da darul; totuşi ei iarăşi îşi arată nebunia lor, acuzând de beţie pe apostolii ce erau plini de Duhul. «Aceştia, spuneau ei, sunt plini de must». Gândeşte-te la nerecunoştinţa oamenilor, priveşte recunoştinţa îngerilor. Îngerii, când au văzut pârga noastră înălţată, se bucurau şi ziceau: «Ridicaţi boieri, porţile voastre, şi vă ridicaţi porţile cele veşnice, şi va in tra Împăratul slavei».Oamenii, însă, văzând harul Duhului pogorându-se la noi, spun că sunt beţi cei care au primit harul. Nu i-a ruşinat nici chiar anotimpul! În adevăr, n-ar putea să se găsească niciodată must primăvara; şi atunci era primă-vară.

Dar să-i lăsăm la o parte pe iudei, iar noi să privim la răsplătirea iubitorului de oameni Dumnezeu. Hristos a luat pârga firii noastre şi ne-a dat în schimb harul Duhului. Şi după cum se întâmplă într-un război îndelungat, când se termină lupta şi se face pace, cei care erau învrăjbiţi între ei îşi dau în schimb unii altora gajuri

şi zâloage, tot astfel s-a făcut şi cu Dumnezeu şi cu firea omenească. Hristos i-a trimis lui Dumnezeu gaj şi zălog, pârga pe care a luat-o în cer; el ne-a trimis în schimb gaj şi zălog, Duhul cel Sfânt. Dar că avem gajuri şi zăloage este evident din faptul că gajurile şi zăloagele trebuie să fie de neam împărătesc. Pentru aceasta ne-a fost trimis şi Duhul Sfânt, pentru că era de fiinţa cea mai împărătească; iar cel care a fost dus sus de la noi era de neam împărătesc, căci era din sămânţa lui David. Pentru aceasta nu mă mai tem, deoarece pârga noastră stă sus.

Pentru aceasta chiar dacă mi-ar vorbi cineva de vierme neadormit, chiar dacă mi-ar vorbi de foc nestins, şi chiar de alte chinuri şi pedepse, nu mă tem. Mai bine spus, însă, mă tem, dar nu deznădăjduiesc de mântuirea mea. Căci dacă Dumnezeu n-ar fi rânduit mari bunătăţi pentru neamul nostru, n-ar fi luat sus pârga noastră. Înainte de a se urca la cer pârga firii noastre, când priveam la cer şi contemplam puterile netrupeşti, vedeam mai bine nimicnicia noastră din comparaţia cu puterile cele de sus. Acum, însă, când am voi să vedem nobleţea noastră ne uităm sus la cer la însuşi tronul împărătesc, căci acolo stă pârga firii noastre.

Tot astfel va şi veni Fiul lui Dumnezeu din cer ca să ne judece. Să ne pregătim aşa dar să nu cădem din slava aceea, căci negreşit va veni şi nu va zăbovi. Stăpânul nostru cel de obşte va veni urmat de oştiri, de cete de îngeri, de mulţimi de arhangheli, de cete de mucenici, de coruri de drepţi, de popoare de profeţi şi apostoli, iar în mijlocul oştirilor acelora netrupeşti se va arăta Împăratul într-o slavă negrăită şi nespusă. Să facem aşadar totul ca să nu cădem din slava aceea.

Vreţi să spun şi pe cele înfricoşate? Nu le spun ca să vă întristez, ci ca să vă îndrept. Atunci, la a doua venire a Domnului, râu de foc va curge înaintea scaunului de judecată, atunci se vor deschide cărţile; atunci va sta înainte tribunal groaznic şi înfricoşat. Pentru aceasta acolo, ca la tribunal, se vor ceti faptele vieţii noastre.

Profeţii spun multe lucruri despre cărţile acestea. Moise zice: «Dacă le ierţi lor păcatul, iartă; iar de nu, şterge-mă si pe mine din cartea pe care ai scris-o». Hristos iarăşi spunea către ucenici: «Nu vă bucuraţi de aceasta că demonii se supun vouă, ci bucuraţi-vă că numele vostru s-a scris în ceruri». Profetul David zice iarăşi: «În cartea ta toţi vor fi scrişi, zilele se vor zidi şi nimeni în ele». Şi iarăşi: «Să fie şterşi din cartea celor vii şi să nu fie scrişi cu drepţii». Vezi că unii sunt şterşi, iar alţii sunt scrişi?

Vrei să cunoşti că nu numai drepţii sunt scrişi în cărţile acelea, ci sunt scrise acolo şi păcatele noastre? Este timp de sărbătoare să învăţăm acele lucruri care pot să

ne izbăvească de chin; înfricoşător este cuvântul, dar şi folositor şi de trebuinţă, căci ne izbăveşte de a face experienţa chinurilor.

Să cunoaştem deci că păcatele se scriu şi ceea ce vom grăi aicea îndată se duce acolo şi se scrie. Dar de unde se vede aceasta, căci nu trebuie să ne pronunţăm la întâmplare despre nişte lucuri atât de mari.

Malahia zice către iudei: «Vai de cei care mânie pe Domnul. Şi ei spun: Cum l-am mâniat pe el? Prin aceea că spuneţi: Tot cel care face rău este bun înaintea Domnului. Cu toate că acestea sunt cuvinte de slugi nerecunoscătoare, totuşi întru dânşii a binevoit: în cei stricaţi, în cei care n-au slujit lui. «Iată noi am păzit poruncile lui şi fericim pe cei străini. Noi, spune profetul, în fiecare zi slujim lui, si alţii se bucură de bunătăţi.

Adeseori şi slugile spun aşa despre stăpâni. Nu este atât de grav, însă, ca să spună acestea om despre om, deşi este grav. Dar ca să vorbeşti aşa despre Stăpânul obştesc al lumii, despre Stăpânul cel milostiv şi iubitor de oameni ar fi vrednic de cea mai mare osândă şi de cea mai mare pedeapsă.

Ca să cunoşti însă că asemenea cuvinte se scriu, ascultă ce zice profetul: «Iată acestea au fost scrise în cartea celor vii spre pomenire înaintea lui Dumnezeu». Poate că am zdruncinat mintea voastră cu frica; nu pe a voastră, ci pe a mea mai întâi.

Haide deci să termin cuvântul, dar mai bine să pun capăt fricii. Dar mai vârtos nu voi termina, ci voi mângâia. Să rămână frica spre a curăţi mintea voastră. Iar ceea ce este înfricoşător în ea să îndepărtăm. Dar cum vom putea să o îndepărtăm? Dacă vom arăta că păcatele nu numai se scriu, ci se şi şterg.

La tribunalul acesta de pe pământ orice ar grăi condamnatul cu privire la faptele sale, acestea negreşit rămân scrise totdeauna şi nu este cu putinţă să fie şterse; în cartea aceea însă, chiar dacă vei fi rostit unele lucruri rele, dacă vei voi, iarăşi se şterg. De unde se vede aceasta? Din Scriptură: «Întoarce-ţi faţa ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le». Nimeni nu poate să şteargă ceea ce nu-i scris; prin faptul că erau scrise, se roagă să fie şterse.

Învaţă însă şi modul în care se şterg, din cele spuse de altcineva: «Prin milostenii şi credinţă, păcatele se curăţesc». Nu numai că se şterg, dar se şi curăţesc, încât să nu mai rămână nici o urmă de ştergere. Se şterg nu numai păcatele de după botez, dar şi cele scrise înainte de baia renaşterii. Se şterg toate acelea în apa botezului şi în

crucea lui Hristos, după cum zice Pavel: «Ştergând zapisul ce era asupra noastră, care era împotriva noastră si l-a luat din mijloc pironindu-l pe cruce». Ai văzut cum a fost şters zapisul acela? Şi nu a fost numai şters, ci şi rupt, rupându-1 cuile crucii, încât să ajungă nefolositor.

Toate păcatele dinainte de botez au fost şterse prin harul şi iubirea de oameni a puterii lui Hristos cel răstignit; cele de după botez, însă, au nevoie de multă sârguinţă ca să fie şterse iarăşi. Prin faptul că nu mai este o a doua baie, este trebuinţă de lacrimile noastre, de pocăinţă, de mărturisire, de milostenie, de rugăciune şi de toată cealaltă evlavie.

Astfel şi după botez se curăţă păcatele cu multă osteneală şi trudă. Să arătăm aşadar toată râvna, ca ştergându-le aici, să ne izbăvim de ruşinea şi de pedeapsa cea de acolo. Chiar dacă am fi păcătuit de nenumărate ori, dacă vom voi, vom putea să lepădăm toate aceste sarcini ale păcatelor. Aşadar să voim. În adevăr, este cu mult mai bine ca, ostenindu-ne puţin timp aicea, să ne izbăvim de o pedeapsă de neînlăturat, decât lenevindu-ne în tot acest timp scurt, să cădem în acele pedepse nesfârşite.

Este timpul deci ca să rezumăm cele spuse. Am ţinut de rău pe cei care vin numai odată pe an la biserică, dezgolind pe maica noastră şi le-am adus aminte de o veche istorie, de blestem şi de binecuvântare.

Am vorbit despre sărbătorile iudaice şi pentru care pricină Dumnezeu le porunceşte să se înfăţişeze lui Dumnezeu de trei ori pe an.

Am spus că totdeauna este sărbătoare şi Rusalii şi Paşte şi Epifanie. Am spus că conştiinţa curată face sărbătoarea, nu sorocul zilelor şi vremilor.

După aceasta am păşit la darurile pogorâte de sus. Am spus că acestea sunt un semn de împăcare; am arătat că Duhul Sfânt este de faţă prin iertarea păcatelor, prin răspunsul pe care îl dăm păstorului, prin cuvântul înţelepciunii şi al cunoştinţei, prin hirotonii, prin jertfa cea de taină; am spus că avem gajuri şi zăloage. Am adăugat cauza pentru care s-au ridicat acum din mijloc semnele.

După aceasta am făcut pomenire de tribunalul înfricoşător şi de cărţile care se deschid atunci şi că toate păcatele noastre sunt scrise. Am dovedit că se şterg iarăşi dacă vom voi.

Aduceţi-vă aminte de toate acestea; dar dacă nu este cu putinţă de toate, amintiţi-vă în locul tuturora de cuvântul spus despre cărţi şi în toate câte le veţi răspunde astfel să le rostiţi cu siguranţă ca şi cum aţi avea de faţă pe cel care scrie. Aveţi mereu în minte proaspăt cuvântul acesta: cei care sunteţi scrişi în cartea drepţilor să adăugaţi alte fapte la faptele de vrednicie; iar cei care avem scrise multe păcate, să le ştergem pe acestea aici, fără ca să ştie cineva, spre a ne izbăvi de a fi daţi în vileag dincolo.

Este cu putinţă, după cum am arătat, ca să se şteargă prin sârguinţă, rugăciune şi evlavie arzătoare toate păcatele scrise. Spre aceasta să ne sârguim tot timpul, ca, plecând acolo, să putem avea parte de oarecare iertare şi să scăpăm de toate pedepsele cele de neînlăturat, de care să dea Dumnezeu ca noi toţi, fiind izbăviţi, să ne învrednicim de Împărăţia Cerurilor, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care Tatălui, împreună cu Sfântul Duh, slava, puterea, cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul II la Sfintele Rusalii

Mari şi covârşitoare a tot cuvântul omenesc sunt, iubiţilor, harismele dăruite nouă astăzi de Iubitorul de oameni, Dumnezeu. Pentru aceasta cu toţii îndeobşte să ne bucurăm şi săltând să lăudăm pe Stăpânul nostru, căci ziua de azi este pentru noi sărbătoare şi prăznuire. Şi după cum la schimbarea anotimpurilor şi solstiţiilor, unul urmează celuilalt, tot astfel şi în Biserică sărbătoarea urmează sărbătorii, în aşa fel încât ne trimite de la una la alta.

Mai înainte am prăznuit crucea, patima, învierea; după aceea înlăţarea la cer a Domnului nostru Iisus Hristos, iar astăzi am ajuns la însăşi sfârşitul bunătăţilor, am ajuns la însăşi metropola sărbătorilor, am sosit chiar la fructul făgăduinţei Domnului. ***«Dacă voi pleca spune Domnul, vă voi trimite alt Mângâietor şi nu vă voi lăsa orfani». Aţi văzut purtarea sa de grijă? Aţi văzut nespusa sa iubire de oameni?*** Acum câteva zile S-a înălţat la cer, a primit tronul împărătesc, şi-a reluat locul în dreapta Tatălui, iar azi ne hărăzeşte venirea Duhului Sfânt, iar prin el ne dă nenumăratele bunătăţi ale cerului.

Spune-mi, care din cele care ţin de mântuirea noastră nu ne-au fost date prin Duhul? Prin Duhul Sfânt ne izbăvim de robie, suntem chemaţi la libertate, suntem urcaţi la înfiere şi, ca să spun într-un cuvânt, ne plăzmuim de sus şi lepădăm povara grea şi rău mirositoare a păcatelor.

Prin Duhul cel Sfânt vedem soboare de preoţi, avem cete de dascăli; din izvorul acesta curg şi darurile revelaţiilor şi harismele vindecărilor ; şi de aici îşi au izvorul toate celelalte cu câte se împodobeşte Biserica lui Dumnezeu.

Pavel strigă zicând: «Pe toate acestea le lucrează unulul şi acelaşi Duh, împărţind îndeosebi fiecăruia după cum vrea». Pavel spune: «după cum vrea», nu după cum i se porunceşte; împărţind nu fiind împărţit; stăpânind nu fiind supus stăpânirii. Pavel atribue deci şi Sfântului Duh aceeaşi putere, pe care a mărturisit-o şi despre Tatăl. Şi după cum despre Tatăl spune: «Iar Dumnezeu este cel care lucrează toate în toţi», tot astfel spune şi despre Sfântul Duh: «Dar pe toate acestea le lucrează unul şi acelaşi Duh, împărţind fiecăruia după cum vrea».

Ai văzut putere desăvârşită? Este evident că cele care au o singură fiinţă au şi o singură stăpânire; iar cele care au vrednicia de aceeaşi cinste, acelea au şi aceeaşi putere şi stăpânire.

Prin Sfântul Duh am găsit izbăvirea de păcate; prin el ne-am spălat de orice întinăciune, prin darul acestuia noi, care alergăm în har, am ajuns din oameni îngeri, fără să ne schimbăm firea, ci ceea ce este cu mult mai minunat, rămânând în firea cea omenească, arătăm vieţuirea îngerilor. Atât de mare este puterea Sfântului Duh! Şi după cum focul acesta material când primeşte în el lutul cel moale, îl face cărămidă tare, tot astfel şi focul Duhului când primeşte sufet recunoscător, chiar dacă l-ar găsi cu mult mai moale decât lutul, îl face mai tare decât fierul; iar pe cel întinat puţin mai înainte cu noroiul păcatelor, îl arată deodată mai strălucitor decât soarele.

Fericitul Pavel, învăţându-ne acest lucru, striga zicând: «Na vă înşelaţi; nici desfrânaţii, nici idololatrii, nici răsdesfrânaţii,nici malahiştii, nici sodomiţii, nici lacomii, nici hoţii, nici răpitorii nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu». Şi, pentru a spune într-un cuvânt, după ce a enumărat toate felurile de viciu şi după ce a învăţat că cei care sunt vinovaţi de asemenea păcate sunt străini Împărăţiei, îndată a adăugat: «Şi aşa aţi fost unii dar v-aţi spălat, dar v-aţi sfinţit, dar v-aţi îndreptat». Spune-mi: cum şi în ce chip? Căci aceasta este ceea ce se caută. «În numele Domnului Iisus Hristos zice Apostolul, şi în Duhul Dumnezeului nostru».

Ai văzut, iubite, puterea Sfântului Duh? Ai văzut că Duhul cel Sfânt a stins toată răutatea aceasta şi că pe toţi care mai înainte erau supuşi păcatelor lor i-a urcat deodată la cea mai înaltă cinste.

Cine oare va putea tângui şi plânge după vrednicie pe cei care încearcă să hulească vrednicia Duhului, care, ca nişte oamenii turbaţi, nu suferă să se îndepărteze de propria lor nerecunoştinţă, nici din pricina măreţiei facerilor de bine, ci îndrăznesc să facă totul contra mântuirii lor, înstrăinându-1, atât cât depinde de ei, de vrednicia domnească, şi încercând să-l coboare în rândul creaturilor?

Pe aceştia aş voi să-i întreb: pentru care pricină, iubiţilor, faceţi atât de mare război contra vredniciei Duhului, dar mai degrabă contra mântuirii voastre, şi nici nu voiţi să luaţi aminte la cele spuse ucenicilor de Mântuitorul: «Mergând învăţaţi toate Neamurile, botezându-le în numele: Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh?» Ai văzut că persoanele Sfintei Treimi sunt egale în vrednicie? Ai văzut perfecta lor armonie? Ai văzut nedespărţirea Treimei? Este oare vreo deosebire, vreo schimbare sau vreo micşorare? Pentru ce îndrăzniţi dar să schimbaţi cuvintele Stăpânului ? Sau nu ştiţi oare că chiar în treburile omeneşti, dacă cineva ar încerca cândva sau ar ajunge la o atât de mare îndrăzneală, încât să adauge sau să şteargă ceva din scrisorile împăratului, care-i de acelaşi gen şi de aceeaşi natură cu noi suferă cea mai mare pedeapsă şi nimic n-ar putea să-l scape de osândă? Aşadar

dacă este o atât de mare primejdie, de am face aceasta faţă de un om, ce iertare ar putea avea aceia care arată o atât de mare mândrie, care încearcă să strice cele grăite de Mântuitorul nostru obştesc şi care nu vor să asculte nici pe Pavel, care are pe Hristos vorbind în el, pe Pavel, care strigă şi vorbeşte cu strălucită voce: «Ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-a suit ceea ce a pregătit Dumnezeu celor care-l iubesc pe el».

Aşadar dacă nici ochiul n-a văzut, nici urechea n-a auzit, nici inima n-a putut să primească cunoştinţa celor pregătite celor care îl iubesc pe el, de unde noi, o fericite Pavel, putem să le cunoaştem? Aşteaptă puţin şi-l vei auzi arătând şi acest lucru, căci a adăugat zicând: «Iar nouă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul său». Şi nu s-a oprit aici; ci ca să arate şi măreţia puterii şi că este de aceeaşi fiinţă cu Tatăl şi cu Fiul, zice: «Căci Duhul toate le cercetează şi adâncurile lui Dumnezeu». Apoi voind ca prin exemple omeneşti să ne expună mai precis învăţătura, a adăugat: «Căci cine dintre oameni ştie cele ale omului, decât duhul omului, care este în el? Tot astfel nimeni nu ştie cele ale lui Dumnezeu decât Duhul lui Dumnezeu». Vezi învăţătură desăvârşită? După cum nu este cu putinţă, zice Apostolul Pavel, ca alt cineva să ştie cele ce sunt în cugetul omului, ci numai el singur le ştie pe cele ale sale, tot astfel şi pe cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le ştie decât Duhul lui Dumnezeu. Acest lucru este foarte mare şi cu totul îndestulător să arate vrednicia Duhului.

A dat acest exemplu ca şi cum ar zice: nu este cu putinţă ca cineva dintre oameni să nu ştie cele din cugetul lui; şi deci după cum nu-i cu putinţă asta, tot astfel şi Duhul cel Sfânt ştie cu tot atâta preciziune pe cele ale lui Dumnezeu.

Dar cu toate că fericitul apostol vorbeşte astfel despre vrednicia Duhului Sfânt, totuşi nu ştiu din ce motiv nu convinge pe cei care, din pricina felului lor de a cugeta şi în paguba propriei lor mântuiri, duc un atât de înverşunat război contra vredniciei Duhului şi întrucât depinde de ei, îl înstrăinează de vrednicia domnească şi-l pogoară la josnicia creaturilor. Deşi aceia se ceartă împotrivindu-se celor spuse de dumnezeiasca Scriptură, noi însă, primind învăţăturile dumnezeieşti ca pe nişte oracole pogorâte de sus, să înălţăm cuvenita doxologie, arătând, cu dreaptă credinţă, exactitatea adevărului.

Aşadar faţă de cei care încearcă să înveţe lucruri potrivnice spuselor Duhului, sunt de ajuns cele spuse.

Este nevoie, însă, să spun către dragostea voastră pentru care pricină Domnul nu ne-a dăruit îndată după înălţarea Sa pe pricinuitorul unor atât de mari bunătăţi,

ci a lăsat să se scurgă mai întâi câteva zile, ca ucenicii să rămână singuri şi apoi a trimis harul Duhului. Nici asta nu s-a făcut în zadar şi fără rost. Dumnezeu ştia că oamenii nu admiră după cuviinţă bunurile pe care le au în mâini şi nici nu cinstesc, după vrednicie, pe cele plăcute şi mari, dacă n-ar face şi experienţa celor contrare.

Să vă dau un exemplu - căci trebuie să spun acest lucru mai clar - cel sănătos, care are un corp plin de vlagă, nu simte, nici nu poate şti bine cât de mari bunătăţi i-a dăruit sănătatea, dacă n-ar face experienţa boalei, atunci când vine peste el slăbiciunea; tot astfel cel care se bucură de lumina zilei n-ar admira după cuviinţă lumina, dacă n-ar face experienţa întunecimii nopţii. Experienţa celor contrare este totdeauna deci un dascăl lămurit al acelora de care noi ne bucurăm mai înainte.

În acest fel a procedat şi Mântuitorul atunci. Ucenicii, în timp ce erau cu El, se bucuraseră de nenumărate bunătăţi şi au avut parte de multă fericire, prin faptul că au trăit împreună cu el; toţi locuitorii palestinii priveau la feţele acestora ca la nişte luminători, pentru că înviau morţi, curăţeau leproşi, alungau demoni, vindecau boale şi făceau şi alte multe minuni.

Aşadar pentru că erau atât de vestiţi şi de slăviţi, Dumnezeu a îngăduit să fie despărţiţi, pentru puţin timp, de puterea celui care îi ajuta, ca să cunoască, atunci când vor fi singuri, cât de mult le dăruia lor prezenţa bunătăţii lui şi cunoscând mai bine bunătăţile trecute să primească cu mai mare râvnă dăruirea Mângâitorului.

Când erau întristaţi i-a mângâiat; când erau posomoriţi şi plini de tristeţe din pricina despărţirii de dascăl i-a luminat cu lumina sa proprie, şi fiind aproape doborâţi i-a sculat, a împrăştiat norul supărării şi a risipit nedumerirea.

Când auziseră vocea Domnului: «Mergând învăţaţi toate neamurile», erau nedumeriţi şi nu ştiau în care parte trebuiau să se îndrepte fiecare şi în care regiune a lumii trebuiau să predice cuvântul; când erau deci în o astfel de nedumerire, vine Duhul cel Sfânt, în chip de limbi, împărţind fiecăruia regiunile în care aveau să înveţe lumea; iar prin limba dată fiecăruia au cunoscut, ca într-o hartă, hotarul stăpânirii şi învăţăturii ce s-a încredinţat fiecăruia.

Pentru aceasta a venit Duhul în chip de limbi. Dar nu numai pentru aceasta, ci ca să ne aducă aminte şi de o veche întâmplare.

Când în vechime oamenii au fost cuprinşi de nebunie şi au voit să construiască turn, care să ajungă până la cer, Dumnezeu a distrus unirea lor cea rea prin împărţirea limbilor. Pentru aceasta şi acum Duhul cel Sfânt zboară peste ei în chip

de limbi de foc, pentru ca prin el să unească lumea împărţită. Şi s-a întâmplat un lucru nou şi minunat; după cum atunci în vechime limbile au împărţit lumea, şi au nimicit unirea cea rea, tot astfel şi acum limbile au unit lumea şi pe cele ce erau despărţite le-a adus într-o unire.

Prin urmare pentru aceasta s-a pogorît Duhul Sfânt în chip de limbi. S-a pogorît ca limbi de foc, din pricina spinilor păcatului, care odrăsliseră în noi întocmai ca o pădure. După cum pământul, când este roditor şi gras, dar nu este cultivat, odrăsleşte mulţi mărăcini, tot astfel şi firea noastră, fiind bună din pricina Făcătorului şi în stare să rodească virtutea, a născut necucernicia, întocmai ca pe nişte spini şi pe alte buruieni netrebnice, pentru motivul că nu primise plugul evlaviei, şi nici sămânţa cunoştinţei de Dumnezeu. Şi în chipul în care faţa pământului de multe ori nu se vede din pricina mulţimii spinilor şi a buruienilor nefolostoare, tot astfel şi nobleţea şi curăţenia sufletului nostru nu se arată până ce n-a venit plugarul firii omeneşti, până ce n-a slobozit focul Duhului şi l-a curăţit şi l-a pregătit ca să ajungă în stare să primească sămânţa cea cerească.

Din pricina zilei de azi au venit la noi atât de mari bunătăţi şi chiar mai mari decât acestea. De aceea vă rog, pentru vrednicia bunătăţilor dăruite nouă şi noi să nu sărbătorim încununând porţile, ci înfrumuseţând sufletele; să nu prăznuim împodobind pieţele cu covoare, ci împodobind sufletul cu veştmintele virtuţii, ca astfel să putem să primim şi harul Duhului şi să culegem şi roadele ce răsar de aici.

Dar care este rodul Duhului? Să-l auzim pe Pavel, care ne spune: ***«Iar rodul Duhului este dragostea, bucuria, pacea».*** Uită-te la precizia cuvintelor sale, la înlănţuirea doctrinei! A aşezat mai întâi dragostea şi apoi a pomenit de celelalte. A pus rădăcina şi apoi a arătat fructul. A aşezat temelia şi apoi a înălţat clădirea. A pornit de la izvor şi apoi a venit la râuri. Căci nici nu putem să avem pricină de bucurie, dacă nu vom socoti mai întâi că fericirea altora este a noastră înşine şi dacă nu vom socoti ca ale noastre bunătăţile vecinului; iar aceasta n-ar putea să se arate în alt chip decât dacă inundă puterea dragostei. ***Dragostea este rădăcina, izvorul şi mama tuturor bunătăţilor.*** Dragostea, ca o rădăcină dă la iveală nenumărate ramuri ale virtuţii, ca un izvor dă naştere la multe cursuri de apă şi ca o mamă adună în sânurile ei pe cei care se refugează la ea. Pe acestea văzându-le şi fericitul Pavel a numit-o roada Duhului. Iar în altă parte i-a dat aşa de mare privilegiu încât o numeşte chiar împlinirea legii: «Căci plinirea legii, zice el, este dra- gostea». Iar Stăpânul tuturora nu ne-a dat un alt semn îndestulător şi alt caracter vrednic de credinţă spre a fi cunoscuţi ca ucenicii săi decât acela al dragostei, zicând: ***«Din aceasta vă vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii mei, dacă veţi avea dragoste între voi».***

Pentru aceasta vă rog să alergăm cu toţii la dragoste, pe ea să o îmbrăţişăm şi cu ea să primim sărbătoarea de azi, căci acolo unde este dragoste încetează slăbiciunile sufletului; acolo unde este dragoste au încetat zburdările iraţionale ale minţii. «Dragostea, spune Apostolul, nu se îngâmfă, nu se trufeşte, nu se poartă cu necuviinţă» . Dragostea nu face rău aproapelui. Unde sălăşluieşte dragostea, nu este Cain, care să-şi ucidă fratele.

Distruge izvorul invidiei şi ai distrus râul tuturor răutăţilor; taie rădăcina şi ai tăiat odată cu ea şi fructul. Iar acestea le spun îngrijându-mă mai mult de cei care invidiază decât cei invidiaţi, căci ei sunt mai cu seamă cei vătămaţi în cel mai înalt grad şi care îşi atrag asupra lor şi multă pierzare; deoarece faptul de a fi invidiat este pentru cei invidiaţi pricină de cununi.

Uită-te la dreptul Abel că este cântat şi se propovăduieşte în fiecare zi, iar pricina uciderii i s-a făcut lui prilej de celebritate. El este de faţă, prin sângele său, şi după moarte şi cu voce strălucită acuză pe ucigaş; celălalt, însă, deşi a biruit oarecum, a luat rodul faptelor prin răsplata faptelor şi a petrecut pe pământ gemând şi tremurând. Cel dintâi, deşi ucis şi culcat la pământ, totuşi după moartea sa a arătat mai multă îndrăzneală. Şi după cum pe Cain păcatul l-a făcut să trăiască cu mai multă ticăloşie decât morţii, deşi era viu, tot astfel pe Abel virtutea l-a făcut să strălucească mai mult şi după moarte.

Pentru aceasta şi noi, pentru ca să dobândim şi aici şi acolo mai multă îndrăzneală, pentru ca să dobândim mai mare bucurie de la sărbătoarea de azi, să lepădăm toate hainele întinate ale sufletului, dar mai cu seamă să dezbrăcăm haina invidiei. Căci chiar dacă am părea că săvârşim nenumărate fapte de vrednicie, din toate vom că-dea, dacă ne va supăra această întinăciune amară şi crudă.

Să dea Dumnezeu, ca noi toţi să scăpăm de ea şi mai cu seamă cei care azi, prin harul botezului, au lepădat haina cea veche a păcatului şi care pot să se ia la întrecere în lumină cu razele soarelui. Aşadar, vă rog, voi care astăzi aţi fost înscrişi în înfiere, cei care aţi îmbrăcat această haină strălucită, păstraţi cu toată paza strălucirea în care sunteţi acum, oprind de pretutindenea intrarea diavolului, ca desfătându-vă de harul mai îmbelşugat al Duhului, să puteţi să aduceţi rod: unul treizeci, unul şasezeci, unul o sută şi să fiţi învredniciţi să întâmpinaţi cu îndrăzneală pe Împăratul cerurilor când are să vină şi să împartă bunătăţile nespuse celor care şi-au terminat viaţa aceasta în virtute, în Hristos Iisus Domnul nostru, a căruia este slava şi puterea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt la Duminica tuturor Sfinţilor

N-au trecut şapte zile de când am prăznuit sfinţita sărbătoare a Rusaliilor şi iarăşi a venit la noi cor de mucenici, dar 'mai bine spus tabără şi oaste de mucenici aşezată în ordine de bătaie, întru nimic mai mică decât tabăra îngerilor pe care a văzut-o patriarhul Iacov, ci deopotrivă egală cu ea.

În adevăr mucenicii şi îngerii se deosebesc unii de alţii numai prin nume, dar sunt uniţi prin fapte; îngerii locuiesc cerul, dar şi mucenicii; neîmbătrâniţi şi nemuritori sunt îngerii, dar şi pe aceasta o vor dobândi-o şi mucenicii. Poate îmi vei spune: îngerii au avut, parte de o fire netrupească! Şi ce-i cu asta?

Chiar dacă mucenicii sunt îmbrăcaţi în trup, totuşi acesta-i nemuritor; dar, mai vârtos, chiar înainte de nemurire, moartea lui Hristos împodobeşte trupurile lor mai bine decât nemurirea.

Nu este atât de strălucitor cerul împodobit fiind cu mulţimea stelelor, pe cât sunt de împodobite trupurile mucenicilor cu mulţimea rănilor. Astfel pentru că au murit, pentru aceasta au luat mai mult; au luat premii chiar mai înainte de nemurire, fiind încununaţi prin moarte.

„***Micşoratu-l-ai cu puţin decât îngerii cu slavă şi cu cinste l-ai încununat***" spune David despre firea obştească a oamenilor. Dar după ce a venit Hristos, după ce a osândit moartea prin moarte, a restituit acest „puţin". Eu, însă, nu afirm aceasta pe temeiul celor de mai sus, ci afirm că chiar acest defect al morţii a ajuns un avantaj, căci dacă n-ar fi fost muritori, n-ar fi ajuns mucenici.

Prin urmare, dacă n-ar fi fost moarte, n-ar fi fost coroană; dacă n-ar fi fost moarte, n-ar fi fost mucenicie; dacă n-ar fi fost moarte , Pavel n-ar fi putut să zică: "***în fiecare zi mor,mărturie de asta îmi este lauda voastră, pe care o am în Hristos Iisus***".

Dacă n-ar fi fost moarte şi stricăciune, n-ar fi putut Pavel să zică.: „***Mă bucur în suferinţele mele pentru voi şi împlinesc în trupul meu lipsurile suferinţelor lui Hristos***".

Să nu ne întristăm deci, că am fost făcuţi muritori, ci să mulţumim că prin moarte ne-a fost deschis stadiul muceniciei, prin stricăciune am primit pricina premiilor, prin ele avem prilejul luptelor.

Vezi înţelepciunea lui Dumnezeu! Cel mai mare dintre rele,începutul nenorocirii noastre, introdus de diavol, adică moartea, pe aceasta a schimbat-o spre cinstea şi slava noastră, ducând prin ea pe atleţii evlaviei spre premiile muceniciei.

Ce dar? Vom mulţumi diavolului pentru moarte? Să nu fie! căci această faptă de ispravă nu este consecinţa intenţiei diavolului, ci este harisma înţelepciunii lui Dumnezeu. Diavolul a introdus moartea ca să piardă şi să curme orice nădejde de mântuire prin aducerea ei pe pământ. **Hristos, însă, luând-o a schimbat -o şi prin ea ne-a urcat iarăşi la cer.**

Nimeni să nu ne osândească dacă am numit ceata mucenicilor cor şi oaste aşezată în ordine de bătaie, două numiri contrare, date unuia şi aceluiaşi lucru, căci corul şi oastea sunt noţiuni contrare, dar aici amândouă s-au unit.

Mucenicii, ca nişte cântăreţi, mergeau cu plăcere spre chinuri, şi ca nişte luptători, au arătat toată vitejia şi răbdarea şi au învins pe duşmani. *Dacă te vei uita, la natura celor făcute, atunci cele săvârşite sunt lupta şi războiul; dar dacă vei cerceta starea sufletească a celor ce s-au săvârşit, atunci cele săvârşite sunt coruri, banchete, prăznuiri şi cea mai mare plăcere.*

Vrei să afli că faptele mucenicilor sunt mai înfricoşătoare decât războiul?

Ce este oare înfricoşător în război? Oştile stau aşezate faţă-n faţă, cu armele strălucitoare, luminând pământul; dau drumul la nori de săgeţi, care acoperă de pretutindenea cu mulţimea lor văzduhul; râuri de sânge curg pe pământ şi peste tot cadavre de soldaţi căzuţi la pământ unii peste alţii ca spicele în timpul secerişului.

Haide dar să te duc de aici la lupta mucenicilor! Şi aici două oştiri stau faţă-n faţă: una a mucenicilor, alta a tiranilor.

Tiranii sunt înarmaţi, iar mucenicii se luptă cu trupul gol; victoria este însă a celor goi, nu a celor înarmaţi.

Cine oare nu s-ar minuna de faptul că cel biciuit biruieşte pe cel ce biciuieşte, cel legat pe cel dezlegat, cel dat pradă flăcărilor pe cel ce aruncă în foc, cel ucis pe cel ce ucide?

Ai văzut că luptele mucenicilor sunt mai înfricoşătoare decât luptele ostaşilor ? Acestea deşi înfricoşătoare, totuşi se săvârşesc în chip firesc; acelea, însă,

covârşesc întreaga fire şi întreaga ordine a lucrurilor, ca să cunoşti că faptele de vrednicie săvârşite sunt opera harului lui Dumnezeu.

Totuşi cât este de neegală această luptă! Cât de mult nesocotesc aceste lupte legile militare! În lupte, amândouă oştirile sânt înarmate; aici, însă, nu-i aşa, ci una este neînarmată, iar cealaltă înarmată.

Şi iarăşi, în lupte, amândouă oştile pot să ridice mâinile una contra alteia, dar aici una are mâinile legate, iar cealaltă loveşte cu toată libertatea şi puterea; şi după cum într-o stăpânire tiranică judecătorii îşi păstrează dreptul de a face rău, iar drepţilor mucenici le dă să sufere în chip rău, tot astfel lovesc şi pe sfinţi; dar nici aşa nu-i biruie, ci fiind biruiţi, după această luptă neegală, pleacă.

Şi se întâmplă acelaşi lucru ca şi cu un luptător căruia i s-ar porunci să lupte cu trupul gol, după ce i se rupe lancea, şi i se pune jos pavăza; dar el, cu toate că este lovit şi bătut, cu toate că primeşte de pretutindenea nenumărate răni, totuşi ar ridica trofeul.

Şi mucenicii în acelaş chip biruiau, deşi erau aduşi goi, cu mâinile legate la spate şi erau de pretutindenea bătuţi şi strujiţi.

Cei care au primit rănile, aceia au înălţat trofeul, contra diavolului! Şi după cum oţelul lovit nu cedează, nici nu se moaie, ci fierul care bate se strică, tot astfel şi sufletul sfinţilor, cu toate că primeau atât de multe chinuri, nu sufereau nimic cumplit, ci se sfărâma puterea celor care loveau şi îi alungă din lupte pe chinuitori în chip ruşinos şi batjocoritor, după multe şi nesuferite răni.

Ii legau pe mucenici la butuc, le găureau coastele, făceau brazde adânci în trupurile lor, ca şi cum ar fi arat un ogor şi n-ar fi spintecat trupuri.

Puteai să vezi coapse desfăcute, coaste deschise, piepturi sfâşiate. Dar cu toate acestea acele fiare mâncătoare de sânge, în nebunia lor, nu se opreau aici, ci coborându-i de pe butuc, îi întindeau pe grătare de fier, sub care erau cărbuni aprinşi. Şi puteai să vezi acum iarăşi privelişti mai cumplite decât cele dintâi; două feluri de picături curgeau din trupurile lor: unele de sânge, ce curgea, iar altele de cărnuri topite.

Sfinţii, însă, stând pe cărbuni, ca pe trandafiri, priveau cu plăcere la cele întâmplate.

Tu dar, când auzi de grătar de fier, adu-ţi aminte de scara aceea spirituală întinsă de la pământ la cer, pe care a văzut-o patriarhul Iacov. Pe aceea se coborau îngerii, pe aceasta se urcă ucenicii; pe amândouă, însă, Domnul se sprijinea.

Sfinţii aceştia n-ar fi suportat durerile, dacă n-ar fi fost rezemaţi de ea. Este clar orişicui că pe aceea se suie şi se pogoară îngeri, iar pe aceasta urcă şi mucenici. Cum aşa? *Aceia se trimit ca să servească celor ce aveau să moştenească mântuirea, iar aceştia, ca nişte atleţi încununaţi şi izbăviţi de lupte, plecau către conducătorul luptelor.*

Să nu ascultăm cu indiferenţă cele spuse când auzim că au fost puse sub trupurile strujite ale mucenicilor cărbuni aprinşi, ci să ne gândim ce simţim când ne cuprinde vreo fierbinţeală.

Atunci socotim că viaţa este cu neputinţă de trăit, ne supărăm, suntem nemulţumiţi, ne necăjim ca nişte copii mici, socotind că acea fierbinţeală, cu nimic nu este mai mică decât gheena.

Mucenicii, însă, nu erau cuprinşi numai de fierbinţeală, ci îi înconjurau din toate părţile flăcările, scântei săreau pe răni şi muşcau din ele mai cu cruzime decât o fiară sălbatică; cu toate acestea ei, ca nişte oameni de oţel, care văd petrecându-se acestea în corpuri străine, stăruiau în cuvintele mărturisirii lor, cu bărbăţie şi cu curajul cuvenit lor, rămâneau neschimbători prin toate încercările, şi arătau cu strălucire bărbăţia lor şi harul lui Dumnezeu.
Aţi văzut de multe ori la răsărit, când soarele răsare şi sloboade raze la fel cu şofranul?

Tot aşa erau şi corpurile sfinţilor ca nişte raze la fel cu şofranul. Şiroaie de sânge curgeau din toate părţile corpurilor lor şi luminau trupurile lor mai mult decât luminează soarele cerul, îngerii, când vedeau acest sânge, se bucurau, demonii se înfricoşau şi însuşi diavolul se cutremura.

Ceea ce se vedea nu era numai sânge, ci sânge mântuitor, sânge sfânt, sânge vrednic de ceruri, sânge care udă necontenit plantele cele bune ale Bisericii. Diavolul a văzut sângele şi s-a înfricoşat, căci şi-a amintit de celălalt sânge al Stăpânului.

Din pricina sângelui Domnului a curs şi sângele mucenicilor. Căci din momentul în care coasta Stăpânului s-a împuns, vezi nenumărate coaste împunse.

Cine voind oare să se facă părtaş patimilor Stăpânului şi să se asemene morţii lui Hristos nu şi-ar fi lepădat cu multă plăcere hainele ca să intre în aceste lupte?

Răsplătirea este îndestulătoare, cinstea este cu mult mai mare decât durerile, iar răsplata covârşeşte luptele chiar înainte de a intra în împărăţia cerurilor. Aşa dar să nu ne înfricoşăm când auzim că cutare a suferit mucenicia, ci să ne înfricoşăm când auzim că cutare s-a moleşit şi a pierdut astfel de premii ce-i stăteau înainte.

Iar dacă vrei să auzi şi pe acelea primite de mucenici după aceste lupte, apoi trebue să ştii că nici un cuvânt nu poate să le înfăţişeze.

Apostolul spune că ”***nici ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit acelea pe care le-a pregătit Dumnezeu celor care Îl iubesc pe El***”.

Nimeni dintre oameni nu L-a iubit aşa de mult pe Hristos ca mucenicii.

Totuşi nu vom tăcea prin faptul că măreţia bunătăţilor gătite mucenicilor covârşeşte cuvântul şi mintea, ci vom încerca să vă arătăm, destul de slab, atât cât este cu putinţă nouă să spunem, iar vouă să auziţi, fericirea care i-a primit acolo.

Am spus: destul de slab, deoarece numai aceia care s-au bucurat de această încercare o vor cunoaşte lămurit. ***Mucenicii suferă într-o clipeală de timp aceste dureri cumplite şi nesuferite; dar după izbăvirea de aici se urcă la ceruri, mergând înaintea lor îngerii, iar arhanghelii făcându-le suită, îngerii şi arhanghelii nu se ruşinează de ei, ci ar prefera să facă totul pentru ei, pentru că şi aceia au preferat să sufere toate pentru Stăpânul lor Hristos.***

Când mucenicii se urcă la cer, toate acele sfinte puteri aleargă împreună cu ei. *Dacă atunci când soseşte în oraş atleţi străini, tot poporul se revarsă de pretutindeni şi înconjurându-i examinează cu atenţie vigoarea mădularelor lor,* ***cu cât mai mult, când urcă la ceruri atleţii evlaviei, vor alerga împreună îngerii şi se vor revărsa de pretutindenea toate puterile cele de sus ca să le examineze cu atenţie rănile lor.***

Şi-i primesc şi-i îmbrăţişează pe toţi cu multă bucurie, ca pe nişte viteji, care se întorc din război şi din luptă cu multe trofee şi victorii. După aceea îi duc cu mult alai la Împăratul cerurilor, la scaunul acela plin de multă slavă, unde sunt Heruvimii şi Serafimii.

După ce ajung acolo şi după ce se închină, Celui care stă pe scaun, se bucură de mai multă primire decât de la îngeri şi de la arhangheli. Domnul nu-i primeşte ca pe robi (deşi şi aceasta este cea mai mare cinste şi nu se poate găsi alta asemenea ei), ci ca pe prieteni ai Lui. Căci zice Domnul: „***Voi sunteţi prietenii mei!***”

Şi pe bună dreptate, căci El iarăşi spune: „***Mai mare decât aceasta nimeni nu are ca cineva să-şi pună sufletul lui pentru prietenii lui***”.

Aşadar de vreme ce mucenicii au arătat cea mai mare dragoste, Domnul îi primeşte, iar ei se bucură de slava de acolo, se unesc cu corurile şi iau parte la cântările cele de taină. Căci dacă atunci când erau în trupuri luau parte la acel cor în timpul împărtăşirii tainelor, cântând împreună cu Heruvimii cântarea cea întreit sfântă, după cum voi cei iniţiaţi ştiţi, cu atât mai mult acum participă la acele strigăte de bucurie, după ce au primit cu multă încredere pe împreună corişti.

Nu vă înfricoşaţi oare de mucenicie înainte de a auzi acestea?
Nu doriţi oare acum mucenicia?
Nu vă pare rău oare că acum nu mai este timp de mucenicie?

Cu toate acestea să ne exercităm ca în timp de mucenicie.
- ***Ei au dispreţuit viaţa; tu dispreţuieşte desfătarea.***
- ***Ei au aruncat în foc trupurile; tu aruncă banii în mâinile săracilor.***
- ***Ei au călcat peste cărbuni; tu stinge flacăra poftei.***

Împovărătoare sunt acestea, dar şi folositoare.

- ***Nu te uita la greutăţile de acum, ci la bunătăţile viitoare;***
- ***nu te uita la greutăţile ce-ţi stau în faţă, ci la bunătăţile nădăjduite;***
- ***nu la patimi, ci la premii;***
- ***nu la nevoinţe, ci la coroane;***
- ***nu la sudori, ci la răsplătiri ;***
- ***nu la suferinţe, ci la răsplăţi;***
- ***nu la focul care arde, ci la împărăţia care stă înainte;***
- ***nu la muncitorii care stau împrejur, ci la Hristos care încununează.***

Cea mai bună metodă şi cea mai uşoară cale către virtute este a nu te uita numai la osteneli, ci şi la premiile unite cu ostenelile: nu te uita la ele în chip separat.

- ***Aşadar când vei voi să dai milostenie, nu te uita la cheltuiala banilor, ci la strângerea dreptăţii.“A risipit, a dat săracilor, dreptatea lui rămâne în***

veacul veacului”. ***Nu te uita la bogăţia care se deşartă,ci uită-te la vistieria care creşte.***

- ***Dacă vei posti, nu te gândi la traiul rău care vine din post, ci la odihna care răsare din traiul cel rău.***
- ***Dacă vei priveghea rugându-te, nu te uita la oboseala care vine din priveghere, ci gândeşte-te la încrederea, care răsare din rugăciune.***

Tot astfel fac şi *soldaţii*; nu se uită la răni, ci la răsplăţi; nu la junghieri, ci la victorii; nu la morţii care cad, ci la vitejii încununaţi.

Tot astfel şi *cârmacii corăbiilor* văd înaintea valurilor porturile , înaintea naufragiilor afacerile ce le fac pe mare , înaintea greutăţilor de pe mare bunătăţile ce le au după ce traversează marea.

Aşa fă şi tu; gândeşte-te ce lucru bun este ca în adâncul nopţii, când toţi oamenii, fiarele şi dobitoacele dorm, când totul este cuprins de o linişte adâncă, atunci numai tu să fii treaz şi să stai de vorbă cu încredere cu Stăpânul de obşte al tuturora!

Îmi vei spune poate: Dar somnul este dulce!

Nimic însă nu-i mai dulce decât rugăciunea!
Dacă vei vorbi cu el în deosebi vei putea săvârşi multe, căci nimeni nu te supără, nimeni nu te îndepărtează de rugăciune; şi timpul îţi este într-ajutor ca să dobândeşti ceea ce vrei.

Când eşti culcat pe aşternut moale şi te leneveşti să te scoli şi te întorci pe partea cealaltă, gândeşte-te la mucenicii de azi care au stat pe grătar de fier. N-aveau aşezat sub ei aşternut, ci dedesubtul lor erau aşternuţi cărbuni aprinşi!

Aici voiesc să termin cuvântul pentru ca să plecaţi de aici având proaspătă şi înfloritoare amintirea grătarului şi să vă aduceţi aminte de el ziua şi noapte. Dacă am avea în minte pururea grătarul acela, chiar dacă ne-ar ţinea nenumărate legături, vom putea pe toate cu uşurinţă să le rupem şi să ne sculăm la rugăciune.

Să zugrăvim dar pe latul inimii noastre nu numai acel grătar, ci şi pe celelalte munci ale mucenicilor. Şi după cum cei care înfrumuseţează casele lor, le împodobesc peste tot cu zugrăveli înflorite, *tot astfel şi noi pe pereţii minţii noastre să zugrăvim muncile mucenicilor.*

Zugrăveala caselor este nefolositoare, dar aceasta are câştig; n-are nevoie de bani, *nici de cheltuială, nici de vreun meşteşug, ci în locul tuturor este destul să se folosească de râvnă şi de o gândire vitează şi trează şi prin ele, ca, prin cea mai îndemânatecă mână, să zugrăvească muncile lor.*

Să zugrăvim aşadar în suflet pe cei care au fost aşezaţi pe tigăi de fript, pe cei care au fost întinşi pe cărbuni aprinşi, pe cei aruncaţi în căldări de fiert, pe cei înecaţi în mare, pe cei strujiţi, pe cei întinşi pe roată, pe cei aruncaţi în prăpastie, pe cei care s-au luptat cu fiarele sălbatice, pe cei duşi în râpi adânci şi în sfârşit pe cei care şi-au sfârşit viaţa aşa cum fiecare a avut parte, ca prin varietatea acestei picturi, făcându-ne strălucitoare casa noastră, să o facem locaş potrivit Împăratului cerurilor.

Dacă Domnul va vedea astfel de picturi în mintea noastră, va veni împreună cu Tatăl şi-şi va face locuinţă în noi împreună cu Duhul Sfânt.

Mintea noastră va fi atunci casă împărătească şi nici un gând nelalocul lui nu va putea să intre în ea, de vreme ce amintirea mucenicilor se află în noi pururea ca o pictură înflorită, slobozind multă strălucire, iar Dumnezeu, Împăratul tuturora, trăind pururea în noi. Astfel dar primind pe Hristos încă de pe pământ, vom putea, după plecarea de aici, să fim primiţi în corturile cele veşnice, pe care să dea Dumnezeu ca noi toţi să le dobândim, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care Tatălui slavă împreună cu Sfântul şi de viaţă făcătorul Duh, în vecii vecilor.

Amin.